

PNȚ - V -

aug.- oct 1932

PNȚ - V -	1
aug.- oct 1932.....	1
-----	6
Guvernul Al.Vaida Legislatura II , Sesiunea extraordinară, 10 aug.- oct.'32.....	6
-----	6
1) Guvernul PNȚ, Vaida Voevod, 9-10 august - oct. '32.....	6
2.) Iuliu Maniu , Declarație : Guvernul Vaida , 12 aug.'32.....	6
▫ Mihalache.....	7
3.) Poziția partidelor față de refuzul lui Maniu și noul guvern Vaida , 11-12 aug.'32.....	8
PNL- ducist , "Viitorul " :.....	8
PNL georgist, "Mișcarea ".....	9
P.P. Averescu , "Îndreptarea ".....	9
Nicolae Iorga , "Neamul Românesc".....	9
PȚ-dr.Lupu.....	9
PNA-.Goga, "Țara Noastră ".....	9
P.C. - Grig.Filipescu, " Epoca ".....	10
4.a) C.I.C.Brătianu , discurs la mesaj, 17 aug.'32.....	10
▫ PNȚ (p. 239).....	10
▫ Incapacitatea guvernului Vaida.....	11
▫ Stat agrarian ? (p. 245).....	11
▫ Industria "parazitară " ? (p. 246).....	11
▫ Protecționism - "Porți deschise" (p. 248-249).....	12
▫ Asanarea morală (p. 249 - 250).....	12
Vaida / 17 aug.'32(intervenție în discursul lui CICBrătianu).....	13
▫ Cazul Sever Bocu (p. 251) [...].....	13
▫ Cazul Boilă (p. 251- 252).....	13
▫ Ciorovăială liberal-țărănistă.....	13
▫ Legea controlului averilor. (p. 254-255).....	14
4 b.) Alexandru Lapedatu (PNL-1) , replică lui Vaida , Senat , 18 aug.'32.....	14
▫ Ecourile declarațiilor lui Vaida	14
▫ Reculul evenimentelor românești asupra ungarilor	14
▫ Meritele PNL (p.143).....	15
▫ Ardelenii și sprijinul PNL ,.....	15
▫ Tratatul de fuziune PNL-PNR Vezi fișier Sistem de partid.....	16
5.) Demostene Botez * (PNȚ) , discurs la mesaj, 19 aug.'32.....	16
▫ Autoprezentare.....	16
▫ Neîncrederea în Parlament !.....	17
▫ Neîncrederea în viața politică.....	18
▫ Țăran -orașean.....	19
▫ Neîncrederea în partide.....	19
▫ Intoleranța regătenilor.....	19
▫ Regionalismul ardelenesc.....	19
▫ Diferențele culturale.....	20
▫ Diferențe religioase.....	21
▫ Lipsa ideologiilor, a programelor de partid.....	21
▫ Antihoția - ca program.....	21
▫ Replică la discursul lui Brătianu.....	23
▫ Birocrația.....	23
▫ "Umilința " țărănească ?.....	24
▫ Ideologia țărănistă.....	25
▫ Profesii de credință.....	26
6 a) Nichifor Robu, discurs la mesaj, 19 aug.'32.....	27
▫ Jidovimea după Unire.....	27
▫ Partidele din Vechiul Regat.....	27

Incident parlamentar.....	27
▣ Partidele politice.....	28
▣ Biserica în Bucovina.....	28
Episod parlamentar.....	29
▣ Concluzii : majoritarii și guv.PNȚ.....	30
6.b) Octavian Prie (PNȚ , ardelean) , discurs la mesaj, Senat , 20 aug.'32.....	30
7.) Victor Iamandi (PNL) , discurs la mesaj, 22 aug.'32.....	31
▣ Guvernul Vaida - constituțional ?.....	31
▣ Încrederea Coroanei.....	33
▣ Ipocrizia politică	33
▣ PNȚ (ardeleni , regăteni) - guvern Iorga.....	33
▣ PNL- Guvern Iorga.....	35
▣ PNȚ - evoluție politică.....	36
*Notă : Opera PNL	
-----	37
Politicianism, anarhie, abuz.....	37
▣ PNȚ - legalism ?.....	38
Iunian / 22 aug.'32 , retro '.....	38
▣ PNL - PNȚ.....	39
Iamandi / 22 august '32.....	39
▣ PNȚ în prag de Rotativă.....	39
▣ Guvern de "alegeri " -Vaida.....	40
▣ Declarația - program.....	40
"Stat țărănesc " ?.....	40
▣ PNȚ- partid democratic.....	41
▣ Curentele din PNȚ.....	41
▣ Lipsa eticii politice a PNȚ.....	41
▣ Anticiparea eșecului guvernării.....	41
▣ Regionalismul provinciilor.....	42
▣ PNL - PNȚ.....	44
▣ Liberalismul - ideologie, evoluție, organizare.....	45
▣ PNL - în sistem de partide.....	45
▣ PNL - dreptul la guvernare !.....	46
8 .)I.Mirescu (PSD) , discurs la mesaj , 23 aug.'32.....	46
▣ Alegerile.....	46
▣ Guvernele burgheze.....	47
▣ Industria.....	47
9.) prof. N.Corodeanu (PNȚ) , Senat, discurs la mesaj, 23 aug.'32.....	48
▣ Tradiția dezbaterilor la Mesaj.....	48
▣ Opoziția.....	48
▣ PNL- ducist.....	48
▣ Mihail Manoilescu.....	49
▣ Doctrina Corporatistă.....	49
▣ Partidul Național Agrar -Goga.....	51
▣ Guvernul de "tehnicieni " - Iorga.....	51
▣ PNL- Guvern Iorga.....	51
▣ Democrație - Dictatură.....	52
▣ Partidele.....	52
▣ Parlamet- parlamentarism.....	53
▣ Burghezia românească.....	53
▣ Prejudecăți și mentalități.....	53
▣ Votul universal.....	55
▣ " Rețeta" lui Marx	55
▣ Statul "Țărănesc ".....	55
▣ Programul Guvernului Vaida.....	56
10 .) I.Hudiță (PT-Lupu) , discurs la mesaj, 24 , 26 aug.'32.....	56
▣ Partidul țărănesc.....	57
▣ Doctrina țărănist-lupistă.....	57
▣ Țărănism lupist.....	57
▣ Dr LUPU : demagog ?!.....	58
▣ Etică politică	58

▣ Sistemul de partide.....	58
▣ PȚD-Stere.....	58
▣ Partidul Național Țărănesc.....	59
11.) prof. I.Botez (PNL-1) discurs la mesaj, Senat, 24 aug.'32.....	61
▣ Atmosferă parlamentară - senatorială.....	61
12.a) prof.C.Rădulescu -Motru (PNȚ, Raportor) , discurs -concluzie, Senat, 24 aug.'32.....	61
▣ Răspunsul la Mesaj.....	62
▣ PNL.....	62
▣ Uniunea Ggenerală a Industriașilor Români.....	63
▣ Iorga-Argetoianu.....	63
▣ P N L.....	63
Burghezia, comerțul, industria	65
▣" Dirijism,etatism "	65
"Neoliberalism "	66
"Corporatism ".....	66
Imitație a " liberalismului englezesc ".....	66
▣ "Economie dirijată "	66
▣ " Haretismul "	67
▣ Rotativa PNL>> <<PNȚ ... ?!.....	68
▣"Stînga" "Dreapta "	69
"Naționalism antisemit "	69
" Corporatismul "	70
"Socialismul " , "Bolșevismul ".....	70
▣ Statul Țărănesc.....	70
▣ Constituționalism.....	71
▣ Legislație anticonstituțională.....	71
▣ Regele.....	72
▣ Dinastia.....	72
▣ "Camarila ".....	72
▣ MSR Carol II.....	72
12.b)Adam Popa (PNȚ) , discurs la mesaj, 27 aug.'32.....	73
▣ Reformele democratice	73
12. c) Adonis Popov (PȚ-Lupu) , discurs la mesaj, 30 aug.'32.....	74
12. d) IGDuca (PNL-1) discurs la mesaj, Cameră, 31 aug.'32.....	75
▣ Carol -Maniu.....	75
13.)Lotar Rădăceanu (PS D) , discurs la mesaj, 31 aug.'32.....	76
▣ Guvernul Vaida.....	77
▣ Statul "țărănesc".....	77
▣ Guvernul Vaida.....	77
▣ Stat țărănesc ?!.....	77
▣ Partidul Național Țărănesc.....	78
14.) C.Toma (PNL- georgist) , discurs la Mesaj, 31 aug.'32.....	78
▣ Statistică parlamentară.....	79
▣ Imoralitate electorală.....	79
▣ Crizele PNȚ.....	79
▣ Stat Țărănesc.....	80
▣ Politica de național-țărănizare a PNȚ.....	80
15.)M.Negură (PNL) , interpelare : cooperajia .1 sept-'32.....	81
16.) V.Rădulescu (PNȚ , Raportor la Adresă) , discurs conclusiv, Cameră , 1 sept.'32	83
▣ Limbajul parlamentar.....	83
▣ Consens și responsabilitate.....	84
▣ Constituționalism.....	84
▣ Partidele în regim parlamentar.....	84
▣ Guvernul Iorga.....	84
▣ Vinovăția PNL.....	84
▣ Partide - Regim parlamentar.....	85
▣ Coroana - concluzie.....	85
▣ PP-Averescu.....	85
▣ P.N.A .Goga.....	85

▣ P-Țărănesc-Lupu.....	86
▣ Ion Mihalache - Iuliu Maniu.....	86
▣ "Majoritatea" parlamentară - Guvernul Vaida.....	87
▣ Regimul parlamentar - Legea electorală.....	88
▣ Conversiunea	88
▣ Doctrina PSD : " Pacifismul " , "dezarmarea".....	89
I.Inculeț / I. Zelea Codreanu / Mihalache / IG Duca / Mihalache / Gh.Brătianu / Mihalache /.....	90
▣ Marile reforme democratice - polemică (p. 588 - 592).....	90
I.G.Duca / 1 sept.'32.....	91
▣ Ionel Brătianu -reforme.....	91
▣ Reformele -Parlamentul de la Iași.....	92
▣ PNL -reforme democratice.....	92
Mihalache / 1 sept.'32.....	93
▣ PNL: reformele , războiul.....	93
IGDuca / 1 sept.'32.....	93
▣ PNL : războiul.....	93
Gh.Brătianu / 1 sept. '32.....	94
▣ PNL- reformele democratice.....	94
V.Rădulescu / 1 sept.'32.....	95
▣ Votul universal.....	95
▣ Mihalache, țărăniștii - conservatorii	95
▣ Maniu, ardelenii - Brătianu , liberalii.....	96
▣ Moralitate - avere.....	96
▣ Meritul PNȚ : Restaurația.....	98
▣ Meritul PNȚ : libertățile publice	98
▣ Meritul PNȚ : consolidarea unității naționale.....	98
▣ Regățeni-ardeleni , Mihalache-Maniu , în PNȚ.....	98
▣ Meritul PNȚ : salvarea dezastrului economic.....	99
▣ Împrumutul stabilizării	99
▣ Experții străini.....	99
▣ Criza.....	99
▣ Statul țărănesc.....	100
▣ Apel la colaborare cu pistolul la tâmplă !.....	101
17.) Al.Vaida -Voevod (premier, ministr.de Externe, ad int. la Comerț) , discurs -conclusiv, Cameră, 2 sept.'32.....	102
▣ Elogiu democrației parlamentare.....	102
▣ Mulțumiri protocolare.....	102
▣ Opoziția.....	103
▣ Argetoianu ? Nu , PNL !.....	103
▣ Consens la partidele de guvernămînt.....	104
▣ Consens : Politica externă.....	104
▣ Consens : Armata.....	106
▣ Consens : chestiunea minorităților.....	107
▣ Partide, fracțiuni, dizidențe.....	109
▣ PNL Ducist.....	109
Vaida / Costinescu /Mihalache 2 sept '32.....	110
▣ Scandalul ... București.....	110
▣ Rotativa.....	111
▣ Șefia în PNȚ : Maniu ." A fost și o parte urîță în discursul d-lui Duca , atunci cînd a spus că noi nu avem șef.....	112
Vaida / 2 sept.'32.....	113
▣ Monarhia - PNL ; Duca - Carol II.....	113
▣ Monarhia - PNȚ ; Maniu - Carol II.....	113
▣ Ardeleni-Regățeni.....	115
▣ Ardeleni -Regățeni.....	116
▣ PNR -PNL.....	116
▣ Angajare guvernamentală.....	117
18) dr.N.Lupu , "chestiune personală " , discurs-replică la mesaj, marți , 6 sept.'32.	118
▣ Răfuieli țărăniste.....	118
▣ Biografii țărăniste.....	118

▫ Colaborarea cu PNL.....	120
▫ Coaliții de partide.....	120
▫ Țărănism.....	120
▫ Chestia " Carol ".....	120
V.Rădulescu - dr.Lupu / 6 sept.'32.....	122
▫ Biografii țărăniste.....	122
Pompiliu Ioanițescu -dr Lupu / 6 sept.'32 , retro ' 19, ' 27.....	123
▫ Biografii țărăniste	123
Lupu / 6 sept.'32, retro '27.....	124
▫Chestiunea Carol.....	124
▫ Demisia din PNȚ.....	124
19) Ion Hîncu , Într-o chestie de principii, 15 sept.'32.....	124
▫ Vechiul și noul țărănism.....	125
▫ PNȚ - stat țărănesc ? !.....	125
▫ Ardeleni - regăteni.....	125
▫ Moartea țărănismului.....	127
20.) Ștefan Holban (PNȚ, Bas.) , intervenție // Memoriul Basarabiei // , 14 sept.'32	
.....	127
▫ Basarabia.....	127

Guvern Vaida Legislatura a II -a

Documentele în ordinea introducerii pe calculator :

Guvern de alegeri - Vaida

Vezi fișierul PNȚ- (IV)

Guvernul Al.Vaida (I) Legislatura II , Sesiunea extraordinară, 10 aug.- 10 oct.'32

-
1. **Guvernul PNȚ Vaida Voevod** , 9/ 10 august 1932
  2. **Maniu** , declarații despre guvernul Vaida, 12 aug.'32
  3. **Partidele față de refuzul lui Maniu** , 12 -13 aug.'32
/ PNL-1 / PNL-2 / PP / PNA / P Ț / PC /
  - 4.a. **C.I.C.Brătianu**, discurs la mesaj, Cameră , 17 aug.'32
Intervenții în discurs : **Maniu, Răducanu, Vaida , Cezar Spineanu**
  4. b. **Alexandru Lapedatu** (PNL-1) , discurs în Senat , 18 aug.'32
  5. **Demostene Botez** (PNȚ) , discurs la mesaj,Cameră, 19 aug.'32
  6. **Nichifor Robu** (LANC) , discurs la mesaj, Cameră, 19 aug.'32
  - 6b. **Octavian Prie** (PNȚ) , discurs la mesaj, **Senat** , 20 aug.'32
  7. **Victor Iamandi** (PNL) ,discurs la mesaj, Cameră, 22 aug.'32
Intervenții în discurs: **Mirto, Madgearu, Duca**
  8. **I.Mirescu** (PSD) discurs la mesaj,Cameră, 23 aug.'32
  9. **N.Corodeanu** (PNȚ) , discurs la mesaj, **Senat**, 23 aug.'32
  10. **I.Hudiță** (PȚ-Lupu) discurs la mesaj, Cameră, 24, 26 aug.'32
  11. **I.Botez** (PNL-1) , discurs la mesaj, **Senat** , 24 aug.'32
  12. a) **C.Rădulescu-Motru** (PNȚ , Raportor) la Răspuns la Mesaj ,Senat, 24 aug.'32
  12. b) **Adam Popa** (PNȚ , ardelean) , discurs la mesaj, Cameră , 27 aug.'32
Intervenție **C.Xeni** - replică **Iul.Maniu**
  12. c) **Adonis Popov** (PȚ-Lupu) , discurs la mesaj, Cameră, 30 aug.'32
  12. d) **IGDuca** (PNL-1) , discurs la mesaj, Cameră , 31 aug.'32
  13. **Lotar Rădăceanu** (PSD) , discurs la mesaj, Cameră, 31 aug.'32
  14. **C.Toma** (PNL-g) , discurs la mesaj,Cameră , 31 aug.'32
  15. **M.Negură** (PNL-1) , interpelare : cooperația .1 sept.'32
Răspuns : **M.Ghelmegeanu**
  16. **V.Rădulescu** (PNȚ, Raportor) , discurs-concluziv , Cameră, 1 sept.'32
Polemică : reformele democratice ; doctrina ; guvernările ; etică politică /
- **I.Incuț / I.Mihalache / I.Z.Codreanu / IGDuca /Mihalache / Gh.Brătianu / Mihalache / CIC Brătianu / M.Popovici / Mihalache /**
  17. **Al.Vaida-Voevod** , prim-ministru, discurs-concluzie la Mesaj, Cameră, 2 sept.'32
  18. **dr.Lupu** (PȚ) , discurs -replică tardiv la mesaj , 6 sept.'32
Replici : **V.Rădulescu, Pomp.Ioanițescu, Ed.Mirto** ș.a.
  19. **I.Hâncu** , // moartea țărănismului // neviabilitatea statului țărănesc , 15 sept.'32

20. **Ștefan Holban** (PNȚ, Basarabia) , intervenție, // Memoriul basarabenilor // 14 sept.'32

Vezi mai departe fișierul următor (VI) și fișier Legislație :

- Proiectul de lege pentru **modificarea Legii asanării datoriiilor agricole** Ministru Finanțe, **GGMironescu** ; Raportor , **Pompiliu Ioanițescu**
- Proiectul de lege **Controlul averii și apărarea onoarei** ; Ministr.Juстиției, **M.Popovici** ; raportor **IGRPeriețeanu** (Cameră) , N .Corodeanu (Senat)

Guvernul Al.Vaida Legislatura II , Sesiunea extraordinară, 10 aug.- oct.'32

-----

1) Guvernul PNȚ, Vaida Voevod, 9-10 august - oct. '32

Formarea guvernului Vaida , reieșit din alegeri, 9/10 aug.'32

(DAD, Mo 8, 9 , șed. din 9 - 10 aug.'32

"Fazele ministeriale ")

/ După ce Armand Călinescu (subsecretar la Interne) citește concluzia la validări ; după ce Șt.Cicio -Pop este ales președintele Camerei ; guvernul de "alegeri " este considerat demisionat .

/ La 10 august , se anunță formarea **guvernului Vaida Voievod .**

Vaida rostește un discurs (**LD:lipsă text**)

Din cei 21 miniștri și subsecretari, 9 sunt ardeleni - "naționali" , 10 sunt regăteni- țărăniști ,2 sunt militari de carieră. După primele comentarii : **Vaida** era a doua oară prim.ministru ;

Tilea a introdus în relațiile cu gazetarii "raporturi occidentale " ;

Gafencu era considerat "omul potrivit la ocolul potrivit " .

(Vezi la fișier profile- în peniță)

/ **Președ.Consil de min** , Externe : **Al.Vaida -Voievod.**

/ Interne : **Ion Mihalache** (pe interimatul lui Vaida)

/ Finanțe : **G.G.Mironescu** (continuă)

/ Justiție : **Mihai Popovici** (în locul lui Potîrcă)

/ Instrucțiune, Culte,Arte : **Dim.Gusti** (continuă)

/ Apărare Națională : **gral N.Samsonovici** (în locul lui Ștefănescu-Amza)

/ Agricultură, Domenii : **Voicu Nițescu** (continuă)

/ Industrie ,Comerț : **Virg.Madgearu** (în locul lui Lugojanu)

/ Lucrări publice : **Ed.Mirto** (în locul lui Periețeanu)

/ Muncă, Sănătate : **DRIoanițescu** (pe interimatul lui Coltor)

/ Miniștri de stat : **Emil Hațieganu** (dispare Halippa)

/ Subsecretari de stat : **VVTilea** (Președinție , Presă și Propagandă , continuă) ,

R.Brandschi (Minorități, continuă) **Armd.Călinescu** și **I.Pop** (Interne, continuă) ,

Gr.Gafencu (Externe , continuă) , **Gh.Crișan** (Finanțe, continuă) ,

Petre Andrei (Instrucțiune, Culte) , **R.Irimescu** (Aer) , **M.Ghelmegeanu** (Agricultură , continuă) ,

I.Coltor (Muncă, Sănătate, continuă)

2.) Iuliu Maniu , Declarație : Guvernul Vaida , 12 aug.'32

("Dimineața" , 13 aug.'32)

[**LD : Va fi fost Maniu om politic admirat în epocă. Înainte de 1918 și la 1 dec.'1918.**

Eu nu pot scoate - din atîtea ipocrizii , și atîtea gînduri ascunse, și atîtea echivocuri -

" mîrgăritarele " doctrinare sau etice ale acestui personaj. Cum în istorie

nu se poate folosi , pur și simplu, "nu-mi place" , trebuie să-l citez masiv.

Să se prezinte , singur, peste timp...]

"Declarațiile făcute ziariștilor străini. Cum privește șeful PNȚ, guv.Vaida "
Seara , la ora 9,30... **Maniu a invitat la el acasă** (str.Clopotarii Vechi)

pe corespondenții ziarelor străine , pentru a le face declarații.

În numele d-lui Maniu , **I.Lugosianu a citit** , în l.franceză, următorul text :

"Am salutat cu cea mai **vie satisfacție** formarea guvernului Vaida ,
prietenul meu de totdeauna, și tovarășul meu de lupte politice de 40 de ani.

"Înconjurat de **colaboratori încercați** și susținut de **majorități compacte** ,
sunt sigur că guvernul Vaida **va răspunde cu prisosință la speranțele** pe care
opinia publică și marile masse ale PNTJ le întemeiază pe **competința și energia** sa,
, în vremurile prin care trece lumea întregă și țara noastră în special.

"După ce **a condus a doua oară alegeri libere , sincere și legale**,
care sunt un titlu de glorie atât pentru dînsul ca și pentru partidul nostru,
și după ce , **în timpul scurtei sale guvernări de 2 luni [1919 !]** ,
a pus ordine în țară și **a asigurat plata regulată a funcționarilor și a pensionarilor** ,
d.Vaida **era cu totul indicat a continua** o activitate

începută sub atât de **fericite auspicii** .[!!!]

"De aceea, **cînd suveranul** mi-a făcut onoarea de **a-mi propune să formez guvernul**,
după alegeri, în conformitate cu indicațiile majorităților parlamentare ,
am fost fericit să pot propune Majestății Sale pe d.Vaida, de două ori președinte de
Consiliu, pînă astăzi, **spre a îndeplini o misiune** pe care **motive pur personale mă**
împiedică să o accept ." [LD : Asta este !]

"În ceea ce mă privește , **restaurarea unui regim constituțional normal** ,
mi-a permis să reiau președinția unui partid căruia îi consacru, **de 10 ani [1922]** ,
cele mai bune străduințe ale mele, și pe care majoritatea țării întemeiază cele mai bune
speranțe.

În această calitate , voi păstra conducerea majorității parlamentare .

Guvernul va găsi în mine **susținătorul** lui cel mai **hotărît** și cel mai **loial**.

[LD : **Atenție ! de fapt , sub această inovație funcție-paravan ad-hoc ,**
care va face carieră în România ,

a vizat să aibă sub controlul lui guvernul , pe Vaida , și, indirect, pe Carol.

Că această tactică izvora din caracterul lui , o dovadă în plus, o aduce chiar el:
la fel a procedat în 1919. Dar ce denotă această împingere în față a lui Vaida ,
este greu de spus : timiditate ? frică ? fugă de răspundere ? sau....

Machaivism : orgoliul de a fi "eminentă cenușie " ?]

O prietenie de 40 de ani pe care **niciodată , nimic nu o va putea schimba**
o colaborare desăvîrșită , niciodată desmințită de 40 de ani,
o comunitate de vedere absolută între noi și prietenii noștri politici
și **o puternică disciplină a partidului nostru** ,
sunt pentru aceasta, **cele mai puternice garanții."**

Maniu / retro '1919

"De altfel, nu e pentru prima oară că **împart în felul acesta ,**
cu prietenul meu Vaida , grelele griji ale partidului ,
și **astfel de griji de răspunderi ale politicii.**

În 1919, promisem de asemenea înșărcinarea

de a fi **șeful partidului și al majorităților parlamentare** ,

în timp ce d.Vaida Voevod lua **președinția Consiliului** și avea satisfacțiunea

de a aduce înapoi Basarabia la țara noastră [?!?] și **de a negocia tratatul**

care consacră legalmente , pe vecie, și **frontierele apusene ale țării noastre."**

" Istoria nu se repetă întotdeauna , dar se repetă adeseori.

D.Vaida e pentru a treia oară președinte de Consiliu.Îi urez din toată inima

să îndeplinească cu succes greua sarcină care-l incumbă, azi,

de a scoate țara din grelele dificultăți ale timpului de față.

Va avea pentru aceasta **concursul** întregii mele prietenii, **sprijinul** întregii mele
experiențe,

și **influenței mele politice."**

Maniu

▣ **Mihalache**

[LD : **dacă ipoteza mea este reală, Mihalache era tot un paravan !**]

" Sunt fericit , de asemenea, că d.Vaida numără printre colaboratorii săi pe bunul prieten
Mihalache ,

om de stat de primă ordine, fost ministru al Agriculturii și Internelor, prim-vicepreședinte
al partidului,

a cărui prezență în sînul guvernului , e **o garanție în plus** că acesta va putea lucra în mod eficace, pentru prosperitatea țării și **pentru marea idee a păcii și securității internaționale** , [hodoronc -tronc , de unde pînă unde ?!] care sunt astăzi **obiectivele principiale ale acțiunii noastre politice ."** [?!?]

* * *

După citirea acestor declarații , **Maniu a adăugat** : " Cred că cele ce am spus sunt destul de clare și hotărîte , pentru **a nu mai fi nevoie să revenim sau să dau lămuriri.**"

După aceea ,s-a întreținut cu gazetarii ...
Maniu / 12 aug.'32

3.) Poziția partidelor față de refuzul lui Maniu și noul guvern Vaida , 11-12 aug.'32

// PNL-1/ PNL-2 / PP / Iorga / PNA-Goga / PȚ-Lupu / Gr.Filipescu //
("Dimineața", 13 aug.'32)

Impresia generală a fost că , de fapt, nu se aflau în fața unui guvern nou, ci doar **o remaniere a Cabinetului**. Era neîndoielnic **un aport de autoritate** intrarea în guvern

a lui **Mihalache*** , **Madgearu, Popovici, Mirto.**

Totuși, **absența lui Maniu ... nu dădea impresia de trăinicie.**

Lumea era preocupată , mai mult, **nu de cine a intrat, ci de ce n-a intrat Maniu ?**

* Notă --

Confirmări , opțiuni la deputați : **Mihalache** (ales la Ilfov, Muscel și Prahova) va opta pentru Ilfov.

Sever Dan (devenit dir.BNR) renunță la deputăție (19 aug.'32)

PNL- ducist , "Viitorul " :

[LD : total de acord !]

" Pentru un **șef de partid** nu este numai **o onoare de a asuma răspunderea guvernării** ,

cînd gruparea sa politică este chemată să cîrmuiască țara, dar și **una din cele mai elementare obligațiuni.**

"Nu poate fi vorba, **în cazul d-lui Maniu** decît de **două alternative** :

Ori, d.Maniu, dezertează de la datoria sa față de țară , față de Coroană și față de partid .

Ori , d.lui Maniu are într-adevăr motive puternice și peremptorii de a refuza însărcinarea care i-a fost dată .

Prima alternativă o respinge însuși d.Maniu. D-sa a afirmat textual :

că **nu e nici obosit, că nu se află în divergență cu partidul** sau cu conducerea partidului,

- dovadă, revenirea sa la șefie - dar **că sunt alte motive** care l-au determinat atitudinea.

Revenind la direcția partidului, a spus că aceste **motive au dispărut.**

Neacceptînd însă să prezideze guvernul, **d-sa dovedește** , dimpotrivă, **că motivele subzistă.**

"**Țara are dreptul să le cunoască.** Și d.Maniu este obligat moralmente să-și justifice atitudinea înaintea opiniei publice. "

▣ **Precedentul 1919**

Nu se poate invoca precedentul din **1919** , cînd **d.Maniu , trecînd mîna d-lui**

Vaida,

l-a indicat pe acesta prim-ministru. Atunci, **motivul** pentru care d-sa n-a acceptat răspunderea

era cunoscut de toată lumea și admis ca valabil : **Șeful PNR n-a voit să semneze** , în persoană,

tratatul de la Saint Germain , care constituia **un capitîs diminutio** pentru țară.

"**Care este capitîs diminutio** care l-ar putea **împiedica pe d.Maniu** să vină azi în fruntea guvernului ,

cum a făcut-o în 1928 ? **Refuzul d-lui Maniu** nu poate rămâne **un mister, dublat de un echivoc,**

întocmai **cum a rămas retragerea sa de la șefie, timp de un an.**

" **Noul guvern Vaida** [...] apare în ochii opiniei publice ca **un periculos un provizorat** , al cărui rol

ar fi **să mascheze** în fața țării **o situație de un îngrijorător și intolerabil echivoc.**"

Pe această temă, **PNL va lupta în Cameră și în presă.**

PNL georgist, "Mișcarea "

[LD : **ele mai slabe argumente , deși....**]

Până acum favorabili guvernului, acum au adoptat un ton categoric.

DI Maniu fuge de răspundere , dar nici d.Mihalache nu se lasă mai prejos.

" Atitudinea d-lui Maniu este în sine explicabilă [...] **nu vrea să preia răspunderea** situației

pentru 2 motive întemeiate :

1. Pentru că **Parlamentul nu are autoritatea unei majorități absolute** ;

2. **PNȚ nu are soluții pentru criza actuală.**În partid sunt grave divergențe programatice (ex dezacordul Lunian-Madgearu în chestiunea stabilizării)

De aceea, Maniu vrea să se mențină în umbră...

P.P. Averescu , "Îndreptarea "

[LD : **au și ei dreptate !**]

" **Revenirea d-lui Maniu** la președinția partidului său **fiind prezentată** opiniei publice **ca o victorie a sa repurtată în contra Regelui** ,

din această clipă **un guvern Maniu devenea o imposibilitate** , **căci dacă Regele** poate face concesiuni [...] **el nu poate fi înfățișat lumii politice ca un învins.**

[...] **Azi d.Maniu a ieșit înfrînt** în toată atitudinea sa , pentru că

dacă a avut în adevăr de apărut unele **principii constituționale ,a renunțat la ele pentru un interes de partid**, și **pentru a salva** situațiunea partizanilor săi politici aduși la guvern. "

Nicolae Iorga , "Neamul Românesc"

[LD: **are și Iorga dreptatea sa răutăcioasă !**]

" Primind din nou șefia partidului, **d.Maniu a constatat că piedicile de ordin constituțional**

au dispărut și că nu mai există nici o "dubietate" ... Iată că **iar își exprimă "dubietatea"** ,

refuzînd guvernul, punîndu-se , **iar , în situația din 1930**, cînd a fost pus în situația de a se retrage dela șefia guvernului și a partidului."

PȚ-dr.Lupu

[LD: **are și Lupu logica lui ...**]

Ușor suferind, dr Lupu și-a chemat amicii acasă și le-a spus părerea .

Un amic a povestit apoi :

"**Dr Lupu a avut o atitudine foarte loială față de Maniu.**

Cînd d.Maniu s-a retras de la președinția partidului, dr.Lupu a fost singurul șef de grupare care - într.un interviu - **s-a rostit pentru d.Maniu.**Din păcate, **Maniu n-a fost consecvent** .

De ce a revenit la șefia partidului ?

De ce, revenind la șefie, **n-a luat și șefia guvernului ?**

A declarat mereu că țara trebuie să fie recunoscătoare Regelui pentru **reintrarea în Constituționalitate.**

Cu atît mai mult era dator să accepte conducerea guvernului .

Partidul a acceptat **o situație jignitoare pentru d.Maniu ?**

Atunci d.Maniu a fost trădat de propriul său partid.

Sau, poate , d.Maniu n-a vrut să accepte situația , **deși nu era jignitoare de fapt pentru d-sa ?**

Atunci d.Maniu a trădat partidul .[....] guvernul actual este un provizorat [.....] "

PNA-.Goga, "Țara Noastră "

[LD : Goga, care ducea de cîțiva ani lupta cunoscută împotriva lui Iuliu Maniu , a folosit momnetul pentru un atac vehement]

" Pertractările asidue n-au folosit la nimic , ci doar a ocupat inutil, un interval de timp, atenția publică. A fost o pierdere de vreme , inoportună și primejdioasă.

"D.Iuliu Maniu a obosit toată lumea , pentru ca , la sfîrșit, să refuze șefia guvernului care-i revenea.[...] Era momentul să refuze ? **Președintele PNȚ se ascunde în dosul unor pretexte perimate , pentru ca să mascheze o gravă insuficiență politică "**

P.C. - Grig.Filipescu, " Epoca "

Explicațiile ce le dau prietenii lui Maniu :

- 1.) **Guvernul Vaida**, pentru a obține unele împrumuturi imediate, a luat **unele angajamente formale** , printre care **revizuirea conversiunii...**
Maniu nu vrea să apară într-o astfel de eventualitate ...
- 2.) **Maniu** a revenit la șefia partidului, condiționat...
- 3) Prevă zînd o uzură grabnică a guvernului, **Maniu vrea să rămînă în rezervă...**

rezervă...

Cele 3 ipoteze ,sunt contrazise de discursul regelui , la depunerea jurămîntului de către guvern,

Partidele față de guv Vaida

4.a) **C.I.C.Brătianu , discurs la mesaj, 17 aug.'32**

(DAD. MO 11, șed.din 17 aug.'32, pag. 238- 256)

[LD : **Brătianu are 66 de ani.**

Face o expunere exemplară , documentată, competentă, amplă , privind **starea economică a României în anii crizei economice, 1928-1931 ,** care au coincis cu **prima guvernare a PNȚ .**

Se conturează **doctrina economică și politicile PNL** , pe de o parte , în antiteză cu **doctrina și politicile economice, financiare , bugetare ale PNȚ.**

CIC Brătianu apare într-o lumină **sobră, serioasă, solidă**, care impune adversarilor , prin **stăpînirea în profunzime a fenomenelor .**

Deși s-a străduit să nu se lase antrenat în discuții colaterale, este nevoit să susțină polemici diverse cu fruntași PNȚ:

Maniu , Vaida, Madgearu, Răducanu, Ioanițescu ,Cezar Spineanu * au intervenții mai semnificative

* Notă :**Cezar Spineanu** -----
matematician, prof.la Univ. Din București și Paris.Fiu de răzeș din Mehedinți.

Vezi date la discurs Conversiune .-----

// Bugetele // Concesiunile // Finanțele // Industria // Protecționism // Moravuri // **Vezi context și pe larg la fișier PNL .**

CICBrătianu

▣ **PNȚ (p. 239)**

" Avem a face cu un partid care **a cîrmuit țara și în trecut** , timp de **trei ani** și care astăzi **revine la cîrmă...**

- **I.Răducanu** : mai puțin de trei ani, și în criză...
- **Virgil Cherciu** : Vi s-a părut cam mult , fiindcă ați fost în opoziție...
- **Brătianu** : "Partidul care este la cîrma țării astăzi, este el în măsură de a repara relele din trecut

și de a restabili încrederea pierdută ? Fiindcă, de fapt, neîncrederea s-a răsfrînt mai mult

asupra partidului liberal (**ilaritate**)

- **Răducanu** : Gura păcătoșului adevăr găește...
- **Brătianu** : "... asupra partidului național-țărănesc . (**ilaritate**) Să examinăm , de la 1928 pînă astăzi și să vedem ce probleme se pun ... "

[.....]

- **Maniu** : " Fiindcă dvs **interpretați opinia partidului Liberal** în mod oficial , cred de cuviință ca să **nu vă tulburăm expunerile** dvs.prin întreruperi. Vă rog însă să **luați la cunoștință** că faptul dacă eu și colegii mei lasă fără observări, citările dvs. numerice ,**nu însemnează că consimțim cu d-voastră** , dar că facem aceasta din respect față de expunerile dvs., pe care vrem să le ascultăm. [...] să luați la cunoștință că sunt hotărît a nu vă întrerupe , fiindcă sunt foarte interesat a asculta în liniște expunerile dvs. (**aplauze la PNT**) [.....]
Brătianu / 1932

▣ **Incapacitatea guvernului Vaida**

" Suntem în fața unui faliment general, atît a statului cît și al întreprinderilor de orice natură.

Este în stare guvernul actual să restabilească situația țării ? Aceasta este chestiunea care se pune.

Or, dacă am judeca **după antecedente**, desigur că guvernul **nu este în stare**.

Dacă ar fi în stare să-și schimbe completamente mentalitatea , să facă , cum spunea Saint Eloy lui Clovis : < **Arde ceea ce ai adorat și adoră ceea ce ai ars** > poate că **ar putea încă restabili această situație**.

Dar foarte **greu va fi pentru dvs. să reveniți, distrugeți o operă** , pe care ați făcut-o, care a fost dăunătoare de fapt, dar care este a dvs.**Trebuia să lăsați altora această sarcină** , teribil de îndeplinit pentru dvs.

(**aplauze la PNL, exclamațiuni la PNT**) [.....]

Evident, **o sarcină foarte grea**, care cere sacrificii, cere dezinteresare, cere și capacitate și în același timp

cere și totala fracție de interesele de partid. Or, dacă d-voastră ați fi fost hotărîți să luați această sarcină în spinare ,

să revedeți ceea ce ați făcut în trecut, n-ați fi început această guvernare așa cum ați început-o, cu atîți miniștri,

subsecretari de stat și miniștri fără portofoliu . (**aplauze la PNL**) (p. 239 - 245)

Brătianu / '32

▣ **Stat agrarian ? (p. 245)**

" Am auzit, în ultimii ani , **o serie de erezii economice** , cari , vă asigur, **m-au înspăimîntat** .

Eu credeam că sunt oarecari **principii**, oarecari **reguli generale**, pe care le aplică toate țările, pe care oamenii noștri de stat trebuie să le aplice și nu pot să le neglijeze.

[.....]

Dar cînd am auzit, în momentul actual, vorbindu-se din nou că **suntem un stat agrarian** , că **industria trebuie desființată** , că **nu există....** [.....]

"D.Mihalache , în discursul d-sale de la Muscel, **a spus acest lucru** (**aplauze, ilaritate la PNL**)

Iar în rîndul dvs **se vorbește mereu de industria parazită...**

- **Vaida** : " "Am fost întebat în diverse ocaziuni de gazetari despre părerea mea cu privire la această idee :

dacă PNT este în contra industriei și în contra orășenilor .Răspunsul meu a fost clar și-l repet :

80 % ai populației acestei țări sunt agrarieni , 20% sunt orășeni și industriali.

Va să zică **noi nu putem forța** , cum s-a făcut în trecut - poate și sub guvernarea d-voastră -

80 % pentru cei 20 % , ci invers, ca să ajungem la normal. (**aplauze la PNT**)

Acum, în ce privește acuzațiile d-voastră , **că un orator dintre noi [Mihalache] ar fi zis undeva acest lucru** ,

veți admite că **nu sunt probe. [?!?]** Noi avem **o singură măsurătoare a atitudinii și principiilor noastre** :

este **programul partidului și declarațiunea** pe care am avut onoarea , în numele partidului, să o fac în fața Corpurilor legiuitoare." (**aplauze la PNT**) [....]

Brătianu / '32

#Industria "parazită " ?

(p. 246)

[LD: la acest moment ,poate introdu fragmentul din opera lui Madgearu,"Evoluția României..",

din 1940, când **și-a revizuit cu regret... politicile față de industrie ...**] [.....]

-**Vaida** : " Eu nu mă încumet să concurez cu dvs,ca expert tehnic, în chestiuni industriale. Dați-mi voie cu toate acestea , ca simplu cetățean, nu în calitatea mea oficială, **să vă arăt cam ce definiție**

o găsesc eu potrivită pentru **o industrie parazitară** . Dacă o țară agrariană, ca a noastră, este în măsură să creeze

industrii în legătură cu produsele pământului , industrii care să fie **rentabile**, cred că **nu este o industrie parazitară**;

dacă însă **forțăm crearea și susținerea anumitor industrii** , pentru care **nu avem materii prime ...**

[.....]

- **Vaida** : "**Depinde** . Se poate ca și **industria metalurgică și industria de foiță de țigaretă** să fie parazitară.

Prin urmare **[???**] , **dacă o industrie pretinde că nu capitalul particular , ci statul** ,să vină și să o susțină **în mod artificial** ,**[?!?**] ,

pentru a **îmbogăți cu tantieme** [!!!] **o serie de oameni politici (aplauze la PNT)**

pentru a asigura **dividende** [!!!] care, în definitiv, se plătesc **din contribuția**

cetățenilor,

fără ca ei să aibă un echivalent de pe urma acestei industrii , atunci **această industrie este parazitară.**"

(**Aplauze prelungite, îndelung repetate, bravo**) [.....]

- **Madgearu** : **industria metalurgică, fabricile de vagoane și de locomotive și de reparațiuni,**

a fost parazitară, d-le Brătianu, pentru că am reușit noi să reducem în așa fel bugetul reparațiilor,

încît numai într-un an l-am scăzut cu 300 de milioane.**Ea este încă, în parte, parazitară,** și **poate să mai fie deparazitată în această guvernare.** (**aplauze , bravo la PNT**)

[.....]

Brătianu /

▫ **Protecționism - "Porți deschise" (p. 248-249)**

Brătianu - **Vaida** / 17 aug.'32

▫ **Asanarea morală (p. 249 - 250)**

[LD: mă întreb , nu am răspuns, **de ce nu a preluat CIC Brătianu conducerea partidului,**

decît... după asasinarea lui Duca ?]

[.....]

- **I.Răducanu** : "**D-le Brătianu**, ați venit să aduceți anumite **acuzățiuni** , pe care noi le vom lua după notele stenografice,

și **vă provocăm** să afirmați aici **cine sunt acei cari**, în conducerea statului, **s-au îmbogățit** sau

cine sunt aceia **cari au făcut politică** , pentru ca să se **îmbogățească** " (**aplauze la PNT**)

Ați afirmat de **comisioane** care s-au dat.**Cine sunt acei care le-au primit ?** (**aplauze la PNT**)

Dvs. **nu puteți să aruncați nici insinuări, nici acuzațiuni vagi**, care planează asupra noastră, a tuttora.

Trebuie să precizați. (**aplauze la PNT**)

- **Voci PNL** : Boilă ! Boilă !

- **I.Răducanu** : " D-le Brătianu, am ascultat cu atenție tot șirul de erezii economice pe care le-ați debeat ,

dar **nu putem suporta să transformați Parlamentul țării românești , într-o tribună de insinuări și calomnii.**

Dacă, dvs, d-le Brătianu, veți binevoi **să precizați și să dovediți cine sunt aceia cari fac din politică un instrument de exploatare a avuției publice și un instrument de înavuțire,**

noi vă rămînem recunoscători , dar vă ținem dator să faceți acest lucru."

[.....]

Vaida : Este recunoscător lui **Brătianu** că, **luat de pasiune oarbă**, după tradiție...

- **Brătianu** : " Eu am **66 de ani** și la vârsta mea **sunt silit să spun aceste lucruri**.Trebuie făcută o curățire .

Trebuie să se curețe această atmosferă infectată de dvs "

- **Vaida** : " ... după **aceea tradiție** , d-le Brătianu, care a adus în țară aceasta **relațiile îndirjite între partide**,

pentru că **partidul liberal** , avînd puterea, **a căutat**, fără a alege mijloacele , **să distrugă pe orice contrar politic.** " (**aplauze prelungite la PNȚ**)

Este o voce a trecutului , glasul d-tale, dle Brătianu. (**apaluze la pNT**)

- **Brătianu** (**apaludînd**) : " **Mă felicit .Eu vă aplaud cel dintîi și vă mulțumesc "**

- **Vaida** : " Am zis că este o voce a trecutului.De ce ? Pentru că , dacă **metodele acestea s-au putut**

înainte de război și în timpul guvernării dvs, după război, **pe viitor nu vor mai fi cu putință, dle Brătianu.**

[.....] **am să vă ilustrez cum sunt metodele dvs.** [.....]

Vaida / 17 aug.'32(intervenție în discursul lui CICBrătianu)

▣ **Cazul Sever Bocu (p. 251) [....]**

▣ **Cazul Boilă (p. 251- 252)**

▣ **Ciorovăială liberal-țărănistă**

- **Vaida** : "Nu a trecut jumătate de oră de cînd d.**Brătianu a emis** aici , în riposta sa dată d-lui Răducanu,

teoria de drept : < noi am adus acuza ; voi dovediți că nu este așa >

(**se iscă iar ciorovăială, vacarm, cu acuze reciproce, cu procese de intenție, în care Brătianu nu poate vorbi,**

Vaida nu vrea să se mai oprească , susținătorii fiecăruia se ceartă pe proceduri .
selectez cîteva)

- **Brătianu** : Am permis o intervenție,nu un discurs ! Vorbiți de 20 minute !

- **Roșeteanu** (PP) : aduceți dosarul !

- **Vaida** : ... cînd am scoate dosarele frunțașilor dvs...

- **Iamandi** : de ce nu ați făcut opera de purificare cînd ați fost la guvern ?

- **Vaida** : A vorbi de operă de purificare , înseamnă a arunca cu piatra în casa de sticlă a partidului Liberal...

Cunosc foarte bine **metoda d-voastră**.Bunăoară, în **discursul meu de la Senat** [4 aug.] , am spus :

< eu am fost totdeauna liber, din moși strămoși, și în vremea ungurească am fost liber , pentru că eu,

dacă în conștiința mea eram gata pentru convingerile mele să merg și la spînzurătoare ,poi atunci

nu a putut să mă terorizeze nici o tiranie și nici o sclavie , nici stăpînirea maghiară .>

Cum se oglindesc aceste cuvinte ale mele în "Viitorul " , și , după el, în alte ziare ,

unde superficialitatea celor ce scriu aduce cu sine , că nu se orientează după original ,

ci după " Viitorul " ?

"Pester Lloyd " din Budapesta dă o știre că eu am recunoscut că nu era așa de grozav în Ungaria.

Îi convine să-mi falsifice cuvintele. Dar.. ca "Viitorul" să ia aceste cuvinte falsificate

și să mi le arunce în cap... scriind că <D.Vaida face prost serviciu țării, trădează țara,

fiindcă a zis că în Ungaria era mai bine ca în România >- aceasta este metodă liberală !

se va crede în lume că... **ori el este nebun** , ori cei de la **"Viitorul " sunt smintiți...**

(**Aplauze prelungite, bravo, la PNȚ**)

(deși liberalii protestează, deși Brătianu cere din nou să i se dea cuvântul, deși scandalul este penibil, Vaida nu renunță, continuă , abuziv, arogant, agresiv, nedrept, pătimaș,

Îndemnul lui Maniu din debutul discursului lui Brătianu s-a topit...)

- **Vaida** : [.....] Dlor deputați, ar trebui să vorbesc multe ceasuri , multe săptămâni, despre aceste lucruri ,

pentru că **din 14 ani**, mai bine de **jumătate ne-au ținut liberalii într-un fel de sclavie**,

fiind obligați să ascultăm și **să înghițim toate calomniile și toate persecuțiile**, fără a avea posibilitatea să ne plîngem sau să protestăm. (**apaluze prelungite la PNȚ , zgomot, proteste la PNL**)

- **Voci PNL** : Extraordinar !

- **Iamandi** : "Ne-ați trimis și în **portul Marsiliei !** " (**zgomot mare**)

- **Vaida** : " Eu nu sunt obișnuit să rămân dator cu riposta.lată, dacă d-lui vorbește de portul Marsiliei,

atunci îi răspund că **m-am aliniat și eu obiceiului pământului** , învățat de la d-voastră "(**zgomot mare**)

- **Voci PNL** : Rușine ! Rușine !

- **Iamandi** : Acesta este răspuns de prim-ministru ?! Este penibil !

- **Vaida** : Nu este deloc penibil, sunteți niște Tartuff [...] Dvs ați întrebuințat vorba veritabil românească, iar eu aceea pe care am învățat-o.[.....]

precum **d-voastră o să ne atăcați , așa o să fie și răspunsul din partea noastră.** [....]

- **Brătianu** : Am comis o imprudență, d.Vaida a ținut un discurs...(**revine la cazul Boilă**) [.....]

Brătianu / 17 aug.'32

▣ **Legea controlului averilor. (p. 254-255)**

PNȚ vine totdeauna cu alte probleme, **cu diversiuni...** Când s-a discutat afacerea Boilă, s-a venit cu **legea controlului averilor** , care era **o lege pentru împiedicarea denunțurilor.**

[.....] **Brătianu** / 17 aug.'32

Va termina cu o citație dintr-un discurs al d-lui **Ștefan Cicio-Pop**, președintele Camerei, " în fața căruia ne închinăm cu toții **pentru patriotismul și pentru corectitudinea sa** " : **<După mine, când am făcut cunoștință cu trebile de aici, am spus : mi se pare că în România se fură cam mult,**

iar un prieten mi-a spus : **e țară bogată**, frate Ștefan, și este de unde se poate fura.

Azi nu se mai poate fura , **noi trebuie să dăm socoteală nației , unde sunt bogățiile țării .**

Alegerile de acum ne învață că **cuțitul a ajuns la os** și că este vremea să ne punem pe lucru în mod serios. >

Aceasta vă recomand și eu, dvs, PNȚ "

CICBrătianu / 17 aug.'32

4 b.) **Alexandru Lapedatu (PNL-1) , replică lui Vaida , Senat , 18 aug.'32**

//ardeleni-regățeni //

(D.S. , MO.7, șed. Din 18 aug., p. 138-149)

[LD : Ripostează, rememorează, argumentează , ceea ce a făcut Vechiul Regat pentru Ardeal și ardeleni.Își exprimă mâhnirea față de Vaida, față de ingratitudea și echivocurile care sunt speculate de propaganda dușmană, revizionistă .

Pe parcursul discursului, Virgil Madgearu încearcă să-l contrazică, să-l aprere pe Vaida , să-i atenueze atacurile. Eu am simțit furie .]

Lapedatu / 18 aug.'32

▣ **Ecourile declarațiilor lui Vaida .**

▣ **Reculul evenimentelor românești asupra ungarilor .**

Declarațiile recente ale dlui Vaida în Senat , **au fost comentate la Budapesta și Viena**, în sensul că **agitațiile de pe vremuri ale românilor au fost factice , neântemeiate** , deoarece **o duceau mai bine în Ungaria, decât românii în Vechiul Regat, unde sufereau de opresiunea liberală.**

- **Romulus Georocanu** (PNȚ) : Poate că este chiar așa ! (**tumult, zgomot, polemică**)
- **Al.Lapedatu** : Țara asta a fost **privită de dușmanii statului nostru, cu temere** pentru stăpânii lor. **Orice act**, orice eveniment din România, care aducea progresul statului și al poporului, **era privit cu îngrijorare**, mai ales de guvernele ungurești.

Evenimentele capitale românești din epoca modernă ,

aduceau schimbări și determinări în Ungaria :

- / 1866.Statul modern român - 1867, dualism austro-ungar, care dădea unguirilor hegemonia de dincoace de Laita
- / Universitatea la Iași și București - 1879, legea Apponyi, de maghiarizare a învățământului primar (pe ideea daco-română) - 1883-Legea Tissa, maghiarizarea învățământului secundar .
- / 1881, Regatul Român - În Ardeal, programul Partidului Național Român
- / 1891, fondarea Ligii Culturale - Intensificarea iridentei române;
- Memorandumul.Desființarea PNR

/ 1906, jubileul 40 ani domnie Carol I – 1907, legea Apponyi, cea mai draconică ...

Toate acestea , pentru mine , ca istoric și om politic , „ sunt tot atâtea **dovezi peremptorii** că **dezvoltarea însăși a statului românesc** , consolidarea lui, cu tendințele politicii sale naționale, era **privită de dușmanii noștri cu temere și îngrijorare** , ca să-și asigure o dominație politică milenară, pe care oamenii politici ai unguirilor, oameni politici foarte însemnați, **o socoteau primejduită , ba chiar pierdută.**”

... **DI Ion Bianu**, venerabil fost președinte al Academiei, intim și distins colaborator al lui **Dimitrie Sturdza**, îmi evoca un moment când D.Sturdza a fost **la Constantinopol** într-o misiune diplomatică.

La o recepție dată în cinstea **cancelarului austro-ungar**

(încheiasem de curând tratatul cu Tripla Alianță) la care a fost și Sturdza,

Andrassy cel bătrân a ajuns și la problema ardelenilor din Transilvania , spunându-i lui Sturdza : < Da, cunoaștem foarte bine vizeurile, scopurile dvs naționale și **știu că , odată și odată , Ardealul va fi românesc.**

Dar tocmai de asta **avem datoria** , noi, conducătorii statului unguresc, **să îndepărtăm prin toate mijloacele , cât mai mult această fatalitate .>**

Lapedatu / 18 aug.'32

▣ Meritele PNL (p.143)

PNL a luptat peste jumătate de veac, pentru a obține, apăra și dezvolta libertățile democratice .

/ **Regulamentul Organic și protectoratul rusesc** - piedici de căpetenie pentru constituirea unui stat român modern , în sens liberal și național - au fost răsturnate prin oamenii PNL.

/ **Pronomiile , privilegiile clasei dominante** , au fost abolite de Divanurile ad-hoc , de aceeași oameni .

/ Tot ei au luptat pentru **principiile egalitare și democratice** , care ne-au fost date de **Constituția din 1858**, și după asta, împotriva **Statutului lui Cuza** , prin care s-a încercat să se întronizeze o guvernare dictatorială , aparent democratică. (**întreruperi PNȚ**)

- **Lapedatu** : Nu vă agitați , eu am fost provocat la această explicație , sunt dator ptr.partidul meu să fac asta.

- **Manoilescu** : Mai mult, ați apărât însuș întreg Vechiul Regat.

- **Lapedatu** : Da, l-am apărât și-l vom apăra , cum am apărât și Ardealul.

/ **Constituția din 1866** , este tot opera PNL , și i s-a adus , adesea, obiecția că a fost făcută „ **în spirit prea liberal** „ , și că ar fi înscris **principii și dispoziții** ce „ nu cadrau cu starea dezvoltării sociale și politice a poporului român.”

)): Da, este știut că a fost în țara asta „**o școală culturală [Junimea]**

și un partid politic [P.Conservator] care au dus **un război continuu împotriva partidului nostru** , tocmai pe această temă , a revendicărilor publice și politice prea avansate - școala și partidul junimist.”

”**Cum este posibil ca unui partid care a adus aceste acte la îndeplinire** - 1918, votul universal, reforma agrară –

să i se reproșeze că este dușmanul libertăților ?

Lapedatu / 18 aug.'32

▣ Ardelenii și sprijinul PNL ,

/ Ajutorul dat de PNL ardelenilor, până a 1918, cum poate fi tratat astfel de Vaida ?!

/ Anii de după unire, când s-au perfectat fuziunile, despre care Vaida a introdus exagerări și inadvertențe.

Vezi fișier Sistem de partide

)):DI Vaida nu trebuia să aducă în Parlament problema acestui ajutor, până la 1918. Mai întâi, a fost prea exclusiv, vorbind de ajutorul dat de statul român , când , în realitate, acest ajutor era dat de societățile naționale : **Carpați, Transilvania, Liga Culturală.**

/ Particulari, inimoși și buni români, au jertfit din al lor , pentru cauza națională.

Printre aceștia, figura luminoasă și generoasă : **Eugeniu Carada .**

Toți cei ce aveau nevoie de ajutoare (ziare, procese etc.)

urcau scările Băncii Naționale ... la Eugeniu Carada !

Astfel s-a sprijinit mișcarea națională din Ardeal (aplauze la PNL)

/ Din 1837, bărbații politici români au luptat pentru unitatea românească.

Ion Câmpineanu, cu tovarășii săi de luptă , au avut în program unitatea românească .

/ După 1848, revoluționarii români s-au înțeles atât de bine în problema unității

românești : în Comitetul revoluționar al cărbunarilor lui Mazzini ,

au intrat ai noștri pentru scopul realizării Daco-României .

/ La 1859, după **dubla alegere a lui Cuza** (când Napoleon și Cavour pregătiseră acea acțiune revoluționară româno-maghiară) **domnul unirii** s-a opus ei,

arătând că **situația românilor din Ardeal are aspirații de unire cu țara.**

/ La 1868, Ion Brătianu a fost îndepărtat din guvern la cererea puterilor europene,

pe motiv că ar fi „emerit revoluționar” , un „mazzinist primejdos” ,

care pregătește „ revoluția din Balcani” (pentru eliberarea popoarelor)

și „**invazia în Ardeal**” (pentru realizarea unității naționale)

/ La 1916, Convenția cu Aliații , fixa revendicările noastre naționale.

Toate acestea demonstrează **preocupările pentru unitate națională ale PNL**

Lapedatu / 19 aug.'32

▣ Tratatul de fuziune PNL-PNR Vezi fișier Sistem de partid

Al.Lapedatu / 18 aug.'32

5.) Demostene Botez * (PNT) , discurs la mesaj, 19 aug.'32

(DAD, MO 13, șed. din 19 aug.'32, p. 284-289)

[LD : încercare de a defini doctrina **PNT** , în opoziție cu **PNL** și **PT-Lupu** ,

pe câteva teme la ordinea zilei :

parlamentarism - dictatură ; scăderile vieții politice ; cauzele neîncrederii în politică .

În majoritatea exemplurilor , nu recurge la programele de partid ci....

la afișe și manifeste electorale .

Pentru trecut , exacerbează meritele "generoșilor" ,

dar .... ignoră și este de rea-credință , până la prostul-gust,

față de liberali, de Brătieni, ș.a. Și asta nu pentru a crea oarece autoritate socialiștilor,

ci pentru a diminua meritele liberalilor ptr. cele două mari reforme democratice :

împroprietărirea și votul universal , imediat după unire.

Atâta perseverență au investit PNT în această minimalizare ,

încît au reușit s-o implanteze în mentalitatea epocii, și s-o transmită pînă în zilele noastre.

În ce privește **PNT** , îi atribuie ca merit lupta pentru **CONSTITUȚIONALISM** ,

fără a-i explica esența, fără a aminti respingerea Constituției din 1923

de către cele două partide ulterior fuzionate .]

Dem.Botez / aug.'32

▣ Autoprezentare

[LD : avea , probabil 32 - 33 ani .Din familie de preoți ; avocat , poet, călător prin străinătate ... un trecut pe care , în anii comunismului, îl va mistifica -repudia - ascunde - falsifica..... Este un discurs patetic, romantic, literar ; discursul unui neofit , lansat în viața politică, care se străduie să-și motiveze și să-și onoreze alegerea în Parlament, prin PNT .

Are note de obiectivitate , dar devine subiectiv cînd este vorba de legitimarea partidului.

Vezi "Memoriile" în care nu am găsit nimic !]

" Am uneori impresia , în această **Cameră**, în care mă întîlnesc , apropae la fiecare pas, cu un veritabil sau mai puțin veritabil **autor al României Mari** , că citesc veșnic **o pagină din istoria țării** acesteia.

"D-lor, sunt un parlamentar , care **încep astăzi cariera mea** ; sunt și un **om politic** , care a început deabia **de un an** , viața lui politică.

N-am experiență parlamentară , am însă un **activ de observare obiectivă a vieții parlamentare și a vieții politice** din această țară.

Ca **publicist , timp de 20 de ani**, am urmărit obiectiv această viață și astăzi, pentru **a nu angaja partidul în numele căruia vorbesc [??]** , prea mult, **pe o cale pe care n-o cunoaște [??]** și pentru a spune obiectiv ceea ce doresc să spun în această incintă , voi căuta să păstrez în studiul chestiunilor pe care le voi pune, **obiectivitatea unui cetățean , cu o educație de cetățean.**

[...] Înainte de a veni la această tribună, **am asistat , de sus [balconul presei]** la câteva **dezbateri importante parlamentare."**

Dem.Botez / aug.'32

▣ **Neîncrederea în Parlament !**

"Am să tratez **două probleme** , în primul loc, **care interesează liniștea acestei țări și**, în cea mai mare parte,

existența noastră , aici, ca **corp constituit** . Am să cercetez fără jenă [??] - dacă este vorba că Răspunsul la mesaj să constituie acel contact al Tronului cu poporul .

"Este evident că **prea multă politică îndepărtează ceva din sinceritatea de** prezentare a vieții reale față de Tron .

Punctul de vedere **din afară** de acest Parlament și punctul de vedere **dinăuntru** , de aici, **sunt cu totul deosebite.**

Trebuie să recunosc de la început , cu o sinceritate totală pe care mi-o impun, că există **o atmosferă de neîncredere în viața politică**

și **o atmosferă de neîncredere în viața parlamentară**, atmosferă care creează o preocupare **aci**, în această incintă, și o altă preocupare **afară**, în mulțimea pe care o reprezentăm.

[...] Înainte de a veni la această tribună, **am asistat , de sus [balconul presei]** la câteva **dezbateri importante parlamentare. "**

"Vă mărturisesc : am urmărit **un " as " al cuvântului** , am urmărit în acea zi, o adevărată activitate parlamentară ,

aceea a d-lui **Duca**.Și am ascultat , de sus, acea **pondere a elocinței** , acel **avînt al cuvântului** ,

cumpănit totuși, din care am înțeles constatarea lui **Cicero** , care spune că **o elocință perfectă vine din literatură.**

Și am admirat acel discurs al d-lui **Duca**, și am admirat atunci , cu mai puțină teamă ca astăzi ,

impetuoșitatea unui discurs al d-lui Lupu.

" Dar am constatat atunci că, **sub această cupolă, ca sub un clopot de sticlă izolat, se discutau** foarte frumos

chestiuni cari erau **în afară de preocupările generale** din care veneam eu.

Și există această preocupare colectivă și, deși bunăvoința noastră individuală , a fiecăruia dintre noi,

este pentru **a armoniza viața și preocuparea din afară, cu viața de aici** , totuși suntem tîrîți , fără voia noastră,

într-o **psihologie colectivă** , care **ne îndepărtează de ideea** că suntem mandatarii celor de afară.

Ceea ce determină această depărtare de popor, această deosebire de psihologie , dintre ceea ce este **aici** și

ceea ce trebuie să fie, este [...] **preocuparea fiecărui partid de a poza în fața țării** : o poză care , ca orice poză,

schimbă din aspectul natural al celui care se prezintă.Și mai este acea **psihologie individuală iritată** care a dat loc **aci**

la **scene penibile**.Scene care dacă s-ar petrece în stradă , ar putea să adune în jurul lor 50 de trecători , și care creează **aci**

o atmosferă de preocupare înaltă , **ca și cum** treburile satatului însuși ar depinde de rezolvarea unui conflict personal.

Aceasta , socot eu, ceea ce creează deosebirea, acest **divorț de interesul de afară**, această **uitare a mandatului** pe care îl exercităm **aci.**" [.....] "**Parlamentul** aceasta poartă în el , ca instituție,

ceva din **gestul lent al marilor mulțimi.Se constituie greu**, are ceva de **o greutate**

incomensurabilă

în **exprimarea clară a unei idei**. Trebuie să fim urmăriți mereu de singura idee , care poate asigura viața noastră parlamentară , aceea a prestigiului vieții politice și vieții parlamentare și aceea a mersului pe această cale mai departe.

" **Tema de dictatură** trebuie să fie aceea care **să călăuzească această viață parlamentară** ,

fiindcă trebuie să reamintesc aci cuvîntului **Cavour** ,

care spunea : **< prefer cea mai rea Cameră , celei mai bune dictaturi >**

Numai parlamentarismul , cu toate aceste defecte, **poate asigura nevoia** noastră aproape organică

de libertate și de liberă manifestare a ideilor noastre ." (p. 284)

Demost. Botez / 19 aug.'32

▣ Neîncrederea în viața politică

" Dar mai există o neîncredere în ceva mai larg decît activitatea Parlamentului : există o neîncredere în viața politică.

" Un cugetător , cu o nuanță literară desigur, dar totuș unul din capetele cele mai luminate ca cugetare

din ziua de azi, **Paul Valéry**, a spus că **viața politică este posibilă prin dezinteresarea celei mai părți din popor. "**

"Acesta este un **adevăr cam cinic** , dar este un adevăr real și **această dezinteresare** nu trebuie dusă la complectă desconsiderare a vieții politice. **Care sunt cauzele** care determină această **neîncredere în viața politică ? "** :

/ **Mersul greoi** al instrumentului de exercitare a voinței poporului ; **Parlamentul** aceasta poartă în el , ca instituție,

ceva din **gestul lent al marilor mulțimi**.**Se constituie greu**, are ceva de **o greutate incomensurabilă**

în **exprimarea clară a unei idei**. Trebuie să fim urmăriți mereu de singura idee , care poate asigura viața noastră parlamentară , aceea a prestigiului vieții politice și vieții parlamentare și aceea a mersului pe această cale mai departe.

/ " **Tema de dictatură** trebuie să fie aceea care **să călăuzească această viață parlamentară** ,

fiindcă trebuie să reamintesc aci cuvîntului **Cavour** ,

care spunea : **< prefer cea mai rea Cameră , celei mai bune dictaturi >**

Numai parlamentarismul , cu toate aceste defecte, **poate asigura nevoia** noastră aproape organică

de libertate și de liberă manifestare a ideilor noastre ."

/ **Cauzele** care determină **această neîncredere** publică în viața politică , sunt **născute în special după război** .

Sunt unele **cauze de ordin general** , cum este aceea a **scoborîrii omului politic din sfera pură**

în care era pus odinioară.

/ **Votul universal a scoborît omul politic într-o luptă aprigă** , **i-a deformat** **acea estetică senină**,

ca orice efort care deformează , și **omul politic este silit** să se scoboare și **să lupte deavalmă cu poporul**.

/ **Acel cinism** împrumutat de anumiți oameni politici , care cred **că pot sfida voința poporului**,

prin constituirea unei **forțe mai presus de această voință** .

/ **Lipsa unui contact cu țărănimea** , care să provoace **educația poporului de la țară** , în sensul unei **educații politice** .

"Dacă între noi sunt **oameni cari se îpușcă cu revolverul și dacă** noi ne pretindem **educați politicește**,

atunci **în țărănime ar trebui să existe un masacru la fiecare alegere**.

Nu țărănimea nu are educație politică - noi nu avem "

/ **Lipsa totală de stimă** , cu care **cineva îndrăznește** să se prezinte în fața poporului , cu **acea dezinvoltură** ,care a crescut de la atenieni pînă azi, cu ceea ce se chiamă

demagogie.

Cuvîntul însuși poartă în terminologia lui , **vechea origine grecească**.

Se vede însă că **demagogia** aceasta este **ca vinul** : cu cît **îmbătrînește**, capătă **o mai mare tărie**.

Demost. Botez / 19 aug.'32

▣ Țăran -orășean

/ " Există astăzi în pătura poporului de la țară și a celor de la orașe, o disensiune, o lipsă de contact sincer, care să-i permită celui de la țară să aibă deschis către orășan , întregul său suflet.

Există o suspiciune veșică a celui de la țară, față de orășean.

Sunt două lumi deosebite , în care unul nu respectă pe celălalt.

Această pornire a omului de la țară în contra orășeanului , izvorăște dintr-un simț de demnitate ,

care este la baza sufletului țăranesc. (aplauze)

Țăranul înșelat nu are sublima noastră admirație pentru acela care înșeală. "

- Adonis Popov (PT) : Banca ministerială aude ?

- Botez : Țăranul înșelat simte în el o degradare , este jignit de această

punere în inferioritate ,

prin aceea că este înșelat."

/ " se adaugă ... acea mândrie,aceea ușurință cu care îndrăznim [...] să

scoborîm în mijlocul poporului."

Demost.Botez / 19 aug.'32

▣ Neîncrederea în partide.

[LD: bineînțeles, D.B.este pățimaș, subiectiv,partizan, anti-liberal.

Nu reușește să se obiectiveze, cum a promis !]

" Altă cauză de neîncredere în viața politică , izvorăște din acea totală neîncredere care, să fim sinceri,

o avem în partide și noi unii față de ceilalți.

Nu putem cere nici respectul , nici încrederea țăranilor, atunci cînd într-o perioadă de frământări de idei politice ,

ne prezentăm la țară cu manifeste și cu un program ,

care nu este bazat decît pe insulta unui partid, asupra altui partid " (aplauze la pNT și PT)

Și sunt mai multe teme de ponegrire și , în această materie , spiritul celui care ponegrește ,

a simțit că e necesar să se identifice cu o noțiune , care să constituie ceva sacru, dacă se poate .

[...] ceea ce se cheamă "patriotism", "naționalism " , "iubire de patrie " .

A vorbit Partidul Liberal de aici [CICBrătianu] , arătîndu-ne cu degetul, de anumite case autonome și monopoluri,

Are Partidul liberal și el o casă autonomă a monopolului național și patriotard. (aplauze la pNT)

- N.Simionescu : Aceea nu costă parale; acolo nu se plătesc jetoane (aplauze PNL)

- Botez : aveți o noțiune prea concretă.Poate să coste mai mult ceva abstract , decît ceva concret. (apaluze la PNT)

Botez / 19 aug.'32

▣ Intoleranța regătenilor.

▣ Regionalismul ardelenesc

"Acest monopol s-a manifestat prin compromiterea , pe cît se poate, a adversarilor, din acest p.d.v.,

Și atunci cînd PNT a rezultat din fuziunea PNR din Ardeal cu PT din Regat, s-a încercat să se compromită ,

cu formule, intenționat subversive , fiecare din aceste două fracțiuni.

Zece ani de zile au fost taxați și urmăriți țărăniștii ca bolșevici , iar cei din Ardeal, ca regionaliști."

Noțiunea de regionalism pornește de la " dorința PNL de a acapara avuția , sau măcar conducerea avuțiilor din Ardeal .

Acest cuvînt de "regionalism " pleacă de la formula compromițătoare pentru sufletul românesc ,

care a făcut ocolul acestei țări și care era :< **Vrem Ardealul , fără ardeleni !** > (apaluze la PNT)

- **Victor Iamandi** : "Aceasta este **inexact** ."

- **N.Simionescu** : " Aceasta **nu s-a spus niciodată** "

- **Botez** : Găsit-s-a printre dvs. cineva care să adîncească toată **josnicia acestor formule economice ?**

- **Simionescu** : " **Este o acuzare** care scade talentul d-vs. **Formula noastră**, d-le orator,

este numai **dragoste și entuziasm pentru ardeleni** ."

- **Botez** : " [...] Am fi dorit ca formula să fie alta [...] **vrem pe ardeleni, chiar atunci cînd nu putem avea Ardealul** "

- **dr.I.Costinescu** : " Dvs știți bine că **Dobrogea a fost colonizată cu ardeleni**, chiar atunci **cînd nu puteam avea Ardealul**.O știți dar nu vreți să o spuneți "

- **Botez** : "Dvs **ați vrut pe ardeleni în PNL**; dvs **nu ați vrut pe ardeleni, pur-și-simplu** . **Nu mă las**, d-lor, **antrenat aci în tirada patriotică** , care ar putea să facă delicia unui orator de mare anvergură,

cu privire la **acel patriotism sacru al celor din Ardeal** , care a știut să mențină **o mie de ani**,

acea mistică lumină, care ne unește în suflet." (apaluze la PNT)

- **G.Ștefănescu-Goiceanu** (PT) : " Așa dar **greșala** este că vă considerați și dvs. **monopolizatorii naționalismului în Ardeal** . [...] **Aveți și dvs. o regie autonomă** ."

- **Botez** : " **S-a transformat în politică, această acuzare** , precizîndu-se neplăcerea PNL

că **Partidul Național din Ardeal, urmează credincios și total pe d.luliu Maniu** "

Dacă partidul Liberal **ar analiza puțin lupta politică pe care au dus-o ardelenii** și ar căuta să-i despice sensul,

ar cunoaște că **lupta politică din Ardeal nu a fost dusă pe baze de lupte sociale și politice** ,

ci pe bază esențial de națiune.(apluze la pNT)

- **I.Hudiță** (PT, istoric) : " **Nu au început decît în sec. XVIII,căci pînă atunci , luptele din Transilvania au avut un caracter pur social** ." (**întreruperi la PNT**)

- **Botez** : "Lăsați-l pe d. Hudiță , **atît știe : istorie** ; de ce nu-l lăsați să spună ceva ? Sunt singurele lecții pe care le puteți da, d-le Hudiță : de istorie. "

- **Hudiță** : "**D-ta faci poezie , eu fac istorie** ."

" Să nu ne surprindă că **în această luptă**,care a durat mai puțin, așa cum spune d.Hudiță, **oamenii aceștia** nu au găsit suficient nici măcar **stringerea lor la un loc și au făcut** , printr-un efort sufletesc, și printr-un avînt , **apel la toate elementele naturii**.

" Vă aduceți aminte de acea chemare a d-lui **Goga** :

< Tu, Oltule, să ne răzbuni ... >

Este în această **expresie desnădejdea nației de dincolo** , care avea, nu știu cum, teamă că toate **toată nația aceasta la un loc** , încă **nu este de ajuns** pentru lupta pe care o duce

(apaluze la PNT) și **dvs vreți ca**, după această luptă , **oamenii aceștia** , cari au pecetluit sufletul

de această tensiune , de a fi veșnic la un loc, **să dezarmeze imediat**

și **să înceapă a analiza programul poetic al d-lui dr Lupu ?** " (apaluze la

pNT)

Dar , d-lor (**întreruperi la PT**) ..se încearcă de un partid întreg să se facă un spirit și nu se reușește .

D-le Goiceanu, dacă vrei, **fă singur spirite (ilaritate)**

- **Goiceanu** : "Ai avut toată bunăvoința noastră, dar d-ta nu faci decît poezie , pînă acum "

- **Botez** : Nu am cerșit bunăvoința nimănui..

" D-lor deputați, eu socot că chiar **din p.d.v.politic, în care îl consideră PNL**,

dar **în interesul românismului, așa cum îl vedem noi**,

este încă necesar să păstrăm structura neatinsă de bloc al acestui românism în Ardeal."

(aplauze la pNT)

Botez / 19 aug.'32

▣ **Diferențele culturale**

" S-a vorbit în legătură cu acest **regionalism** de **lipsa** sau de **întârzierea unei unități sufletești** ,
între **noi** și cei din **Ardeal**. **Modică părere** despre ceea ce constituie **substanța sufletească a omului !**

Dacă **cei din Ardeal** au fost educați **generații întregi sub influența culturii germane** , și dacă **noi , aceștia de aici**, ne-am creat o cultură care aduce după sine imediat crearea unei structuri sufletești , **la literatura și cultura franceză**,

vreți dvs. ca aceste două tipuri , **create deosebit, prin culturi deosebite, să le prindeți și să creați o armonie sufletească imediată ?**

Deosebirea de cultură, de educație, poate să creeze acele **deosebiri** , cari pot merge **pînă la diferențiere de rasă** . Există **o teorie etnologică...**

(**Goiceanu întrerupe**) .. De ce ai , d-le Goiceanu, o așa de mare adversitate pentru o teorie ?

- **Voce PNȚ** : E contra culturii !

- **dr.I.Costinescu** : E interesantă ca conferință [...] iau un scaun mai aproape [...] altfel ieșeam .....

- **D.Ionescu** : În orice caz, mai interesantă decît scandalurile dvs...

(**Botez renunță să prezinte teoria etnologică-.....**)

Botez / 19 aug.'32

▣ Diferențe religioase

" **Încriminarea ardelenilor stă și pe bază de religie** .

S-a mers pînă acolo , încît să se preseze asupra sufletului omenesc de dincolo, asupra **credinței lor religioase**, asupra acestui raport dintre om și eternitate , **să-l subjuge unui interes și unei colectivități politice !**

Botez / 19 aug.'32

▣ Lipsa ideologiilor, a programelor de partid.

▣ Antihotia - ca program

" De ce d-lor deputați această activitate de denigrare reciprocă ? Foarte simplu . Din cauza **lipsei totale a unei ideologii politice** , pentru cea mai mare parte dintre acelea

care sunt sau se pretind partide politice.

" **Toate programele** cu care s-au prezentat **cea mai mare parte dintre partidele politice** în fața poporului , sunt **bazate pe lipsa de cinste** și pe **instrumentul care să pedepsească această lipsă de cinste.**

Am impresia că **partidele politice se deosebesc** între ele **după instrumentul** cu care înțeleg

să execute pe cei care au furat.

" Sunt **partide de dreapta** și printre partidele acestea extremiste , care clasifică programul

și-l categorisesc după **spînzurătoarea** pe care o oferă celui vinovat ;

Și sunt **partide tradiționale** , care se mărginesc modest **la vechea tradiție a închisorii ."**

" **lată, d-lor programele partidelor politice.**Nu vreau să le indic pe nume , ca să nu ridic susceptibilitățile și,

de altfel, sunt așa la fel , încît nu se cunosc cînd le citești :

< În vremuri de **risipă** și de **nebunie** , de **jaf** și **demagogie**, astăzi cînd toate **minciunile** și **nebuniile**

prind cu toată ușurința, **dacă vreți** să restabiliți **ordinea** în administrație ,

cinstea în mînuirea banului public;

dacă vreți să fie puși **hoții la pușcărie** și **nebunii la balamuc**, ... votați ... >

lată program de partid ! [PT ?] (**aplauze la PNȚ**)

- **Vict.lamandi** : Și programul dvs de opoziție este la fel !

< **Trei guverne** , de cînd a plecat partidul cu program , cum au cîrmuit țara și cum au legiferat fiecare din aceste

guverne parlamentare ,nu am să vă spun eu , o spune **starea de mizerie** în care a ajuns țara ,

v-o spune **strigătul de suferință** .Răspunzător de aceste suferințe sunteți voi, alegătorii.

Iar **averile** care au venit în țară pispinarea voastră, și **înstrăinarea de bani ai țării**, n-au fost pentru voi ,

ci în bună parte pentru aceia care vă cîrmuiau . >[PT ?] **Axcesta este programul politic !**

- **I.M.Leon** : Citiți-l și pe al dvs.! "

- **Botez** : N-am citit nimic din afișele și programul dvs [**PNL-1 ?**] , fiindcă **recunosc** că sunteți din partidele de opoziție ,
acel care **v-ați prezentat în fața țării cu un program.** "

- **G.Ștefănescu -Goiceanu** : " Iată care este părerea mea pînă acum: **botezul d-tale politic îl văd,**

dar **nu-l văd pe Demostene politic ."** Ziua bună de dimineața se cunoaște !

- **Botez** : Ați contribuit cu **toate partidele**, mi se pare cu georgiștii , la emiterea acestei **proclamații**

de supremă cugetare . Nu înțeleg **care este motivul pentru care dvs.v-ați refugiat în politică.** (**ilaritate, aplauze la PNȚ**)

- **Vict.Papacostea** (PNL-2 ex.PP) : "**Noi suntem aici oameni cu carierele noastre** , cu rosturile noastre

temeinice în viață, încît nu se poate vorbi decît cu totală **lipsă de seriozitate** , de un refugiu al unor oameni

ca noi, în politică .Aceasta ți-o spun d-le **Lazăr ,d-tale și atîtora din prietenii d-tale, care au făcut,**

într-adevăr din politică un refugiu , ci înșăși **cariera lor principială"**
(**apaluze la NL ; întreruperi la PNȚ**)

- **Gh.Pop** : "Și atunci cînd erau în pușcăria ungurească ? Și atunci ?

- **Vict.Papacostea** : "Nu vorbesc de d-ta, dar de **atîția din colegii d-tale**.Nu mă forța să dau nume " (**scandal !**)

[**LD : face un pas înapoi ! ... se pierde în propria capcană !**]

- **Botez** : " Desigur, **nu aduc insulta de a spune aici că toate partidele politice s-au prezentat fără un program și**
fără o ideologie .Nu aduc această insultă , pentru că **am respect** față de cei față de **acei cari respectă activitatea politică** pe care o au . **S-a prezentat un program** care poate fi un program care **nu poate constitui, înșă, o ideologie** pentru un partid : **programul grupării sau partidului dr.Lupu.** Dr.Lupu, aduce, evident, **posibilitatea unei realizări** în aceste vremuri [...] dar aceasta **nu poate justifica crearea unui partid** , care nu poate trăi ceea ce se cheamă o ideologie.

Există **programul Partidului Liberal** , un program care tinde să stabilească punctele de vedere și căile pe cari să se realizeze o voință , **care să ducă la o mai bună stare a clasei sociale pe care o reprezintă.**

Știu că **PNL** , în mod neconținut , **vorbește despre armonia claselor sociale** .

Dar această armonie despre care vorbește PNL , **este o armonie** în care **unul este foarte bucuros** de această armonie ,

și în care **celălalt o suportă foarte greu.**

- **I.Hudiță** : Crezi d-ta , în mod cinstit, că **PNL a creat burghezia din România ?**
Că a întărit-o , da !

Dar că el acreat-o , aceasta nu se poate susține, **ești profund eronat ."**

- **Botez** : " [...] am ascultat aci pînă la sfîrșit discursul d-lui **Dinu Brătianu** , în care **am căutat ceea ce căutam și caut cu naivitate** - cu toate protestările tuturor și de pretutindenii - ceva care să însemne un pas mai departe în politică.

Și n-am găsit. Partidul liberal **are un trecut** în care **ceva din istoria întregă politică** a fost reprezentat printr-un **curent** față de care **am un respect desăvîrșit.** **A existat în sînul PNL acea generație , zisă generoasă,**
acel flux al Partidului Socialist sau al socialiștilor , cari au dat partidului Liberal o **înălțime cu care se poate făli**

în istoricul lui : a dat pe d. **Constantin Stere , pe Radovici, pe Morțun, pe Nădejde,** cari au constituit **partea de energie** și de **împingere** mai departe în istoria țării.Acei oameni **au adus o ideologie** care însemna mersul mai departe al unui partid , mers care , altfel, se anihilozează, fără asemenea ideologie."

- **N.Simionescu** : "Îmi permiteți să vă amintesc și **generația Brătienilor, a lui Câmpineanu și Rosetti ? "**

- **Voce PNT** : Lăsați morții !
- **Simionescu** : "Da, dar trăiți de pe urma acelor morți ! "
- **Botez** : " Mă refer la o **ideologie care s-a ncheiat** și de la care **n-ați mai**

pornit nimic !"

Mai bine de un deceniu , viața acestei țări a fost frământată de **trei mari chestiuni** , din care **două s-au realizat**, din care **unu nu s-a realizat** și pentru care mai **luptăm încă noi**, cei din băncile de acolo [**PNT**]

A fost ideea votului universal...

- **Vict.lamandi** : " PL o are în program încă din 1890 ...
- **Botez** : **ideea împrăștiării țărănilor...** Aș vrea să aveți, dle lamandi , **cu ce să vă lăudați** în materie de ideologie, **de aici înainte ...** (**apaluze la PNT, întreruperi la PNL**)
- **lamandi** : " Dle Botez, eu am precizat un lucru : în programul Partidului Național-Liberal , **votul universal era prevăzut încă de la 1890.** Recunosc, sunt de perfect acord cu d-ta, că **datorită în bună măsură prezenței " generoșilor "** în PNL , s-a ajuns la **democratizarea mai largă a partidului, și la realizarea celor două reforme mari : a exproprierii și a votului universal.** Suntem de acord asupra acestei chestiuni." (**aplauze la pNL**)

- **Botez** : " A mai rămas o luptă, pe care o ducem și astăzi, lupta pentru **stabilirea unui adevărat constituționalism** , luptă care nu s-a isprăvit, cu toate că am asistat aci la manifestarea unei **superlative educații politice** din partea opoziției , **partide cari par a fi ajuns la o idee de libertate a alegerilor**, de manifestare pură de voință, ce depășește ceea ce s-a putut concepe pînă acum. **Eu sunt mulțumit de această educație politică ; dar aș fi mai mulțumit** numai în cazul cînd **ea s-ar menține** și atunci **cînd vreunul din aceste partide ar veni la putere.**[....]

Botez / 19 aug.'32

▣ **Replică la discursul lui Brătianu.**

" [...] nu am văzut , cu regret și cu mîhnire , în discursul d-lui Dinu Brătianu , **nimic din acea scripă** care să constituie **o nădejde ideologică pentru viitor** - nimic măcar **dintr-un program real economic pentru viitor.**

S-a continuat în acel discurs , în mod savant , cu date precise, **o operă de socoteală , cu cifre a greșelilor la care s-au adăugat și cifrele guvernului anterior .**

Concesiunea D.I.S.C.O.M . s-a pus în sarcina PNT, atunci cînd **d-voastră** ați fost aceia care **ați contribuit și ați consimțit** , prin alăturarea cu guvernul Iorga -Argetoianu , **la desăvîrșirea acestei concesiuni.**

- **lamandi** : Nu avem nici o răspundere în această chestiune .

[iar se "**demască** " reciproc pentru prezența în consiliile de administrație a lui Toma (la Iași), a lui Luca (la Giurgiu)]

Botez / 19 aug.'32

▣ **Birocrația**

- **Botez** : " [...] greșala cea mai mare a PNL [...] a fost aceea de a crea din această țară și din clasa romnească a acestei țări, **o țară de funcționari.** Ați creiat în această țară **o fabrică de funcționari** , care a mers pînă la **falimentul acestei fabrici**, evidențiat și astăzi prin **clădirile în cărămidă roșie , neacoperite, din toate orașele țării " [??] [.....]**

- **lamandi** : " [...] în acest capitol al funcționarilor, **PNT are foarte mare răspundere** prin ceea ce **a creat**

în cei doi ani și jumătate de guvernare ... Acolo unde nu a putut să-i scoată pe cei existenți,

i-ați dublat prin consilieri tehnici în toate direcțiunile și **ați creiat și regiile autonome pentru plasarea**

partizanilor . [...] dvs **ați creiat locuri noi**, pentru ca **să vă puteți suprapune oamni în funcțiune .**

Regimul sinecurilor vă aparține dvs. " [Botez părăsește și acest atac ...]

[**lamandi spune că este prieten cu Demostene Botez, că este ieșan, și ar vrea să**

aibă succes]

Botez îi replică că , deși este tânăr, vede în această afirmație o mică... intrigă]

Botez / 19 aug.'32

▣ "Umiliința " țărănească ?

[LD : nu știu ce să mai cred de tânărul Demostene Botez ! Vrea să epateze numai cu lucruri de fină psihologie socială...

se vede că este poet...că vrea să fie original... dar este doar livresc, sentimental...]

" "Mi-am clădit argumentarea și pe o greșală , poate nu atât a PNL, cât a unei clase întregi, d-le Negură,

care de zeci de ani de zile , din moment ce a putut să creeze totul în această țară., a căutat să creeze o atmosferă de beneficii personale sau, restrînse , colectiv, uitînd să creeze în această țară ceea ce era lucrul cel mai important :

un cetățean cu demnitate. Vreau aici, cu naivitatea și cu idealismul meu, **să fac procesul** , în scurte cuvinte,

acelora care au lăsat țărănimea într-o stare psihologică de demoralizare totală."

Într-un tren Pullmann românesc, în vagonul restaurant , un străin ar putea sta de vorbă cu un român

despre cele mai înalte probleme, fără ca românul să fie mai prejos...

Dar **dacă străinul s-ar da jos din tren într-un sat... țaranii ar sări să-i sărute**

mîna ...

- **Nichifor Robu** : Asta nu în toată România ...

- **Botez** :Eu vorbesc de Moldova...

- **A.C. Cuza** : Eu n-am văzut nici un străin căruia să l se sărute mîinile.În

cercurile politice da,

dar în țărănime, nu. Politicianii partidelor sărută mîinile jidanilor , țaranii însă , nu."

- **Botez** : dacă dvs credeți că printr-o întrerupere și pentru o afirmație foarte "respectabilă "

puteți să înlăturați **o stare reală, de fapt...** Trebuie să o recunoaștem de aici , d-le Cuza , ca să o îndreptăm...

- **G.A.Cuza** : "D-le Botez, **în Bucovina**, cel puțin, în județul Câmpulung, cînd venea împăratul Austriei,

primarul Câmpulungului strîngea mîna împăratului , iar la noi, în părțile de sus ale Bucovinei ,

țaranul are destulă cinste sufletească și destulă stimă de sine însuși, pentru ca să nu sărute mîna

băștinașului, cu atât mai puțin a străinului " (**aplauze**) D-ta **faci politică electorală** , pentru **prima dată,**

și nu poți ști aceste lucruri , ca noi, care ne-am coborît de mult în mijlocul satelor."

- **Botez** : " **Eu am pornit de la sat *** ; eu nu m-am coborît la sat (**Aplauze la PNL**) Cu toată truda admirabilă

a colegului George Cuza, **eu îmi mențin această afirmație ."**

- **lamandi** : "Numai să nu o generalizați "

- **Botez** : " **Mențin afirmațiunea** că , acolo unde țaranii au fost asupriți de o anumită clasă,

există această psihologie a omului care se întinde **să sărute mîna.** Vreți să vă confirm eu, cu onestitatea mea

de totdeauna , că **s-au repezit la mine cu acest gest** , ca față de un

Patriarh ? "

- **Hudiță** : **Te știa că ești la guvern** , d-le Botez (**ilaritate**)

- **Botez** : "Mie îmi pare bine că această mentalitate nu este generalizată , fiindcă altfel, ar fi foarte trist

pentru starea morală a acestei țări , fiindcă , cu **psihologia de sclav** , **nu se poate crea nimic** în această țară.

Fără demnitate individuală , toată **viața socială este lipsită de demnitate "** (**apaluze la PNL**)

- **Roșteanu** : " **Sub votul cenșitar era această mentalitate** , dar ea s-a modificat acum. "

- **Botez** : " Atunci cînd **am suportat în limba noastră proverbul < Capul**

plecat , sabia nu - l taie ! >
Botez / 19 aug.' 32

▣ Ideologia țărănistă

[LD : este interesant cum Demostene Botez caută **rădăcini ideologice la Magna Charta, la revoluția engleză,**

pentru a ocoli, pentru a se distanța de **ideologia liberală** , care are în **revoluța franceză**, în lozinca ei "**Libertate, egalitate, fraternitate**" ...

Totul este speculație livrescă, **pentru a "retușa"** , în fond, **stîngismele radicale ce au dominat PȚ** ,

pînă la fuziune și guvernare. O face destul de stîngaci și neconvîngător.]

" Acestor situațiuni politice opun cu cinste și cu aceeași obiectivitate , **o ideologie a partidului** din care fac parte ,

o ideologie care se rapoartă și care este în legătură cu **ridicarea acestei demnități țărănești**,

o ideologie către care **merge evoluția socială.** "

"De la **1215**, de cînd **Magna Carta** s-a luat din mîna unui om , crezut cu puteri divine,

de atunci și pînă astăzi ,toată evoluția socială este pentru **difuzarea beneficiilor din efortul colectiv.**

Spre această difuzare a acestor beneficii, **merge evoluția socială și politică a omenirii. [!!!]**

Către această difuzare , este îndreptată ceea ce conține **o formulă care a fost lansată** , în legătură cu ideologia acestui partid, și care este **cuprinsă în cuvintele < stat țărănesc >.** "

Această formulă de "stat țărănesc " , **ca orice formulă**, are inconvenientul de a fi **laconică și incompletă**,

și din cauza acestui laconism , această formulă **a fost interpretată tendențios**, într-un sens pe care nu-l are "

- **lamandi** : "**Și lansată mai ales tendențios, de partidul dvs.**"

- **Botez** : "**Stat țărănesc nu înseamnă desființarea industriei noastre naționale , nu înseamnă**

nici **desființarea progresului de la orașe** , stat țărănesc nu înseamnă **o formă politică ...**

- **lamandi** : O diversiune demagogică...

- **Botez** : ... ci **înseamnă o ideologie** pe care putem s-o credem ;

stat țărănesc **însemnează o preocupare** convenită **păturii țărănești** , preocupare pentru **ridicarea economiei țărănești** ,

în sensul de activitate de avut al păturii țărănești . Atunci cînd din legislaturi de ani și ani,

preocuparea pentru economia țărănească este lăsat în părăsire, **dați voie să pornească acest curent** ,

pentru o **mai multă preocupare de această țărănime ."**

- **D. Iuca** : "Dar dvs **găsiți țăranul împroprietărit**, atunci cînd afirmați acest program, îl găsiți **cu băncile noastre populare** , **cu Casa Rurală** , **cu școli primare** , cu toate ."

- **Botez** : " Noi găsim acest țăran împroprietărit cu pămînt, **fără unelte** , **fără posibilitatea de desfacere a produselor**

și de valorificare a acestor produse, și găsim **mai mulți funcționari** de bănci populare, **decît bănci populare ."**

- **lamandi** : " D-le Botez, **singura contribuție a PNT** pentru **ridicarea păturei țărănești**, au fost **epistolele d-lui Mihalache**. Este bine că, **măcar acum, v-ați gîndit la ridicarea țărănimei**

și **vă urez să aduceți țărănimea** , în viitor, **într-o situație mai bună ."**

- **Botez** : "**Revendic pentru partidul** în numele căruia vorbesc , **această ideologie**, în numele căreia voi lupta.

Revendic această ideologie , la care **înțeleg să lupt** cu toată onestitatea mea sufletească de totdeauna,

pentru că **am convingerea** că suntem **astăzi într-un moment** ,

cînd **trebuie să avem tensiunea de a voi să realizăm ceva** în sensul acesta,

cu **acea tensiune pe care o are omul cînd face un gest** pe care trebuie să-l facă ,

fiindcă altfel știe că moare "

(aplauze la PNT)
Botez / 19 aug.'32

▣ Profesii de credință

" **Revendic această ideologie** , la care **înțeleg să lupt** cu toată onestitatea mea sufletească de totdeauna,
pentru că **am convingerea** că suntem **astăzi într-un moment** ,
când **trebuie să avem tensiunea de a voi să realizăm ceva** în sensul acesta, cu **aceea tensiune pe care o are omul când face un gest** pe care trebuie să-l facă , **fiindcă altfel știe că moare "**
(aplauze la PNT)

Fiindcă parte din d-voastră mi-ați acordat **epitetul quasi compromițător de literat** , dați-mi voie să termin acest **discurs apolitic**, cu **legenda lui Suchiamuni** , care mai târziu a devenit **Buda**, adică **înțeleptul**.

El a ieșit într-o zi din palatul regal și a întâlnit **un om care cerșea** și a întâlnit **un om bolnav**.

El credea că nimeni nu moare de foame și nimeni nu este bolnav.

În ziua de **17 iulie** anul acesta [**ziua alegerilor**] nu eu, **toți** , d-voastre cu toții, acei care au conlucrat pentru a veni

- **dvs și noi** - toți aici, **am ieșit din îngrămădirea orașelor** în care ne-am izolat și **am văzut că sunt milioane de oameni care au nevoie de a fi ajutați** și am văzut că **sunt mai mulți decât s-ar cuveni**, oameni care sunt bolnavi și pentru a căror îngrijire trebuie să nu cruțăm nici un sacrificiu. Sachiamuni când s-a întors înapoi, a meditat ;
noi trebuie să acționăm sau cel puțin să medităm " (aplauze)

Demostene Botez / 19 aug.'32

* Notă din " Memorii " -----

"În ce mă privește, nu am arbore genealogic.[...] Nu știu decât din datele unui act de căsătorie din 1880

cine mi-au fost bunicii după tată și după mamă , din care s-au ridicat părinții și frații mei dispăruți.

După căsătorie, s-au stabilit în **satul Hulub**, sat mic, sărac, așezat nenorocit, pe coaste și râpi,

cu oameni și case puține (sat nou, cu împropretărirea din 1864, din moșia unei mânăstiri grecești .)

Tatăl, Anghel (n. la 1858) ,**preot**, a fost fiul lui Vasile Botez și al Mariei (ambii de profesie liberă,

domiciliați în comuna **Bucium** , din preajma Iașului .) A făcut studiile la seminarul din Bucium .

"**El avea o credință, eu , nu "... "nu-mi plăcea să merg la biserică "** ...

(spune el în Memorii, și-l bănuiesc de autocenzură blasfemiantă, la multe episoade ...)
a murit , împușcat de un dezertor, prin 1916 ...

Mama , Ecaterina (n.1861) fiica cea mai mare a **preotului Dumitru Chirica** , din Gorbănești

(Botoșani) . El Demostene,născut la 1900 (**avea 7 ani la 1907, când PCR încă nu se născuse !**)

a făcut doar 2 clase în Hulub, apoi a fost dus la Botoșani, apoi la Iași

(la institutul particular al prof.Culianu , unde franceza era a doua limbă) , apoi la **Liceul internat**

(**de la Moș Costică , fratele mamei, stabilit la Iași, s-a familiarizat cu socialismul, cu Karl Marx ! !**)

, apoi student. În vara lui 1916, își dădea doctoratul în drept, dar a fost mobilizat la Turtucaia...

și viața și cariera lui a luat alt drum. După război, viața lui consta din : 10 luni muncă intensă (avocatură) ;

1 lună de scris literatură ; 1 lună călătorieîn străinătate (Germania, Franța, Cehia)

A fost **prieten cu Ionel Pillat** , a cărui bibliotecă din București o vizita adesea

(amîndoi îl admirau pe Francis Jammes)

Conștiincios , cinstit și muncitor, a ajuns **vicepreședinte a Uniunii Avocaților din Romnia**

(**dar din cei 33 ani de avocatură , are puține amintiri ...**)

(În volum, nici o vorbă despre trecerea lui prin PNT !)
(Demostene Botez, "Memorii " , vol.II, Ed.Minerva, 1973)

---

6 a) Nichifor Robu, discurs la mesaj, 19 aug.'32

(DAD, MO 13, șed. din 19 aug.'32, pag. 289-299)

[LD : deputat pentru a doua oară (prima oară, în legislatura Iorga) ; n. în Volovăț (lângă Rădăuți) ;

Discurs elaborat minuțios, cuprinzând toate aspectele economice, sociale și politice, cu **ascuțișul critic** îndreptat spre **două categorii obsesiv atăcate** : " **jidanii** " și **partidele politice**.

Neîndoielnic, discurs inspirat , controlat chiar, de **ACCuza**, care îl împinge pe **Robu în față**,

pentru a ilustra **generația tină** . Altfel, tezele lui Cuza, urmate cu perseverență.

// Naționalismul bucovinean // Jidanii în regimul austriac // Jidanii în R-1 mondial // Jidanii după Unire //

// Jidanii -Teatrul Național // LANC - în Bucovina // LANC - sub stăpânire românească, **regim PNL** //

// LANC - **regim PNT**, 1930 // LANC -**regim Iorga** //

// Partidele politice // Parlamentul // Școala // Biserica // Justiția // Armata // Administrația // Finanțele //

// Criza morală : vinovăția jidanilor și complicitatea partidelor politice //

Robu / 19 aug.'32.

▣ Jidovimea după Unire

▣ Partidele din Vechiul Regat

[.....]

Partidele politice din Vechiul Regat , care veneau să facă unificarea, veneau să comitete politice în sate

și **nu veneau să ne vorbească** ,

ceea ce ne vorbea revista "**Apărarea Națională** " , în care scria d.**Cuza** și **doctorul Paulescu**.

[.....] Fiindcă nemții au rămas cetățeni români loiali, însă **jidovimea a rămas** mai departe

să ducă **lupta de înstrăinare și de destrămarea a neamului nostru**. "

Incident parlamentar

- **Robu** : " Orice spune un jidan , nu poate să ne supere pe noi, fiindcă asta este meseria lor ,

de a calomnia." (**aplauze la LANC**) (**Beldie are un dialog cu Landau**) **D-le Beldie**,

nu este nevoie să vă angajați în **polemică cu un jidan** , fiindcă **este sub**

demnitatea dvs. (**ilaritate la PNT**) ,

mai ales că jidanii nu sunt capabili să dea satisfacție." [.....]

- **Vasile G.Beldie** : " Dacă amenințați în felul acesta , fiindcă d-voastră **v-a dat Dumnezeu mușchi**,

atunci **nu poate vorbi nimeni în Parlament !**" (**protestări La LANC**)

- **A.C.Cuza** : "Să nu calomnieze! "

- **Beldie** : "Noi nu primim amenințări !"

- **Robu** : "Nici nu vi le-am adresat dvs "

- **G.A.Cuza** : "**Nu știu dacă te aprobă partidul** . Dacă voi veni în Moldova și voi spune că **s-a găsit din**

Partidul Național Țărănesc apărători ai jidanilor, vă asigur că **unul nu vă mai alegeți acolo!**"

- **Beldie** : " Eu **nu apăr pe jidani** - cum le spui d- ta - ci **apăr demnitatea acestui Parlament** ,

unde nu este îngăduit să se amenințe."

- **Robu** : Demnitatea acestui Parlament nu este să fii calomniat de jidani .

- **Beldie** : " Dacă ai fost calomniat , **vocabularul și cultura d-tale îți dă**

posibilitatea să-ți găsești

satisfacție. D-le Robu, eu mă întreb , ce te-ai fi făcut d-ta dacă

Dumnezeu te-ar fi lăsat

asa de firav cum l-a lăsat pe d.Landau ? " (protestări, zgomot la LANC)

- **Robu** : " D-le Beldie, asta îl privește pe el , care reprezintă rassa lui degenerată ,

eu reprezint sănătatea neamului meu [... ..]

Injurii și epitete

- **Weissmann** : "Dle președinte, cuvîntul < jidan > nu stă în dicționarul parlamentar." (întreruperi, zgomot)

- **G.A.Cuza** : " Trebuie să facem o precizare .Cuvîntul de < jidan> s-a spus în această Cameră

încă de la 1892 , cînd pentru prima dată a fost formulată ideea naționalistă ,

de către profesorul Alexandru Cuza.De atunci și pînă astăzi, acest cuvînt a fost mereu întrebuițat

fără ca nimeni să protesteze; iar astăzi vin lepădăturile astea... (protestări, zgomot la PNE)

- **I.Pelivan** : d deputat Cuza , vă rog să retrageți cuvîntul de lepădături , căci nu este parlamentar .

- **G.A.Cuza** : " Dle președinte, cuvîntul < lepădătură > poate nu este parlamentar . dar corespunde

degenerescenței rasei d-lor ; înlocuiesc cuvîntul prin < degenerați > .

Cred că acesta este un cuvînt parlamentar .

- **N.Simionescu** : "Dle președinte, sunteți dator să apărați minoritatea "

- **M.Landau** : Dle președinte, vă cerem să chemați la ordine pe d. Cuza .

- **I.Pelivan** : " În fața Adunării acesteia , toate naționalitățile cari au trimis reprezentanții lor, sunt egale,

prin urmare , rog pe d-nii oratori să nu aducă nici o insultă nici unei bnaționalități

reprezentată în această Cameră (aplauze, zgomot) [... ..]

Robu / 19 aug.'32

▣ **Partidele politice**

" Ce au făcut partidele politice în România , după război, pentru întărirea neamului românesc în aceste provincii ,

pentru progresul nostru de acolo , ca și din întreaga țară ? "

Mai întîi, d-voastră, partidele, ați făcut politică. Ați făcut partide și ați deschis

registrele în care să se înscrie membrii, fără să fie vorba de vreun program de apărare a neamului, ci oricine se înscria în partid,

o făcea cu gîndul să se căpătuiască sau să trăiască din bugetul statului. "

[.....]

Robu / '19 aug.'32

▣ **Biserica în Bucovina**

[LD : este evident că Robu a rămas proiectat în ideea națională dinainte de Unire, și nu s-a mai putut reacomoda vieții politice normale.

Este de remarcat că Robu se plînge că nu are pe preoți de partea luptei naționaliste, ceea ce înseamnă că biserica nu a fost sprijinitoarea luptei antisemite .]

[.....]

"Ce ați făcut cu biserica ? Răspunderea este a d.voastră, a partidelor politice, care ați mînat preoții pînă acolo ,

încît să ajungă hoți de urne , negustori de lemne și să se facă de rîsul lumii. [...]

- **preot Gh Popescu** : PNȚ va anula alegerile eparhiale și va face alegeri libere. [...]
Legea se va depune chiar zilele acestea ." [...]

- **Preot D.Man** : " D-le deputat, eu te rog să fii respectuos cînd vorbești de preoți.

Dvs, care faceți parte din Liga Apărării Național Creștine , nu trebuie să confundați pe cei răi cu cei buni,

și nu trebuie să faceți batjocură din tagma preotească ,

căci atunci veniți în contradicție cu însuși programul d-voastră

A face preoțimea de rîs în Adunarea Deputaților, pentru un preot sau pentru mai mulți

preoți răi,
credeți-mă că **nu cadrează nici cu programul d-voastră** - și aici i-a dat dreptate și d.Cuza.

În al doilea rând, **de ce vă provocați d-voastră la canonul de care ați amintit ? "**

- **ACCuza** : " **Al VI - lea din Cartagina ."**

- **Preot Man** : " **Da, canonul există ; dar sunt tempi passatti .**

Cînd s-a făcut acel canon, **relațiunile sociale erau așa**, după cum se scria în acel canon .

De atunci, societatea a evoluat .

Și cei mai intransigenți creștini , în ce privește raporturile dintre iudei și creștini,

acel canon de mult l-au lăsat deoparte , între canoanele obliterate. "

- **ACCuza** : "Din nenorocire !"

- **Preot Man** : " Poate din nenorocire , aici este de examinat, dar **nu aplicați canoane care nu se mai aplică la creștini în nici un loc**, în timpuri cu totul schimbate.Aceasta aveam de zis."

- **Robu** : " Părinte, **acest canon noi l-am citit în Adunarea Eparhială a Mitropoliei Bucovinei , și**

IPSSNectarie n-a zis ca d-ta a zis să se cerceteze canonul și dacă este așa, să se urmeze.

Atunci este **o deosebire de vedere** între d-vs și un chiriarh mai înalt al bisericii .

Dar dacă mitropolitul este sincer și de acord cu ceilalți mitropoliți , atunci **declarația dvs. nu are valoare ,**

fiindcă **mitropolitul este un mai înalt chiriarh al bisericii ."**

- **Preot Man** : "**Eu am vrut să constat un adevăr teologic și științific "**

- **Robu** : " Eu nu am venit la tribună să scobor prestigiul bisericii, cum spui d-ta, înțelegem **să o readucem**

unde trebuie să fie, așa cum a fost întemeiată de Mîntuitorul nostru Isus Cristos.

D-voastră, prin aceste acte, **ne faceți să ne îndepărtăm de la credință** și să înregistrăm în toate satele

diferite secte religioase. (aplauze LANC)

" În loc ca preoții să deschidă o cruciadă împotriva **sectelor religioase**, care au aceeaș origină , **a jidanilor,**

care sunt **susținute de ei**, din fondurile lor, **de comuniști, de francmasoni**, în loc ca d-vs. să deschideți împotriva acestor secte , să luminați poporul, să-l readuceți la calea cea dreaptă , **d-vs deschideți o luptă electorală** și, în fruntea ciomăgarilor ,mergeți la alegeri, **ameninșind pe membrii Ligii Apărării Naționale și pe studenți** , suflete tinere pline de entuziasm pentru credință și neam, că le veți întinde mațele pe garduri, pentru că luptă pentru această idee , cum a făcut un preot al dvs. de la Vaslui . "

" **Iată cum se compromite biserica prin d-voastră, cari nu vă faceți datoria în biserică,**

iată **cum se compromite credința**, care slăbește în popor, iată cum biserica , care altădată lega neamul la un loc,

acum începe să slăbească.**Răspunderea toată este a partidelor politice , în această privință " (apaluze LANC)**

- **preot Gh.Popescu** : " Ai dreptate , dar d-ta **generalizezi , asta e greșala d-tale. "**

- **Robu** : Așa stă, d-lor , școala și biserica .Vedeți **în sate încăerîndu-se** învățător cu învățător,

preot cu preot , **pe chestia că unul este liberal și altul este țărănist [...]** Este o mare greșală , că știți că nu este frumos să faceți această discordie.[u vă declar , pe cuvîntul de onoare , că [...] am spus sătenilor că nu mă interesează ce politică face preotul sau învățătorul , mergeți la ei și le cereți sfatul [...]" [.....]

Episod parlamentar

- **ACCuza** : " D-le președinte, vă rog să constatați că **nu mai este nimeni înCamera**

Nu putem vorbi în fața scaunelor goale"

- **I.Pelivan** : Chestorii să numere dacă Adunarea esteîn număr...

- **Robu** : "Eu constat că **în Camera sunt senatori și funcționari, iar deputați vreo 20 "** (proteste la pNȚ)

- **Ilie Lazăr** : În secția a V-a sunt **80 de deputați** ...
- **Robu** : Dvs faceți acolo **sfaturi politice tot de club**, iar noi **nu suntem în număr** ...
Eu vă rog să încheiem un proces verbal , să se vadă deputații prezenți... Ne duceți în eroare....
- **Pelivan** : Dacă nu continuați, dau cuvîntul altui deputat.Ori continuați, ori renunțați...
- (**cearta continuă așa, minute în șir...**)
- **Ilie Lazăr** : Dta **vorbești de 2 ore numai despre d-ta**, și noi te-am ascultat...
- **Preot Man** : un orator are dreptul să vorbească 2 ore... D.Robu a trecut acest timp...
- **Pelivan** : Nu, a vorbit **un ceas și trei sferturi**...
- **Robu** : Să nu mă amenințați , că iau cuvîntul, **mîine , la sumar și vorbesc cît vreau eu**...[.....]
- **Preot Man** : **nimeni nu e dator să asculte un orator**, fiecare poate să meargă pe culoar, dacă nu-i convine . [.....]

Robu / 19 aug.'32

▣ **Concluzii : majoritarii și guv.PNT**

/ "Fiți mai modești, fiindcă **eu** , în județul meu, **am avut de două ori mai multe voturi ca d-voastră**,

și **am venit singur**, iar **d-voastră trei** , eu **am avut voturile românilor și al creștinilor** numai,

iar **dvs. ați venit și cu voturile jidanilor** (**aplauze la LANC**)

/ " Este nevoie **să se reducă, prin lege, numărul deputaților** , fiindcă din 380 cîți sunt, nu sunt prezenți nici 70,

cîte unul de județ. Dacă nu sunt aici, să știți că nu-l găsiți nici la sate , căutînd interesele poporului,

sunt prin cluburi și după afaceri cu jidanii [.....]

/ "**Puneți capăt alcoolismului** , acestui flagel care roade din temelii neamul nostru .

Dvs știți că **Talmudul scrie că jidanului îi e permis să otrăvească** ...

- **M.Weissmann** : Minți ! (**proteste, vociferări la LANC și PNE**)

- **Robu** : ... **să spurce tot ce este goi**...

- **Weissmann** : nici aceasta nu este adevărat ...

- **Robu** : acum 2-3 ani , prin diferite orașe , **mureau creștinii otrăviți cu alccol metilic** , vîndut în **crîșmele jidanilor** ,

și nu a murit nici un jidan , nici alcoolul metilic nu a fost vîndut de vreun creștin...

- **Pompiliu Ioanițescu** : Eu cunosc un creștin din piața Buzești , care a vîndut...

- **T.Huțan** : Cumpărat de la jidani....

/ Trebuie să luați **măsuri pentru însănătoșirea poporului** ;

/ Se impune **scăderea impozitelor la țărani și impunerea jidanilor** ;

ex. **jidantul Focșaner din Cernăuți**, care a încasat de la CFR, 7 milioane lei , și a dat un impozit de 35 mii !

ex.**comunitatea israelită din Cernăuți**, a frustat statul , nefăcînd declarație de impunere ;

/ **Să fie distruse nucleele comuniste, făurite de jidani** ... care duc poporul la anarhie, punînd țara în promejdie ;

/ Să se ia **măsuri contra sectelor religioase** , care se înmulțesc, în dauna bisericii și neamului românesc.

/ "Trebuie să luați **măsuri pentru introducerea lui numerus clausus** , în toate ramurile de activitate,

pentru ca **să curățim școlile și toate instituțiile noastre de cultură de aceste năpîrci otrăvitoare** și

să luați măsuri pentru **desființarea francmasoneriei** , care **lucrează ocult contra statului român.** "

" Cu aceste **deziderate ale noastre** , noi declarăm - **dacă vor fi introduse aici** - se înțelege,

că vom vota proiectului de Răspuns la Mesaj " (**aplauze la LANC**)

Nichifor Robu / 19 aug.'32

6.b) **Octavian Prie (PNȚ, ardelean)** , discurs la mesaj, Senat , 20 aug.'32

(D.S. , MO 8, 20 aug.'32, p. 167-168)

[LD : arată discrepanța de tratament acordată secuilor, unguirilor, sașilor și românilor înainte de 1918 ;

Ridică problema necesității **românizării orașelor**.]

" .... Când treceți în Ardeal , și vedeți satele noastre - **săsești, ungurești, românești** - să știți că sunt **două categorii de oameni** :

unii ce au beneficiat secole de-a rîndul de toate beneficiile și ocrotirea statului ;

alții , sărăciți , luptînd pentru a-și menține existența.

.... Dacă treceți să vedeți **orașele noastre** să vedeți că

sunt **ășezate în blocuri masive de popor românesc** ,

dar **ele sunt complet străine** (Cluj, Oradea, Timișoara) , **sunt ungurești sau săsești** ,

deoarece [...] secole de-a rîndul au stat cu baioneta să nu pătrundă românii în ele .

De aceea ar trebui să meditați cu privire la politica statului român în ele.

Oare nu avem datoria să rectificăm istoria aceasta de persecuție de secole ?

și să înlăturăm obstacolele puse în calea românilor ? !

Atrage atenția asupra populației din munții Apuseni, unde este sărăcia cea mai mare .

Alba Iulia nu are legături (drumuri) cu munții din jur.

Să se deschidă calea orașelor pentru români . Orașele sunt ostile , încă, românilor.

De asemenea , în același scop, **accesul românilor la comerț și industrie**.

În același scop : **atenție la cooperarea sătească** .

Octavian Prie / 20 aug.'32

7.) **Victor Iamandi** (PNL) , discurs la mesaj, 22 aug.'32

(DAD, MO 15, șed.din 22 august, pag. 324- 344)

Intervenții în discurs : **Armand Călinescu, M.Ghelmegeanu, Ed.Mirto,**

Virg.Madgearu,

IGDuca, R.Franasovici ș.a.

[LD - Vaida , Maniu ,Mihalache , absenți ; de la PNȚ, "de serviciu " Mirto , Călinescu, Madgearu ...

Duca asistă și are scurte intervenții. Două puncte vulnerabile are PNL : "Carol " și "georgiștii "

După **CICBrătianu** (axat pe probleme economice) după **Demostene Botez** (cu apologia statului țărănesc) ,

după intervențiile lui **Vaida-Voevod** (în discursul lui Brătianu) , dar, mai ales , pentru "urechile" **MSRegelui** ,

Iamandi (parlamentar din 1922) rostește un discurs (cca 3 ore) fulminant, metodic, care-și propune, punctual :

să respingă acuzele la adresa PNL ; să critice doctrina ,programul, etica și guvernarea PNȚ ;

să adjucece pentru PNL, guvernarea !

Iamandi , autoprezentare : **un democrat convins , un exponent al tendinței de stînga din PNL**

Iamandi , evoluție, destin : de la apologia democrației și a rolului partidului politic (1922-1937)

... la susținerea regimului dictatorial carlist (1938-1940) Cum se explică ?]

// Retro : PNȚ în opoziție , la guvern '28-'30 // Carol // Legislație //

// Guvern Iorga // Rotativa'32 // Guvern Vaida // alegeri // cartel electoral //

// PNL-1 // retro : guvernări // Legislație //

// Regim constituțional // Regim electoral // Stat țărănesc // Stat modern-burghez //

// Etică politică // Moravuri politice // Regionalism - Provincialism //

// Ideologia , doctrina și programul PNL // Revendicarea guvernării //

Vezi pe larg și context la fișier PNL-1

Iamandi / 22 aug.'32

▣ **Guvernul Vaida - constituțional ?**

Prin Adresa de Răspuns la Mesajul Tronului , prin declarațiile lui **Vaida** (ca premier de guvern de alegeri ,

apoi ca premier desemnat de Parlament) s-a afirmat că **o dată cu instalarea**

PNȚ la guvern ,

s-a reintrat într-un **regim de perfect constituționalism** .

"Formal , această afirmațiune este întemeiată : o dată cu aducerea PNȚ la cîrmă , **s-a revenit la vechiul sistem**

al conducerii statului prin forțele politice organizate , prin partide.

Din acest p.d.v, fără îndoială că **viața publică a țării a cîștigat** , fiind **reintegrată în cadrul unei tradiții**

de pe urma căreia , pînă acum, **s-au realizat toate așezămintele esențiale ale vieții noastre de stat.**

" **În fond**, însă, aducerea la guvern a PNȚ , a constituit , în primul rînd, **o provocare la adresa opiniei publice.**

- **ACCuza** : " [...] este f. grav să spuneți că aducerea la guvern a unui partid, este o provocare,

cîd **este știut cine aduce guvernul la cîrma țării.** " **[MSRegele !]**

- **lamandi** : Da, este **o provocare la adresa opiniei publice** , întru cît PNȚ , abia căzut de la putere ,

se găsea **în plină operă de purificare și reorganizare internă** și se găsea - ceea ce e grav -

în **complect dezacord cu opinia publică a țării** .

- **ACCuza** : Nu a fost adus la cîrmă PNȚ, ci s-a încredințat d-lui **Vaida misiunea de a face alegerile** ;

d.Vaida și-a îndeplinit această misiune și, după ce țara s-a pronunțat, a venit guvernul Vaida . (**aplauze la PNȚ**)

[.....]

- **lamandi** : " **În al doilea rînd** , prezența la cîrmă a PNȚ , a constituit și **o tentativă de rupere a echilibrului**

dintre forțele politice reale din această țară. **În al treilea rînd**, reinstalarea PNȚ la guvern,

reprezintă **o reală primejduire a intereselor generale ale statului** . (**aplauze la PNL**) [...]

venirea precipitată a d-voastră la cîrmă va constitui un șir întreg de **consecințe funeste** ,

pentru însăși partidul dvs." [.....]

- **lamandi** : S-a adus la cîrmă **un guvern "de alegeri "** ,compus în totalitatea lui ,**din frunțași** de mîna întîi

sau de mîna a doua, toți militanții ai PNȚ ; i s-a spus "**guvern de alegeri "** ,

deși , în toată țara de la un capăt

la altul, **întreaga administrație** a fost dată **pe mîna membrilor PNȚ**, începînd

cu **prefecții** de județ și sfîrșind

cu comunele rurale, în fruntea cărora au fost instalate **comisii "interimare"** ,

formate exclusiv din **partizanii PNȚ**.

(**aplauze PNL**) "**Guvern de alegeri "** cînd, în realitate, era **un guvern "de partid"** , dovedind că

"pentru a vă apăra **interesele politicianiste** , știți să **mînuți ipocrizia** cu oarecare dexteritate. "

"E regretabil însă că **PNȚ**, care timp de un deceniu și mai bine, **a făcut atîta caz de constituționalism**,

[...] a recurs la această **formulă ipocrită** , pentru a-și acoperi **lipsa de scrupule**.

"**PNȚ** a fost acela care , care în chip persistent, și de la tribuna Parlamentului, și prin presă , și prin întruniri publice,

declara că **un adevărat guvern constituțional**, nu era posibil decît după ce se vor fi efectuat **alegeri generale**

complet libere, cu un **cabinet cu caracter absolut neutru**, de magistrați sau de funcționari

cu **o administrație** scoasă de sub orice influențe politice ."

" Dvs , însă , **ați părăsit aceste directive** și reinstalîndu-vă la cîrmă, ați avut curajul să vă declarați "**guvern de alegeri "** , deși nu erați decît **un guvern pur al PNȚ**.Iată-vă, din prima zi, **așezați pe linia unei totale abjurări** a propriilor dvs opinii " Chestiunea s-a dezbătut la validări , care au validat "**comedia " pe care PNȚ a jucat-o** sub masca guvernului " de alegeri " .

[.....]

lamandi :

▣ **Încrederea Coroanei**

" Desigur , d-lor deputați , că **guvernul Național-Țărănesc** de astăzi **este un guvern constituțional**.

Este însă un guvern **tot așa de constituțional , cum era și guvernul d-lui Iorga**.
(**exclamații, rumoare, ilaritate, schimb de replici**) Niți o glumă ! **Constituționalitatea** guvernului d-voastre

- ca și a fostului guvern Iorga - **rezultă numai din exercitarea prerogativelor regale**.
Dvs.ați avut , incontestabil, încrederea Coroanei , dar n-ați avut încrederea țării .

[.....]

Un guvern eminentamente constituțional trebuie să se sprijine pe cele două încrederi : pe încrederea țării și pe încrederea Coroanei , care amîndouă formează un tot indisolubil. De aceea v-am spus că **nu aveți autoritatea necesară**

să vă considerați un guvern perfect constituțional." (**aplauze la PNL, întreruperi la PNȚ**) (p. 324-327)

Șarjă parlamentară

- **lamandi** : intervenția lui Cuza a fost o "cursă " în care PNȚ a căzut.[.....]
Roagă să nu mai fie întrerupt.Sistemul de a sabota oratorii opoziției nu-i onorează.

PNL a suportat din partea PNȚ - atît în guvernarea sa , din 1924-1926 , cît și în guvernarea PNȚ , din 1928-1930 -

o adevărată teroare , regretatul Vintilă Brătianu a fost maltratat ședințe întregi , fără ca liberalii să-i împiedice ,

în libertate și netulburăți.În numele acelui parlamentarism (de care PNȚ se fălește) , roagă să fie ascultat .

- **ACCuza** : întrerupe iar ...

- **lamandi** : " Îmi este indiferent dacă ceea ce spun vă convine sau nu vă convine .Eu am convingerea adîncă

și sinceră că **afirmațiile mele** sunt cu totul **întemiate** . "

[.....]

lamandi / 22 aug.'32

▣ **Ipocrizia politică** .

[**LD** du acest dialog , peste numai 6 ani , cînd acest trio **Vaida- lamandi - Călinescu** vor fi **pioni principali în instituirea și susținerea dictaturii carliste**]

Vaida , pentru care el are toată stima , este "**un impetuos**" - ceea ce presupune sinceritate - obișnuște să folosească în examinarea situațiilor politice , "**o doză însemnată de ipocrizie** ." (**proteste la PNȚ**)

- **preot D.Man** : Dta insultă toată lumea .Acest epitet de "ipocrizie" , să-l primești d-ta și partidul d-tale "

- **lamandi** : retrage cuvîntul "ipocrit " înlocuindu-l cu "nesincer" ...

- **Armd.Călinescu** : Dle lamandi , d-ta ești prea tînăr...

- **lamandi** : " Sunt mai bătrîn decît d-ta ... În orice caz , dle Călinescu , d-voastră , ca membru al PNȚ ,

aveți o sursă permanentă de unde vă puteți alimenta **ipocrizia** d-voastră. Sursa aceasta e **însuși partidul** d-voastră.

În special **ramura național-ardeleană** , care în privința ipocriziei își are **origini cari se ridică în trecut**,

pînă la Ignațiu de Loyola .De aceea , ar fi mai nimerit să nu-mi vorbiți mie și partidului meu de ipocrizie

(**aplauze la PNL**) (**urmează exemple, extrase din intervențiile lui Vaida la discursul lui CIC Brătianu**)

/ Vaida a spus că gov.Iorga a fost "opera " PNL , care era stăpînul guvernului !

/ Vaida confundă , deliberat , cartelul electoral , cu colaborarea la guvernare !

/ Mirto , în '31 , nu susținea asta ...

/ Mihalache , spunea chiar că PNL este adversar al guvernului...

lamandi / 22 aug.'32

▣ **PNȚ (ardeleni , regățeni) - guvern Iorga**

[LD : Ironia soartei . Paradox politic. **PNL duce campania de răsturnare a lui Iorga , iar PNTJ ... culege roadele !]**

Vaida (și alții) au spus că guvernul Iorga este "opera" PNL, deoarece au încheiat cartel electoral.

Deși acuzațiunea a fost spulberată încă din Parlamentul trecut, ea s-a relansat .

Cartelurile electorale sunt normale în alte țări.La noi, ele sunt puțin obișnuite.

PNL este vinovat de guvernarea Iorga ?

PSD se face vinovat de guvernarea PNTJ, din 1928 ?

Se pot stabili **corelații și responsabilități**, numai pentru că, la un moment dat, **se încheiee cartel electoral ?**

- **preot Man** : Nu este același lucru ; dvs aveți în Cameră **100 deputați** ; toate legiurile nefaste s-au făcut

cu concursul dvs.

- **Iamandi** : din primele ședințe, PNL s-a delimitat de guvern ; **IGDuca** a făcut o **declarație precisă și lămurită,**

arătând că **înțelegerea politică a încetat a doua zi** după alegeri, reluându-și libertatea de acțiune .

Era o atitudine politică. La fel a făcut în 1928, la începutul guvernării PNTJ.

- **Victor Papacostea** : **PL a făcut cartel cu Argetoianu, pentru distrugerea partidelor.**

- **Iamandi** : Dnii **Mirto și Mihalache** , la începutul guvernării Iorga, au făcut declarații destul de anodine,

lipsite de curaj și energie (**dă citate din cei doi lideri**) ; **Mihalache** se arăta surprins că PNL se declară adversar

al guvernului Iorga , recunoscând completa desolidarizare a PNL !

În cursul dezbaterilor , **5 liberali, în frunte cu IGDuca, combat legile lui Iorga-Argetoianu !**

- **Ed.Mirto** (ministr.lucr publice) : a declarat și susținut că **PNL este vinovat de sprijinirea guvernului Iorga ;**

greșelile trebuie ispășite ;

- **Iamandi** :... și **PNTJ** se afla în plină **ispășire a păcatelor guvernării** pe care o încheiase ;

Maniu se retrăsese la Bădăcin ...

- **Voce PNTJ** : " Treaba lui ! " (**ilaritate**)

- **Iamandi** : Vom vedea și în ce țară este treaba lui, vom vedea și **semnificația** pe care o are **în politica țării și în partid** această **retragere a d-lui Maniu la Bădăcin. D.Vaida** și-a păstrat rolul de vice-președinte în PNTJ dar **a refuzat să candideze la alegerile generale.**De altfel , d-sa **se retrăsese dincolo de Carpați** după prima demisie a d-lui Maniu ,

din oct.'31, evident tot ca **o protestare împotriva practicei constituționale** inaugurată în acea vreme.

- **Voce PNTJ** : "Treaba lui ! " (**ilaritate**)

- **Iamandi** : De sigur, treaba lui ! Prin urmare , **cei doi șefi ai PNTJ, Iuliu Maniu** într-o "izolare acoperită " și **Vaida**

care este conducătorul activ al ardelenilor naționali , **s-au retras din acțiunea politică parlamentară ,**

mulțumindu-se să stea dincolo de munți , pentru a aștepta de acolo desfășurarea evenimentelor "

- **Voce PNTJ** : "Treaba lor !" (**ilaritate**)

- **Iamandi** : Dacă vă închipuiți că prin aceste **ironozări ușoare** , cari ar putea să se facă mai curînd în unele localuri de **distracții vulgare** , decît în incinta Camerei Deputaților, veți izbuti să mă împiedicați de **a vă demasca reaua credință** , vă înșelați "

- **Voci PNTJ** : " Treaba d-voastră !" (**ilaritate**)

- **Iamandi** : "Veselia aceasta a d-voastră poate să aibă - fiți siguri - și un epilog tragic " (**proteste PNTJ**)

- **Duca** : "D-lor, dar analizează o situație politică, **ce este intoleranța aceasta ?** "

- **Iamandi** : " Activitatea d-lui **Maniu** și a d-lui **Vaida** s-a mărginit la **campania deschisă prin ziarul "Patria " de la Cluj**, împotriva regimului pe care îl reprezenta guvernul Iorga, și la **manifestarea unui permanent desacord**

În **directivile de conducere** ale partidului d-voastră , între **Cluj și București**.

În **Cameră**, erau **prezenți deputații țărăniști din Vechiul-Regat** , iar **dintre ardelenii veneau doi sau trei**, și aceasta destul de neregulat. Venerabilul nostru președinte de astăzi, **d.St.Cicio Pop**, **deși era deputat**, n-a luat parte la nici o discuție, mulțumindu-se la **un rol de figurant**, iar dintre **ceilalți ardeleni** , n-am văzut pe unul singur urcând treptele acestei tribune , pentru **a-și spune cuvântul în vreo chestiune**.

Cu o singură excepție : **d.Voicu Nițescu**, a vorbit o dată, cînd **a luat apărarea d-lui Boilă** .

Activitate parlamentară , stăpînită de hotărîrea de luptă împotriva guvernului, **n-a existat."**

Grupul parlamentarilor regăteni - din mijlocul căreia lipsea Madgearu , respins de corpul electoral -

s-a mărginit să păstreze **o atitudine de rezervă** , care n-a avut altă semnificație , decît aceea a unei

" complicități nemărturisite , dar , desigur, **interesate, cu guvernul de tehnicieni ."** (**aplauze la PNL**)

(**urmează săgeți polemice cu privire la participarea la legiferare, fiecare susținînd că au colaborat la legile bune,**

- mai ales la Conversiune - și au prezentat amendamente la legile rele)

"Cînd noi porneam campania de răsturnare împotriva guvernului Iorga , și făceam , pe tema aceasta , întruniri în toată țara , exponenții cei mai de seamă ai partidului d-voastră , călătoreau în străinătate " ((**aplauze la PNL**)

- **preot Man** : **Campania aceasta puteați s-o aduceți, aici, în parlament, iar nu în întruniri publice.**

- **I.G.Duca** : Regretă că părintele Man nu este obiectiv. Îi amintește cum , în parlamentul Iorga,

PNL combătea guvernul - prin comunicări, interpelări, discuții la toate legile - iar **PNȚ** avea 2-3 reprezentanți , care făceau **o opoziție foarte moderată.**

- **DRIoanițescu** : a făcut opoziție la toate legile...

- **Iamandi** : Pe vremea aceea **erați în divergență cu partidul d-vs.** ...

- **Duca** : "Și pe cînd eu, în culoarele Camerei, vă întrebam : **< de ce aveți această atitudine ? >** , d-voastră

îmi răspundeți : **< apoi, vezi, în momentul de față , la noi sunt oarecari discuțiuni, le știi și d-ta.**

Atitudinea noastră , față de guvernul Iorga nu are mare importanță. >

- **Mirto** : "Invidiam armonia de la d-voastră ! " (**ilaritate la PNȚ**) (p. 330)

[.....]

Virgil Madgearu / intervenție , 22 aug.'32 , retro 1931

▣ **PNL- Guvern Iorga**

[**LD : dialogul surzilor continuă. Fără îndoială,atunci cînd este vorba de PNL, Madgearu poate fi plasat ,în primul plan , în galeria "surzilor"]**

"Eu cred că toate aceste discuțiuni au mai mult **un interes istoric.**

Poporul însă judecă mai simplu, după fapte, și el știe astăzi **două fapte : primul, dacă PNL , prezidat de d. Duca ,**

nu ar fi dat concursul formațiunii d-lui Iorga , această formațiune ar fi căzut a patra zi .

(**aplauze la PNȚ și PNL-georgist**)

Poporul cunoaște acest fapt, pentru că toată lumea s-a întrebat atunci , de ce întîrziază plecarea în străinătate la postul său,

a d-lui Titulescu , care fusese desemnat să formeze guvernul de concentrare națională.

Poporul mai știe un **al doilea fapt** , că **reprezentanții PNL au intrat în toate comisiile interimare din întreaga țară .**

(**aplauze la PNȚ**) Mă opresc de a mai enumera alte fapte pe care le știe **poporul** și care privesc **anumite angajamente**

cari au fost făcute, atunci, **între d-nii Argetoianu și IGDuca**, șeful PNL.

Știind toate aceste fapte, **poporul spune : ați participat cu răspunderea d-voastră întregă la guvernarea**

ale cărei roade țara întregă le cunoaște și, **ca atare, împărtășiți** , ori de vreți ori de nu vreți, în opinia publică ,

întreaga răspundere cu guvernul Iorga -Argetoianu (**aplauze la PNȚ și PNL**)

georgist)

- **Duca** : D.Ministru al industrie , potrivit unui procedeu care, din nefericire, îi este cam obișnuit, a afirmat un lucru inexact și de aceea numai m-am sculat să-l răspund . D- sa a pretins că între Argetoianu și mine existau aranjamente .

" Nu exista nici un fel de aranjament , o declar în modul cel mai categoric și mai solemn.

Dar aş vrea să știu un lucru : **de ce**, în timp de un an de zile , când eram împreună pe aceste bănci,

o singură dată nu ne-ați învinuit de a fi responsabili de guvernarea lorga și astăzi veniți cu această acuză ? "

Și mai vreau să știu ceva : **admițind că am fi făcut greșala** de a fi încheiat cartelul [...] **de ce acest interes al d-voastră pentru o greșală pe care am comis-o și ale cărei urmări ne privesc pe noi ?**

Ce interes aveți d-voastră să vă preocupați de soarta noastră ? **De când această frățească solitudine a d-voastră** pentru presupusele sau realele noastre greșeli ?

Lăsați-ne , d-lor, să purtăm noi răspunderea actelor pe care le-am săvârșit , să purtăm întreagă, cu conștiința împăcată și nu avem nevoie nici de aprobarea , nici de dezaprobarea d-voastră "

(aplauze laPNL) (p. 330-331)

lamandi / 22 aug.'32 , retro '27-'30

▣ **PNȚ - evoluție politică**

[**LD: după duelul Duca-Madgearu** , p. 331]

Madgearu , în intervenția sa, a vorbit de " popor " , că poporul știe... că poporul vrea... etc etc.

" [...] nu știu în ce măsură a luat la cunoștință poporul că dezastrul guvernării lorga se datorește PNL.,

dar știu însă bine și sunt sigur că o știe și d.Madgearu, că **rezultatul la limită al alegerilor** pe care le-ați prezidat

acum două luni, **se datoresc faptului că poporul cunoaște** foarte serios **întreaga operă de dezorganizare a statului** pe care **a lăsat-o drept**

moștenire

guvernarea d-voastră de la 1928 încoace. (**aplauze la PNL**)

Ar fi însă mai nimerit ca, mai ales **d-voastră d-le Madgearu, să nu vorbiți așa de mult de popor,**

pentru că **d-voastră sunteți simbolul fatidic al gravului conflict dintre PNȚ și opinia publică a țării .**

(**aplauze la PNL**)

- **Madgearu** : Aceasta este una nouă !

- **lamandi** : Nu este nouă, este veche ! În 1927 (la discutarea bugetului)

lamandi le atrăsese atenția că

numai la guvernare vor proba că merită sufragiile poporului.

Venit la guvernare , PNȚ a dat acest "examen" . Dinu Brătianu a făcut

rechizitoriu ,

sub raport economic-financiar, în mod strălucit. El vrea să se ocupe de latura politică.

Acapararea .

" În momentul când urcați treptele puterii , **partidul d-voastră abia realizase fuziunea.**

Această fuziune între **ramura țărănistă și cea națională** , era însă numai **formală**

"Fără o înjghebare serioasă, fără o doctrină unitară, fără un program precis, produs al realităților de după război, partidul d-voastră încă nu ieșise din **faza dibuirilor și al agitațiunilor demagogice.**

"O serie nesfârșită de **contradicții între teoreticienii doctrinei d-voastră** , în primul rând **între autorul real al acestei doctrine , d.C.Stere , și d.Madgearu , care voia , cu orice preț, să devină doctrinarul oficial al partidului.**

Ați pus în **prima linie toate forțele d-voastre politice** , începînd cu **d.Iuliu Maniu și sfîrșind cu d.Madgearu.[...]**

"Ați perturbat întreaga ordine interioară a țării, distrugîndu-i toate așezămintele ei

economice

și **primejduindu-i** situația financiară, ajunsă astăzi, din cauza d-voastră, quasi falimentară.

"O singură preocupare statornică ați avut : aceea de a vă asigura o dominație exclusivă în întreaga organizare a statului, imprimându-i nu atât directive noi de dezvoltare , ci mai ales căutînd să vă introduceți , cu orice preț, la conducerea și la folosirea tuturor așezămintelor publice.

" Ați voit ca în doi ani și jumătate să vă asigurați o supremație și în viața economică, și în cea administrativă, distrugînd ceea ce decenii de-a rândul crease PNL , ca exponent al intereselor generale și ca factor al evoluției politico-sociale .

Risipa, îmbogățirea.

" [...]Ați practicat și ați tolerat **risipa banului public** , lăsînd **drum liber tuturor afacerilor și tuturor tendințelor de îmbogățire** cu orice preț. Nici un regim n-a fost mai atăcat din punctul de vedere al moralității , decît regimul d-voastră.

Formula care v-a stăpînit activitatea dvs. a fost < acum ori nicio dată ! >

Ați ridicat sinecurismul pînă la valoarea de dogmă , ați utilizat toate resursele bugetului pentru satisfacerea partizanilor ;

Legiferare distructivă

Ați pornit cu tîrnăcopul în mînă , vorba e a d-lui Madgearu , la dărîmarea operei economice și financiare a țării .

Ați început **acțiunea de distrugere** a tuturor instituțiilor statului , printr-o serie de legi create ad-hoc.

/ Ați modificat statutul **funcționarilor publici**, pentru a elimina din corpul funcționăresc o serie de slujbași

a căror prezență nu vă convenea ;

/ Ați modificat **legea pensiilor** , în același scop ;

/ Ați veniți cu **dublurile dvs.**, denumite " consilieri tehnici "

Distrugerea influenței Liberale .

Ați dus această luptă avînd în vedere un singur scop : scopul de a distruge , pe cît puteți, influența PNL

în conducerea acestei țări, uitînd că , în această direcțiune, nu se pot improviza atotputernicii peste situații de fapt,

create de o lungă evoluție organică." *

*Notă : Opera PNL -----

[LD : Atenție ! sinceritate - realism dar... și oarecare cinism - infatuare]

" Trebuie să **recunoaștem** , d-lor, că **exercițiul puterii** într-un stat constituțional **crează** , fără îndoială,

o serie de avantaje și statului , dar , desigur, și **partidului politic care a deținut conducerea .**

Este un **adevăr banal**, în deobște **cunoscut**.

Opera noastră de guvernare , însă, **a fost lungă** , d-lor, și în decursul deceniilor , **noi am izbutit să realizăm toate așezămintele de bază ale acestui stat** , așezăminte a căror **utilitate** a fost dovedite de o evoluție a vieții noastre publice,

care **puteau fi modificate** în unele alcătuiuri ale lor, dovedite de experiență ca inaplicabile sau nefolositoare ,

dar care, în orice caz , **constituiau temeiuri pe care s-a dezvoltat și s-a consolidat statul** , pregătind treptat

acele **succese interne și externe** de pe urma cărora **a beneficiat și beneficiază întregul popor românesc.**

(**aplauze la PNL**) -----

lamnandi /

Politicianism, anarhie, abuz

Ați urmărit cu o persistență , aș putea spune cinică, atingerea acestui scop, de **destrămarea a instituțiilor statului**

ați căutat cu îndărătnicie , să vă plasați în **posturi importante și rentabile** pe partizanii d-voastră.

Ați venit în urmă cu **pretenția că luptați împotriva politicianismului** , împotriva

sistemelor perimate , care , fatal, trebuiau să fie legate de începuturile vieții noastre publice, ați venit **cu această deviză , aparent idealistă și regeneratoare , și ați ridicat politicianismul la un la un sistem atît de perfecționat ,** încît ați izbutit să împrăștiați în toate domeniile , **neîncrederea, deziluziile și anarhia morală,**

recunoscute în cele 7 decenii de viață constituțională a statului " (**aplauze la PNL**) [.....]

V-ați purtat, mai ales cu funcționarii și cu cei superiori și cu cei inferiori, **în chip sălbatec,**

fiind conduși în această **operă de răzbunare** numai de interese de partid.

Credeți că loviți în adversarul d-voastră firesc , **în noi, și ați ajuns la acte ilegale ,** cari, rînd pe rînd,

au fost înfierate de justiția țării , încît nu aveți dreptul să vorbiți aici " (**aplauze PNL**) [.....]

ați ajuns pînă acolo , încît , cînd este vorba să **acordați funcționarilor o distincție,** o faceți după **statele de serviciu ale partidului d- voastră.**(**proteste la PNT**) (p. 331-332)

lamandi / 22 aug.'32 , retro '22- '32

▣ **PNT - legalism ?**

Încă din 1922 (cînd lamandi a devenit parlamentar, prima oară) , cînd încă nu își cristalizaseră doctrina,

țărăniștii și naționali căutau anumite "**puncte fixe** " de la care să pornească **ideologia și activitatea programatică**

Ei au afișat cu mare zgomot două enunțuri : **reintrarea în legalitate și asigurarea ordinii de drept.**

" Zi de zi v-ați perindat la această tribună și **lupta d-voastră pentru atingerea acestor deziderate luase proporții impresionante** , deși, în fond, **țara aceasta** și sub regimul colegiilor censitare ,și sub acela al votului universal, **nu prea suferise de pe urma așa zisei lipse de legalism** , pe care **partidul d-voastră din tactică și din interes demagogic o agita** cu atîta impetuoasă persistență.

"Ce ați făcut d-voastră după ce v-ați instalat la cîrmă ?

"Cum ați apărut libertățile publice ?

" Ați respectat măcar tradiția care exista pînă atunci ?

Ați desființat, într-adevăr, starea de asediu , care dănuia în Capitală și în unele părți ale frontierei ;

V-ați dat abuzuri și nesocotiri ale drepturilor cetățenești ;

Ați călcat libertățile publice ; ați confiscat ziare care vă atăcau ;

Ați creat cete de voinici în Ardeal și **de bătauși** în Vechiul Regat ;

Ați încercat , prin proiectul de **lege a apărării onoarei** , să **sugrumați presa** , căreia îi pregăteați un regim draconic ;

Grigore Iunian , ca ministru al Justiției, a încercat să înavuțească patrimoniul democrației

cu acel faimos **proiect de lege pentru apărarea onoarei** care , dacă s-ar fi votat,

constitua **un monument de reacționarism** , de pe urma căruia **presa ar fi fost desființată.**

- **Ed. Mirto** : Afirmați inexactități .N-a încercat nimic în materia aceasta .

- **Duca** : Ați uitat ce s-a petrecut în comisiune, dle Mirto ?

- **lamandi** : Eu nu am spus că a fost adus în Cameră, ci că **a fost pregătit la ministerul Justiției .**

Acel proiect **n-a devenit lege**, din cauza **campaniei pe care a început-o presa**, care vă sprijinise pînă atunci .

"Adevărul " a pus pe **Iunian pe două coloane** : în prima, conferința sa din 1923, de la institutul Social al lui Gusti

asupra libertății presei, iar pe a doua coloană, proiectul de atentat la libertatea presei .(**ilaritate, aplauze la PNL**)

Dacă nu l-au realizat, asta este altă chestie...

- **Mirto** : N-am nici o putere să vă fac să spuneți adevărul... (p. 332-333)

Iunian / 22 aug.'32 , retro '

▣ **PNL - PNȚ**

[LD : este o schimbare de optică ce s-a produs la PNL, după experimentul guvernului "de tehnicieni" .

Dar înainte, nu gîndeau așa .Acum , prin aducerea la guvernare a PNȚ , liberalii se simt frustrați, trădați.

Cît despre Iunian...peste numai 6 ani, își va arăta "crediința" în partide, alăturîndu-se regimului carlist .]

" Și eu personal, și **Partidul Național-Liberal**, în numele căruia vorbesc, **voiam să vedem în partidul d-voastră**, care se forma, **afirmarea unei forțe politice puternice**, menită să dea țării **un organism de guvernare** care, printr-o ascensiune cumpănită, **să ajute la echilibrarea vieții constituționale din România Mare** .

Nu suntem exclusiviști și nu suntem sectari. **Credem sincer în necesitatea partidelor politice**

ca **factori puternici de cîrmuire a statului**, și de aceea **nu ne considerăm monopolizatorii guvernării**,

în beneficiul nostru exclusiv .**Doream ca d-voastră să deveniți un partid cu resurse și să vă dovediți maturitatea.** "

P-Tărănist

" De la început, d-le ministru Mirto , **partidul d-voastră , nefuzionat**, se găsea într-o **fază de nebuloză** ,

cînd **pluteați între demagogia extremă și între divergențele diversilor d-voastre doctrinari**,

cînd , n p.d.v.**ideologic**, nu știați încă bine dacă **reprezentați țărănimea sau țărănimea unită cu muncitorii** de la țîrguri ; cînd, din p.d.v **politic**, și din p.d.v al **organizării statului** , agitați **formula statului federativ**,

și preconizați un șir nesfîrșit de înnoiri , asupra valorii cărora nu prea existau dovezi.

Puteam fi atunci admiratorii variatelor d-voastră preocupări teoretice, a dialecticii d-voastre difuze,

dar **nu puteam fi de acord** cu d- voastră, că prin **asemenea manifestațiuni contradictorii** ,

erați pregătiți să corespundeți rolului anevoios de a guverna această țară. " (**apluze PNL**)

PNT- partid electoral , nu de guvernare

De la expresia electorală pe care, într-adevăr, o reprezenta PNȚ după fuziune, **pînă la partid de guvernămînt**,

era o distanță mare.În prima guvernare , **PNȚ a demonstrat că nu a parcurs acest drum**.

De aceea, **în 1931, s-a prăbușit în condiții lamentabile**.

A ajuns să fie **expresia incapacității politice și a dezordinei morale** .(**apluze la PNL**)

- **Ed,Mirto** : Nu vă puteți gîndi să vorbiți de dezordine morală și înainte de 1928 ?

Iamandi / 22 august '32

▣ **PNȚ în prag de Rotativă**.

- **Iamandi** : ați revenit anul acesta, în iunie, prin surprindere (**întreruperi la PNȚ**)

- **D.Ionescu -Botoșani** : V-a surprins pe d-voastră...

- **Iamandi** : D-ta nu știi ; întreabă pe d. Mirto , între 4 ochi, să spună dacă nu ați venit prin surprindere ... (**sgomot mare**)

Ați venit la guvern prin surprindere , în momentul cînd d-voastră vă găseați **departe de a avea** măcar

un punct de vedere unitar pe chestiunile importante și de imediat interes pentru stat.

Nu erați de acord pe chestiunea constituțională pe care ați discutat-o cu amploare în ziarul d-voastră de la Cluj.

Șeful d-voastră stătea izolat la Bădăcin și interpelările cari se făceau asupra acestei

izolări ,

era din acelea cari erau menite să arate , în primul rând ,
că în **partidul d-voastră este departe** momentul acela de a se putea stabili **o unitate de conducere , o directivă sigură** , căci numai prin existența acestor condițiuni se poate avea autoritatea de guvernămînt a unui partid, oricît de puternic ar fi el.

D-voastră erați **în plină acțiune de reorganizare în Vechiul Regat** .

D.Duca vă spunea că, întîmp ce noi făceam campanii de întruniri publice ,
d-voastră erați ,

unii în străinătate (**înteruperi, sgomot la PNȚ**) .

În ultimul an, - anul dvs la opoziție - n-a existat **între Cluj și București nici un fel de acord** , pe nici o chestiune.

Cele două oficioase ale d-voastre , "**Patria**" și "**Dreptatea**" , **s-au războit în permanență pe toate problemele** ,
și politice, și economice, și sociale.

Acum două zile a vorbit din partea d-voastră d.**Demostene Botez** ,
căruia eu i-am acordat toată atențiunea,

indiferent de opiniunile pe cari le exprima .

- **D.Ionescu-Botoșani** : A vorbit frumos !

- **lamandi** : A vorbit frumos - o admit. Dar cuvîntarea sa **lipsită de spirit politic**, n-a lămurit și

nici **n-a risipit contradicțiile și inchoerența din partidul d-voastră**.

Vă găseați , precum v-am spus, în refacere . Erați în faza cînd

conflictul personal dintre d-nii Ioanițescu și Madgearu , preocupă mai mult atenția sferelor de conducere a PNȚ ,
decît eventualitatea unei veniri la guvern.Aceasta era situația.

Nu aveți nici un program fixat , nu erați de acord nici asupra ideologiei [...] Nu
aveați nimic gata [...]

în toamnă voiți să vă fixați congresul ....

lamandi / 22 aug.'32

▣ **Guvern de "alegeri " -Vaida**

"Ce ați făcut atunci ? Ați venit în această Cameră cu **un mesaj** în care nu se face decît **apologia libertății alegerilor** .

Era doar vorba de un "guvern de alegeri " - și **pentru a salva aparențele acestei formule** , nu puteați proceda altfel."

▣ **Guvern "parlamentar " - Vaida**

"S-a format , după constituirea Camerelor , **al doilea guvern** , pe care l-ați numit guvern parlamentar .

În realitate, era **același guvern al PNȚ**, cu **același președinte de Consiliu** , adăugîndu-se unele personalități destul de cunoscute , și sub raportul capacității și sub acel al prestigiului , **din guvernarea 1928 și 1931**.

E deajuns să menționăm că din acest **așa zis guvern parlamentar** face parte **d.Virgil Madgearu** ,

pentru a ști de la început la ce ne putem aștepta."

▣ **Declarația - program**

" Ați venit aici , în această Cameră, cu **o declarație-program** , **înjghebată în grabă** , al cărui **conținut foarte lung** este sortit **să întretină confuzia** și să nu satisfacă pe nimeni.

Care sunt directivele ce stăpînesc această declarație-program ? **Ce aveți nou în ea, d-lor ?**

lamandi / 22 aug.'32

"Stat țărănesc " ?

Trebuie să recunoaștem că ați adus **o singură noutate de circumstanță** , pe care d.**Vaida** a căutat să o prezinte ca **un fel de linie mare** a întregii d-voastre acțiuni de guvernămînt :

ați aruncat formula statului țărănesc , de care se ocupa , acum cîteva zile , la această tribună,

și **d.Demostene Botez** , adăugîndu-i **o contribuție mai mult poetică decît**

politică ,

manifestându-și doar **regretul său romantic** , pentru ceea ce **nu s-a făcut țărănimii** pînă acum

și exprimînd **un desiderat platonice** pentru ceea ce ar trebui să i se facă în viitor.[...]

lansarea ei nu este decît **o nouă încercare de diversiune demagogică** , menită , după credința d-voastră ,

să vă atragă din nou **simpatiile și adeziunea țărănimii** , pe care le-ați pierdut prin acțiunea d-voastră de guvernămînt.

Din acest **oportunism** și din acest **motiv**, într-adevăr importante pentru partidul d-voastre,

a ieșit **formula statului țărănesc** .Dar **ce înțelegeți d-voastră** prin acest termen ?

Voiți să mergeți pînă la **exclusivismul unei organizări de stat în favoarea absolută a unei singure clase** ,

în speță clasa țărănească ?

Vaida spunea că PNL s-a ocupat numai de cei 20 % din populația țării , de orășeni,

și că a venit acum vremea ca **guvernul său să se ocupe de cei 80% din populație**, adică **de țărănime**.

[.....]

" Iată de ce **formula stat țărănesc** , aruncată de d-voastră, **nu poate fi susținută teoretic** ,

iar din p.d.v.practic, **este o primejdie**.

De altminteri [...] d-voastră - fără supărare - ați venit cu această formulă asupra căreia **nici d-voastre nu sunteți de acord**

- deoarece **între ardeleni și țărăniști există disensiuni profunde** în această chestie - numai **pentru a provoca o nouă diversiune demagogică** de pe urma căreia sperați **să culegeți unele foloase**.

Fiți siguri însă că , după experiența ce s-a făcut cu dvs, după ce vă cunoaște toată lumea, **nu veți recolta nici un beneficiu."**

(p. 333-335) [.....]

lamandi / 22 aug-'32

▣ **PNȚ- partid democratic.**

▣ **Curentele din PNȚ**

" D-voastre **sunteți doar un partid democratic: aveți o organizație și,**

- deși știți că **cea dintîi condiție** pentru un partid , **este unitatea și în ideologie și în program** ,

precum și în **disciplină și supunere în executare** - ,

cu toate acestea **veniți și spuneți : nu are importanță** dacă în partid **sunt toate curentele** ,

se manifestă **toate aspirațiile** .N-are importanță , ziceți d-voastră, pentru că **această diversitate**

este **un semn de viabilitate , de forță mereu în mișcare** .

/ Este caracteristică **atitudinea d-lui Grigore Iunian**, care a dat explicații privind stabilizarea monetară

și în alte domenii ; opiniunile sale sunt **diametral opuse** acelor **ale conducerii d-voastre de partid !**

/ În Ardeal, credeți într-un fel în **Conversiune**, în Vechiul Regat, altfel ! (p. 335)

[.....]
" Aveți în partidul d-voastră intelectuali distinși, aveți o generație tînără căreia îi doresc să se emancipeze de sub influențele păgubitoare ale activității pe care o desfășurați. " (p. 336)

lamandi / 22 aug.'32

▣ **Lipsa eticii politice a PNȚ**

▣ **Anticiparea eșecului guvernării**

Prin program, anunțați echilibrarea bugetară... dar numiți **11 subsecretari de stat , cu 60 șefi de cabinet ,**

cu **cite 2 secretari generali la fiecare minister ,** provocînd nemulțumiri și în rîndurile d-vs.

"Trebuia să vă prezentați pe banca ministerială , cu miniștri și subsecretari în număr redus , la minimum posibil :

la 7-8 cel mult. (aplauze la PNL)

Nu are nevoie țara aceasta de un număr considerabil de miniștri și subsecretari de stat,

care să nu mai încapă pe această bancă, **pentru a se putea începe o operă de redresare și refacere.**

O adevărată asanare morală și materială începe întotdeauna de sus în jos. Trebuia să dați dvs exemplul cei dinții.

N-ați voit să țineți seama de aceste comandamente etice și v-ați împotmolit în mocirla arivismului și

a intereselor vulgare " (aplauze prelungite la PNL)

De aceea, **oricîte explicații ați da, oricît ați încerca să inovați teoretic -** și teoreticienii aveți, slavă Domnului ! -

doar d.Madgearu cu teoriile a nenorocit viața economică și financiară a țării ! (**aplauze la pNL)**

De **oricîte personalități ați dispune,** pentru a inunda presa cu **discuțiuni abstracte și cu dialectice transcendente -**

misiunea d-voastră e condamnată de la început.

Vă lipsește simțul de orientare în mijlocul realităților, **vă lipsește** posibilitatea de a **vă sustrage din cadrul intereselor materiale meschine ,** pentru a vă ridica deasupra , ca să puteți domina situațiunea grea a ceasului de față. (**aplauze la PNL)**

" Să-mi dați voie mie, care sunt **un democrat convins ,**

care sunt **un exponent al tendinței de stînga din partidul meu**

- căci într-un partid politic pot exista opinii mai înaintate , atîta timp cît prin forța lor stimulează înnoirile -

să-mi dați voie să-mi manifest **profunda mea amărăciune , nestăpînitul meu scepticism ,**

pentru practicile d-voastră de guvernămînt , pentru nesinceritatea acțiunii d-voastră, pentru nemeritata jignire

pe care o aduceți , din nou, **simțului de demnitate al aceste țări ." (aplauze la PNL)**

Eu doream ca partidul d-voastră să însemne altceva decît o alcătuire de interese ,

altceva decît afirmarea unui oportunism provocator . " (p. 336)

[.....]

lamandi / 22 aug.'32

▣ Regionalismul provinciilor

Vaida a socotit util să aducă în discuție (în discursul CIC Brătianu) **raporturile dintre Ardeal și Vechiul Regat.**

Cu cunoscuta sa "violență verbală " , el a repetat unele **acuze la adresa PNL,** căruia i s-au contestat rolurile în viața politică și națională a statului.**Nu este pentru prima oară** cînd se aduc aceste chestiuni în discuție.

După **15 ani de la Unire,** noi am fi dorit -o definitiv închisă. (**aplauze la PNL)**

Generația unionistă

El face parte din **generația** care a trăit și și-a educat sufletul în **cultul Ardealului,**

Care vedea în **reprezentanții românismului** de peste munți , un fel de **"prototipi " ai lupte dirze**

împotriva cotropitorilor, și de păstrare neatinsă a purității și omogenității rasei noastre.

... privind la **Halippa ,** și-a reamintit de **vremea studenției ,** cînd s-au întîlnit la Congres,

și oricît de puternică era unitatea lor sufletească, **nu se gîndeau la înfăptuirea curîndă** a unității politice !

Nici cei din **Basarabia,** nici cei din **Ardeal, nu credeau** în realizarea idealului milenar **atît de repede !**

O credeau posibilă pe socoteala altor generații !
"Am avut norocul să participăm la realizarea acestui ideal , și mulți din noi să fim supraviețuitorii și beneficiarii îndeplinirii acestui ideal.

Ardeal

Între Regat și Ardeal xistau legături reciproce.**Nu contestă tot ce a dat Ardealul, Principatelor,**
afla sub jug străin, **în cultură și educație națională.**

Nu va contesta toată **ofensiva culturală** , de la începutul sec.XIX, în care a avut o contribuție esențială .

Dar.... să- i dea voie d.Vaida .... " să nu primim decît cu **o justificată mîhnire aprecierile și învinovățirile pe care le-a adus Vechiului -Regat .** [.....]

D.Vaida , spunea, ocupîndu-se de PNL, **că noi aveam spirit "pseudo- românesc" ...** [.....]

"Nu, d-lor ; trebuie **să ne ridicăm mai presus** de ceea ce constituie luptele noastre de la partid la partid ,
să nu căutăm a scoate din **diferențele de idei și de metode,**
argumentul care să ne scoboare pe terenul plin, adeseori, de **noroiul calomniei , al dușmăniilor și al insultelor.**

România Mare

Ce a urmat după război ? - pentrucă din ceea ce a urmat se pare că **izvorăște aversiunea și violența d-lui Vaida...**

" **Noi**, după război, oricît de mare ar fi fost forța noastră politică de partid , care prezidasem și determinasem în mare măsură înfăptuirea idealului național și realizarea României Mari ,

noi, în această epocă care începea , **niciodată nu am considerat Ardealul și pe ardeleni ,**

ca elemente robite , ci i-am considerat ca cetățeni egali ai acestei țări,
cu drepturi necontestate la conducerea acestei țări." (aplauze la PNL)

Fiți drepti, d-lor, căci, dacă veți lua **toate guvernele** care s-au perindat de la 1919 pînă astăzi,

veți vedea că **partea de contribuție a Ardealului a fost esențială,**
chiar atunci **cînd nu PNR avea răspunderea directă a cîrmuirii ."**

Ardealul = P.N. R. ?

Demostene Botez , vorbind de ceea ce reprezintă PNR , **spunea că ați rămas , din p.d.v.psihologic , un bloc,**
așa cum erați pe vremea stăpînirii străine , un bloc al rezistenței , și **că încă nu v-ați diferențiat .**

"Sunt de acord cu această părere.

Dar **d-vs greșiți** și aici , **libera judecată și obiectivitate vă părăsesc** ,atunci cînd **sunteți exclusiviști ,**

cînd confundați Ardealul cu PNR . (aplauze la PNL)

Ardealul nu este numai Partidul Național [...] Ardealul a încetat de a mai fi în **stăpînirea exclusivă a unui partid,**

și el, sub forme variate, **s-a difuzat în sînul masei românești,**

constituind acele **forțe politice care succesiv sunt la conducerea statului . (aplauze la PNL)**

Mișu Cantacuzino- figură reprezentativă ?

"Dar, dl președinte al Consiliului , a mai făcut o greșeală , **o neiertată greșală** , atunci cînd s-a mărginit , vorbind de Vechiul Regat , **să concretizeze tot ce a dat acest Vechi Regat** , începînd de la generația lui Kogălniceanu și Ion Brătianu , și ajungînd pînă în zilele noastre , în persoana regretatului **Mihail Cantacuzino** și a d.lui **Ion Mihalache ."**

Regretatul Cantacuzino a fost o personalitate interesantă a regimului dinainte de război.

L-ați găsit în sînul **Partidului Conservator-Democrat** , în momentul cînd , **Partidul Național Ardelean,**

după moartea lui Take Ionescu, **primea în organizația sa o parte** însemnată dintre foștii prieteni

ai regretatului bărbat de stat. **Mihail Cantacuzino** - om de o cinste și patriotism necontestat -

nu a fost o figură reprezentativă, nici înainte de război, iar în **Parlamentul de**

la Iași, la Senat,

la votarea marilor reforme, nu a fost de acord cu exproprierea.

De aceea, socot că **ilustrarea aportului Vechiului Regat**, numai prin Mișu Cantacuzino,

"**este o greșeală și o indelicatete**". [.....]

"Vedeți că, în loc să ne ridicăm în sfera pură a obiectivității, pentru a fixa adevărul asupra unei epoci

care se încheie sub ochii noștri, se vine și se tulbură cu acest **exclusivism** pătimăș, o situațiune care, din toate p.d.v., este **contrară explicațiilor și interpretărilor** arătate în această Cameră, cu atîta dezinvoltură, de d. **președinte al Consiliului**. (aplauze la PNL)

Mihalache - exponent politic de astăzi.

"Dar d. Vaida a vorbit și de d. Mihalache. E liber d. președinte al Consiliului să-l gratuleze cu cele mai mari elogii pe d. Mihalache, dar să nu încerce a da aprecierilor sale prietenești, caracterul unor judecăți definitive.

Îl cunosc pe d. Mihalache încă de la 1911. L-am văzut la Iași, la inaugurarea statuii lui Cuza-Vodă.

Era unul dintre elementele cari, în lumea învățătoarească de atunci, începea să atragă asupra-și o atenție

deosebită. Dar cu tot meritul de a fi fost unul din conducătorii învățătorimii,

d. Mihalache, pînă după război, a rămas necunoscut vieții publice.

"Cum era posibil ca d. Vaida să-l înfățișeze pe d. Ion Mihalache, ca un exponent al clasei conducătoare a Vechiului Regat, cînd abia de la 1920 înapoi, d. sa se găsește în arena politică ? !"

Rolul d-lui Ion Mihalache în timpul războiului, a fost acela al unui ofițer care și-a făcut datoria în trenșee,

desigur vitejește, dar la fel ca atîți alți ofițeri."

"Di Ion Mihalache este astăzi om politic, e unul din conducătorii partidului d-voastră. Îl așteptăm la muncă.

Voim să-i vedem capacitatea constructivă. Din parte-ne îi dorim -mai ales că sperăm în normalizarea relațiilor dintre partide - d-lui Mihalache, ca în activitatea sa, în rolul evident, important pe care-l deține, să dea, cel puțin tot atîtea dovezi de obiectivitate și de măsură și să egaleze în merite

pe acei predecesori străluciți ai regimului de ieri,

împotriva cărora d. sa a dus acțiunea de diminuare, pe care o cunoaște toată lumea." (aplauze la PNL)

(P. 340-341) [.....]

lamandi / 22 aug.32

▣ PNL - PNȚ

[În partea finală a cuvîntării Pune tot atîta patimă, cît și adversarii. Deși are, în mare parte, dreptate,

atribuie totuși PNȚ-ului mai mult rău decît a făcut. Poate și pentru că, neatacîndul pe Carol, punea în circa PNȚ tot răul...]

"Noi suntem în opoziție de la 1928.

Venirea d-voastră la cîrmă, realizată sub impulsul voinței populare și sub îndeplinirea formelor constituționale

pe atunci în atribuțiile Regenței, a însemnat, din primul moment, [...]

nu începutul unei acțiuni de democratizare a țării, cum dvs vă plăcea să o spuneți din timpul opoziției,

ci a avut un caracter negativ. Acțiunea dvs de guvernare a avut un dublu caracter : de a distruge, cu fîrnăcopul, tot ce purta pecetea contribuțiilor PNL

[.....]

"Dvs nu ați ținut socoteală de aceste realități, mai puternice decît pasiunile omenești, și v-ați inaugurat guvernarea prin cea mai sălbatecă acțiune de dărîmare.

Cînd ați început dărîmarea, nu v-ați gîndit care vor fi mijloacele de reconstrucție.

Ați început să distrugeți cu o frenezie vrednică de alte cauze mai bune.

Ați distrus așezămintele economice și financiare, ați desființat legi organice ale statului,

ați experimentat inovațiuni primejdioase, și în complet dezacord cu tradiția noastră, în administrația țării.

aducînd o lege administrativă contrară intereselor noastre , dovedită și înțeleasă de însăși dvs,
ca protivnică intereselor pe care le aveam și a cărei aplicare a costat miliarde.
Ați desfășurat această activitate de dărîmare , în numele unui program și al unei ideologii de noire,
dar n-ați izbutit decît să lăsați ruină în toate părțile , și, crezînd că loviți în Partidul liberal,
în realitate ați lovit în interesul țării (aplauze la PNL) [.....]

- Voci PNL : Fraze !

- lamandi : Adevărul se spune cu fraze și ideile se îmbracă tot în fraze.

[.....]

Dvoastre ați crezut ca ,după distrugerea instituțiilor create de noi și după dezorganizarea statului,

trebuie să mergeți mai departe și să încercați și desagregarea partidului nostru.

De patru ani asistăm la acest proces.

La 1930, s-a crezut că, datorită schimbărilor în ordinea constituțională , veți găsi un teren mai favorabil

pentru sfărîmarea forței noastre politice. V-ați înșelat . Ați realizat numai anumite tovărășii cu adversarii noștri firești,

și ați beneficiat de unele ambiții pe care le-ați stimulat [Gh.Brătianu] , crezînd că, toate la un loc,

vor duce la scopul pe care îl urmăriți, la distrugerea noastră. Că n-ați reușit, o știe toată lumea.

[.....]

lamandi / 22 aug.'32

▣ Liberalismul - ideologie, evoluție, organizare

Simpaticul Demostene Botez , spunea , cu talent literar, că un singur moment PL a avut o ideologie :

în 1900 , cînd au intrat "generoșii " ...

Nu vă îngrijați de ideologia noastră, nu vă îngrijiți de doctrina noastră !

[.....]

- Ed.Mirto : Vreau să lămuresc doar un lucru : PNL s-a menținut , după război, de la 1922,

datorită falsificării alegerilor.Altfel ar fi dispărut . (aplauze la PNL, protestări la PNL)

- lamandi : am sesizat foarte bine întreruperea în surdina a d-lui Mirto și de aceea am remarcat-o [...]

răspunsul d-lui Mirto este dovada elocventă a spiritului de patimă și lipsă de obiectivitate

care îl caracterizează.Cum este posibil ca această existență datorată falsificării electorale,

să aibă atîta forță încît să formeze obiectul d-voastră de atac și distrugere de zece ani încoace ?!

[...] Nu uitați că dacă, într-adevăr, au fost anumite anomalii în primii ani după război,

ceea ce ați făcut dvs. în doi ani și jumătate, întrece infinit în proporție ceea ce a făcut PNL în 70 de ani...

lamandi / continuare discurs

▣ PNL - în sistem de partide

" În acești 4 ani de opoziție, noi am izbutit să păstrăm

în fața atacurilor d-voastră, în fața operei de distrucțiune pe care ați început-o și ați continuat-o

cu o violență și cu un vandalism , necunoscute în viața politică nici a unei țări,

am fost în stare să ne menținem pozițiile și să fim astăzi , ceea ce suntem și nu puteți contesta :

singura forță de care vă temeți și singura forță cu care vă luptați în toate ocaziile.

Unii au susținut că am fi organizație învechită, cu metode perimate, înbîcșită de spirit retrogad ...

Unii vorbesc despre **începutul unei noi vieți politice...**cu improvizații de **noi partide** , în timpul unei nopți ,
...prin aranjamente de culise și **metode reprobabile...** pentru cucerirea puterii
....

" **Noi ne păstrăm locul** de cinste pe care-l ocupăm, pentru că **suntem siguri că aceste tendințe aventuriere** ,
semnalate mai ales de o bucată de vreme încoace , **vor dispărea** sub presiunea tot mai puternică a partidului nostru,
care își trage puterea din adâncul masselor populare, iar **acțiunea pe care o desfășoară unitar și statornic** ,
este stăpînită de **spiritul legalității desăvîrșite și al democratizării temeinice.** " (**aplauze la PNL**)

lamandi / 22 aug.'32

▣ **PNL - dreptul la guvernare !**

[**LD : discurs teribil, care anunță continuarea luptei PNL pentru adjudecarea guvernării ;**

argumentare temeinică , fără echivocuri , cu demnitate, mai ales pentru urechile MSR Carol ;

punct culminant al unui discurs politic exemplar .]

[.....]

" **Ați voit să ne distrugeți , dar nu ați înțeles că misiunea unui partid democratic** , precum vă pretindeți ,
nu trebuie să fie aceea de a pulveriza forțele politice serioase, cu rosturi adânci în viața statului acestuia.

Ni se spune că **am fi o epavă a oligarhiei de ieri,** și că **existența noastră politică ar fi în funcțiune de cine știe ce combinații și decizii ascunse** , a căror deslănțuire formală ar fi suficientă **pentru a fi scoși din circulație."**

"Nu, d-lor, nu aceasta este situația noastră. **Scuturați-vă de prejudecăți, desmeticiți-vă de psihoza unui moment de rătăcire și priviți realitatea care stă în fața d-voastră.**

Cum , d-lor, **nu vedeți ce reprezentăm noi ?** [.....]

- **Ilie Lazăr : " Și trădătorii de neam " [?!?]**

(finalul discursului este secundat de astfel de epitete,interjecții,apostrofări....

Dar lamandi își duce discursul pînă la capăt , în aplauzele deputaților liberali.)

[.....]

" **Credeți d-voastră că drumul nostru** , liber de astăzi înainte, [...] **poate fi barat de adversități întâmplătoare** [**aluzie la Carol**] , **de combinații oculte [!!!]** de meschinării neputințioase ? "

(**aplauze la PNL**)

" S-a spus că că **am reînceput să trăim într-un regim constituțional** , reintegrat în toate drepturile sale.

Am toate motivele să **cred că așa este și că această revenire la un sistem de legalitate și de dreptate este definitivă.**

Interesul suprem al țării , o cere . Ei bine, d-lor, **tocmai de aceea**, orice ați spune și orice ați face ,

ziua de mîine este ziua biruinței noastre. Reprezentăm astăzi încrederea țării. În curînd vom reprezenta-o într-o măsură mai mare. **Instinctul popular a început să simtă că s-a întîmplat** , în ultimul timp, ceva neobișnuit în viața publică a aceste țări , **ceva neobișnuit și nedrept [aducerea lui Vaida!]** , care trebuie să înceteze. (p. 344)

Victor lamandi / 22 aug.'33

---

8 .)I.Mirescu (PSD) , discurs la mesaj , 23 aug.'32

(DAD, MO. 15. șed. Din 23 aug., pag. 375-378)

[**LD : un Mirescu care , an de an, prin exercițiul parlamentar , capătă un anume stil, independență în gîndire,**

nuanță în critici și moderație în revendicări.F.interesant p.d.v. privind politica antiliberală a PNȚ .]

Mirescu / 23 aug.'32

▣ Alegerile

Nu se arată surprins de nemulțumirea partidelor de opoziție privind alegerile , cu excepția ... PNL , căruia i-ar recomanda

să facă numai atâtea alegeri libere , cît a făcut PNȚ ! (aplauze la PSD și PNȚ)

Nu contestă că autoritatea centrală a făcut toate eforturile pentru ca **alegerile să fie libere.**

A fost chiar " un act de eroism " al guvernului, pe care PNL nu l-ar fi făcut ! (aplauze la PSD și PNȚ)

Atrage atenția ca celelalte partide din opoziție să nu dea "polițe în alb " PNL-ului !

"Noi avem datoria să **recunoaștem cinstit**, în fața țării, pentru că numai **astfel vom face educație cetățenească**

acestui popor, ca atunci **cînd se face un act legal , cinstit, corect**, trebuie să-l mărturisim în măsura în care el s-a produs "

(aplauze la PNȚ) În unele județe, au fost oarecari presiuni , sau excese locale, din partea autorităților " putrede " ,

sau "nedeparazitate " . [.....]

Mirescu / 23 aug.'32

▣ Guvernele burgheze

[.....]

"În aceste împrejurări, **noi, socialiștii, am așteptat de la guvernul național-țărănist mai mult curaj.**

Noi trebuie să o spunem aici , în fața opiniei publice a străinătății,

că **vă considerăm încă singura forță democratică** , la noi în țară , **pe care avem tot interesul ,**

pentru **existența clasei muncitorești și pentru deschiderea drumului democrației , să vă împingem cît mai mult spre stînga.**

Să nu uitați nici un moment acest **democratism la care v-ați angajat** față de țară."

(aplauze la PSD și PNȚ)

[.....]

Mirescu / 23 aug.'32

▣ Industria

[LD : înșfîrșit, o schimbare de optică ! foarte interesant]

S-a vorbit în Declarația ministerială despre **desființarea protecționismului industrial.**

Înțeleg prin asta **să revină la regimul liber-schimbist ?** [.....]

Cînd **Madgearu** vorbește de "deparazitare" , ar trebui să **înceapă cu ațional-țărăniștii** din Consiliile de administrație !

"Nu ne vom transforma noi, socialiștii, în **apărătorii protecționismului industrial** ,

[LD : de ce nu ?!]

dar să nu se facă din acesta un cal de bătaie ."

"Mai cu seamă, **vă atrag atenția să nu se facă** ceea ce s-a făcut **la 1928, 1929, 1930**, cînd d-voastre , **în prima guvernare** , agitați mereu **în contra protecționismului și parazitismului industrial,**

pentru **ca să loviți în industria liberală**, de pe urma căreia însă **cei ce au suferit au fost muncitorii "**

(aplauze PSD) Pentru că aceea **n-a fost altceva decît o luptă dintre PNȚ și PNL,**

pentru ca aceștia **să fie scoși din întreprinderile industriale și bancare și ca d-voastre să plasați partizani de ai d-voastre "** (aplauze la PSD)

" **Ce era altceva decît o luptă contra industriei liberale și contra Partidului Liberal ,**

comenzile pe care le-ați făcut d-voastre **în străinătate** , locomotive, poduri metalice, și o serie întregă de alte comenzi ?

Și ce însemnează să comandați d-voastră la Schneider -Creuzot și la Skoda ,

materiale pentru ministerul armatei, de aproape 8 miliarde , care se puteau

fabrica în țară ?

[LD : am impresia că, cel puțin în Parlament, este prima oară avansat "**scandalul Skoda**"]

I.Mirescu / 23 aug.'32

9.) **prof. N.Corodeanu (PNT)** , Senat, **discurs la mesaj, 23 aug.'32**

(D.S. , MO 9, șed. din 23 aug.'32, pag. 181- 188)

▣ **Tradiția dezbaterilor la Mesaj**

Vrea să lege **cîteva reflecții** de Răspunsul care va fi remis Suveranului.

"Dealtfel , d-lor, socotesc că această **discuțiune tradițională la Mesajul Tronului** trebuie să fie purtată

de **două gânduri precise** , răspunzînd la **două nevoi de viață parlamentară** , cari nu pot fi satisfăcute , în principiu, în restul activității noastre.

Înfiu, este nevoia ca **să se examineze momentul politic și economic al țării** , este nevoia de a se discuta **metodele politice de guvernare** și a se analiza **necesitățile economice [Bugetul]** în care se zbate țara.

În al doilea rînd, este imperioasa nevoie parlamentară ca **partidele să-și spună** , cu această ocaziune, **cuvîntul lor ideologic**, să-și desfășure **doctrina lor**, care să le **motiveze atitudinea programatică.**"

N.Corodeanu / 23 aug.'32

▣ **Opoziția**

" Să-mi dați voie să constat , că din acest punct de vedere, **opozitiția** pînă acum **ne-a lăsat** pe noi în această adunare , într-o **situație puțin jenantă** .

/ **Sub raportul politic**, am ascultat aici **un cuvînt cald și adevărat al d.lui**

Lapedatu ,care, cu drept cuvînt,

vorbea de necesitatea guvernării țării de către partide ,

dar d-sa **ne-a rămas dator cu o explicațiune** foarte importantă , asupra căreia vom reveni numaidecît.

Ceea ce **este deprimant**, d-lor, și **surprinzător**, e că

nu am auzit nimic din ideologia partidelor de opoziție.

Nici un sistem de doctrină nu s-a desfășurat aici ."

Corodeanu / 23 aug.'32

▣ **PNL- ducist**

[**LD** : didactic și jubilînd pentru revenirea la guvernare, **Corodeanu** arborează un stil degajat, uneori persiflant, alte ori sarcastic, dar ... invită , în fond, PNL , la rotativă .]

" Mă gîndesc la **Partidul Liberal** :

unde sunt doctrinarii d-voastre ? Unde sunt gînditorii d-voastre politici ?

Nu vorbesc numai de d-voastră , care sunteți aici, în această incintă, **vorbesc de toată activitatea d.voastră politică,**

în presă, în întruniri . Este o criză în gîndirea d-voastră doctrinară.

Dar mă gîndesc și la altceva . **Din conflictul de doctrină , de idei, din discuția** care se face în fața Adunării,

va reeși pretențiunea d-voastre de guvernare pentru ziua de mîine, și mă întreb

în baza cărei doctrine , cărei **atitudini programatice** , contrare acelei noastre,

veți avea d-voastre pretențiunea să guvernați țara ?

Și unde desfășurați d-voastră, rogu-vă, această atitudine programatică a d-voastre, dacă nu aici ?

Și dați-mi voie să mai fac încă o observațiune : dacă consider **Camera** mai mult ca **arena pasionată a politicii,**

consider Senatul arena ideaiunii politice , a vîrstei care încheagă definitiv

o doctrină

și care trebuie deci **expusă aici și judecată**.

Poate că **Partidul Liberal se gîndește** - cu drept cuvînt , nu-i impută nimeni **să-și ia un rol mult mai modest politic,**

acela care **să ne țină în viitor locul nostru** , cînd ne vom odihni pentru o altă **guvernare** .

.Nu avem nimic de zis la această pretențiune a d-voastre " (p. 181)

N.Corodeanu / 23 aug.'32

▣ **Mihail Manoilescu**

" ... mă întorc la **cuvintele** interesante ale **unui opozant** , de aici, ale d-lui Manoilescu...

- **Manoilescu** : Protestez contra cuvîntului de opozant (**ilaritate**) **Nu sunt nici majoritar nici opozant** ."

- **N.Corodeanu** : "Credeam că vă găsesc față-n față cu d.Madgearu .

Veșnic primăvăratec în politică, este interesant **d.Manoilescu** , fiindcă d-lui este un **punct de vedere sintetic** în politică, este un **punct de intersecțiune a mai multor guvernări** , într-o politică ce se cere uitată.

"Ajuns odată în **Maturul Corp**, **d.I Manoilescu s-a gîndit** că aceasta îi impune , ca un omagiu pentru noi,

sau ca un omagiu pentru vîrsta d-sale, **să-și formeze în definitiv și d-sa o doctrină** .

Și s-a grăbit să urce tribuna și **să ne anunțe marele eveniment** .

Și dl Manoilescu, **ca doctrină, ne-a aruncat aici, așa, o frescă ușoară constituțională** , pentru viitorime.

Doamne ! Biata noastră Constituție! Nu apucăm să o realizăm bine, s-o așezăm pe temeliile ei,

și dl Manoilescu , grabnic ca totdeauna , **îi vrea moartea**.

- **Manoilescu** : "**D-voastre i-ați vrut moartea** , de cînd s-a născut , și acum vă **luptați pentru ea**."

Corodeanu / 23 aug.'32

▣ **Doctrina Corporatistă**

(**rugîndu-l să nu-l mai întrerupă, să ia cuvîntul după...**)

"**DI Manoilescu** crede că construcția unei societăți , a unei **constituțiuni viitoare**, se **face cu ușurința** cu care se construiește o uzină electrică. **Nu, d-le Manoilescu, Sistemul acesta corporativ** , expus de d-voastră, **pleacă de la o premisă greșită** și ajunge la **concluziuni odioase**.

Notați , d-le Manoilescu, < odioase>. Vă rog să credeți, d-le Manoilescu că **ceea ce se pretinde în această doctrină** ,

că structura societății se înfățișează clar, **împărțind oamenii pe bresle și meșteșugurile lor,**

este o idee falsă, este o idee imprecisă. Și ea **pleacă** de la ceva , ce nu trebuia să o aud eu cu cuvîntul învolburat

al d-voastră, **de la pretențiunea de a exprima o societate** numai **sub aspectul ei materialist, lipsit de idealul moral,**

de sentimentul înalt de justiție , care trebuie să fie postulatul oricărei speculațiuni asupra organizațiunii societăților.

"Dle Manoilescu, **o astfel de Constituție a făcut-o Rusia Sovietică**.Și în vechea constituție rusească ,

sovietele spuneau < cine nu muncește , nu mănîncă . > Este constituția **pusă pe bază exclusivă de producțiune,** **neținînd seama de idealurile omenești**, de sentimentul înalt de **libertate** , fără de care nu poate trăi o societate.

Așa vreți d-voastră să construiți?

"Dar d-l Manoilescu știe foarte bine că **există o organizație**

corporatistă .Mussolini a avut două scopuri :

să reducă numărul parlamentarilor și să le efaseze [**LD.Cuvînt absent în dicționar, probabil a micșora, a distruge**]

cu desăvîrșire rolul politic.Socoteala lui i-a redus de la 600 la 400 .

A fost întrebat de Henry Bordeaux , la un moment dat ,
ierțați-mi această indescrețiune, de fapt nu indescrețiune pentru că academicianul
francez Henry Bordeaux a publicat
lucrul acesta , ierțați-mi că-i reproduc un cuvânt .A întrebat **de ce a redus de la 600
la 400** numărul parlamentarilor ,

ce înseamnă proporția aceasta, de ce nu a lăsat mai mulți sau mai puțini ?

Mussolini a răspuns :<După statistica mea , **aceasta este proporția de creștini** ce
o conține actualul parlament .>

Cuvântul nu este al meu, este al lui Henry Bordeaux, sau e, mai bine, relatat de
dînsul.[...]

Știți cum se face **Parlamentul în această organizație** ?

Cu acele **corporațiuni artificiale**,care au, de altfel, și **un minister al lor**, împărțite cum
a dat bunul Dumnezeu,

privind oamenii după breasla lor, nu după sufletul lor Și **ceea ce designează omul** , nu
este numai decît nevoia sau meșteșugul lui, ci **sufletul lui, partea spirituală**, care
poate să nu sălășluiască acolo unde bate cu ciocanul , unde muncește pentru pâine.

Aceste **corporațiuni propun 800** de parlamentari.Lui **Mussolini îi trebuiesc 400.**

Consiliul fascist superior taie 400 , **reface lista cum vrea el**, și, pe urmă, îi pune în
total la votul universal.

Pe un buletin scrie < **da** > , pe altul scrie < **nu** > .Și pe cel ce scrie <da> , se vede
pe partea cealaltă.

Ciorovăială :

- **Manoilescu** : "Deosebirea este că **consiliul fascist al d-voastră a făcut acest
traij înainte** "

- **Corodeanu** : Nu știu **de ce te plîngi d-ta**, nu știu **de care <noi > vorbești** .

De ce te-ai plînge de consiliile noastre că sunt fasciste ?

- **Madgearu** (ministr.Industr. și comerț.) : **Consiliul acela fascist ți-a pus
candidatura la Caraș**

(**mare ilaritate**) Acum ți-a pus-o **Consiliul liberal (mare ilaritate)**

- **Corodeanu** : **Control parlamentar** ? Doamne ferește ! **Puterea executivă e
aceea care controlează**

această parodie parlamentară .Acolo nu e viață parlamentară, d-le Manoilescu ! "

[.....]

"... **la altceva** interesant mă **așteptam de la un personaj politic** , **cu mult rol** în unele
împrejurări din viața noastră politică , **d-l Manoilescu e încă profesor de economie
politică și mă așteptam** de la d-sa ca să desfășure aici

tocmai **o doctrină economică**. Pe vremurile acestea de groaznică depresiune

economică , pe vremea cînd lumea se zbate să găsească o soluțiune, în pas cu timpul ,

d-l Manoilescu urcă tribuna ca să vorbească pentru consolarea sa retrospectivă ,

de cîteva **întîmplări din viața d-sale politică**, pe care ar fi putut să le povestească , braț
la braț, pe culoar .

Era mai discret și mai elegant.Așa că d-l Manoilescu **m-a lăsat cu o decepțiune** .

Să sperăm că vom avea cît de curînd prilejul ca izolarea în care d-sa se găsește să fie

pusă la o contribuțiune ceva mai interesantă pentru noi.Dar mă întreb eu : **pe ce versant
politic al acestei Adunări îl voi găsi pe d-l Manoilescu** ?

- **Manoilescu** : "Mă găsesc **pe banca prelaților** " (**mare ilaritate**)

- **Madgearu** : **"Pe banca pocăiților** " (**mare ilaritate**) [.....]

- **Corodeanu** : D-l Manoilescu a luat aici **atitudinea unui personaj** dintr-o piesă a lui
Ibsen - "Un dușman al poporului " -

care încheie rolul așa :< **Omul este mai tare cînd rămîne singur** > , fiindcă el
rămăsese singur.

Ceea ce mi se pare mie că a fost **o impietate literară** din partea d-lui Manoilescu , este
că a atașat izolarea sa

de discreta izolare , de viața acelu sobru și romantic poet francez , **veșnic**

melancolicul Alfred de Vigny .

Este o impietate literară **să vă puneți sub adăpostul versului idealistic** al acelu poet,
d-le Manoilescu .

Dar să sperăm [...] **va fi un antidot pentru febra ce vă cuprinde** ,

de cîte ori vă găsiți în preziua formării unei noi bănci ministeriale ." (p.
182)

Corodeanu / 23 aug.'32

▣ Paridul Național Agrar -Goga

" [.....] simpaticul cîntăreț al pătimirii noastre , dl Goga, își ia rămas bun de la d-l mareșal Averescu, lăsat bun în grad , și pășea cu o pleiadă de amici , nu înspre Parnas, ci înspre guvernarea țării .

Avea 3 prieteni,; îi mai trebuiau 7, ca să formeze guvernul, cîteva sute pentru Parlament, iar pentru alegeri rețeta deja gata făcută de maestrul său politici." (p. 183)

Corodeanu / 23 aug.'32

▣ Guvernul de "tehnicieni " - Iorga

" Nu este decît un an și jumătate de cînd împrejurările politice grele , acel **cărturar distins** , al nostru

- **o minte pe care generațiunea nu le naște în mai multe exemplare - este chemat** să facă o misiune , care nu era deloc a lui : **guvernul de tehnicieni**.
D-lor, în politică **ambitiunile găesc totdeauna formule**.

Guvern de tehnicieni ! Aceasta ar însemna ca **la fiecare minister** , să fie un **specialist tehnic** , pentru că sunt întîmplător , cîteva ministere , care ar necesita oarecum și o tehnică specială.

Dar s-a uitat , d-lor că **tehnicianul cel mai interesant, omul de stat** , omul cu **preocupări constante** și urmărite **pentru interesele colectivității** , omul cu **pregătirea socială specială** , omul care **să facă coordonarea** acestei tehnici , el neavînd poate chiar o tehnică a lui specială.

Căci dacă politica nu este o știință, este cel puțin o artă.

Și puținul bine nu a ieșit.A ieșit haosul economic și juridic, pe urma căruia noi trebuie să muncim ca să aducem îndreptările necesare ." (**apluze la PNT**) (p. 183)

Corodeanu / 23 aug.'32

▣ PNL- Guvern Iorga

" O întrebare Partidului Liberal.**De ce l-ați ajutat ?** Am văzut că s-a discutat și ila Cameră, ieri. Dl profesor Lapedatu a încercat o explicațiune.A spus : am vrut să verificăm. Dar pe spatele cui ? Pe spatele țării."

- **Prof. Alex.Lapedatu** : " **Nu noi am vrut să verificăm.Ideea nu a plecat de la noi, ci de la altcineva. [Regele ?]**

Și verificarea trebuia să fie făcută, pentru opinia publică , care s-a lăsat sedusă și care,

după verificare, s-a corectat.

- **Corodeanu** : Eu am considerație pentru oameni de talia d-voastră.

Dar să vedeți unde duce logica, cînd se împrumută din altă parte , de la partid, de la nevoile partidului.

D-voastră **recunoașteți că guvernul Iorga era o anomalie** din p.d. v. **constituțional**.

Și dvs, prin atitudinea pe care ați avut-o, i-ați dat ajutor !

Verificarea se făcea mai ușor **dacă lăsați această anomalie să moară** de la început și nu-i dădeați ajutor !"

(**apluze la PNT**)

- **Lapedatu** : "Atunci s-ar fi spus că, prin atitudinea noastră, am împiedicat un astfel de guvern,

față de care **părerea era , și SUS și JOS , că trebuie încercat ."**

- **Corodeanu** : "**Credința de jos** nu era decît una singură : că trebuia **să-l împiedicați**. Aceasta era **formula convingerilor constituționale**.Și eu vorbesc așa fiind că [...]

sunt un maniac al credințelor constituționale și credințele trebuie confesate.

- **Madgearu** : Dl Manoilescu notează cuvîntul " maniac " (**ilaritate**) (p. 183)

Corodeanu / 23aug.'32

▣ Democrație - Dictatură

[LD : atenție ,nu excelează .Argumentarea este cu dus-întors ! Și în '38 , poporul a dorit dictatura lui Carol !]

" **Formule de guvernare !...** D-lor, cel mai ademenitor peisaj politic posibil , desigur, **este dictatura.**

Să ai un om care **să știe toate mai bine decît toți** , care **să facă toate mai bine ca toți**,

care **să-ți dea siguranța el singur mai bine ca toți la un loc**, aceasta desigur că **este un ideal.**

Numai că **providența nu a născut** încă în speța omenească **un astfel de exemplar**,și **dacă** l-ar fi născut,

el ar fi divinizat și atunci ne-ar lăsa libertatea ca să ne apese păcatul.

" **Guvernarea** însă, d-lor, **este o operă colectivă.**

Să nu confundăm guvernarea dictatorială din Italia , care este **singura dictatură** a cărei operă **viază**,

pentru că guvernarea de acolo este **de ordine cezariană : poporul a proclamat pe Mussolini .**

Cînd trenurile nu mergeau, cînd fabricile nu lucrau, **poporul l-a aclamat și nu pe Mussolini singur**,

căci el era numai șeful unor organizațiuni , **ci fasciile cămășilor negre.**

Încît **să nu confundăm o dictatură pe care poporul o dorea** , pe care **el o ridică și o vrea** ,

într-un moment dat , **cu o dictatură , silnică de sus."**

"**Democrația a fost rău stilizată de doctrinarii săi**,

cînd revoluția franceză a luat din mîna monarhului ,din mîna unei persoane, dreptul de comandă absolută ,

dreptul de suveranitate și l-a pus în mîna poporului , a vrut să-i dea **același caracter de comandă** ,

același aspect de unitate și atunci **acea doctrină s-a folosit de metafore și ficțiuni** ,

cari nu corespundeau realităților , cuvinte luate **din terenul psihologic** , din domeniul juridic,

și a făcut această **sforțare doctrinară** care a constituit

suveranitatea poporului, voința națională, reprezentanța națională.

Expresii juridice sau de psihologii , ele nu pot să rămîină decît ca **metafore.**

Fenomenul democratic era foarte simplu , **era dreptul majoritar al numărului, forța socială a numărului.**

Ideile ? - Doamne ! Dar poporul este un laborator de idei . **Ideile** vin totdeauna **de la o elită** care formează **partidele .**

S-a spus că **prestigiul ideilor adună numărul**.De aceea numărul are prestigiu. " (p. 183)

Corodeanu / 23 august '32

▣ Partidele

[LD: și la el , definiiri care abundă în **metafore**, ușor **de acceptat** dar și **de contestat**. Parantezele și semnele marchează această **impreciziuni**]

" Din **necesitatea de a se grupa oamenii pe idei**, de a se organiza, de a se ierarhiza într-un **scop de guvernare**,

se formează partidele.Firește , suntem cu d-l prof.Lapedatu , pe același drum.**Partidele sunt o necesitate psihologică** de mare virtute [!?!] ; ele **reprezintă tradiția** la un popor [!?!] , pe ele se bazează **întreaga structură socială și politică** [!?!] , pe ele se bazează **însăși monarhia constituțională.** "

Partidele pot fi comparate cu **pădurile** , pe care furtunile nu le pot desrădăcina ;

Corodeanu / 23 aug.'32

▣ Parlamet- parlamentarism

... **Manoilescu** sugerase ca **durata parlamentului** să fie, obligatoriu, de **4 ani** (ca în Franța) .S-a pornit în Franța , " o modă " că... **parlamentarismul este " în criză "** .

Atunci și la noi se vorbește de o "**criză**" parlamentară...

Dar în Franța , **președintele nu poate dizolva Parlamentul** ;

La noi , **Suveranul poate dizolva Parlamentul** ;

În Franța , **un singur vot** al unui parlamentar , **poate răsturna guvernul...**

"De atîția ani de viață constituțională, **la noi nu se vede însă respectul Parlamentului.** [**!!!**]

Cred că **i se cuvine acestui moment politic al nostru** ca **să împlinescă acest gol.**

"**Opinia publică** face cîteodată **o confuziune** :

fiindcă în Parlament se întîlnesc **discuțiunile cele mai pasionate** ,

pentru că în Parlament **se țipă nevoile țării**,

fiindcă în Parlament **se aud întotdeauna strigăte divergente** ,

se crede că **suprimînd Parlamentul , suprimi și nevoiele țării și faci și liniște**

în țară ,[!!!]

după cum ai strica termometrul ca să nu mai ai temperatură." (184)

Corodeanu / 23 aug.'32

▣ Burghezia românească.

▣ Prejudecăți și mentalități.

[LD : ehehei ! ce conservator, **ce junimist se ascunde în acest venerabil "țărănist "** , ce-o mai bălmojește numai pentru **a da cu tifa liberalilor și burgheziei.**

Deși nu trebuie, mă enervează această **înverșunare politicianistă a țărăniștilor !**

Ce inversare de roluri, de timpuri, de răspunderi - numai pentru a nega PNL !]

"Metoda în politică are efect direct asupra soluțiilor.Observați în istoria noastră.

Cînd am avut vot cenzitar , **axa politică** cădea pe **o anumită burghezie , care n-a făcut , n-a creat ,**

decît două lucruri : impozite și funcționari.

"Îmi pare rău că **nu pot să-l urmez pe dl Lapedatu în apologia pe care o face acestei burghezii .**

S-a spus că **burghezia este o fatalitate istorică** și că ea **ar trebui creată artificial** , ca o necesitate a vieții noastre de stat.**Nu împărtășesc aceste idei** și eu **nu cred că un organism creat artificial ,**

poate să intre vreodată în structura unui stat."

- **Al.Lapedatu** : Dle Corodeanu, **am spus eu lucrul acesta că a fost o creațiune artificială ?**

Vă rog să nu provocați o nedumerire , atribuindu-mi **o astfel de erezie. "**

- **Corodeanu** : Nu , dle Lapedatu ! Am spus că dvs. ați făcut apologia acestei burghezii

- **Lapedatu** : Am arătat **rolul pe care l-a avut în dezvoltarea vieții sociale și politice a statului român.**

- **Corodeanu** : Din acest punct, mă depărtez de dvs [...] Spun : eu **nu cred în acest organism artificial ,**

fiindcă **rămîne parazitar** , ca organism care **nu se poate suda cu viața statului.**[

!?!]

Evident că am o burghezie care, dacă doriți [???] ne-a lăsat un sistem de comunicații , un sistem de școale .

Și , de sigur, **după pacea de la Adrianopol**, cînd a început **comerțul pe mare**, pentru noi, **am avut necesitate de această burghezie**, iar ea trebuia dezvoltată în mod firesc.

Ea, așa cum s-a dezvoltat , nu a dat o îndrumare serioasă vieții noastre sociale .

Burghezia a pretins că aduce libertatea Occidentului , că acesta este **marele merit al acestei burghezii ,**

dar ea **a adus-o pentru dînsa** , într-o vorbire întotdeauna grand eloquentă **[sic !] ;**

pornind întotdeauna **de la principiile al căror cuprins niciodată nu se gîndea** ;

această burghezie **a uitat veșnic de cine este înconjurată .**

Citiți **proclamațiunea constituțională de la Izlaz** din 1848 :

<Țara , de aici înainte , va fi guvernată de fiii săi> .

" Iar o parte din **fiii săi erau iobagi, bătuți în curtea boerească** și tratați în așa fel , încât nu aveau pîinea,

posibilitatea ca să dăinuiască , ca capi de familie .De multe ori **bătuți de unii proprietari** care

istoricește erau impostori. Nu știu dacă d. Lapedatu nu m-ar contrazice, dacă aș spune că **Kogălniceanu**

[LD : liberalul !] , cînd a făcut împrumutarea , nu a făcut decît o **restaurație a vechilor drepturi țărănești** .

Citiți **Legea de la 1864** :<Țăranii sunt și rămîn proprietari pe acest pămînt .>

Dar greșala lui Kogălniceanu a fost că a **mărginit** ceea ce istoricește era **mai mult drept pentru țărănime** .

- **Al.Lapedatu** : " Meritul lui Kogălniceanu este că a putut face **ceea ce a făcut** , față de legea reacționară

a lui Barbu Catargiu, pentru că , **dacă nu era Kogălniceanu** , cu legea lui Catargiu, **robia țăranilor**

era pecetluită pentru multă vreme încă (**îtreruperi la pNT**) Eu vreau să stabilesc meritele lui,

nu ceea ce nu a făcut, ceea ce a putut face.Și mare lucru a făcut Kogălniceanu."

- **Corodeanu** : [...] proprietarul înainte de 1864, de multe ori , istoricește, era un impostor și

Kogălniceanu a avut curajul să suprima o nedreptate socială și istorică .[...] **această burghezie** ,

care **după Constituția din 1866** , în care **nu se vorbește nimic de țărănime** , după 1866,

acești grandi elocvenți , apărători ai libertăților , fac tocmelile agricole, pentru ca țăranul, cînd avea nevoie

să-și lucreze terenul de împrumut , să poată fi dus cu jandarmii , bătut, pentru ca să muncească pămîntul.

(aplauze la PNT) **Aceasta a fost burghezia artificială**. "[...] [**LD : ș-a-m-d-, ș-a-md...**]

a trăit politicește mai mult decît i-a fost ceasul ... a căutat să trăiască din obida țării

voia să trăim într-o fobie de capital străin ... lua terenurile petrolifere și le dădea pe mîna unor

societăți factice ... a căutat să naționalizeze industriile din Ardeal ... a creat industrii parazitare ...

fabrici de zahăr, de sticlă, de cuie, de care țara nu avea nevoie ... era o burghezie care a trăit direct

sau indirect din guvernare ... cu oameni politici în consiliul de administrație ...

care , după votul universal, a făcut alegeri barbare ...

[**LD : slavă domnului ! cineva îl oprește !... din această beție de cuvinte... antiliberală ...**]

- **M-Manoilescu** : " Ceea ce spuneți capătă o deosebită gravitate.

D-voastră aveți aerul să **confundați anumite escrescențe** ale vieții burgheziei , cu **burghezia însăși**, cu burghezia aceea care muncește, care riscă și care pătimizește, tot așa ca și păturile țărănești.**M-ar interesa să știu** :

vorbiți ca profet socialist de moartea burgheziei ? **Îi preziceți această moarte sau vreți să i-o provocați ?**

Pentru că **faceți la tribună o profesie de credință a partidului d-voastră** , este

interesant pentru țară **să se știe dacă** **ați jurat moartea burgheziei și a orașelor românești ?** "

- **Corodeanu** : Noi, ca partid, **vrem să dezvoltăm o burghezie firească, normală**.

Cum se poate să-mi atribuiți mie această cugetare politică , că noi, PNT, **vrem moartea burgheziei ?**

Din contra , **vrem s-o dezvoltăm în chip normal** , fiindcă în chip artificial a căzut cum a căzut.

- **Madgearu** : Adică o plutocrație .....

- **Corodeanu** : **Această burghezie a dat oligarhia** , care a guvernat mai mult decît

ceasul fatal [...]

oligarhie , acrescentă pe bugetul statului. Și revine PNȚ meritul de a fi făcut în această ordine o restaurațiune constituțională " (p. 184-185)

Corodeanu / 23 aug.'32

▣ **Votul universal**

"Este o restaurațiune constituțională ceea ce am făcut noi , nu puteți nega . (aplauze prelungite la PNȚ)

Și noi am dat votul universal , nu d-voastră [?!?] (aplauze prelungite la PNȚ)

căci nu faptul că l-ați scris în text

, nu aceeașta a făcut ca el să se și facă, ci conștiința pe care noi am turnat-o în masele adevărate ale țării "

- **Al:Lapedatu** : Dar la 1913, nici nu erăți ca partid.

- **Virg.Madgearu** : La 1915, PNL propunea Colegiul unic, ceea ce era cu totul altceva , decît votul universal.

- **Al:Lapedatu** : Meritul este al PNL și puteți dvs. , dle Corodeanu să spuneți de la tribună orișice poftiți,

tot nu veți schimba istoria.D-voastră, dle senatori, puteți aplauda cît vreți , adevărul este și rămîne așa.

- **Corodeanu** : Așa s-a scris istoria , dar istoria se mai poate scrie și altfel.

PL a înscris votul universal, dar oligarhia a luptat ca el să nu se realizeze.

A venit apoi PNȚ care a realizat în fapt votul universal, și a schimbat axa politică a țării .

(aplauze la PNȚ) Și atunci am dreptul să repet : **noi am dat votul universal "**

Gilceavă senatorială.

- **Corodeanu** : Care este strigătul dvs doctrinar ? Nici unul.O complectă tăcere , în fața unei catastrofe economice.

Nu știm ce gîndiți.

- **Madgearu** : Nu gîndesc nimic...

- **NNBotez** : Ba da, gîndim la curajul pe care îl au unii de a denega adevărurile istorice...

- **Madgearu** : Este așa de adînc ce spuneți , încît refuz de a răspunde...

- **NNBotez** : Ca să spună cineva că votul nu l-a dat PL, este o adevărată îndrăsneală .

- **Madgearu** : atacă felul cum au făcut alegerile ; felul cum au lăsat guvernul Averescu ;

felul cum au guvernat în '27 / '28 ; și... prima guvernare parlamentară, a PNȚ, din 1928...

- **NNBotez** : Sunteți denigratorii tuturor actelor politice .Nu ați creat nimic, decît denigrarea critică...

Corodeanu /23 aug.'32

▣ **" Rețeta" lui Marx .**

▣ **Statul "Țărănesc "**.

Corodeanu : [:::] o oligarhie care ne-a adus în mare parte la situațiunea imposibilă de astăzi :

însăși **industriile dvs. le-ați pus într-un punct mort [:::]** Este poate vorba numai de **crizele acelea** care au fost

proclamate în Manifestul de la 1847 al lui Marx și Engels , care ziceau că din 10 în 10 ani , revin aceste crize [...]

asistăm la **actul acela final**, care **după rețeta lui Marx** înseamnă **sfîrșitul capitalismului** ,

trecerea lui într-o categorie istorică ? Nu aceea a d-voastră, dle Manoilescu [...]

asistăm la **o socializare cu un pas grăbit** , către un liman ubde efortul individual este mai mult încadrat în efortul colectiv

[...] n-am să urmăresc aici adevărul **rețetei profetice a lui Marx**, dar **adevărul acestui pas grăbit** către un liman este vizibil. [...] Zi-i , d-le Manoilescu, cum vrei ,[...] zi-i socialism de stat , zi-i socialism de catedră, [...]

zi-i intervenționism , zi-i economie , dirijat, economie organizată , **acesta este mersul** , acesta este **punctul pe care trebuie să se pună** în momentele acestea **politica țării** . Nu este un punct de vedere economic, nu este o soluție a unei probleme economice, **este o poziție politică**.

Și acum, d-lor, desigur, că **rețeta lui Marx nu poate să fie aplicată statelor agrare**. [...]

Și **Marx a spus** într-o consultație cerută , că **țările răsăritene agrare nu urmează evoluțiunea arătată de el**.

[...] priviți harta noastră economică ! [...] veți vedea întins ogorul românesc , împărțit pe mică proprietate țărănească și atunci ideea de stat agrar , este așa de normală, cum în ordinea geografică este normal să zici că un stat este muntos și altul este maritim.[...] Nu este nici o descoperire "

- **NNBotez** : Este un paragraf al demagogiei...

- **Corodeanu** . " [...] Cum , **un om care spune** lucruri așa de simple , **că statul nostru este țărănesc**,

d-ta îl numești demagog ? De ce ? Fiindcă este subversiv în mintea d-tale ? Pentru ca , **de la noțiunea aceasta**

de stat țărănesc , ajungeți **să spuneți ca dl Manoilescu** : < vai , vrei să omori burghezia, ce criminal ești ! > [...]

Stat țărănesc e o expresie firească ca o prescurtare de cugetare : este tot programul nostru pe care trăim de atîta timp. Ce ? Am descoperit formula acum ? [...]

Să înțelegeți prin **stat țărănesc** ideea că noi voim **să trecem sub plug sau sub tun populația orășenească ?**

Cum gîndiți dvs., de îmi atribuiți mie acest lucru ?

- **Madgearu** : "**D-nealor fac demagogie** pe această temă , pentru că **cred că pot crea un conflict** ,

de fapt neexistent, **între noi și între orașe**. Dar am să am prilejul să vă demonstrez că **nu puteți să înțelegeți**

ce este statul țărănesc , pentru că **nu știți** ce înțeles are **noțiunea de < tip ideal >** , în știința economică .

Am să vă explic, dle Botez, și aveți să vedeți că **statul agrar țărănesc nu este o formulă demagogică** ,

ci o caracterizare realistă a societății românești ." (p. 186-187)

Corodeanu / 23 aug.'32

▣ Programul Guvernului Vaida

Cunoaște programul guvernului.Vor lucra să-l sprijine :

/ O scădere a impozitelor țărănești , o replată a datoriilor țărănești , în natură ;

/ o politică bancară sănătoasă ;

/ o preocupare pentru tariful preferențial, al cărui precursor a fost Virgil Madgearu ;

/ Majoritatea va vota Răspunsul la Mesaj, și va fi gata de muncă .

N.Corodeanu / aug-'32

---

10 .) **I.Hudiță (PT-Lupu)** , discurs la mesaj, 24 , 26 aug.'32

(DAD, MO 16 , 18, șed. din 24, 26 aug.'32, p.)

[LD : este și el unul din **istoricii de profesie** care s-a implicat în politică militantă.

Ar fi interesant dacă... ai emite vreo opinie despre **capacitățile politice ale istoricilor !**

Ca impresie generală, de sigur da ! (motivează, legitimează , decupează, compară, exemplifică, citează, încearcă

un "sistem") Iată : **Iorga, George Brătianu ,Al. Lapedatu, Iamandi, CCGiurescu , Hudiță** , sunt istorici - parlamentari .

I-a ajutat Istoria , sau sunt "dependenți " ?De la caz la caz .Istoria este aservită

susținerii doctrinei în care sunt
înregimentați. În cazul lui Hudiță : "Țărănismul"]
Hudiță / 24 aug.'32

▣ Partidul țărănesc

Va trata 3 probleme :

- 1 Care este **semnificația frământărilor de astăzi** ?
- 2 Ce rol are, în aceste întâmplări , **Partidul Țărănesc** de sub președinția d-lui **dr.Lupu** ?
- 3 Să explice **doctrina acestui partid** , în comparație cu celelalte partide din România.

Hudiță / 24 aug.'32

▣ Doctrina țărănist-lupistă

[LD aş putea să admit deplasarea PȚ de la "stînga radicală " spre "centru " ... și, astfel, o reconciliere cu PNȚ ?

Greu de spus ! Există o prea mare îmbulzeală spre acest "centru" ...

Aş putea , după autodenunțarea lui Hudiță , să plasez **PȚ în categoria partidelor "radicale "**

dar... iar, **este greu de demonstrat** ... .. în România aceste granițe sunt greu de trasat !]

Partidul țărănist își face **din teoria " funcției sociale "** , **fundamentul doctrinei sale** , înțelegînd că **principiul libertății individuale** , atît în domeniul material , cît și în cel moral,

nu poate fi **admis** decît în măsura în care **el nu jenează interesul colectivității** .

În **nov. 1931** , PȚ , sub președinția dr.Lupu, în **Congresul ținut la București, și-a schimbat radical programul**

și **l-a pus în conformitate cu spiritul acestei teorii** .

[LD : ohoho ! **ce frază mai are și Hudiță !** Te rătăcești prin hudițele sale ! **Atenție cite a îngrămădit ! !**]

" Între **statul corporativ** , deoparte . și între **formula socialistă** , pe de altă parte , **partidul nostru** , atașat profund regimului parlamentar , socotesc că , **radicalizînd statul în întregime** , în toate direcțiile, noi suntem în stare **să traversăm , cu regimul actual** , această **ultimă perioadă din liberarea omului** , liberarea economică, **fără să recurgem la formula socialistă** ,

pentru motivul că **noi punem la baza metodelor noastre tranziția lentă** , cu **respectarea libertăților individuale** , care trebuie să recunoaștem că este **cea mai importantă cucerire în lupta grea de liberare a individului** ,

din Antichitate și pînă azi, și **nu ne putem juca cu dînsa** , **oricît ne-ar prezenta nouă socialistii , de agreabilă, perspectiva unei dictaturi a proletariatului , care ,**

în fond, oricît de scurtă ar fi ea, nu e mai puțin adevărat că **presupune suprimarea libertății individuale** ,

pentru un timp cel puțin." [.....]

Hudiță / 24 aug.'32

▣ Țărănism lupist

"Noi ne intitulăm **Partid Țărănist** .Aceasta **nu înseamnă că punem la baza doctrinei noastre lupta de clasă** .

Nu, noi profesăm în această materie **teoria că o societate este un organism viu**, așa cum d-ta , dle prof. Cuza,

expuneai, foarte frumos, concepția lui **Scialoja** (preluate de la Hansen) , în ceea ce privește organizarea statului modern.

- **M.Ralea** : Observ că s-a transformat Camera într-o academie , unde au loc discuții între profesori !

- **Hudiță** : " Noi plecăm de la ideea că în **Țara Românească** , între **clasele sociale** , există un **profund dezechilibru** ,

în **detrimentul clasei țărănești** . Și, deși **noi suntem un partid al armoniei sociale** , înțelegînd , încă o dată repet,

că toate **clasele sociale în România sunt deopotrivă de utile** organismului social, noi înțelegem prin programul nostru să **venim cu o serie de reforme în interesul**

tărănimii, pentru a o ridica

atît din p.d.v. al **stării ei materiale cît și intelectuale** , pentru **a restabili echilibrul** care nu există astăzi între clasele din România. " Printre mijloacele importante, PȚ vine cu următoarele soluții :

/ Lupta pentru a pune bazele unei **mici proprietăți țărănești definitive** , sub denumirea de "**Cămin Țărănesc** " ;

/ Protejarea muncii țăranului prin înființarea unui **Credit Agricol** ;

/ **Conversiunea datoriilor agricole**, prin **generalizarea la toate categoriile de debitori**

;

(**argumentează necesitatea generalizării**) Formula simplă : să anulăm toate datoriile, fără nici o rezervă, cu cca 60-70 % ,

cu cît a crescut leul prin inflație ; suspendarea execuțiilor silite pentru un an ; posibilitatea creditorului de a-și recupera banii

în 2-3 ani, nu în 30 ! (p. 400) [.....]

Hudiță / 24 aug.'32

▣ **Dr LUPU : demagog ?!**

▣ **Etică politică .**

Noi, de pe **băncile "lupiste"** , suntem obișnuiți cu **epitetul de " demagogi "** ; dr Lupu ar de multă vreme acest epitet.

În **generația lui, de la 1905, dr Lupu** este unul dintre "**cei mai originali oameni politici** " , care a avut "darul "

de a prinde din zbor problemele prezentului, de a le pune la ordinea zilei și... de a propune soluții.

/ Cînd a fost vorba de Legea contra cametei, a fost acuzat de "demagogie" , ... ca după cîteva luni acea lege

să se aducă...după ce făcuse ravagii și ruinase mulți proprietari agricoli...

/ Cînd dr. Lupu a început lupta pentru Conversiune, a fost taxat de " demagog " ... apoi toate partidele ,

de voie de nevoie ... să vină cu proiecte de lege.... [.....]

Hudiță / 46 aug.'32

▣ **Sistemul de partide.**

[**LD :teoretic, abordarea lui Hudiță este frumoasă.Este însă simptomatic că el nu aplică propria teorie la partidul său, pentru că l-ar fi trecut ... la categoria "partidelor artificiale " - fie "personale" fie " dizidente "** .

Așa ... pretenția lui de "obiectivitate" ... șchioapătă !]

Partidele politice din România se împart în general în două categorii : **serioase și artificiale.**

Partidele serioase sunt cele care au o doctrină, un program ; care au în spatele lor puternice realități sociale .

Partidele artificiale : grupări de ordin personal , care **trăesc prin prestigiul unui șef** ; sau au la bază **o simplă dizidență** ;

grupări ce au **la bază ura de rassă sau de religie** .[.....]

El se va ocupa numai de partidele "serioase" : PSD, PȚD-Stere, PNL, **PNT** și PȚ (**exclamații ironice la majoritari**)

[.....]

Hudiță / 26 aug.'32

▣ **PȚD-Stere**

" **Despre d.Stere am puține cuvinte de spus...**

- **ACCUZA** : "Nici un cuvînt , căci nu există în Camera aceasta."

- **I.Hudiță** : " Partidul Țărănesc -Democrat prezidat de d.Stere, deși n-are reprezentanți în această Cameră

- e reprezentat numai în Senat - nu e mai puțin adevărat că este un partid care are o doctrină

- v-a dat-o dvs , național-țărăniștilor , ne-a dat-o și nouă, în parte - ;

pe noi nu ne despart decît chestiuni de nuanță , și ceea ce mai mult sunt chestiuni în

legătură cu soluțiunile imediate ale crizei ; cu liniile mari ale doctrinei PTD , noi suntem de acord, și nu e mai puțin adevărat că , deși nu are reprezentanți aici , PTD al d.lui Stere , are în spatele lui un mare număr de țărani basarabeni."

- **ACCuza** : Cea mai mare eroare ! S-a văzut la ultimele ageri .[unde LANC a avut procente mari]

- **Hudiță** : " Cu regret, că trebuie să fac aici declarațiuni care, fatal, vor șoca pe eminentul meu fost profesor, d.Cuza.

Însă eu consider că este profund regretabil că o lege electorală injustă, n-a permis unui mare om politic ca Constantin Stere să intre în Parlament . (aplauze pe unele bănci PNȚ și la PT)

- **ACCuza** : Ce om politic ?! (întreruperi, zgomot)

- **Hudiță** : " Consider profund regretabil că această mare capacitate politică, una din cele mai mari personalități politice ale României contemporane ... (exclamări ironice la LANC) este în permanentă ținută departe de posibilitatea de guvernare (aplauze pe unele bănci PNȚ și la PT)

- **ACCuza** : "Să nu faceți apologia trădătorilor " (Întreruperi, zgomot)

- **Hudiță** : "Sunt fericit că găsesc și unele aplauze în rîndurile majorității (Întreruperi LANC)

Eu nu vreau să fac aici procesul acestei chestiuni, dar **declar categoric**, în toată conștiința,

că nu consider pe d.Stere trădător deloc, ci drept un mare nedreptătit. "

- **Bogos** : " D.Stere a avut posibilitatea să guverneze doi ani de zile Basarabia și a arătat cum știe să guverneze .

Locuitorii au rămas profund nemulțumiți "

- **Hudiță** : " L-ați eliminat din partid, întrucît reprezenta aripa stînga a dvs. " (întreruperi la PNȚ) (p. 444) [.....]

Hudiță / 26 aug.'32

▣ **Partidul Național Țărănesc.**

" Despre PNȚ vă mărturisesc că la început **am avut mari ezitări** , dacă **să-l clasez în prima categorie de partide**

["serioase "] întru cît în fața acestui partid **stau mai multe semne de întrebare** , pe care le voi analiza imediat.

[...] este bine să vă prezint cîteva fapte în legătură cu origina constituirii acestui partid , fără să recurg la prea multe fapte.

"PNȚ este format din două ramuri principale :

ramura țărănistă din Vechiul Regat și ramura istoricului și **vechiului Partid Național** din Transilvania.

Pe lîngă aceste două ramuri , **profund deosebite ca ideologie și ca preocupări**, se mai găsesc în PNȚ și **o serie de fracțiuni , de bisericuțe, de grupulețe** , cari, fiecare

, își păstrează preocupările , **de o ideologie fundamental deosebită :**

Există **un bloc basarabean** , chiar foarte **nemulțumit** în momentul de față, de direcțiunea PNȚ ;

mai există **un grup bucovinean** - și nu vreau să mai insist asupra **diverselor mici bisericuțe** ,

atît din ramura țărănistă, din Vechiul Regat , cît și din ramura națională din Ardeal.

"Între toate aceste **fracțiuni și ramuri**, care constituiesc partidul dvs mare,

nu s-a reușit pînă astăzi să se stabilească **sudura necesară unui partid omogen.**

[.....]

Dvs , în conștiința dvs nu mă veți considera lipsit de obiectivitate , cînd vă declar aici ,

că nu constituiți un partid omogen după modelul, spre exemplu, al Partidului Liberal. Vorbesc numai de omogenitate."

[.....]

Lipsa de coeziune , de omogenitate , a PNȚ, se explică foarte simplu , în ce privește **ramura ardeleană.**

Ramura țărănistă a ieșit în România **dintr-o epocă de mari frămîntări cu caracter social** ,

coresponzătoare epocii de la 1919 , pînă la 1924-1925 , perioadă în care **generația de după război** , după ce au văzut că **România și-a desăvîrșit unitatea ei politică**, **a înțeles** că are de acum înainte în calea ei **misiunea de a gospodări România** , de a o consolida, consolidare care nu se poate face decît pe calea unor **mari reforme sociale**. Din această preocupare **a ieșit Partidul Țărănesc** , partid în care ați fost cîțiva ani **împreună cu d. dr.Lupu**.

[Fuziunea]

"Acest partid , ca ideologie , are în general ideologia noastră - minus o serie de puncte , pe care d-lor **le-au părăsit pentru a face posibilă fuziunea pe baza celebrelor zece puncte**,

condițiuni puse de Partidul Național din Ardeal - în general d-nealor sunt mult mai apropiați de noi

decît Partidul Național din Ardeal , **care , deși are elemente strălucite**, elemente de valoare,

de onestitatea d-lor **Cicio Pop, Vaida Voevod, Iuliu Maniu**, aceste mari personalități ale Românilor din Ardeal

- cari și-au cîștigat în lupte pentru apărarea națională românească de acolo de merite istorice -

nu este mai puțin adevărat că **față de noi**,

[PNR - partid liberal ? partid reacționar ?]

și-au făcut un **prea îndelungat stagi**u în cadrul unor **preocupări național șovine**,

[!?!?]

pentru **ca acest partid să se poată înțelege cu ramura țărănistă din Vechiul Regat. "**

El va aduce **două dovezi** privind această **deosebire fundamentală între cele două ramuri**.

/ Prima dovadă : De la război încoace , **PNL**, dispunînd de mijloace speciale **"a făcut încercări mari "**

să intre în Ardeal și n-au reușit să intre. De ce ?

Pentru că toate categoriile sociale din Ardeal , cari sunt echivalente categoriilor sociale din Vechiul Regat ,

care stau în spatele **PNL**, **n-au găsit nici un moment necesar să părăsească aceste cadre ale Partidului Național** ,

în al cărui program și-au văzut bine susținute interesele ."

/ A doua dovadă **că PNR este un partid reacționar** : o luăm dintr-o observație plasată la stînga acestui partid .

PT a intrat în Ardeal , fără bani, fără organizație, fără oameni, dar .... **cu un program**.

Țăranii ardeleni au înțeles și i-au dat votul și mandate, înțelegînd că interesele lor nu sunt apărute de vechii conducători...

[2 doctrine]

Noi nu cunoaștem **o ideologie, o doctrină național-țărănistă**, cunoaștem în schimb **una țărănistă și una națională**.

Argumentează cu **discursul lui Socor** - dir "Dimineții" - care își cerea mereu scuze, pentru obiecțiunile făcute.

- **ACCuza** : V-ați aigurat sprijinul lui Socor la " Adevărul " !

- **Hudiță** : Nu mă interesează ! DI Socor a fost ales pe listele PNT și totuși **a avut obiecții, reproșuri** foarte întemeiate, actualului guvern **pentru Programul** cu care a venit .

[Prima guvernare PNT]

" PNT , fără o doctrină unitară, și-a dat **măsura capacității sale în prima guvernare** .

El a lăsat **mari deziluzii** , nu la adversari, dar mai ales la acei membri cari făceau parte din **ramura țărănistă** din Vechiul Regat, și la foarte **mulți intelectuali cari simpatizau** cu mișcarea național-țărănistă. "

[Guvernarea a II -a]

Noi avem convingerea că **a fost adus prin surprindere, nepregătit** (**aplauze la PT și PNL**), **fără program**.

Este suficient să fie citit programul de guvernare , **care face dovada definitivă a dezorientării totale**

care există în rîndurile PNT (**aplauze la PT și PNL**) , ca un **partid cu mari personalități**,

**cu oameni de seamă,
dar lipsit de omogenitate.** [.....]

- **Hudiță** : vom fi încântați dacă **programul nostru** va putea fi **realizat de d-voastră** ,

căroră **vă dorim să deveniți un puternic partid.**

- **Ralea** : Nu tentează pe nimeni programul dvs.

Hudiță / 26 aug.'32

11.) prof. I.Botez (PNL-1) discurs la mesaj, Senat, 24 aug.'32

(D. S., M. O. 9, șed. din 24 aug.'32, p. 199- 204)

Botez /

▣ Atmosferă parlamentar - senatorială

[LD : din păcate nu am discursul lui Lapedatu .Vezi și procură-I !

I.Botez, căruia I se spunea " lancu" , se autocaracterizează reprezentant al **burgheziei**, în dublă calitate : **industriaș și comerciant** ; se declară și ... **ultimul "generos "** (a fost printre fonadatorii "Veții Românești ") a fost prof. lui M.Manoilescu ;]

- **prof.Costăchescu** (președ.Senat) - îi dă cuvîntul.

- **I Botez** : "Eu nu am să adaug un discurs pletoric asupra chestiunilor discutate , prevăzute în Adresa de Răspuns la mesaj și programul guvernului ; nu am să încep , blamînd sau elogiînd libertatea alegerilor ;

nu am să pun nimic pitoresc , la dantescul tablou zugrăvit aici ,al **catastrofei economice** din țară ;

nu am să dau alarma asupra apărării naționale , cum a făcut d.general Rujinski ;

și nu am să aduc rechizitorii , nici nu am să pecetluiesc stigmat pe fruntea nimănui și pe istoria vreunui partid.

" [...] **d.Alexandru Lapedatu** , a expus aici , ca răspuns la campania care s-a dus împotriva acestui partid ,

cu temperament de istoric obiectiv , făcînd bilanțul realizărilor istorice ale acestui partid

și a fost aplaudat chiar și de dvs.

Tonul blînd și obiectiv , a făcut să fie recunoscute aceste fapte ,

căci **acest partid are trei părți din viața lui trecute în istoria țării** și este, poate , o mîndrie pentru toți , nu numai pentru Partidul Liberal.

Eu am rămas profund mulțumit de această obiectivitate a Senatului, **pe care nu o găsim în Cameră.**

unde temperamentele sunt mai aprinse, și unde sufletele încă nu s-au descărcat de lupta electorală,

care totdeauna **înveninează neuman sufletele omenesti.**

- **Ștefan Graur** : Dacă ați pune de acord atitudinea "Viitorului" cu frumosul discurs al d.lui Lapedatu !

- **I.Botez** : Vă rog să nu mă întrerupeți ! Dlor senatori , dar **ieri a bătut un vînt de la Cameră, și aici,**

și atunci, cînd oameni , care își recunoșteau meritele și chiar greșelile - și d.Lapedatu le-a admis

chiar în inventarul istoric bogat al acestui PNL , căci nu se poate - și atunci **aici, de la această tribună , un coleg universitar a aruncat mînușa [Corodeanu]**, și a spus :

< Dar ce partid este acesta , care nu vine cu această ocaziune solemnă cu o ideologie ? >

Și ceea ce este curios, **a găsit lipsă de ideologie și la d.Manoilescu** , care, slavă Domnului,

[El se va mărgini să le lămurească, - fără nici o referire la PNTJ -]

I.Botez / 23 aug.'32

12.a) prof.C.Rădulescu -Motru (PNTJ, Raportor) , discurs -concluzie, Senat, 24 aug.'32

(D.S. , MO 9, șed. din 24 aug.'32, pag. 204- 210)

[LD : deși apele par mai "liniștite " la Senat - cu o atentă urmărire și a discuțiilor din Cameră -

liniștea este aparentă , deoarece **PNȚ se comportă provocator, agresiv,** (după părerea mea) ,

și, în continuare , **cu atac centrat pe PNL !]**

Rădulescu-Motru / 24 aug.'32

▣ Răspunsul la Mesaj

" În aparență, rolul meu ca raportor este foarte ușor în ocaziunea de față. **Răspunsul la Mesaj** cuprinde în esență întâi **afirmarea alegerilor libere** și în al doilea rând **încrederea pe care o are majoritatea Senatului în activitatea guvernului** , care a urmat guvernului de alegeri.

" În amîndouă aceste privințe , din vorbitorii dinaintea mea , reprezentanți ai diferitelor partide, nu am întîlnit , în ceea ce privește Răspunsul la Mesaj, **nu am întîlnit critici acerbe**, dimpotrivă ,

de unde , în primul rînd, **Partidul Liberal, la deschiderea sesiunii , lua o pozițiune fătîș dușmănoasă guvernului**, printr-o **declarație** , în care se cuprindeau fraze foarte îndrăznețe - ca să nu le zic altfel -

astăzi nu se mai găsește nici o urmă din frazele acelei declarațiuni.

Rădulescu -Motru / 24 aug.'32

▣ PNL

" Pe cînd se vorbea din gura simpaticului nostru coleg , **dl . NNBottez** , în declarațiunea aceea,

că formațiunea reprezentată de d-l Vaida -Voevod a fost de la început considerată **ca o îndrăzneată încercare de mistificare** și că **această soluțiune** , adică formațiunea d-lui Vaida -Voevod , **este o sfidare politică**,

care are să ducă la încătușarea voinței naționale,

în discursurile foarte moderate , pe care le-au ținut reprezentanții Partidului Liberal - **dl Lapedatu** și acun înaintea mea

dl Iancu Bottez - a dispărut cu desăvîrșire **această amenințare , această atitudine...**

- **prof.Al. Lapedatu** : "Dar dle coleg, tocmai **de aceea am făcut declarațiunea** , ca să nu mai discutăm."

- **prof.Rădulescu-Motru** : " Tocmai.Eu constat că de aceea îmi este rolul meu ușurat în această privință,

pentru că **dvs. ați luat un ton conciliant** și , prin aceasta, în parte, nu zic că trebuie numaidecît să votați Adresa,

dar , în parte, **concedați , că ceea ce ați afirmat la început , prin declarațiune, nu era de susținut ,**

cînd este vorbă de răspuns la Adresă. "

- **Lapedatu** : " Dați-mi voie numai o simplă rememorare. Am început cuvîntarea mea , **făcînd rezerve asupra primului pasaj** din Adresa de Răspuns la Mesaj , pe care ați redactat-o dvs.,

și am spus că pe chestiunile acestea **părerile sunt împărțite**, și în ceea ce privește pe noi, **chiar opuse.**

În ceea ce privește **toate celelalte pasagii**, am spus că **sunt de ordin atît de general** în ce privește interesele țării ,

încît nu cred că există deosebiri prea mari între majoritate și minoritate , și, în felul acesta ,

am explicat de ce nu stăruiesc asupra Adresei și de ce

voi dezvolta chestiuni care domină viața noastră politică.

- **Rădulescu-Motru** : " În afară de acesta, iubite coleg, prin discursurile d-tale **ai lăsat să se întrevadă**

că sunt puncte comune , care ne apropie, și ai simpatizat cu aceste puncte comune.....

- **Lapedatu** : "**Armata, politica externă...**

- **Rădulescu -Motru** : ... Anume, cum ziceați, **restaurarea drepturilor partidelor** ,

pe care ai dat-o sub înfățișarea că ar fi, natural, și cu **agrementul nostru** , și al doilea,

intrarea în constituționalism , care este un punct pe care nu vă diferențiați de noi "

- **Lapedatu** : Și dvs se pare că apărați același principii ... (pag. 204)

Rădulescu -Motru / 24 aug.'32

▣ **Uniunea Ggenerală a Industriașilor Români**

- **Rădulescu-Motru** : "Da, veți vedea. **Celelalte partide** , nu au făcut , de asemenea, nici o obiecție serioasă , așa că, din acest p.d.v, nu am avea aproape nimic de zis, din contră , ar trebui să ne felicităm

că **reprezentanții intereselor comerțului și industriei** , care **comerț și industrie , pentru noi, înseamnă foarte mult**, căci noi, care venim în numele unei ideologii de partid țărănesc, **avem în primul rînd datoria ca, față de comerț și industrie să procedăm cu mult tact ,**

să arătăm pe cît se poate, că interesele, atît ale comerțului cît și ale industriei , nu sunt întru nimic primejduite

de ideologia partidului nostru ; ei bine, din acest p.d.v.,

am avut plăcerea să constat că reprezentanții comerțului și industriei s-au arătat înțelegători,

că au fost **conduși de un patriotism luminat** în această chestiune, și **n-au nici o rezervă față de noi.**

Și în special semnez **declarațiunea pe care dl inginer Mircea** , ca reprezentant al Uniunii industriașilor,

a făcut o declarațiune în care se **cuprinde o frază** pe care trebuie s-o memorăm, fiindcă este cea mai importantă în momentul de față : **< Preocuparea de**

căpetenie -a zis dînsul -

a momentelor actuale **trebuie să fie ridicarea agriculturii .**

Industriașii sunt gata să facă sacrificii pentru asigurarea acestei prosprități .>

lată ce este a vorbi condus de un patriotism luminat, din partea unui reprezentant al industriașilor români .

Și dl Mircea a și declarat că votează Adresa de Răspuns la Mesaj " (pag.. 205)

C.Rădulescu-Motru / 24 aug.'34

▣ **Iorga-Argetoianu**

" Cel care ar fi trebuit , mai ales, să vină să ia poziție contra noastră, ar fi trebuit să fie partidul care a plecat de la putere , **partidul d-lor Argetoianu și Iorga** . Acel partid , însă, care a fost indicat să ne facă critica,

acela **lipsește cu desăvîrșire de aici.** Reprezentantul său, **dl prof.Iorga**, care este senator de drept,

nu găsește de demintatea sa să vină să ia poziție în această chestie "

- **O voce** : A cerut concediu " (p. 205)

C.Rădulescu-Motru / 24 aug.'32

▣ **P N L**

"**Eu mă ocup în special de Partidul Liberal**, pentru că este cinstit ca noi, majoritarii, să ne ocupăm de acest partid.

El este **cel mai bine reprezentat în Senat**, pe cînd ceilalți nu sunt reprezentați aproape deloc.

El are **reprezentanți de elită**, și , natural, mai ales pentru trecutul său,

i se cade cu desăvîrșire această stimă. [...]

în Senat , la noi, ei sunt purtătorii de cuvînt ai opoziției.

Noi, majoritarii, avem să ne ocupăm de ceea ce -aș zice - opoziția oficială din

Senat ne spune , ne critică.

" Rotativa "

"Sub cuvîntul pe care l-a întrebuițat onorabilul nostru coleg , dl **Al.Lapedatu**, că trăim astăzi

o restaurare fericită , în ceea ce privește reintrarea partidelor în drepturile lor, pînă la un punct,

s-ar părea că se înțelege că noi am conveni și am primi cu plăcere ca Partidul Liberal să îndeplinească și de aici înainte , în viața Statului Român, rolul pe care l-a avut înainte.

D.Lapedatu n-a întrebuitat cuvîntul, dar a cam lăsat să se înțeleagă că revenirea la practica veche ,

de alternare între două partide de guvern , ar fi tocmai îndreptarea vieții noastre politice.

Nu zic că acestea ar fi fost cuvintele, dar cam la aceasta s-ar reveni.

- **Lapedatu** : Personal, sunt pentru alternarea la guvern a partidelor de guvernămînt.

Pot să fie și mai multe, dacă ar fi vrednice de a guverna .

- **Motru** : Se înțelege că, din moment ce sunt pentru aceasta, s-a considerat că revenirea Partidului Liberal

în drepturile sale de odinioară , este pentru fericirea statului român.

Ați avut pe urmă, d-le Lapedatu, și rezerva că **considerați chemarea PNT la guvern - și nu a PNL - o greșală.**

- **Lapedatu** : Eu n-am zis așa .

- **Motru** : Din moment ce s-a renunțat la guvernul de tehnicieni și s-a restaurat viața politică veche [...]

ar fi trebuit să fie chemat acum PNL

- **Lapedatu** : Eu am zis că soluțiunea care s-a dat este o soluție constituțională ; că nu aceasta este soluțiunea cea mai potrivită ; eu n-am zis că trebuia să venim noi la guvern ;

să se restaureze guvernele de partid .Acesta era p.d.v.susținut de mine.

- **Motru** : atunci probabil am confundat o conversație particulară ...

Ideologia PNL

[LD :este adevărul conservatorului C.Rădulescu -Motru ? este răzburarea , dorința ca PNL să aibă parte de aceeași soartă ? sau... are dreptate ?]

S-a vorbit de **ideologiile de partid** ; trebuie analizat în ce măsură PNT trebuie "să se învoiască " cu egalitatea cu PNL ;

Nu este de contestat că PNL este un mecanism perfecționat : posedă un mecanism de guvernare .

Dar partidul " este și un suflet , partidul este și o ideologie care anticipă asupra organizațiunii viitoare " ,

trebuie să aibă încrederea țării...

- **NNBotez** : Cele 400-000 de voturi nu sunt dovada inițierii alegătorilor asupra idealului nostru ?

- **Motru** : "Ați avut un suflet înainte , începînd -poate nuexagerez dacă zic - la prima jumătate a secolului al XIX-lea

și a doua jumătate a secolului al XIX-lea [LD :sic !]

- **NNBotez** : Și a murit !

- Motru : "**Ideologia dvs de atunci era ideologia care avea curs în Europa apuseană** .Dvs erați, mai mult sau mai puțin, **pionii acestei ideologii apusene.**

Să nu confundăm.DI **Lapedatu a făcut confuzia**, care este ușor de înlăturat.DI

Lapedatu **a vorbit de rolul național**

al Partidului Liberal, **de rolul democratic** al partidului Liberal.

Aceste două roluri nu le-a avut exclusiv Partidul Liberal.

Toate partidele dinainte de război, la noi în țară, au fost și naționale , au fost și democratice.

Partidul Conservator

" Partidul conservator ,chiar nu a fost un partid de tradiții învechite. Partidul Conservator a fost, în mare parte ,

cu tendințe democratice.Partidul Conservator, tînăr,junimist, era democrat.Nu putea Titu Maiorescu ,

un Titu Maiorescu, ieșit din popor, să fie într-un partid de tradiție.

În această privință , Partidul Liberal , ca și celelalte partide, avea în ideologia sa **naționalism și democrație.**

Burghezia, comerțul, industria .

[LD :atenție la **nuanță** ! Îl onorează. Văd în afirmațiile lui **intelectualul răsădit** ; dar mai văd și o solidaritate "regățenească " - cam rară și cam târzie - față de aroganța ardelenescă.

Văd și o dorință tainică - patriotică dorință - la "calmarea " patimilor și atacurilor dintre cele două partide.]

" Ceea ce făcea **sufletul Partidului Liberal**, era altceva, **era ideologia aceea a burghezimii**,

avântul spre industrie, avântul spre sporirea producției economice.

Da, cu aceasta au venit primii liberali în Țara Românească Aceasta au propagat ei. Aceasta au deșteptat speranțele poporului românesc. Aceasta a dat popularitate Partidului Liberal.

Partidul Liberal era acela care **încuraja comerțul și industria**, care voia ca întreprinderile noastre particulare, **individualismul economic, să prospere** [...]

"Natural, că vine și **o parte neagră**, de care a vorbit profesorul Corodeanu, că intențiile liberalilor sinceri, nu au fost totdeauna atinse , că această industrie, această burghezie, a luat și caracterul burgheziei parazitare.

Aceasta este un fapt. **Însă eu nu atribui această ideologie Partidului Liberal.**"

Oamenii care au stat în fruntea partidului, desigur că nu s-au gândit la aceasta.

A fost un păcat al vremii , că industria a devenit parazită , sub regimul liberal, dar nu a fost intențiunea nici a lui Ion Brătianu, nici a lui Spiru Haret, pentru ca să nu citez decât pe acești doi bărbați , care erau conducătorii intelectuali ai Partidului Liberal. **A fost un păcat al vremii.** (p. 206)

C. Rădulescu -Motru / 24 aug.'32

«" Dirijism, etatism "

[LD : argumentație **șubredă** , reziduri de **junism**, melanj de **intervenționism -etatis**, suport pentru doctrina lui Madgearu]

" **Ideologia aceasta** [liberală] a primit **un plumb în aripi** , cu războiul mondial.[...] s-a constatat că este ceva imperfect, în anticipațiunea viitorului. **Spiritul de industrializare** ținea seama numai de producțiune , și nu ținea seama de distribuțiunea produselor.[...] A produce, fără să te gîndești unde merge producțiunea ta, cum se valorifică producțiunea ta, înseamnă să ajungi foarte ușor la anarhia producțiunii. Și după război, imediat, iată că constați peste tot în Europa , **un spirit antiliberal. Liberalismul** acesta care ducea la individualism, **este peste tot criticat.**

În loc de spiritul burghez, de economia în spirit liberal, **se vorbește de economia dirijată**,

de contingentare, de **raționalizarea producțiunii**, și, în sfîrșit, cuvîntul care s-a răspîndit , **de etatism**,

în contra concepției de stat simplu polițai. **Acest spirit nou, nu l-ați putut apropia de dvs "**

- **prof. Lapedatu** : "Aici **vă înșelați. Marele merit al PNL** , dacă a trăit 70 de ani, este că a știut totdeauna

să se adapteze necesităților de evoluție ale societății românești ale Statului Român."

- **prof. Corodeanu** : " Nu ați dat curs acestei adaptări "

" **Generoșii**"

[LD: Meschinării, negări !]

- **prof. Rădulescu -Motru** : "Ne-a vorbit adineaori d-l Iancu Botez de încercările care s-au făcut de PL

de a se regenera prin **altoiul generoșilor.**

- **Șt. Graur** : Dlui a făcut parte din tineretul generos .

- **Motru** : Și unde au ajuns aceștia ? **I-a înghițit** pe toți acești altoi , **vechea rădăcină a liberalismului....**

și **de la acea pleiadă nu avem nici o contribuție.** S-a dus , s-a

pierdut tot acel avînt generos.

- **Madgearu** : "O dată cu ei , s-a volatilizat și toată doctrina PNL . Trebuie să recunoașteți , dle Botez ,

că **în PNL este o repulsie fizică împotriva doctrinei și a doctinarilor ."** [.....]

- **I.Botez** : " Noi, generoșii , cînd am intrat în PNL , am găsit acolo și **exproprierea și votul universal,**

și ne-am contopit , și **toți au murit ca cei mai leali liberali "**

- **Madgearu** : "Nu sunteți sincer, acum "

- **I.Botez** : Erau cu Stere, cu Vasilică Morțun, cu Radovici ... [.....] (p. 205)

"Neoliberalism "

[LD : patimă , ranchiună, zeflemea, suficiență !]

Madgearu : " Ați avut o dată o ofertă de doctrină.V-a dat-o dl **Manoilescu** ,

care a făcut **doctrina neoliberalismului**, în 1925. Ați respins-o !

Ați avut apoi unul mai talentat și mai priceput în chestiuni de doctrină , pe **Ștefan Zeletin** ,

care a scris **adevărata doctrină a PNL, în "Burghezia română "** .

Nici pe el nu l-ați primit în PNL , și l-a luat generalul Averescu ,ca să-i facă doctrina și să-l ajute în campania electorală.

Acesta este adevărul. (**aplauze la PNȚ**)

- **prof.I.Botez** : "O doctrină nu trebuie să fie confecționată , nu trebuie să fie luată de cineva.

Ea trebuie să iasă din fiziologia vieții partidelor" (p. 206) [.....]

- **Rădulescu Motru** : " Să sperăm că veți găsi mijlocul să reînviați vechiul liberalism.

Poate îl vor descoperi celelalte partide, din celelalte țări. **Adresați-vă** simpaticului coleg, **d.Manoilescu**, care a și făcut **teoria neo-liberalismului** și a arătat **necesitatea intervenției statului** în activitatea economică " (p. 208)

"Corporatism "

- **Madgearu** : "Acum dl **Manoilescu** vă oferă o nouă doctrină ,doctrina corporatistă " [De ce lor ?!]

- **Manoilescu** : "Acum o s-o primească !" [.....]

Imitație a " liberalismului englezesc "

[LD : negare cu orice preț ! Anchilozare în automatisme junimiste]

- **Rădulescu-Motru** : " Nu mă îndoiesc că, de multe ori, **erau în articolele de program ale partidului și realități, realități** însă în fapt **n-au fost niciodată [!?]**

Dar **dl Botez** are în această privință o scuză, **vede viața PNL prin ochelari englezești.**

Dînsul **s-a ocupat** foarte mult de **civilizația engleză** și **confundă puterea de asimilare pe care o au partidele englezești , cu puterea de asimilare a PNL,**

își închipuie că ,dacă **partidele englezești trec** așa de ușor în evoluțiunea lor naturală ,

de la un program la altul, tot așa și PNL.

- **Rădulescu -Motru** : Din contra, **PNL a refuzat orice asimilare de idei noi.**

Unde vă sunt asăzi doctinarii , spune d.Madgearu , unde vă este tineretul, unde vă este aripa de stînga ? Nu văd.

Rădulescu -Motru

▣ "Economie dirijată "

[LD : Junimism travestit în țărănism ! "]

" **Sunteți anchilozăți în programe.**

și văd pe prima pagină a ziarului "Viitorul" ,tratat etatismul drept o criză morală societății de stat .

Sunteți pentru **statele** care se interesează de nimic altceva, **decît de producțiune**, și articolul este scris de un fruntaș al dvs, Cezar Popescu , mi se pare...

- **Madgearu** : Nu Cezar, **Ghiță Popescu**, este singurul doctrinar care îl are PNL !
- **Rădulescu -Motru** : "Ei bine, nu aveți nici o încredere în viață , nici o încredere. Și toate aceste **direcțiuni noi vă fac oroare** ; de cîte ori auziți de economia dirijată , de etatism, de contingentare.

Cînd auziți că se plănuește **uniunea popoarelor din Europa Centrală** , toate acestea vă fac oroare.

D-voastră **sunteți vechea școala liberală** , care a trăit cu acest ideal, producțiune să fie !

- **prof.Lapedatu** : " Atunci noi **suntem niște retrorazi**, nu mai pricepem nimic !"

- **prof.Rădulescu -Motru** : " Îmi pare rău să vă spun, dar ați găsit cuvîntul : **Sunteți niște retrograzi** :

aveți rolul pe care vechiul Partid Conservator - nu junimiștii - **îl aveau față de d-voastră** " [...]

Rădulescu-Motru / aug.'32

▣ " Haretismul "

[LD : junimistul -"țărănist" Motru se încurcă în argumente , perseverează doar în antiliberalism]

... **interesele d-voastre nu se acordă cu ideologia nouă**, și , dacă mai este nevoie, iau pe **reprezentantul dvs. cel mai de elită din trecut** , pe care eu îl figurez prin **Spiru Haret** . **Spiru Haret** s-a ocupat de **chestiunea țărănească** și, în intențiunea lui Spiru Haret , neîndoios , era **ridicarea populațiunii de la sate**.

Cînd însă a fost vorba să formuleze ca ideologie această ridicare a populațiunii de la sate ,

nu s-a ridicat mai presus de idealul burghez, idealul liberal, pe care-l reprezentați dvs.

Idealul lui Spiru Haret a fost :bănci cît mai multe cu capital ieftin,

și, prin capital ieftin, să poată cumpăra țăranul pămînt "

- **Lapedatu** : " D-le coleg , acestea sunt **reminiscențe critice** în contra lui Haret , de pe vremea cînd dvs erați la **junimiști**."

- **Motru** : " Ba nu ! "

- **Lapedatu** : " Ba da ! "

- **Motru** : "Faceți o mare greșeală ; eu întotdeauna am urmărit cu multă simpatie tot ceea ce a făcut Spiru Haret ."

- **I.Botez** : "Junimiștii îl acuzau că este **revoluționar** "

- **Motru** : "Nu zic că pe atunci , cînd făcea el acest lucru, înțelegeam **și eu** acest defect al lui Spiru Haret .

Nu zic aceasta.; căci l-aș fi spus-o , dar **și eu** , înainte de război, nu înțelegeam în ce constă neajunsul școalei liberale

Numai după război, s-a văzut că școala liberală nu poate să fie conducătoare în politica unei țări "

Ei bine, din această cauză, **Spiru Haret a îndemnat la activitatea extrașcolară , a făcut din învățător, bancher.** Dacă Spiru Haret și-ar fi dat seama, nu-i fac prin aceasta o vină...

- **Lapedatu** : " Spiru Haret nu a făcut din învățător un bancher , căci **dacă nu era politica lui Spiru Haret** ,

d-l Ion Mihalache , vicepreședinte al PNȚ, **nu făcea ascensiunea aceasta în viața noastră politică.**

Prin politica școlară și culturală a lui Spiru Haret , s-au ridicat **atîția învățători** ,

în fruntea cărora stă Ion Mihalache. Vă rog dar **nu afirmați că era un fel de băcan**, care în activitatea sa nu avea altceva în vedere decît cămătăria ... (**întreruperi**) **Citiți cuvîntarea d-lui Ion Mihalache** ,

la moartea lui Haret, și atunci o să-l pricepeți pe Haret și o să-l apreciați

Încă o dată, .nu vorbiți așa de Haret , că idealul lui era cămătăria."

- **Motru** : "Nu era cămătar, din contra "

- **Lapedatu** : "Ba așa ați spus : să facă din învățător , un bancher "
- **Motru** : " Din contra, învățătorul să conducă banca, și idealul era să producă țăranul "
- **NNBotez** : "Scopul era să-l scoată din sărăcia sa economică , ca un stimulent la munca intelectuală "
- **Lapedatu** : "Învățătorul era un apostol " (p. 207) [.....]
- **Lapedatu** : "Am buna cuviință de a asculta și nu cred că se poate plînge cineva în acest Senat, unde sunt pentru a patra sau a cincea oară, că m-am abătut de a această linie.Nu am obiceiul de a întrerupe.Am ascultat cu toată răbdarea.
Dar **cînd aud** de la această tribună pe **dl raportor al majorității** , la discuția de la Adresa de Răspuns la **Mesajul Tronului**, că **face din politica lui Spiru Haret o politică de cămătărie, că acesta a fost idealul lui Spiru Haret, pot tăcea ? Pot asculta fără să protestez ?**
- **Motru** : "Nu ați înțeles. Sunt dator din nou să revin , fiindcă am crezut că fac numai o aluziune..."
- **Lapedatu** : "De memoria lui Haret nu se poate vorbi așa !"
- **Motru** : "**Haret are destule merite**, însă idealul lui n-a întrecut idealul burghez.Aceasta am vrut să spun.
S-a subsistuit cu desăvîrșire idealului d-voastră , de liberal, în economia politică, idealul școlii liberalismului
Dacă d-voastră ziceți că această ideologie este de cămătar, și Haret rămîne un cămătar,
dar, atunci, sunteți cu toții , tot partidul, de cămătari "

Rădulescu -Motru

Al.Lapedatu / 24 aug.' 32

▣ Rotativa **PNL>>** <<**PNȚ ... ?!**

[LD : nu-mi pot explica de unde izvora această încăpățînată și mioapă atitudine .E adevărat, multă vreme reciprocă.

Dar , după experimentarea guvernului de " tehnicieni " , după presiunile pe care Carol le făcea întru distrugerea pluripartidismului, această miopie nu mai este scuizabilă]

- **Motru** : " Ceea ce voiam să constat era numai că ideologia d-voastră , cum foarte bine s-a zis,

și-a avut rostul în trecut.Sunteți un partid al trecutului...

- **NNBotez** : "Din moment ce **am dat exproprierea și am dat votul universal**, nu mai suntem un partid al trecutului "

- **Motru** : "Ideologia d-voastră vă oprește ca să înțelegeți și să colaborați cu sinceritate la progresul

pe care-l așteaptă societatea de astăzi , în ziua de mîine " .

- **NNBotez** : " Dar **cu ce sunteți dvs partid de evoluție ?** Dovediți aceasta. **Sunteți de 10 ani partid politic** ,

dar **nu ați făcut nimic în țara aceasta**.Care vă este dreptul de a spune că **sunteți partid de evoluție și de progres ?**

Dovediți aceasta în fapt, nu cu vorbe și cu contestațiunea meritelor altora. "

- **Motru** : " Din moment ce vă găsim astăzi cu vechea ideologie , cu vechiul program,

fără ca să contestăm de loc meritele d-voastră.În trecut, fără să vă contestăm aceasta, vă spuneam pur și simplu că nu sunteți partidul care să puteți , de aici înainte, să luați direcțiunea în viața politică a acestui stat. [LD : aha! Dar care era un alt asemenea partid ? !]

De aceea, **dezideratul** pe care pe ascuns , îl gîndea reprezentantul Partidului Liberal,

de a vedea alternanța partidelor , a celor două partide , și , în orice caz, din această alternanță ,

să nu lipsească PNL, pentru noi , ni se pare , ar fi o greșeală , în politica țării ;

cel mult, Partidul Liberal , poate fi de un mare folos , **într-un guvern de uniune națională "**

- **Lapedatu** : "Aceasta nu depinde de dvs, ci de vrednicia noastră.

- .De aceasta depinde rolul pe care îl vom juca în viața politică "
- **NNBotez : Repartizați roluri partidelor**, și ne dați și nouă rolul acesta ? Mulțumim foarte mult."
  - **Madgearu** : " De ce nu sunteți curioși ca să vedeți cum vă situăm noi ? Astăzi vă situiază d-l raportor.**Miine vă asigur că vă voi situa eu ."**
  - **Lapedatu** : "Am buna cuviință de a asculta și nu cred că se poate plînge cineva în acest Senat, unde sunt pentru a patra sau a cincea oară, că m-am abătut de a această linie.Nu am obiceiul de a întrerupe.Am ascultat cu toată paciența.
Dar **cînd aud** de la această tribună pe **dl raportor al majorității** , la discuția de la Adresa de Răspuns la **Mesajul Tronului**, că **face din politica lui Spiru Haret o politică de cămătărie, că acesta a fost idealul lui Spiru Haret, pot tăcea ? Pot asculta fără să protestez ?**
  - **Motru** : "Nu ați înțeles.Sunt dator din nou să revin , fiindcă am crezut că fac numai o aluziune..."
  - **Lapedatu** : "De memoria lui Haret nu se poate vorbi așa !"
  - **Motru** : " **Haret are destule merite**, însă **idealul lui n-a întrecut idealul burghez**.Aceasta am vrut să spun.
S-a subsistuit cu desăvîrșire idealului d-voastră , de liberal, în economia politică, idealul școlii liberalismului
Dacă d-voastră ziceți că această ideologie este de cămătar, și Haret rămîne un cămătar,
dar, atunci, **sunteți cu toții , tot partidul, de cămătari "**
  - **Ștefan Graur** : " Interpretarea d.voastră, dle Lapedatu, este iudaică "
Rădulescu -Motru / 24 aug.'32

"Stînga" "Dreapta "

[LD :reproduc tot ce a spus. Pentru Motru , aceste doctrine, curente, partide nu erau decît "soluții simpliste " sau, în orice caz, lipsite de interes.
Lupta principală a PNȚ trebuia dusă contra PNL,de aceea tot tirul era îndreptat contra sa. De aceea,pe celelate le expediază sumar, și , în anumite conjuncturi, se folosește de ele în combinații electorale (ba cu PSD , ba cu G de F)
LD,29 oct.2006 .Acum că toate sistemele s-au consumat , putem constata deplasarea acestor curente pe axa formală STÂNGA-CENTRU -DREAPTA .
Vezi cum am rezolvat eu această schemă , cum am argumentat-o ,la Doctrine politice și Sistemul de partide, și cum i-am explicat astă noapte lui Mircea , scandalul istoriografic ce-l voi provoca cu schema mea aplicată **partidelor românești din epocă:**
Extrema stg. Stg Centru-stg ....Centru -drpt ....Drpt .... Extrema drpt
PCR, G de F* PSD PNL PNȚ PNA, PND LANC
Faptul că PCR și G de F sunt la **extrema stînga,anticapitalistă**,deosebindu-se doar prin naționalism (legionarii) internaționalism(bolșevicii) ;
Faptul că în partidele de centru coexistau curente de stînga și dreapta :neoliberalism -solidarism-intervenționism -protecționism (la PNL) și conservatorism,țărănism,liberalism (la PNȚ)

[LD : reproduc tot ce a spus. Pentru Motru , aceste doctrine, curente, partide... nu sunt decît "soluții simpliste " sau, în orice caz... lipsite de interes. De aceea, le expediază sumar]
" Acum, d-lor, în cursul nou al timpului, ca să zicem, în **ideologia nouă**, în **sufletul politic nou**, s-au produs diferite partide, în diferite țări.
Noi, n-avem pretenția, noi, **PNȚ**, să fim prima formație care **s-a alcătuit pe baza ideologiei noi**.
Sunt în această direcție **, o extremă dreaptă**, retrograzii , și **o extremă stîngă**, foarte avansați.

"Naționalism antisemit "

" **Au căutat unii [?!?] ca să complinească această unilateralitate a școlii liberale** ,căutînd **o dirijare a economiei într-un fel de naționalism**,pe cît se poate de exagerat ,

și s-au gândit la naționalismul integral, în înțelesul mai mult de naționalismului antisemit."

Și această școală urmărește ca să scape de toate defectele , pe care le avea vechea școală liberală,

însă într-un mod simplist, caută soluția. În ce constă această soluție ?

"Dacă astăzi populația din țară trăește rău, cu toată supraproducția

- eu contest supraproducția , zic că sunt produse fără valoare -

dacă se constată acest fapt, ei bine, **conflictul, după antisemiți, îl putem**

elimina

dând la o parte o seamă de cetățeni , pe care îi considerăm acaparatori.

Este o soluție simplistă de tot.

" Ca să trăiască bine românul în Țara Românească, profesorul Cuza zice să dăm afară pe < jidani > ."

Este aceasta o soluție ? Dar , cu toate acestea, este soluția multor state din Europa ;

este o soluție simplistă , dar este o soluție. "

" Corporatismul "

"O altă soluție este aceea pe care ne-a făcut s-o întrevădem colegul nostru simpatic dl **Manoilescu :**

reîntoarcerea la corporațiuni .

- **Ștefan Graur :** "Evl Mediu ! "

- **Motru :** " Oriși cît s-ar putea aranja **acest corporatism** , el nu poate scăpa deloc de critica că, totuși ,

nu poate să răspundă timpului de astăzi. Este prea complicată activitatea economică a timpului nostru, ca ea să se poată dirija și raționaliza numai prin simpla stabilire din nou a corporațiilor. **Dar și aceasta este o soluțiune.**

"Socialismul " , "Bolșevismul "

" Însfîrșit, la extrema stîngă, avem toate școlile socialiste , avem școlile socialiste internaționale , pînă la bolșevism,

care este, nu-i așa ? , extrema stîngă pentru noi." (p. 208)

Rădulescu-Motru / 24 aug.'32

▣ **Statul Țărănesc.**

[**Pornește de la aceeași premisă falsă : că PNȚ este primul partid care se preocupă de țărani !**

În rest, mai mult ce nu este "statul țărănesc" , decît ce este !]

"Noi, în Țara Românească, nu urmărim și nu ne plasăm nici la extrema dreaptă și nici la extrema stîngă.

Noi căutăm , în **formula** care s-a întrebuițat aici, de **< Stat Țărănesc >** , nimic altceva decît

o dirijare a economiei statului nostru , în așa fel ca să ridicăm clasa țărănească.

" **Noi n-avem pretențiunea** ca să facem așa , ca **să ne dăm un ideal în stat**, din care să decurgă pe urmă ,

în mod logic, **toate funcțiunile statului ;**

noi, pur și simplu, numai constatăm că **cei ce au guvernat pînă astăzi, n-au**

îndeplinit toate funcțiunile,

pe care statul avea datoria să le îndeplinească ; **nu s-a ocupat decît de producțiunea industrială și comercială.**

" **Noi voim să facem ca și acele funcțiuni ale statului , funcțiunea culturală , funcțiunea de educațiune, funcțiunea de gospodărire țărănească ,**

să vie în ajutor, pentru ca **clasa** cea mai numeroasă să poată **să-și aibă rolul ei în stat**

- și **principalul rol** -

(pe care îl expune și reprezentantul industriașilor din Țara Românească [**senatorul Mircea**]

este ca să facă din ei , pentru interesele lor, **să facă din țărani clienți și**

consumatori ,

pentru producțiunea industrială. Dacă vom putea face din **țărani un client bogat**, din momentul acesta

avem o soluțiune la criza industrială , care bîntuie peste tot.)

"Prin urmare, d-lor, **prin stat țărănesc** , noi nu punem o utopie înaintea ochilor.

Pur și simplu **formulăm numai** că între **funcțiunile statului** , acelea care caută **să protejeze clasa țărănească** ,

trebuie să aibă **un primat în viața noastră publică**.

Cu atît ne mulțumim noi **astăzi** . Acesta este rolul nostru **în momentul de față**.

"Ce va fi în viitor : noi nu suntem utopiști să clădim pentru ceea ce va fi de aici încolo, cîteva secole.

D-voastră, **liberalii** , **nu ați reușit să guvernați decît 50 de ani** în Țara Românească.

Noi nu putem să facem decît tot așa , **să credem că formula noastră va fi valabilă 100 de ani**.

D-voastră sunteți morți acum. **Vom fi și noi morți , după o sută de ani** , și vor veni alții " (p. 208)

C.Rădulescu -Motru / 24 aug.'32

▣ **Constituționalism**

" Pentru **ca să ajungem să realizăm idealul nostru** [statul **țărănesc**] , o condiție este neapărată.

Și aici ne **întîlnim iar cu un deziderat** pe care l-a exprimat simpaticul nostru coleg, dl **Lapedatu**.

D-sa cere ca, constituționalismul să se afirme din ce în ce.

Da. Și noi o cerem aceasta. Dar și aici este **o diferență** . Și aici **nu vrem să luăm lecțiuni de la dvs**.

Constituționalismul d-voastră din trecut **nu ne servește nouă** , ca model de aici înainte. "

Ce însemnează a fi constituțional ? Lucru foarte ușor : a aplica Constituțiunea în litera și în spiritul ei.

Suntem cu toții de acord.

Aci - și este **singurul adevăr pe ccare-l spune partidul dr.Lupu** ,

în declarațiunea care ni s-a citit în ședința tracută -

în țară la noi , oamenii se cred deasupra legilor ; legile nu se aplică în litera și spiritul lor, din cauză că

este un sentiment la mulți - grație trecutului nenorocit pe care l-am avut trecut,

pe care dl Lapedatu mai bine de cît oricare altul poate să-l știe -

trecut care a făcut **să se cultive hipertrofia personală, personalismul anarhic**, ca **fiecare să se creadă** că este **mai presus de lege** , că, pentru unele persoane , ar exista drepturi rezervate , căroră - natural - legile urmează să se plece.

Aceasta este practica nenorocită care a făcut ca constituționalismul să nu fie o realitate .

Răfuiala cu PNL -

Apoi tocmai de aceea zic : **cine a păcătuit** mai mult în trecut **decît dvs**,

prin neaplicarea sinceră a Constituției ?

Cine a avut în politica țării **persoane care s-au crezut deasupra legilor ?**

Nu ați avut **șefi de partid** , care-și constituiseră **dinastie** ?

Nu ați avut **oameni** care , din legile țării, și-au gospodărit foarte bine **interesele lor**

?

Nu ați avut oameni care , grație legilor, **prin cointetresare, s-au îmbogățit** ? (p. 209)

Rădulescu-Motru / aug.'32

▣ **Legislație anticonstituțională**.

[**LD : și la acest capitol, Motru... devine " junimist" , mai mult... "conservator !**]

" Apoi, d-lor, legile trecute ale noastre păcătuiau prin următorul fapt : în **fiecare lege erau articole pentru persoane**.

Acesta era **adevărat anticonstituționalism** .Nu era lege care să fie făcută numai în vederea intrereselor generale ale statului.

Mai toate își aveau fiul.

Motru : Legea exproprierii era o lege specială ...

Madgearu : Legea minelor din 1924, avea articole cu cheie ...

Șt.Graur : Legea tramvaielor comunale...

Madgearu : Articole speciale privind " Steaua Română " ...

Motru : Legea asigurărilor muncitorești , făcută "facultativă " ... (a lui PPCarp)
Legea autonomiei universitare , în spatele fiecărui articol, un interes !
Legea învățămîntului (dr-Angelescu) făcută cu ușile închise "

Constituționalism era practica dvs veche , cînd miniștrii erau aleși după rudeniile de familie ?

"Ei bine, constituționalismul acesta nu-l vom imita noi." (p. 209)

Rădulescu-Motru

▣ Regele

"Se înțelege, d-lor, **nu este constituțional** și ceea ce , prin Mesajul trecut, ne spunea **d prof.lorga,**

de a da șefului Statului, Suveranului, drepturi care nu sunt înscrise în Constituție [!!!]

cînd afirma în Mesajul de anul trecut , **că pînă astăzi s-au rupt din drepturile Coroanei."**

"Aceasta era o afirmație nenorocită, o afirmație anti-constituțională "

"Tot ce are ca drept Suveranul , este înscris în Constituție.

Acesta este adevăratul constituționalism." (p. 209) [.....]

▣ Dinastia

[LD : după părerea mea, Motru nu are caracter. Chiar dacă , ...ba este chiar șantajist ordinar]

- **Rădulescu -Motru** : "În ultima vreme ,s-a atins și o chestiune delicată : o dragoste deosebită o aveți [PNL]

pentru domnia lui Cuza Vodă. [...] Mare semn de întrebare ! Desigur, poate greșesc, dar după toate aparențele ,
dacă dragostea aceasta tardivă pentru Cuza -Vodă v-a venit acum , fiindcă despre Cuza -Vodă eu știu dinainte
că **nu-l aveți în prea mare stimă** ; cu cîțiva ani înainte , cu 30 de ani, nu mai vorbeați de Cuza Vodă . "

▣ "Camarila "

"Prin aceasta , **vroiți să spuneți , camarila strică constituția**

Nici în această chestiune, d-lor, **nu vă credem sinceri."**

- **Al.Lapedatu** : " D-le coleg, **sunt foarte dureros impresionat** că d-voastră **veniți cu insinuațiuni** de caest fel.

Ați avut cuvîntarea mea la îndemînă , puteați s-o citiți dacă nu ați fost atent la rostirea ei, ca să nu **atribuiți sensuri pe cari nu le are** și să nu faceți **afirmațiuni pe care regeret**

că nu pot să le desmint, [?]

pentru că ar fi **să imntru în polemică** cu d-voastră, de la frază la frază. "

- **Motru** : " Însă cu cîțiva ani în urmă, cînd dvs, **oamenii dvs, înconjurau pe fostu Rege** [Ferdinand !]

cînd **se putea vorbi și atunci de o camarilă** , atunci nu mai apăreau broșurile cu Cuza Vodă.

Prin urmare , **să fim sinceri, în constituționalismul nostru . "**

- **NNBotez** : Cum , la rege, numai noi intram ? (p. 209)

Rădulescu-Motru / aug.'32

▣ MSR Carol II

" În îndeplinirea datoriei noastre, suntem **alături de Majestatea Sa Regele**, alături de Majestatea Voastră,

totdeauna cu gîndul îndreptat **spre interesele patriei .**

Noi voim în Suveranul nostru **un arbitru just al vieții noastre politice,**

noi **nu căutăm să-l înfeudăm intereselor de partid,**

noi nu căutăm să-i impunem ideologia noastră.

El este arbitrul vieții noastre de stat .Îl respectăm și nu-i contestăm dreptul de a-și avea rolul în acest stat.

Prin aceasta, **practica constituționalismului nostru o credem că este la înălțimea timpului.**

Această practică ne va putea ajuta să trecem momentele dificile ale timpului de astăzi, să biruim toate greutățile care se ridică în cale .

Nu prin insinuări, nu prin broșuri de ocazie, la fiecare moment, vom corecta viața noastră publică ,

ci totdeauna **spunând franc ceea ce dorim , aceea ce putem face.** " (p. 210)

C.Rădulescu-Motru / 24 aug.'32

12.b)Adam Popa (PNȚ) , discurs la mesaj, 27 aug.'32

(DAD, MO 18 , șed. din 27 aug.'32 , pag. 472-475)

[LD : deputat ardelean, manist . Nu-l confunda cu Augustin Pop !]

▣ Reformele democratice .

Și la Cameră (Brătianu) și la Senat (Lapedatu) , și în presa de partid, se afirmă continuu că cele 2 reforme democratice se datoresc exclusiv PNL .Este adevărat că **Reforma electorală - votul universal - s-a votat sub guv.PNL.**

Dar, după 1918, s-ar fi putut altfel ? ! Acest drept se cuvenea nației întregi .

Dar , după aceea, PNL a știrbit cât și cum a putut acest drept de vot universal .

Reforma agrară , acest act de mare dreptate socială, a fost creată de acel " curent de opinie " , și tot datorită jefelor războiului.

- **ACCuza** : **Autorul reformelor național-liberale sunt eu .**

- **N.Simionescu** (PNL-1) În 1913, Ion Brătianu a anunțat reforma agrară ...

- **ACCuza** : PNL a propus 1 mil de ha și Colegiul unic, iar noi [Cuza -Iorga ?] am propus împroprietărirea după modelul 1864, și votul universal .

Revendic pentru mine de a fi autorul reformelor național-liberale.

- **C.Toma** (PNL-2) : Reformele au fost anunțate de I.Brătianu prin Scrisoarea din 1913. În Constituantă, dvs [PND ?] și Argetoianu v-ați opus votului universal.

- **Șt.Cicio Pop** : Să lăsăm chestia asta încurcată ... (**ilaritate**)

- **Aug.Popa *** : Important e ce s-a ales din această reformă. Au intrat în reformă cei cărora li se refuzase , în 1906 , să cumpere pământ ; iar între 1920-1928, PNL nu s-a gândit cu nimic la acești țărani , ca să-și poată lucra pământul.

- **C.Xeni** (PNL-1) Dar PNȚ ce a făcut de la 1928 încoace ?

* **Notă .Aug.Popa** -----

- **Augustin Popa** : Eu, din județul Satu Mare .....

- **Lupu** : "Dta ești popă catolic.... " (**zgomot, protestări**)

"d-sa fiind un canonic și preot **nu-i este permis să arunce insulte la adresa mea "**

- **Augustin Popa** : **nu sunt nici canonic, nici preot, ci un biet profesor....**

- **C.Xeni** : Dar PNȚ ce a făcut , afară de scrisorile lui Mihalache ?

- **Iuliu Maniu** : Ce a făcut PNȚ ?

/ **Legile făcute de Mihalache** pentru **investițiile agricole** și pentru **îmbunătățirea seminței și vitelor** ;

/ **Sute de milioane** au fost puși la dispoziția pentru îmbunătățirea situației economice a țărănimii .

/ **A reorganizat cooperția** și creditul agricol , pe care guv.Iorga l-a compromis ;

/ **A năzuit** să facă **Conversiunea agricolă** ...

- **C.Xeni** :)): **Este posibil să se tăgăduiască meritul "realizatorului "**

și să se preamărească intențiile "enunțatorului " ?!

Este o discuție obiectiv-parlamentară cea a șefului unui partid de valoarea d-lui Maniu ? !

"Nu , onorabile domn Maniu , Partidul Liberal , cu toate slăbiciunile ce i le imputați , și pe care orice partid din lume le poate avea, și pe cari, desigur, orce adversar le mărește în interesul lui,

PNL a înscris pagini de glorie în istoria politică a acestei țări " Acest lucru nu se

poate tăgădui.

Nu s-a dat credit țărănimii ? **Dar toate băncile , toate cooperativele, toată mișcarea cooperatistă ,**

cine a înfăptuit-o , dacă nu PNL !?

Ani de zile PNL a dus ponosul acuzațiilor că a făcut aceste imense institute de credit pentru țărani !

Iar în timpul guvernării PNL , nu izbucnise criza , țărani își vindeau produsele ...

- **Iul.Maniu** : Observațiile dvs sunt alături de afirmațiile mele !

Eu am spus , doar , că PNL nu a avut dragoste pentru țărani .

- **C.Xeni** : Inexact ! Eroare ! ...

- **Maniu** : **"Am afirmat și susțin.** Dar nici o dată **nu am negat meritele PNL**

.Ar fi o rușine pentru țară ca unui **partid ce a guvernat 60 de ani să i se nege realizările.**

Dar nici **nu trebuie exagerat** că **cele două reforme mari, operă a tuturor forțelor,** să se atrinbuie numai PNL.

"Nu națiunea română trebuie să fie recunoscătoare PNL, ci PNL față de națiune ,

că i-a făcut onoarea să-l lase să prezideze aceste evenimente mari [...] ce au izvorât din spiritul timpului ,

din necesitățile vremii, și din vrednicia și suferințele neamului românesc. "

Reforma agrară și votul universal, în Ardeal, au fost făcute de PNR ,

sub președinția **Consiliului Dirigent** , pe care **am avut onoarea să-l prezidez.** [LD

: **Aha ! acolo PNR a făcut !]**

- **IIPurcăreanu** (PNL) : **Dar Ionel Brătianu n-a făcut nimic pentru Ardeal ?**

- **Iul.Maniu** : **Dar am spus eu asta ?** Eu și partidul meu n-am "expropriat" aceste **merite naționale** , pentru noi !

Ele au fost **rezultatul suferinței de mii de ani a neamului românesc.**

Faceți și dvs ca noi : nu vă înscrieți între meritele dvs acele mari reforme ,

pe care **le-au săvârșit conștiința și suferințele națiunii române ,**

pe care **națiunea v-a făcut cinstea să vă lase să le puneți pe hârtie "**

- **C.Xeni** : Sunt de acord cu meritele marilor curente naționale.

Dar **este naiv să se creadă că cel ce prezidează , la un moment dat, destinul unei țări,**

n-are nici un rol, nici un merit ! PNL și Ion Brătianu .

Dle Maniu, dta faci impresia unui om care , apreciind un geniu, ar spune : n-are nici un merit !

Mama care l-a născut ... are meritul că l-a făcut ! **Incontestabil, curente naționale ,**

pe care d. Maniu le invocă totdeauna , **au un mare rol.** Viața politică este totdeauna influențată de ele.

Dar , **cum dta , cu "modestie " ți-ai adus aminte că , în Transilvania , PNR , Consiliul Dirigent,**

a făcut reformele ... tot așa permite și PNL -ului să nu uite că a înfăptuit marile reforme . (aplauze la pNL)

[**Aug.Popa continuă discursul după lunga întrerupere ...]**

- **Adam Popa** : Între 1920-1928 , cât PNL a fost la guvern , țărănimea și agricultura au plătit în taxe de export,

(cereale, vite) , peste 20 miliarde lei . Aceasta a dus la sărăcirea țăranilor

PNL critică înființarea Creditului Agricol de către PNȚ , din interes politic.

Ex. PNL , în 1928, BNR a avut reescont pentru agricultură, 11 %

PNȚ , în 1929, " " " " , 41 %

Adam Popa / Iul.Maniu, C.Xeni / 27 aug, '32

Adam Popa / 27 aug.'32

---

12. c) **Adonis Popov** (PȚ-Lupu) , discurs la mesaj, 30 aug.'32

(DAD, MO 19, șed. din 30 aug.'32 , p.496)

[LD : discurs nexeroxat, fișe " ; **țărănism "autentic "** , opus mentalității orășenești

Sugestive portrete psiho-morale pentru : țăran, orășan, politician (de toate nuanțele) ;

Starea de frondă a țărânimii : țărănismul cuzist și legionar .]
Neîncredere în promisiunile PNȚ din 1928, 1932 ("Nu cred nimic din ceea ce spuneți ")
Consideră România în stare "prerevoluționară " , evaziv avertizează asupra
pericolului boșevic]

" Statul nostru de astăzi, ros de **cele două crize** : de criza de încredere și de criza economică ,
a intrat în **faza prerevoluționară** și nu mai rămîne decît un singur lucru : ca această fază să fie împinsă de noi,
atît de departe, încît orice putere de coercițiune și de stăpînire asupra masselor să fie fărîmițată ,
prin lipsa totală de încredere a poporului și prin lipsa de autoritate a clasei conducătoare .

" Păcatul cel mare va fi însă că, în loc ca această țărâtime a **< statului țărănesc >**, să fie aceea care va conduce mîine destinele țării , această țărâtime nu va face decît să-și schimbe stăpînul, pentru că nu țărâtimea , neorganizată și nepregătită , ca să reziste evenimentelor extraordinare , va fi aceea care va stăpîni ; ci vor stăpîni orașenii , pleava orașelor, cari au însă meritul de a fi organizați , de a fi devotați cauzei lor , și de a-și sacrifica chiar și viața pentru tovarășii care luptă la un loc. "

"Prin urmare d-lor : nu **<stat țărănesc >** , nici **<stat capitalist >** , ci **< stat cinstit >**,
stat cu inimă și cu grijă de popor - aceasta o cere țărâtimea din județul meu.
În fața profunde neîncredere pe care alegătorii mei o au față de acest guvern,
eu nu pot decît să fiu adevărata expresie a lor și să declar : **nu cred nimic din tot ce promiteți "** (**aplauze la PȚ**)

Adonis Popov / 30 aug.'32

---

12 .d) IGDuca (PNL-1) discurs la mesaj, Cameră, 31 aug.'32

(DAD, MO 20, șed. din 31 aug.'32, p. 555-560)

[**LD** : lipsă xerox.discurs fișat . Context : **lipsa lui Maniu** de pe banca ministerială, ca substrat al neînțelegerii cu Regele. Că **Mihalache** este de "serviciu " pentru a-l apăra pe Maniu... este firesc .Dar ca **CCGiurescu** să lovească sub centură.... aceasta spune ceva doar despre caracterul acestuia.]**Atenție ! Ai dat masiv și la fișier IV/Guvern Vaida IGDuca / 31 aug.'32**

▣ Carol -Maniu

"În condiții normale , au mai fost precedente de genul șef de partid, alt șef de guvern. Acum situația este anormală :

Maniu s-a retras de la șefia partidului și , timp de un an și jumătate , fără să o ascundă,

" a declarat sau a lăsat să se înțeleagă că **există între d-sa și Coroană oarecari divergențe de vederi,**

în privința **aplicațiunii regimului nostru constituțional."**

"Cînd acesta este adevărul , pe care nu-l puteți tăgădui, **prezența sau neprezența d.Maniu în capul băncii ministeriale**, astăzi, **nu mai este** o chestiune care aparține vieții dvs.interne ,

ci este o chestiune care privește situația politică a țării, în genere. " (**aplauze PNL**)

- **I.Mihalache** (ministr.Interne) : Ați putea să citați o singură frază din vreun discurs sau un singur gest

al dlui Maniu care să poată fi interpretat așa cum vă place dvs ? "

- **CCGiurescu** (PNL-g.) : " În orice caz, **d.Maniu nu a declarat că preferă să-și înmormînteze cariera politică ,**

asa cum ai făcut d-ta ." (**aplauze la PNL-2; Proteste la PNL-1 ; mare zgomot**)

Ar trebui să te retragi din viața politică "

(**aplauze la PNL-2; Proteste violente la PNL-1 ; schimb violent de cuvinte ; tumult**)

- **IGDuca** : "D-lor deputați, sunt provocări, la care un om cu trecutul meu politic , nu răspunde .

(**Înteruperi, mare zgomot**)

- **CCGiurescu** : "De la d-ta nu primesc calificative " (**Înteruperi, mare zgomot**)

- **IGDuca** : " Prin urmare, problema dlui Maniu care, încă o dată, depășește cadrele vieții dvs interne de partid,

și care ne privește pe noi toți. Avem cu toții dreptul , toți cei care suntem interesați în buna și cinstită aplicare

a vieții constituționale , atît în litera , cît și în spiritul ei, să ne întrebăm :

Condițiunile cerute de d.Maniu pentru tradiționala aplicare a regimului nostru constituțional ,

au fost ele sau nu îndeplinite ? Dlor,dați-mi voie să declar că nu aștept răspuns din partea d-lui Maniu ,

întîi, fiindcă știu cît îi este de greu ca să vorbească în această chestiune ....

- **CCGiurescu** . " Pe cît ți-a fost de ușor d-tale ! "
(**Zgomot mare ; apaluze la PNȚ, proteste la PNL-1**)
- **CCGiurescu** : "De la d-ta nu primesc calificative " (**Înteruperi, mare zgomot**)
- **IGDuca** : " Prin urmare, **problema dlui Maniu care**, încă o dată, **depășește cadrele vieții dvs interne de partid,**

și care ne privește pe noi toți. Avem cu toții dreptul , toți cei care suntem interesați în buna și cinstită aplicare

a vieții constituționale , atît în litera , cît și în spiritul ei, să ne întrebăm :

Condițiunile cerute de d.Maniu pentru tradiționala aplicare a regimului nostru constituțional ,

au fost ele sau nu îndeplinite ? Dlor,dați-mi voie să declar că **nu aștept răspuns din partea d-lui Maniu ,**

întîi, fiindcă știu cît îi este de greu ca să vorbească în această chestiune ....

- **CCGiurescu** . " Pe cît ți-a fost de ușor d-tale ! "
(**Zgomot mare ; apaluze la PNȚ, proteste la PNL-1**)
- **IGDuca** : ... și, în al doilea rînd, fiindcă cunosc pe d.Maniu. Răspunsul dlui Maniu nu va avea nici o valoare .

fiindcă va fi inspirat din vechea formulă a lui **Ignațiu de Loyola** : < Cuvîntul a fost dat omului ca să-și ascundă gîndul. >

- **preot D.Man** : Dle Duca, dacă cunoașteți pe Ignățiu de Loyola , în ce lucrare a spus aceste cuvinte ?

(**proteste la pNL**)

- **IGDuca** : " Nu voi merge pînă acolo .Însă eu știu că **d.Maniu** face parte din acea **catégorie de oameni**

care **tac când voiesc să li se cunoască gîndul și vorbesc când voiesc să și le ascundă .**

(**Aplauze prelungite, bravo la pNL**) Cu alte cuvinte , **d.Maniu** face parte din acea categorie de oameni la cari

tăcerea este mai elocventă decăt cuvântul , și cuvântul este mai confuz decăt tăcerea .

Așa fiind , eu nu aștept nici un fel de răspuns de la d.Maniu , fiindcă , încăodată, știu dinainte că

răspunsul d-sale verbal va fi lipsit de orice valoare " (**Proteste la pNT)**

- **IGDuca** : Dar eu **spun d-lui Maniu** : eu nu vă cer cuvinte ; non verba sed acta ; vă așteptăm la fapte și vrem să vă vedem , **nu din declarațiile dvs . cari nu pot fi libere** ci din faptele dvs. ,

dacă **prezența dvs sau neprezența dvs** pe banca ministerială poate fi interpretată ca **o reintrare sinceră sau nu** , în regimul nostru constituțional ." (**aplauze la PNL-1**)

IGDuca / 31 aug.'32

13.)Lotar Rădăceanu (PS D) , discurs la mesaj, 31 aug.'32

(DAD, MO 20, șed .din 31 aug.'32, pag. 536 - 538)

[**LD** : ședința este condusă de Dinu Simian , vicepreșed. Camerei . Rădăceanu face o expunere sintetică

a doctrinei socialiste, lansînd formula "**stat muncitoresc-țărănesc** " , pe care o contrapune "**statului țărănesc** " , formulă lansată de PNȚ .

Este lăsat să-și expună argumentele , fără întreruperi, fără polemici , fără contraargumente,

deși **atacă formula țărănistă**, afirmîndu-și **crezul în revoluție, distrugerea capitalismului, viitorul socialist.**

Tratamentul diferă de cel aplicat liberalilor , de către PNȚ.

Să fie asta expresia siguranței cu care era clamat "**nepericolul " socialist în România ? Sau expresia **inceputurilor "marxiste " ale țărăniștilor ?** Exceptând respingerea colhozurilor, **nu se deosebește prin nimic , ca doctrină, de comuniști .]****

Rădăceanu / 31 aug.'32

▣ **Guvernul Vaida**

▣ **Statul "țărănesc"**

" Dacă mai iau cuvântul la discuția Mesajului, în numele Partidului Social -Democrat ,o fac fiindcă

în discuția care a urmat aici , ca și în discuția care a avut loc la Senat, asupra declarației ministeriale , s-a pus o problemă pe care noi o considerăm **foarte importantă** și față de care noi vrem **să ne prezentăm atitudinea.**

" **Declarația ministerială** , citită de d.prim-ministru Vaida -Voevod, **punea și ea această problemă** ,

însă numai enunțând cuprinsul ei, **fără a o formula în mod precis.**

Această declarație , de fapt, era o **înșiruire a tuturor legilor și reformelor** prin care **guvernul actual speră** că va putea să atenueze , și în cele din urmă , să rezolve, **greutățile enorme prin care trece actualmente statul român.**

" Noi nu vom tăgădui că **între aceste legi și reforme** anunțate , **sunt multe utile, unele democratice** , cerute de împrejurările vremii.

Dar dacă privim **în ansamblu declarația guvernului** , trebuie să constatăm că **ea constituie** , în împrejurările excepționale ale crezei de astăzi, **un sistem de paleative ineficace** , care **ocolesc tocmai adevărata problemă** ,

despre care trebuie vorbit, și pe care am s-o ating astăzi." (p. 536)

[.....]

Rădăceanu / 31 aug.'31

▣ **Guvernul Vaida**

" Dacă examinăm **politica pe care guvernul o anunță prin declarația ministerială**, noi trebuie să constatăm că

această politică nu iese din comunul politicii burgheze de pînă acum, **nu îmbrățișează soluții de curaj**, care să treacă dincolo , să deschidă drumuri spre un viitor nou al societății românești ; este, cum am spus adineauri, **un sistem de paleative** , menit să cîrpească aici, să cîrpească dincolo, dar în definitiv **să lase neatins edificiul actual al vieții economice capitaliste.**

[.....]

Rădăceanu / 31 aug.'32

▣ **Stat țărănesc ?!**

[**LD : marxist în toată regula, Rădăceanu se ferește, totuși, să-și eticheteze doctrina ca marxistă.]**

" Totuși, d-voastră **ați venit cu o soluțiune** ce vă pare salvatoare , cu o soluțiune care trebuie să aducă societății prefacea esențială, pe care toată lumea o așteaptă și a cărei necesitate o simt toți, **ați venit cu formula statului țărănesc.**

Stat țărănesc ? Formula este frumoasă , sună frumos într-o țară de țărani ,

însă mi se pare că **este cam lipsită de conținut istoric și sociologic.** Cum poate să existe un stat țărănesc ?

Un stat țărănesc , prin predominarea clasei țărănești în politica țării , **nu ar putea să existe atîta vreme cît există dominația clasei burgheze.**

" **Capitalismul** , însă , cu toate că , în cele din urmă, a dus la criza economică, la dezastrul de astăzi,

a adus și un progres în istoria omenirii . _El reprezintă **industria modernă** și aceea **intensificare**

a vieții economice , care caracterizează societățile de astăzi.

De sigur, el reprezintă totodată , și exploatarea aceasta neomenoasă și , în cele din urmă,

pericolul dezastrului care ne amenință. "

"Dar dvs , **cînd vorbiți de stat țărănesc**, îmi închipui că **nu vă puteți îndrepta împotriva acestui factor de civilizațiune, care este industria, care este viața economică modernă,**

ci puteți să vă îndreptați numai împotriva modului de producție capitalist , împotriva faptului că acest factor economic formidabil , care este industria ,cu tot angrenajul care îi este legat, **nu este în slujba colectivității , ci în slujba unei infime minorități** care știe să adune bogății , care știe să-și asigure **o plus valută** din munca tuturor - și a muncitorilor și țăranilor.

Așa **ca o luptă contra capitalismului , nu ca o luptă contra industriei** - se mai poate înțelege luptă țărănească

într-un stat țărănesc. Eu mă întreb însă : **aceasta este intențiunea d-voastră ?**

" Iarăși sunt silit să amintesc discuțiunea , care a avut loc astăzi la **legea pentru scăderea taxei** de import la grâu,

d-voastră , **ca partid care vă numiți țărănesc , urcați prețul produselor ,** veniți și faceți înlesniri pentru clasa țărănească ; este foarte frumos.

Dar **cîtă vreme dăinuește sistemul capitalist** ,toate îmbunătățirile , toate reformele și toate măsurile pe cari le-ați lua, **nu pot veni în folosul țăranilor** , fiindcă **puterea economică este în mîna burgheziei** , în mîna capitalismului , și face imposibil ca eventuale măsuri , să fie într-adevăr în folosul țăranilor "

" ...dacă s-ar urca prețul grîului și mai mult, ar fi foarte greu de prevăzut **cît va încasa producătorul și cît va curge** ,

sub diverse forme, **în buzunarul capitalismului, ca intermediar , morar, brutar, cămătar** ș.a.m.d." (p. 537)

[.....]

Rădăceanu / 31 aug-'32

▣ **Partidul Național Țărănesc**

" D-lor deputați , **d-voastră din PNȚ de sigur că aveți intenții bune** - și le-ar avea oricare partid și oricare guvern , în fața acestei suferințe generale , în fața acestei stagnări groaznice, a oricărei vieți economice - **și nu vi le tăgăduiesc.**

Dar, deși d-voastră **reprezentați un flanc stîng al partidelor burgheze din România** , suferiți totuși de **același defect , de care suferă toate partidele burgheze** , anume sunteți **reprezentanți ai interesului capitalist** , reprezentanți **ai sistemului capitalist** actualmente în vigoare.

Aceasta **vă împiedică de a vedea drumul** spre care tinde omenirea, drum în care trebuie văzută salvarea ei

și **vă împiedică de a da soluțiuni** cari ar putea să deschidă acest drum, ca să facă **dintr-o parolă o realitate** .

dintr-o dorință , o evoluție reală a acestei societăți.

" D-voastră **vorbiți de stat țărănesc**, dar **lăsați neatins monopolul burghez** asupra mijloacelor de producție și asupra mijloacelor de circulație. **Vorbiți de stat țărănesc**, și **lăsați țărănimea sub exploatarea capitalistă.**

Nu poate să existe un stat țărănesc cu burghezi ; poate să existe numai **un stat burghezo-capitalist** , clădit pe spinrea muncitorilor și pe spinrea țăranilor." (p. 537) [.....]

Lotar Rădăceanu / aug.'32

14.) C.Toma (PNL- georgist) , discurs la Mesaj, 31 aug.'32

(DAD, MO 20, șed. din 31 aug.'32, pag. 538 ; 549- 554)

[LD : este în PNL de 30 de ani, deci din... 1902 .Este ieșan.

[LD : **absolut nici o notă contrară , discordantă, adversă, față de PNL-ducist, în ce privește trecutul.**

Dimpotrivă .Prin discursul foarte documentat - inspirat fără nici o îndoială și de George Brătianu -

o mai bună punere la punct a PNȚ , fără menajamente .Dar nici nu apare vreo tentativă de împăcare cu PNL.Duca .]

C.Toma -georgist / 31 aug.'32

▣ Statistică parlamentară.

▣ Imoralitate electorală

"Rezultatul alegerilor din 17 și 20 iulie, a dat PNȚ și forțelor cartelate cu el, puțința materială de a avea majoritatea în Cameră.

Putința aceasta materială se datorește primei, pe baza procentului electoral de 40,3 % .Ce consecințe se pot trage din asta ? **Sunteți o minoritate parlamentară.**[...]

Grupările opoziției la un loc sunt majoritate față de dvs.

Dvs reprezentați 1.200.000 de voturi (40, 3 %); opoziția împreună reprezintă 1.700.000 de voturi (59, 6 %)

PNȚ nu avea dreptul să folosească exclusiv prima, trebuia să o împartă cu **cartelații**;
- **Armand Călinescu** (Subsecretar Interne) : **ați fi vrut să împărțim "zestrea " ? (ilaritate)**

Procentul obținut s-a datorat aportului electoral al cartelaților ; se spune că d.Roth (PNG) revendică 6 %

În alegerile din 1922 , procentul germnailor a fost de 6 % .

- **Armand Călinescu** : Dovada este prescrisă ! (ilaritate)

Se adaugă **procentul bulgarilor, șvabilor, ucrainenilor...**

"Cu ce autoritate vă puteți declara grupare majoritară , ca dintr-înșă să alcătuiți cîrmuirea țării , exclusiv pe seama PNȚ ?

[...] Parlamentul trebuie să fie expresiunea voinții țării , iar guvernul trebuie să fie expresiunea majorității.[...]

cu **30 % din voturi, pe ce drept vă mai bazați cîrmuirea ? "**

De la 1925 , de la votarea Legii electorale, PNȚ a întreprins o acțiune puternică împotriva acestei prime.

Folosirea primei, nu este un act de imoralitate politică ? (p. 551)

C.Toma-georgist / 31 aug.'32

▣ Crizele PNȚ

[LD Fie vorba , acest " întreită " , pînă la urmă se dovedește a fi "înpătrită " sau " înșesită " ...]

În PNȚ există o **întreită criza politică** :

O criză de omogenizare și solidaritate între membrii săi ;

dezbinări personale profunde în structura centrală și periferică

/ între **Madgearu** și **DRloanițescu** - încă nerezolvate ;

/ atitudinea dîrză a blocului basarabean ;

/ "rezervele" semnificative ale lui **Costăchescu, Iunian, Potârcă** ;

O criza de conducere , la partid și la guvern :

/ **Mihalache** , după anevoioase pertractări, **și-a dat demisia** ;

/ **Maniu** , a revenit la conducere dar ...

" Opinia publică crede însă că această **revenire este convențională** , este un fel de **domnie fără voie**,

care va trăi numai **spațiul unei dimineți** ....

- **preot Manu** : Este îndrăzneță metafora d.voastră !

- **Toma** : pentru **șefia guvernului, alte pertractări anevoioase și laborioase** ....

- **preot Breban** : Acestea sunt chestiuni de partid !

- **Toma** : care presupun **conflict de conștiință** ... **Maniu - Vaida - Mihalache** ...

- **preot Breban** : Nu se cere ca șeful de partid să fie și șef de guvern...

O criză de program :

" Ideologia nouă a **statului țărănesc** ar vrea să **suplească soluțiunile precise** , cerute de nevoile reale.

Constat numai că în conducerea partidului dvs. și-au făcut loc **toate ideile**

contradictorii :

stabilizare, restabilizare ; inflație ; plata și neplata cuponului ; păstrarea sau modificarea conversiunii ;

sporirea sau micșorarea beneficiarilor conversiunii "

"Rezultă că PNȚ își întemeiază guvernarea pe un **întreit conflict** : conflict în **interiorul său** , desbinări de persoane, deosebiri de **program.Conflict cu țara "**

O criză de conștiință :

"... partid care cîrmuește țara **în contra mentalității sale, în contra esnțialului**

democratic și constituțional al țării

În atare condițiuni , încheierea logică apare de la sine că **guvernarea d-voastră este lipsită de autoritate și sortită să dispară** în cea mai scurtă vreme " (apaluze la PNL-g ; ilaritate , aprobări ironice la PNȚ) (p. 551-552)

C.Toma- georgist / 31 aug.'32

▫ Stat Țărănesc

[LD : Toma pune punctul pe i : și această formulă a fost lansată de PNȚ tot din tendința de a nega meritele PNL,

de a-și adjudeca pentru PNȚ "exclusivitatea " preocupărilor pentru țărănime.

Interesant este faptul că , la acest capitol, **georgiștii** au apărut trecutul PNL cu aceeași cerbicie ca și **duciștii** ...

ceea ce demonstrează **trunchiul** de care **nu voiau** nici unii nici alții, **să se rupă.**]

" Prăbușirea catastrofală a popularității Partidului Național-Țărănesc , decepția masselor țărănești ,

provocată de guvernarea PNȚ , a condus în mod automat la **găsirea unei formule de salvare :**

formula stat țăărănesc . "

La Cameră, adusă în discuție de Demostene Botez ....

- **Voce PNȚ** : foarte **simpatic** ! ...

- **Toma** : Eu nu vreau să fac o intrigă între dvs. Dar dacă v-aș citi câteva **articole**

de acum un an scrise

de d. Demostene Botez , nu știu dacă i-ați mai spune că este simpatic.

Îmi va rămîne **numai mie simpatic, nu și dvs.**

- **Demostene Botez** : Constat că **mă revendicați amîndoi (ilaritate)**

- **Toma** : Constat că **am și eu dreptul să te revendic** ...

La Senat , d.ministru al Industriei și comerțului , Virgil Madgearu ...

Botez a contrapus-o **ideologiei "capitalisto-burgeze "** a PNL ;

Madgearu a contrapus-o **ideologiei statului corporativ , Manoilescu ;**

"Am înțeles atunci.PNȚ se află la răspîntie și-și taie un drum nou.

Și-atunci , am continuat cercetările pentru a vedea **ce urmărește această ideologie.**

N-am putut obține nici o precizie . **Am constatat** însă că **este o formulă** ,

că **ideologia lipsește** și că **s-a născut întii formula și acum se caută ideologia.**

Întorcîndu-mă la prezentatorii formulei, am aflat : d.Dem.Botez zice :

stat țăărănesc, înseamnă mai multă **solicitudine** față de țărănime ,

iar d.Madgearu a adăugat **specificului țărănesc** , care trebuie să fie la baza oricărei reforme.

Am cercetat și mai departe și am mai aflat niște articole scrise de d. dr.Ernest Ene, care ne spune că :

< **Statul țărănesc este organizația care trebuie dată unui stat de țărani** >

O singură notă divergentă : d. DRloanițescu, ministru al Sănătății,

care **regreta dispariția boierilor și a averilor lor**, pentru că nu are cine lăsa danii ...

- **DRloanițescu** : Atîta ai înțeleg d-ta , din apelul meu la spiritul de jertfă ?

" Cum va fi organizat acest stat ? Pe bază de luptă de clasă , de stăpînire de clasă ?

Nu ne spuneți nimic. Plutim în necunoscut.

Am mers și mai departe cu cercetările, și **am găsit**, în urmă, în **două declarațiuni**

- una a dlui **Iuliu Maniu** , alta al d-lui **Madgearu** - **un început de explicație.**

Iuliu Maniu acuza PNL de **lipsă de solitudine față de țărănime** ,

adăugînd că această solitudine n- a început decît în **1928** ;

Madgearu, că acel "specific țărănesc" , a fost realizat **doar** în anumite reforme ,

în **legislația de după 1928 [!!!!]** . (p. 552) [.....]

C Toma - georgist / 31 aug.'32

▫ Politica de național-țărănire a PNȚ

[LD semnificativ ! : Nu se mai aude nici o voce autorizată a PNȚ .Singurele replici , deseori menite să stîrnească rîsul,

sunt a celor doi preoți activi, Man și Breban, sau a unor iluștri necunoscuți.. Poate este o simplă întîmplare .]

" Că PNL n-a făcut totul pentru democratizarea vieții sociale și economice, **sunt de acord.**

Mai este mult de făcut. Dar mă întreb un lucru, d-lor :

dacă vă luați dreptul de a reproșa PNL că n-a făcut totul pentru aceasta, **ce ați făcut d-voastră** , care v-ați întemeiat partidul **pe clasa țărănească** și guvernarea d-voastră

s-a întemeiat **pe votul universal** , **nu pe colegiile censitare** cu care am luptat noi ? (**întreruperi la PNT**)

- **preot Man** : Am făcut Arcul de triumf " (**ilaritate la PNT**)

- **Toma** : Vă spun eu ce ați făcut. **Vorbea d.Madgearu de acel " specific țărănesc" al legii administrative.**

" Care dispoziție din această lege reprezintă **specificul țărănesc**, domnii mei ?
Descentralizarea n-ați realizat-o; [...] Ați făcut un singur lucru : **ați înmulțit numărul unităților administrative** ,
pentru ca **să puteți plasa comitetele electorale sătești în consiliile și funcțiunile sătești respective...**

- **DRloanițescu** : N-ar fi mai bine să arătați ce ați făcut dvs. de când v-ați despărțit de liberali ?

- **Toma** : Să mă întreb după ce voi fi la guvern, nu acum.

Mai spunea d.Madgearu de "**specific țărănesc**" , în **modernizarea spiritului fiscal**.

De unde rezultă specificul țărănesc în spiritul fiscal ?

Din chipul în care execută agentul pe țăran ? [...] agenți fiscali care dezbracă femeile de haine pentru a încasa dările ?

țărani arestați pentru împotrivire ?

Ați făcut reforma cooperăției, pentru ce ? **Ați considerat cooperăția ca o citadelă liberală** ,

și atunci **ați modificat legea , pentru a național-țărăniza această instituție...**

Gilceavă parlamentară

- **Șt.Cicio -Pop** : îl roagă să rezume, deoarece a depășit timpul acordat ...

- **Gh.Brătianu** : Dle președinte, ați ocupat trei sferturi de oră cu votarea unor proiecte de lege...

- **Toma** : Dimineața am vorbit doar 5 minute...

- **Victor Papcostea** : Sunt deputați care vor să războve în ședința de azi toată absența lor....

- **Toma** : promite că va rezuma...

Care este "specificul țărănesc" la **pensionarea forțată a funcționarilor** , decît interesul ca

birocrația țării să intre pe mîna PNT ?

Crearea Caselor Autonome , ce scop a urmărit decît **desființarea unor citadele liberale** ,

pentru **reînființarea și înmulțirea citadelor PNT ?**

"Politica PNT a fost o politică de distrugere a citadelor național-liberale și de înlocuire a lor cu citadele ale național-țărăniștilor .[...] **specificul țărănesc ,statul țărănesc pe care d-voastră îl creați ca o ideologie** ,

nu este un stat țărănesc ci un stat țărănist , împotriva căruia noi ne ridicăm

(**aplauze la PNL**)

Și adaug : **oricare guvern va veni după d-voastră va avea o datorie capitală**

să deparaziteze funcțiunile și instituțiile de politicianizarea d-voastră

"(**aplauze PNL**) (p. 553-554) [...]

"Închei **consecvent credințelor** ce urmărim și vă spun : **Ne deosebim principial de d-voastră [PNT]**

Suntem adversarii hotărîți ai concepțiilor , care împart națiunea în clase, pentru a avantaja pe una, în dauna celorlalte.

Noi luptăm pentru armonizarea claselor sociale și pentru solidaritatea lor .

De aceea, **ne vom opune cu hotărîre la orice legiferare , care va călca aceste principii.**" (p. 554)

C.Toma / aug.'32

15.)M.Negură (PNL) , interpelare : cooperăția .1 sept-'32

[DAD, MO 21, 1 sept. 1932, pag. 579 –581]

[LD : **Polemica țărănist –liberală privind Cooperatia.**

Instituție pentru care, între cele două partide, s-a dus o neîntreruptă luptă de concurență . Fiecare lăuda gospodărirea chibzuită a banilor sub regimul partidului său, și învinovăța de risipă pe adversar. **Mișcarea cooperatistă**, inițiată de liberali înainte de război, (în care se remarcă și I. Mihalache) a fost revendicată de doctrina țărănistă ca parte componentă a **statului „țărănesc”**.]

- **M. Negură** : Controlați datele pe care vi le pun la dispoziție și veți vedea că sunt numai pe anul 1930. [...] Numai aceste instituții, **Banca Centrală Cooperativă, Oficiul Național și Consiliile de administrație ale Uniunilor de Control**, pe un singur an, în total, au încasat cifra frumoasă și rotundă de **8.538.006 lei**, fără cheltuielile de deplasare la Banca Centrală Cooperativă și Oficiu, pe care le-am pus însă în socoteală la Centralele Cooperative.[.....]

- **M. Ghelmegeanu** : În orice caz, cheltuielile făcute de **fostele Centrale, sunt cu mult mai mari decât** cheltuielile pe care le fac instituțiile cooperatiste **acum**. [...]

- **I. Răducanu** : Dintr-un bilanț fictiv.[.....]

- **M. Negură** : [...] pentru că v-ați referit la portofoliul putred al Centralei Bancilor Populare și al Centralei Cooperativelor Sătești, din trecut și că sunt bani pierduți, am să vă citesc diferite posturi din chiar bugetele d-voastră și veți vedea că ...

- **I. Răducanu** : **E prea multă „negură” în cifrele pe care le citiți d-voastră**

- **M. Negură** : **Noi facem lumină. [...]** Nu puteți impresiona opinia publică, nu puteți induce în eroare

Parlamentul. Fapt grav și indiscutabil este că d-voastră, prin politica cooperatistă pe care ați inaugurat-o,

atât **prin legiurile aduse** cât și prin **solidarizarea permanentă** cu cei care sunt socotiți de rea gestiune,

în dauna statului și a cooperatiei, **ați favorizat ceea ce nu era îngăduit, ați inaugurat jaful.**

- **M. Ghelmegeanu** : De aceea am ordonat ancheta.

- **M. Negură** : D-voastră **vă tânguți că comisia de anchetă a lucrat cu ușile închise**. Cred că a făcut o greșală.

În atmosfera greoaie a Oficiului Național al Cooperatiei, **trebuia să se țină ușile și ferestrele deschise**. [...]

- **M. Ghelmegeanu** : Răspunsul din partea guvernului l-am dat în ședința trecută, la 25 August,

așa că acum nu e decât o replică, pentru că d. Negură să-și facă forma.

- **I. Costinescu** : Dar este o sdravănă replică.

- **M. Negură** : **V-ați arogat un merit că prin legea din 1929 d-voastră la comisiunea de judecată,**

ați pus un președinte de tribunal, **că ați făcut un imens serviciu cooperatiei, că ați introdus justiția în cooperatie.**

Cred că după cele ce s-au petrecut la cooperatie, **trebuia să duceți cooperatia la justiție,**

pentru că în adevăr să se facă opera de purificare și de însănătoșire necesară.

- **Nichifor Robu (LANC)** : [...] **Acolo s-au împrumutat bani dela Teatrul Național, cari nu au nici o legătură cu cooperatia**[...]

Oameni cari sunt parlamentari, au fost și prin consiliile de administrație, sunt membri ai Partidului Național-Țărănesc și de ai Partidului Liberal, încât procesul acesta puteți foarte bine să-l lăsați să-l facă alții.[.....]

- **V. Papacostea (PP)** : Trebuie să recunoașteți un lucru, că, dacă **d. Negură a avut o impresionantă armătură de date și cifre, nu mai puțin documentat a fost d. subsecretar de stat Ghelmegeanu.**

- **M. Negură** : I-am răspuns că are date false.

- **V. Papacostea** : De aici am tras o concluziune, cu un fond logic și psihologic [...]

Concluziunea este că **nu dintre d-voastră poate veni denunțul și acuzarea la adresa celui alt,**

căci nici unul dintre d-voastră nu sunteți fără păcat. [...]

- **M. Ghelmegeanu** : [...] S-a zis, **ce caută cooperatia în desbaterile între partidele politice – fiindcă, incontestabil, între Partidul Liberal și partidul Național-Țărănesc, prin modul cum d. Negură a înțeles să-și desvolte interpelarea, a luat naștere o**

discuțiune, care, are o latură politică.

Această latură politică n-o tăgăduiesc și nu poate fi tăgăduită. De ce ?

Pentru că conducerea în cooperatie, atât din punct de vedere al **organizării** ei, cât și din punct de vedere al **gestiunii**,

atinge directă răspundere a partidelor politice, cari sunt chemate la guvern

și, este incontestabil că, după cum **guvernul PNT** nu-și declină răspunderea modului cum a fost organizată și condusă cooperatia dela **1929** până astăzi, **nici Partidul Liberal**, prin reprezentanții săi acreditați,

nu va putea să-și decline răspunderea pentru modul cum cooperatia a fost condusă și organizată dela **1920 până la 1928**. **Numai pe această latură , procesul politic a avut loc.**

Dacă am făcut uneori o comparație între trecut și prezent, n-am făcut-o pentru a comite această greșeală,

care m-ar desonora, pentru ca din erorile trecutului să fac o justificare pentru eventualele insuficiențe ale prezentului.

Nu, **am făcut-o numai pentru că progresul realizat este și mai evident prin comparațiune.**

Și eu îmi păstrez această convingere, - și cred că, ancheta va ajunge la aceleași rezultate, -

că **dacă se compară cele două gestiuni, a noastră**, dela 1928

și aceea **a guvernelor liberale, dela 1920 până la 1928**,

nu va fi nimeni care să nu vadă unde sunt răspunderile

și să nu gradeze răspunderile, așa cum au avut loc.

M.Negură / interpelare , 1 sept.'32

16.) V.Rădulescu (PNT , Raportor la Adresă) , discurs conclusiv, Cameră , 1 sept.'32

(DAD, MO.21,șed. din 1 sept.'32, p. 582-596)

Intervenții în discurs : **Inculeț, Mihalache, IZCodreanu , IGDuca** ș.a.

LD : este doctrinar "țărănist" . (Dr Lupu spunea că V.R. este un fost învățător rural , care apoi,

a devenit judecător și președinte de tribunal - vezi discurs 6 sept.'32) .

În locul argumentelor și analizei aplicate celorlalte partide

(doctrine, programe, politici ,) el recurge la întrebări retorice, persiflări, etichetări.

Denotă fie aroganță, fie incompetență, fie simplitate.

Este un fervent susținător al regimului parlamentar, al rolului ce revenea majorității parlamentare

în mecanismul politic de guvernare, ceea ce confirmă ponderea acestuia în doctrina PNT

Discursul este un rechizitoriu vehement la adresa PNL-ducist .

Dar... se ocupă f.puțin - doar pentru a justifica trecuta guvernare PNT -

de programul legislativ sau economic al noului guvern.

O dovadă , în plus, că PNT nu se pregătise pentru o nouă guvernare .

Șeful PNT - Iuliu Maniu - , șeful guvernului - Al Vaida - lipsesc din Cameră,

deși raportorul a supralicitat "coordonarea " dintre partid - majoritate -guvern

Singurul "combatant " : Ion Mihalache !

V.Rădulescu / 1 sept.'32

▣ Limbajul parlamentar

- **V.Rădulescu** : " D-lor deputați, **și noi vorbim aici și criticăm** , pentru că suntem fii buni ai acestei țări ,

crescuți după chipul și asemănarea ei și, dacă ținem seama de această împrejurare , că **suntem Latini** așezați aici,

în Peninsula Balcanică, lângă vecini iuți, pe care câteodată îi copiem, ne dăm seama, d-lor deputați,

de ce **ajungem** cu atîta repeziciune **de la vorbe mai ușoare , la vorbe mai grele , și de la vorbele grele , la fapte."**

Dar dacă este adevărat că simțim înlăuntrul ființei noastre acest **imbold de a vorbi**, de a prelungi a infinit unele discuțiuni, nu este mai puțin adevărat că, în fiecare moment, în

fiecare clipă a existenței noastre,
suntem datori să ne examinăm și să ne cîntărim cuvintele , să fim **conciși** și **să ne abținem** de la orice expresie ,
care nu ar fi compatibilă cu demnitatea Parlamentului ."
Rădulescu / 1 sept.'32

▣ **Consens și responsabilitate**

"Pe această **platformă de obiectivitate** , sunt nevoit să recunosc , în primul rînd,
veritatea afirmațiilor pe care le-a făcut ieri **d.Duca** [**31 aug. LD : lipsă doc.**] , în
numele PNL .

Suntem de acord pe această constatare că, în ce privește **liniile mari ale politicii de stat, suntem toți** bărbații politici și toate partidele politice **de comun acord.**

"Suntem de acord în ce privește **politica externă ;**

Suntem de acord în ce privește **apărarea teritoriului românesc ;**

Suntem de acord în ce privește **politica minorităților ;**

Suntem de acord în ce privește **atitudinea noastră față de armată.** (aplauze)

Un singur lucru **regret mult** , că **d.Duca** , ieri, l-a pierdut din vedere - lucru care trădează
tradiția noastră unitară într-o anumită chestiune : **regret că d.Duca nu a învederat**
că mai este o altă chestiune în care **toți bărbații noștri politici ai acestei țări**
s-au găsit pe aceeași linie tradițională a devotamentului către Coroană.

[.....]

" Și atunci trebuie să tragem această **concluzie** , [...] pe buzele noastre ale tuturor
bunilor români din această țară

este **aceeaș formulă** , în care am trăit și pe care am rostuit-o în toate împrejurările :

<Trăiască Regele !. >

(**adunarea aplaudă în picioare**) (p. 582)

V.Rădulescu / 1 sept.'32

▣ **Constituționalism**

Regretă că Argetoianu nu este în incintă, ca să-i dea răspuns la observații .

"Am introdus înadins anumite pasagii în această Adresă , care se referă și la
problema constituțională

și la problemele economice , pentru că aceste probleme corespund **nevoilor sufletești** și
nevoilor materiale ale poporului român.Am introdus într-adevăr **o anumită frază**
referitoare la **dispozițiile noastre constituționale**,

afirmînd că poporul român a ajuns astăzi la **o maturitate necesară**

ca **să se poată pronunța în chestiunile mari ale politicii românești , în deplină**

libertate.[.....]

Este netăgăduit că **pînă în momentul de față , noi am trăit într-un regim parlamentar**

fals. [.....]

(p. 583)

V.Rădulescu / 1 sept.'32

▣ **Partidele în regim parlamentar.**

▣ **Guvernul lorga.**

▣ **Vinovăția PNL**

[LD :Speculații , găselnițe, de rea credință .

Merge pînă acolo cu antili- liberalismul încît .... găsește circumstanțe atenuante lui
lorga... pentru "defecțiune" ... considerînd PNL principalul vinovat pentru devierea de la
parlamentarismul constituționaal .]

**"După 1928, cînd credeam că am terminat cu un trecut rușinos, am asistat din nou la o
deviere ,formală de astă dată,la o deviere fățișă de la normele regimului parlamentar ,
prin felul cum s-a constituit cabinetul lorga. A fost, într-adevăr, o deviere de la regimul
parlamentar ,pentru că nu se poate închipui într-o țară **un regim parlamentar , fără
partide politice.**"** [.....]

lată marea greșeală a PNL , care este adevăratul autor al devierii de la normele regimului constituțional " (aplauze la PNT) (p. 583)

V.Rădulescu / 1 sept.'32

▣ Partide - Regim parlamentar

[LD : clasificare arbitrară, aş spune mioapă, dacă .... poate susține că PSD reprezenta o "realitate politică " ,

iar ... LANC și Garada , nu ! Nu este singura eroare.

Grav este că o spunea la tribuna parlamentului și că vorbea în numele PNT !]

Regimul parlamentar se găsește într-o situație falsă și trebuie transformat dintr-o ficțiune , în realitate.

Care este atitudinea partidelor politice ?

[LD > doamne ce le mai amestecă ! Ce talmeș-balmeș , pentru o demonstrație falsă !

Oare este rău intenționat sau nepregătit ? Nu știu ce profesie avea , dar zelul lui ea ara penibil...

Este ceva caragialesc, de Conu 'Leonida...] [.....]

- V.Rădulescu : Va să zică , PL e încă departe de ceea ce credeam noi asupra cuceririlor democratice și

se gîdește la libertățile dinainte de război [...] prin urmare, democrația românească este atăcată și pe față și pe ascuns [.....] Acest lucru îl aducem la cunoștința Majestății Sale Regelui,

pentru ca să înțelegeți și dvs. și să trageți consecințele necesare " (p. 584)

V. Rădulescu / 31 aug.'32

▣ Coroana - concluzie

- V.Rădulescu : De caeea a introdus acel pasaj , și roagă pe Argetoianu

să nu se mai erijeze în apărător al prerogativelor Coroanei,

pentru că Coroana nu are nevoie de o asemenea apărare " (aplauze la PNT)

- C.Radovici (Uniunea Agrară) : Dar are voie să-și spună cuvîntul .

- Rădulescu : "Lîngă Coroană se găsește neconținut țara îngtreagă,

iar între țară și Coroană sunt partidele politice , care , orice deosebiri le-ar separa , sunt unite în acest devotament către regele țării " (aplauze la pNT) (p. 584)

V.Rădulescu / 1 sept.'32

▣ PP-Averescu

[.....]

"În ziua cînd s-a închinat însă în fața aceluia care l-a acuzat de trădare la Brăila [Goga ? Tăslăuanu ?]

, în ziua aceea soarta i-a fost pecetluită. (aplauze la PNT) Nu a făcut nimic și este regretabil pentru noi că Mareșalul Averescu își sfîrșește în mod atît de tragic viața sa politică.

Dar mai este o parte a Partidului Poporului ; este cealaltă jumătate [PNA-Goga] , care s-a deslipit și care ne-a mai făcut încă o declarație , pe care o citesc în rezumat , la sfîrșit

- Roșeteanu : " Dacă l-am fi avut pe Boilă , altfel vorbeam !

- IIMirescu : L-ați avut pe Tăslăuanu... (p. 585)

V.Rădulescu / 1 sept.'32

▣ P.N.A .Goga

"Nu pot să nu relev cît de gol sună aceste declarațiuni în timpurile de astăzi.

Ce zice Partidul Național Agrar ? : < Pătruns de nevoia unui nou crez politic și național în această țară ,

a unei acțiuni de primenire și a unei noui orînduiri , Partidul Național-Agrar este încredințat că

"guvernul de astăzi este departe de a răspunde gravei și excepționalei sale meniri, și ca atare declară că nu-i poate acorda încrederea sa.> [.....]

- **V.Rădulescu** : Un asemenea partid , cu o asemenea denumire, și cu un asemenea semn , este expus pieirii."
(p. 585)

V.Rădulescu / 1 sept.'32

▫ **P-Țărănesc-Lupu**

Din partea acestuia, au fost mai multe declarații, care s-au complectat.

Ține să amintească partidului, membrilor, dr Lupu, ale căror expuneri le-a admirat de câteva ori, că

" la obârșia PT nu este deosebire de ideologie între noi și el."

- **G.Ștefănescu - Goiceanu** : "Vatra este aici (ilaritate la PNT)

- **I.Răducanu** : " La întemeierea **partidului Țărănesc**, nici unul dintre dvs nu erați acolo " (aplauze la PNT)

- **Ștefănescu-Goiceanu** : Nu era nevoie să fim aici.(ilaritate la pNT) [...] eu am fost **toată viața alături de** acel care,

cred, **că a tras prima dîră a concepțiunii țărănite în materie politică** ,
în Țara Românească, **d. prof.Nicolae Iorga."**

- **I.Răducanu** : Nici unul din dvs , nici chiar **dr.Lupu**, nu a fost la întemeierea PT din Vechiul Regat . (aplauze la PNT)

- **Goiceanu** : Vom discuta noi ideile dvs țărăniste, și "statul țărănesc" al dvs, peste câteva zile

_ V.Rădulescu : "[...]dr Lupu nu s-a despărțit pe o chestiune de principii și aceasta o spune un om [el, Rădulescu ?]

care a trăit alături de dr.Lupu .Aceasta s-a întîmplat în 192

Desprinderea dr.Lupu de PNT

În acel moment, PNT a adoptat , în **Congresul de la Craiova, o Rezoluție** prin care se cerea **revenirea asupra actului de la 4 ianuarie** (aplauze la pNT) **Dr.Lupu a crezut**

și a afirmat atunci , **că este o mare greșeală** ,

pentru că **dovedește** din partea partidului , **o lipsă de tact politic** , această rezoluție închizîndu-i drumul spre putere. [!]

- **Goiceanu** : **Asupra tactului**, era discuția, nu asupra actului

- **Șt.Cicio -Pop** : îl roagă să nu mai intervină...

- **Goiceanu** : **este o acuzațiune** care angajează atitudinea unui partid și a unui om. Noi nu o putem lăsa nerelevantă.

- **Rădulescu** : ... în acel an, **1927, dr.Lupu se afla pe banca ministerială, alături de liberali !**

- **Goiceanu** : **dr Lupu** va da el singur explicațiuni . "D-sa este de bună credință [...] chestiunea de tact era următoarea : că **d.Mihalache s-a dus la Craiva și a făcut declarațiunile știute, fără să ia avizul biroului respectiv și conducerea partidului**, într-o chestiune care angaja partidul, și despre care dr Lupu, care era cel puțin "duo " la conducerea acestui partid, nu avea nici o cunoștință.

Și **dr Lupu a protestat împotriva tactului politic al d-lui Mihalache**.Acesta este adevăru

- **Pompiliu Ioanițescu** : " **Să vă ferească Dumnezeu să citim aici actul demisiei doctorului Lupu** din partidul nostru, fiindcă veți vedea atunci motivele " (zgomot, întreruperi

- **Goiceanu** : **Dta ești din vatra țărănistă a d-lui Răducanu ? 20 de ani de viață politică liberală , nu-ți dau dreptul să vorbești acum !** (zgomot, întreruperi

- **P.Ioanițescu** : Nu te aventura ! (zgomot, întreruperi)

- **V.Rădulescu** : " [...] Dar încă odată, **să nu falsificați istoria și să nu credeți** că între dr.Lupu și între partidul din care ieșea atunci , **era o deosebire de concepții la acea dată.**

S-a dus acasă la Ion Brătianu , acesta este adevărul ! **Deși cunoștea ce raporturi erau atunci**

între Brătianu și partidul nostru ! " [LD : asta era trădarea !]

" În ce priește participarea dr Lupu la organizarea PT, eu, dlor, **recunosc că dr Lupu a făcut ceva pentru PT.** (P. 586)

Rădulescu / 1 sept.'32

▫ **Ion Mihalache - Iuliu Maniu**

[LD : răspuns la insistentele întrebări sau aluzii privind absența lui Maniu din fruntea guvernului.]

Dar pentru nimic în lume nu se va putea găsi **un om cinstit în țară** , care să nu recunoască că

PT a avut un singur om în fruntea lui, care **a purtat drapelul cu mândrie și acela a fost Ion Mihalache "** (aplauze la PNT)

Dacă este vorba să aducem în discuție **valoarea oamenilor noștri politici**, noi suntem cu fruntea sus

fiindcă **și d.Mihalache și cel [Maniu]** care se găsește **astăzi în fruntea partidului**, pot să dea **exemplul** în mijlocul generației în care trăim.

Regret din suflet partea din urmă din **discursul de ieri al d-lui Duca [LD :nu-l am]**

, când **a avut nota subiectivă față de d.Maniu .**

Se poate ca oamenii să aibă momente de amărăciuni, dar nu ne este îngăduit să ne pronunțăm cu ușurință asupra lor.

"este **un exemplu rar** în viața politică a unui stat , că **într-un om** să se poată întruni , în **același moment** ,

și **repectul neprecupețit față de Coroană**, și **sentimentul de demnitate civică a unui om destat.**

(**aplauze prelungite, bravo la PNT**) **Maniu n-a cunoscut nici aroganța trufașă , nici umilinta.[Duca !]**

A întrebat **d.Socor , de ce Maniu nu este pe banca ministerială ?**

Aceasta se petrece în toate țările cu regim parlamentar .Dacă **problemele la ordinea zilei sunt grele [..]**

că va fi **o dificultate permanentă între banca ministerială cu majoritatea parlamentară [..]**

pentru **stabilirea acordului** oamenilor noștri politici.[...] Dată fiind varietatea aceasta a problemelor ,

cred că este **o operă mare** de a pune un neconținut **acord între majoritatea parlamentară și banca ministerială.**

Și să credeți,d-lor, că [...] este **în interesul regimului parlamentar** ca **el să se găsească**

mai degrabă **în mijlocul deputaților, decât pe banca ministerială.** (aplauze la pNT)

Prezența lui Iuliu Maniu pe banca majorității, într-un contact permanent cu majoritatea,

va fi garanția cea mai mare de bunul mers al regimului parlamentar

și **de acordul** care trebuie să stea neconținut **între majoritate și banca ministerială.**

Ei bine, de ce vi se pare dvs.un lucru extraordinar că Maniu nu se găsește în fruntea guvernului ?

- **Xeni:** O să vedeți dvs. rezultatele .

- **Rădulescu :** Dle Xeni nu vorbiți de rezultate [...] avem destule griji și noi că **nu ne așteptăm vremuri bune,**

dar **vinovați sunteți dvs în primul rînd .** (p. 586)

Rădulescu / 1 sept.'32

▣ **"Majoritatea" parlamentară - Guvernul Vaida**

" În fața situației dezastruoase , **Regele a făcut un apel călduros la toate partidele politice.**

Singuri **dvs [PNL-1] ați refuzat să răspundeți la acest apel ,**

așa încît **sunteți criminali în fața istoriei .** (apaluze prelungite, bravo la PNT)

- **Inculeț :** Suntem criminali ; însă pe alt plan decât dvs.

- **Rădulescu :** ... **Socor** se întreba dacă guvernul are încrederea majorității parlamentare ...

Ce-l face să se îndoiască de această încredere ? **În regimul parlamentar , miniștrii nu se pun la vot ;**

este suficient ca **Regele să încredințeze puterea unui membru al majorității,** pentru **ca banca ministerială întregă să aibă încrederea majorității.**

- **Socor :** Cam riscantă teoria aceasta !

- **Rădulescu :** Din moment ce **majoritatea vine zilnic la ședință ,**

din moment ce **nu se pune un vot de neîncredere** ,
" prezumția în drept este că banca ministerială este în asentimentul majorității."
(aplauze la PNȚ)

- **I.Manolescu -Strunga** : Înrebați pe d.Halippa ...

- **V.Rădulescu** : Dle Socor, în trecutul nostru politic, noi am dat exemple că **se pot**
întîmpla conflicte

între majoritatea parlamentară și guvern . Vă aduceți aminte **ce-a pățit d.Manoilescu**
cu niște proiecte de legi...

Acest lucru nu aducere scăderea regimului parlamentar ; în toate țările din lume ,
miniștrii se pot shimba.

"Ceea ce trebuie reținut , este ca **majoritatea**

să fie neconținut păstrătoarea normelor regimului parlamentar.

Din acest p.d.v. , noi putem să afirmăm că , în fiecare moment , **majoritatea**
parlamentară de azi,

rămîne **credincioasă acestor uzanțe ale regimului parlamentar "** (
aplauze la PNȚ) (p. 586-587)

V.Rădulescu / 1 sept.'32

▣ **Regimul parlamentar - Legea electorală**

[LD , atenție ! una din cele mai plauzibile explicații privind **tergiversarea modificării**
legii electorale ;

în fond, **tapajul privind "prima guvernamentală "** , era un instrument de propagandă ,
fie a partidelor de opoziție, fie a partidelor mici, care nu puteau să acceadă la guvernare.
Altfel, **"prima "** aceasta , într-un **sistem de partid multiplicator** ,
rămînea **singura cale pentru guvernarea monocoloră, de partid.**]

[.....]

Facem această declarație , **suntem în adevăr , pentru suprimarea primei**
și că în legea electorală **"prima" este o dispoziție rea** care, în orice caz, **nu este a**
noastră. "

- **Em.Socor** : " Aceasta **nu este suficient**. Suprimați prima electorală ;
dar **care va fi sistemul de repartizare al mandatelor ? Aceasta vrem să știm**, pentru
că

programul cu care PNȚ s-a prezentat în fața alegătorilor, spunea clar :

suprimăm prima electorală și repartiția se face proporțional.

În programul guvernului această precizare nu există.

- **V.Toncescu** : "D-ta uiți că **proporționalitatea este de natură constituțională "**

- **V.Rădulescu** : " Noi putem să afirmăm că prima va fi suprimată. Celelalte dispozițiuni
vor fi discutate.

Care va fi situația ?]...] expun aici un **p.d.v. personal** : credința mea este că ,

dacă legea electorală va fi modificată și **dacă prima va fi suprimată**,

, în mecanismul complicat al sufragiului universal și în varietatea grupărilor politice și a
programelelor,

va fi imposibil ca un singur partid să poată obține majoritatea , ca să poată
forma singur guvernul.

- **Em.Socor** : Suntem de acord.

- **Rădulescu** : Ce se va întîmpla ? **Vom intra pe făgașul** atât de natural al tuturor **țărilor**
civilizate ,

și vom avea atunci **guverne de colaborare , prin voința țării**, și nu va fi decît un
bine pentru țară."

(aplauze la PNȚ) (p. 587)

V.Rădulescu / 1 sept.'32

▣ **Conversiunea .**

[LD : este evident că PNȚ nu are un concept unitar ,din acest p-d-v-.

Pe această temă, apar clar **divergențele** între "aripi "...]

S-a spus că **PNȚ nu dorește Conversiunea** și că **are p.d.v. diferite** . [.....]

Aceasta este marea noastră grijă acum - ca să putem sta lîngă guvern ,alături, **să dăm o**

soluțiune definitivă ,

ca să salvăm statul Românesc - în ce formă, vom vedea .

În orice caz, să se știe că PNT este și rămîne un partid de stînga ,

un partid care are în sînul său destule rezerve

și nu va putea să cedeze nimic din programul său

și nu va putea să dea nici o soluțiune în contradicție cu marea grijă pe care o are

față de toate păturile producătoare și în special față de agricultură ." (

aplauze la majoritatea PNT)

Mai mult încă, suntem mulți aici care ne ocupăm de această chestiune.

Vom vedea la timpul potrivit dacă țara nu a ajuns astăzi în această situațiune ca,

în ce privește raporturile de drept dintre oameni ,

legislația noastră să nu fie adaptată noii teorii a impreviziunii ; [???

Vom vedea dacă această chestiune nu va trebui să fie discutată " (aplauze la

majoritate a PNT)

"În orice caz, fiți încredințați că majoritatea parlamentară , avînd această grijă, va sta

neconținut lîngă guvern ,

în marea această dorință de a tranșa definitiv această operă grea " (aplauze la

majoritatea PNT) (p. 587)

V.Rădulescu / 1 sept.'32

▫ **Doctrina PSD : " Pacifismul " , "dezarmarea"**

A vorbit despre **programul minimal și maximal al PSD**

Recunoaște că **PNT este "aproape alături "** de programul lor minimal.

Mirescu a pledat pentru **grija față de agricultură** .

- **Mirescu** : " Dvs credeți că **ați monopolizat toate interesele agriculturii** , în această țară.

- **Ernest Ene** : " În orice caz, **nu d-voastră reprezentați interesele agriculturii.**"

- **Mirescu** : " Credeți dvs. că PSD sunt strict rezumate **la masele muncitorești de la orașe ? "**

- **V.Rădulescu** : " [...] dar noi **vă mulțumim** că în această operă grea de ajutorare a agriculturii, **sunteți alături de noi**.

Dar nu putem să vă urmărim în acțiunea d-voastră , atunci cînd **ne dați indicațiuni să luăm miliardele de la armată , să le dăm agriculturii.**

Pe acest drum nu vă putem urmări " [LD : sens de " urma "]

- **Mirescu** : " Găsiți un altul " (**înteruperi la PNT**)

- **V.Rădulescu** : " Suntem **alături de dvs.**, în **dorința nestrămutată** , pe care o **afirmăm și noi ca și d-voastră** ,

în fiecare zi , **a păcii universale** și **stăm și noi pe acest temei** ,

dar **mai știm , din istorie** , că **această pace universală nu este un cuvînt nou** și că din timpul lui Enric al IV-lea s-a vorbit de o **Societate a Națiunilor** ,și că **în timpul revoluției franceze**, expresiunea **Société des Nations** apăruse deja.

Noi mai știm că **filozoful Kant** a scos **o carte despre pacea eternă** , în care vorbea exact în termenii în care se vorbește și astăzi de ea, ceea ce **n-a împiedicat Germania**, apropape după 150 de ani, **să facă războiul** pe care l-a făcut."

" În aceste împrejurări și **dat fiind ceea ce se petrece în jurul nostru** , atunci cînd eu nu citesc , ca altă dată, numai știrile din gazete , referitoare la **marile manevre gemane și rusești** , și văd în gazete astăzi vorbindu-se de **marile manevre elvețiene** , aceasta d-lor, **este un simptom pentru ziua de mîine** .

În aceste condițiuni , **noi nu ne putem lăsa descoperiți și nu putem lua nimic de la aramă.**

Aceasta nu însemnează însă că nu suntem datori să facem această afirmație a unei **credinți nestrămutate**

că **suntem alături de dvs. în credința aceasta** , că dacă **generațiile** de pînă acum n-au cunoscut realitatea

lucrurilor , cel puțin în urma **ultimului război**, prin marile suferințe , prin flăcările uriașe ale acestui război,

nădăjduim că s-au putut limpezi și **mințile oamenilor și zărilor infinite ale cerurilor**,

ca să putem vedea cu ochii noștri de astăzi **deviza** , care va sta totdeauna

deasupra generațiilor ,
că **pacea este condițiunea fundamentală a progresului omenesc.** " (aplauze
prelungite la PNȚ) (p. 588)

V,Rădulescu / 1 sept.'32

I.Inculeț / I. Zelea Codreanu / Mihalache / IG Duca / Mihalache / Gh.Brătianu /
Mihalache /

▣ **Marile reforme democratice - polemică** (p. 588 - 592)

[LD : această **polemică** s-a desfășurat pe parcursul **întregului interbelic.**

Ea nu s-a stins decât ... o dată cu lichidarea acestei clase politice de către comuniști,
după 1944,

iar istoriografia comunistă s-a "hrănit " copios din aceste reciproce acuze, negări, injurii,
calomnii...

pentru a le nega vreun merit față de țărănime.Este foarte greu - și nu știu cui ar mai ajuta
-

să încerc să restabilesc eu adevărul .Răul a fost făcut și trebuie explicat nuanțat.

[LD : Chiar așa ! Oare au renunțat vreodată țărăniștii la aceste negațiuni ?

vezi dacă găsești ceva în memorialistica gulagului comunist. Dar în epocă.... aceste
negații reciproce

au provocat o mare derută în ochii tineretului , privind partidele politice]]

[LD : Negarea rolului PNL ,pentru reforme, pentru război, pentru Unire... a fost **leit**
-motivul atacurilor PNȚ.

Psihologic, trebuie să am în vedere , accentul subiectiv fatal, pus de șefii PNȚ , pe
atunci **simpli ofițeri**

în armatele adverse - **Maniu** , în armata austro-ungară ; **Mihalache**, în armata
Vechiului Regat - .

Pe acest substrat , s-a adăugat **nevoia articulării ideologiei țărăniste** (la Mihalache)
și a **dezideratelor regionalist -ardelenești** (la Maniu) ...

astfel explicându-se înverșunarea cu care nu au renunțat niciodată la atacurile lor]

- **V.Rădulescu** : S-a mărginit partidul Liberal, ca totdeauna , să facă **o serie de**
învinuiri și să afirme **trecutul său politic**. A spus ieri [LD : 31 aug.- nu am] d.Duca **o**
axiomă :

sufragiul universal și exproprierea sunt opere exclusive ale PNL,

"Îi răspundem că **nu este adevărat** , că **axioma este aceasta : exproprierea n-a pornit**
din inițiativa P.L ,a fost impusă prin presiunea evenimentelor (aplauze la PNȚ, LANC
; întreruperi ,zgomot, la PNL)

"Tot trecutul Partidului Liberal dovedește că **votul universal a fost o ficțiune** .

[.....]

- **I Mihalache** (ministr.de Interne) : " Dle președinte să-mi dea voie d.Inculeț să mă
bucur , ca "regătean" ,

de progresele pe care d-sa le-a făcut , pentru că , **în timpul când PNL a venit**
cu votul universal,

[LD : la ce i-a putut aduce orbirea negării de merite ! Mi s-a făcut lehamite !]

d-sa , în Sfatul Țării, împreună cu alți prieteni de ai noștri,

neîncrezători în reformele < burgheziei > române ,

au discutat luni de zile dacă trebuie să se unească < cu sau fără condiții

> ,

cu Vechiul Regat " (aplauze la PNȚ)

- **I.Inculeț** : "Era guvern Marghiloman, atunci "

- **I.Mihalache** : "**Motivul real era : neîncrederea în reformele și**
făgăduelile < burgheziei > române.

" Mi se pare că d.lanculeț a făcut mari **progrese**, și aceasta este
îmbucurător !

Dar eu am impresia că **d-sa este mai catolic decât Papa ."**

" **Partidul Liberal bate mereu monedă că a dat votul universal și exproprierea** .Să-mi
dați voie să-l întreb :

astăzi, de la război încoace, **mai este vreo țară în Europa în care să nu existe votul**
universal ?

De ce se laudă atunci , liberalii, cu această **reformă care a fost o cucerire generală**, pentru toate țările înapoiate , operă realizată în timpul războiului, **sub presiunea evenimentelor ?**

Adevărul este că **liberalii** au ținut înscris **în programul lor** , timp de **20-30** de ani **votul universal**,

și a trebui să vină **expediția din 1913 în Bulgaria**, pentru ca ostașul român să ia contact cu o țară

în care votul univesal era o realitate de 30 de ani,

și Ionel Brătianu, a cărui inteligență și al cărui patriotism îl recunoaștem cu toții,

a trebuit să înțeleagă că ceea ce nu s-a putut refuza cetățenilor bulgari , cu 30 de ani în urmă,

nu se va mai putea refuza nici românilor. Și astfel a recunoscut că trebuie să se introducă

în România - **nu votul universal** , pe care îl avea în program de 30 de ani - **ci colegiul unic** ,

adică vechile colegii cenzitare , strânse într-un singur colegiu, plus **cel mult știutorii de carte** ,

căci aceștia se discuta dacă să intre sau nu."

"Iar în ce privește **exproprierea** , a fost într-adevăr vorba de expropriere , dar **numai pentru 1 milion de ha**, nu de exproprierea care a venit în timpul războiului .

În 1914, a fost convocată **Constituanta** , **anume ca să se facă aceste reforme cu totul reduse** .

Și atunci **mă întreb** :dacă ele erau în domeniul sufletesc general al PL , **ce dar mai bun** ar fi putut să facă țărănimii

și națiunii române , **în momentul pornirii la război, decît votul universal și exproprierea ?**

Adevărul este că a trebuit să vină acea puternică presiune , în fața căreia nimeni n-ar fi putut să se sustragă ,

și **să dea votul universal și exproprierea** , mult **mai largă** decît trecuse prin mintea oricăruia din oamenii politici , inclusiv șeful PNL " (**aplauze la PNȚ**)

" Să nu se invoce aici guvernul Marghiloman.Știm cu toții că Marghiloman a guverant într-o epocă scurtă de recrudescență reacționară, cînd se credea în victoria Germaniei.

[.....]

Dar însuși Marghiloman [...] sub presiunea revoluției rusești , [...] ar fi dat votul universal "

[.....]

"**Partidul liberal** avea două garnituri înlăuntrul lui : **la stînga, tineretul democrat ;**

la dreapta, marea proprietate, tot așa de conservatoare ca și P.Conservator.

"Tactica lui era : **reforme înaintate** pe hîrtie, în "program" ca să le agite **pentru**

elementul democrat din stînga,

și **practici reacționare** , la fel cu ale P.Conservator, ca să liniștească **elementul**

reacționar din dreapta "

(**aplauze la PNȚ**) Aceasta este trista realitate .

Să încetați o dată , d-lor liberali, cu exploatarea unor reforme în care

nu ați crezut

nici chiar după ce le-ați subscris , pentru că **ați căutat să le falsificați în toate**

dispozițiunile lor. "

(**aplauze , strigăte " Așa e ! " , la PNȚ**)

I.G.Duca / 1 sept.'32

▣ Ionel Brătianu -reformele

(replică lui Mihalache)

[LD : IGDuca citează din **Notițele** sale ,ca martor al conversațiilor dintre Carol I și Ionel Brătianu,

apoi ca membru al guvernului pe timpul neutralității .]

" D-lor deputați, discuția de astăzi nu are nici măcar meritul originalității , fiindcă **sunt 13 ani**

- de la 1919, din Parlamentul de la Atheneu - **de cînd d.Mihalache** și prietenii d-sale

susțin mereu că noi nu am avut nici un merit în înfăptuirea reformelor democratice,

în înfăptuirea votului obștesc și a exproprierii ."

- **I.Mihalache** : Meritul fatalității de a le subscrie .
- **IGDuca** : Știu că aceasta este chestiunea care pe d-ta, pățimaș cum ești, **te doare** mai rău.

Cu ce **nu te poți împăca** este că nu sunteți d-voastră decît beneficiarii, iar nu autorii reformelor democratice." (aplauze la PNL)

Eu respect aceste simțăminte numai dintr-un p.d.v: din cauza tenacității lor. Dar, dă-mi voie să-ți spun ,

este așa groaznic de nedrept ceea ce spui în această privință, așa de dezmințit de realitatea însăși a faptelor ,

încît, crede-mă , **are să vină** în curînd **o vreme** în care chiar **d-ta ai să recunoști nedreptatea afirmațiunilor pe cari le tot repeți de 13 ani.**

Eu te urmăresc cu foarte mult interes , te-am cunoscut de cînd erai un modest învățător...[.....]

" Credeți dvs că acest merit istoric al PNL îl **puteți dărîma prin patimele d-voastre trecătoare și vremelnice ?**

Nu, d-le Mihalache , d-ta cel dintîi vei ajunge , cînd vei avea peri albi , să regreti cuvintele pe care le rostesti astăzi." [.....]

IGDuca / 1 sept .'32

▣ **Reformele -Parlamentul de la Iași**

(replică lui Mihalache, Socor etc etc) **-continuare -**

- **Mihalache** : "Vorbiți de colegiul unic ? [...] Dar pentru Dumnezeu, este un lucru important .În ajutorul războiului,

nu aveți curajul să vorbiți de votul universal ! Este un lucru important ! "

- **Duca** : " **Le-am amînat** , fiindcă **conservatorii ne-au amenințat** că , dacă vom veni cu aceste reforme, profitînd de apropiata perspectivă a războiului, **vor dezlănțui o luptă împinsă pînă la un adevărat război civil "** (exclamații ironice la PNȚ) A ! Vă este ușor d-voastră, feciori de bani gata ai reformelor, să vorbiți și să rîdeți astăzi.

[.....]

"Am venit la Iași , și acolo s-a deschis Parlamentul, în decembrie ,cîteva zile după căderea Bucureștiului.

S-a discutat **Mesajul Regal**. Ciorna acestui Mesaj a fost **redactată de mine**.Prin urmare, eu nu vorbesc din auzite ,

[...] vorbesc din ceea ce știu, vorbesc întemeiat pe fapte, la care am avut marea cinste de a fi părtaș.

Acesta este adevărul istoric. Încă o dată vă spun : **((: ar fi bine să nu mai veniți cu această chestiune** ,

și **n-o mai tratați** , pentru respectul convenit adevărului istoric , **cu atîta violență și patimă.** " (p. 591)

I.Mihalache / 1 sept.'32

▣ **PNL -reforme democratice**

(replică la replica lui Duca)

- **I.Mihalache** : " Dlor deputați, din amănuntele pe care ni le-a dat d.Duca , **am constatat** mai întîi, că **d-lui n-a vorbit de ce nu a fost dat votul universal și exproprierea largă** a celor 2.600.000 , adică a celor două reforme venite după război, **ci a arătat de ce nu a putut fi realizat colegiul unic și exproprierea îngustă** , care fusese promisă prin scrisoarea lui Ioan Brătianu , din 1913, iar că acestea nu au putut fi date, din pricină că PNL nu a avut libertatea de acțiune : **s-a temut de Partidul Conservator.** "

- **IGDuca** : " Aceasta era o concepțiune mare, de om de stat , **d-le Mihalache, ridică-te mai sus, pentru Dumnezeu ! "** (aplauze la PNL)
- **Mihalache** : " Dle Duca, eu sunt convins că, **dacă** PL exista o profundă și sinceră convingere ,

dacă era omogenitate de vederi, **dacă** era unanimitate de vederi, pe aceste mari chestiuni,

PL, care nu s-a împiedicat de Partidul Conservator în alte împrejurări, nu era să se împiedice tocmai pe aceste mari probleme, și când avea atâtea sute de mii de țărani în spatele său. (**aplauze la PNȚ**) ,
pe care-i putea porni , cu și mai mare entuziasm la război.

Dvs trebuia să ne fi arătat de ce PL nu a realizat , nu colegiul unic, ci **sufragiul universal**, pe care-l avea înscris de aproape 30 de ani, în program **și exproprierea largă** , cu care se laudă acum, **decît după război.**

Aceasta să o facă **istoricii dvs.** Pînă atunci , noi știm un lucru : unul dintre istoricii noștri de **astăzi, d.lorga,**

a făcut altfel povestea acestor evenimente , fiind față și d-voastră . (**aplauze prelungite la PNȚ**) (p. 591)

Mihalache / 1 sept.'32

▫ **Regele Ferdinand și reformele.**

" Și pentru că aici este vorba de **amintiri istorice** și de omagiul care s-a adus **Regelui Ferdinand** ,

omagiul la care și noi ne alăturăm, țin de datoria mea să vă spun

ce mie mi-a spus Regele Ferdinand , într-o audiență textual :

< reforma votului universal și a exproprierii , Eu, Regele Ferdinand , le-am făcut >

(**aplauze la PNȚ**) (p. 591)

Mihalache / 1 sept.'32

▫ **PNL: reformele , războiul**

(contra-replică la replica lui Duca)

" **Die Duca**, voi fi fericit ca **istoricii d-voastră să mă convingă că am fost înșelat . Deocamdată**, pînă acum , tare **nu știu de ce ați pus în program votul universal și l-ați ținut 30 de ani nerealizat.**

Ca reprezentant al clasei țărănești , știu că în realitatea zilei și în realitățile noastre sociale ,

această clasă țărănească nu a avut nici o deosebire de tratament

în raporturile cu clasa conducătoare din trecut și cu viața politică ,

între Partidul Liberal și Partidul Conservator " (**aplauze la PNȚ**)

Și, ca să punem punct : știm că , **1907 și 1916**, adică așa cum ne-ați dus pregătiți de război,

o fi aparținînd și Partidului Conservator, dar în proporția în care a guvernat țara;

restul vă aparține d-voastră " (**aplauze prelungite și îndelung repetate la PNȚ**)

(p. 591)

IGDuca / 1 sept.'32

▫ **PNL : războiul**

(replica la noua replică Mihalache)

[**LD : Negarea rolului PNL pentru război, pentru Unire... a fost leit -motivul atacurilor PNȚ.**

Psihologic, trebuie să am în vedere , accentul subiectiv fatal, pus de șefii PNȚ , pe atunci **simplici ofițeri**

în armatele adverse - **Maniu** , în armata austro-ungară ; **Mihalache**, în armata Vechiului Regat - .

astfel explicîndu-se înverșunarea cu care nu au renunțat niciodată la atacurile lor]

"Voi răspunde d-lui Mihalache , pe larg, în **chestiunea pregătirii militare** și unul din motivele pentru care

am anunțat ieri [**LD : lipsă doc.**] că **voi interpela în chestiunea armatei**,

este nu numai spre a stabili care este astăzi situațiunea apărării noastre naționale , dar ,

pentru a răspunde totdeodată și la acuzațiunile pe care , **cu atîta ușurință, le aruncați**

și al cărui ecou v-ați făcut dvs. [**Mihalache**] , de la această tribună, în privința pregătirii noastre militare ,

la intrarea noastră în rzboi ." (**întreruperi, zgomot la PNL**)

Vă declar, d-lor, de pe acum, nu numai că **nu avem să roșim de rolul pe care l-am jucat** în aceste împrejurări istorice, dar că , **dacă mai aveți o fărîmă de dreptate în sufletul d-voastră, veți fi obligați să aduceți omagiul d-voastră sfortărilor pe care noi le-am făcut atunci.** " (**aplauze prelungite la PNL**) (p. 591) [.....]

Și , ca să conchidem .D.Mihalache crede că este foarte abil cînd mereu repetă :
ați vrut colegiul unic, nu vot universal .

" De sigur, era vorba de **o problemă în plină evoluțiune** [...] ea își urma fatal drumul ei. **Omul de stat nu poate să realizeze dintr-odată toate concepțiile lui.** Numai naivii , numai nepregătiții în politică , își închipuie asemenea lucruri și își facasemenea iluzii ." (**aplauze la PNL**)

- **I.Mihalache** : " Timp de 30 de ani , votul obștesc a fost numai în programul naivilor din partidul d-voastră ? "

- **IGDuca** : "O asemenea concepție nu era permisă unui om cu înțelepciunea și experiența politică a lui Ionel Brătianu și nici regele Carol nu ar fi permis ca această chestiune să se rezolve în vremuri normale, fără o fatală evoluție. [.....]

PNL a reprezentat întotdeauna **progresul**, nici o dată măsurile restrictive.

Dle Mihalache, de aceea ai să te trudești încă atîția ani , cît vei mai trăi, **să ne ieși acest merit** " [!!!]

- **Mihalache** : Am ceva mai bun de făcut

- **Duca** : Dar îți declar dinainte că **nu vei reuși**, fiindcă **sunt adevăruri istorice** mai puternice

decît voința și de cît patimile d-tale " (**apaluze la PNL**) (p. 592)

Gh.Brătianu / 1 sept . '32

▣ PNL- reformele democratice

(replică la opiniile lui Mihalache) **Vezi pe larg și context la fișier PNL-1**

[**LD : atitudinea lui este dramatică, paradoxală .... față de confruntarea dintre PNL și PNL-ducist.**

Ca și cu alte prilejuri, ocolește , ignoră , existența celui alt partid, vorbind parcă în numele unuia singur !]

[.....]

" Scopul meu este însă să **protestez cu toată vehemența și cu toată indignarea împotriva falsificărilor istorice** cari se încearcă atunci **cînd se contestă meritele Partidului Liberal,**

și ale marilor săi conducători de altă dată , în chestiunea **ridicării morale și materiale a păturii țărănești** din această țară. (**aplauze la PNL**)

Dle ministru Mihalache , ați citat adineauri **părerea d-lui Iorga.**

" Însă , în această chestiune , ca și în altele mai recente, ca și în "**Doi ani de restaurație**" ,

d.Iorga este stăpînit de **aceeași patimă** , de aceeași **vâltoare de luptă pătimașă** , care întunecă vederile acestei Adunări "

"Asupra acestei chestiuni, **nu din patimile care vă frămîntă** , aici, **va ieși adevărul. Istoria se va pronunța asupra ei , cu toată obiectivitatea și cu toată seninătatea care o caracterizează.**[.....]

- **I.Mihalache** : " Fac un **apel la d.Brătianu** , care este istoric, ca în preocupările d-sale de istoric

- și fac un apel **și la ceilalți istorici** - atunci **cînd vor judeca trecutul** țării noastre și **activitatea** pe care au desfășurat-o **guvernării** noștri , **pînă la Unire**, să rezerve un **capitol** prin care **să explice viitorului** ,

cum se poate ca în România să existe pe un pămînt atît de bogat , cea mai săracă clasă țărănească ? (**aplauze, bravo , la PNL**)

Cum se poate ca, după atîția ani , după atîtea decenii de fericită guvernare liberală, să avem în România **cea mai mare mortalitate și cel mai mare analfabetism din Europa ?**

Atîta și nimic mai mult." (aplauze prelungite la PNȚ) (p. 592)

[Șt.Cicio - Pop anunță că nu va mai îngădui întreruperi . Se ia o pauză . V.Rădulescu reia discursul.]

V.Rădulescu / 1 sept.'32

▣ **Votul universal**

(după replicile lui Duca și Gh.Brătianu , contrate de Mihalache)

[LD : reține ! atît de rar ai găsit preocupări pentru adevărul istoric ! Nu știi ce profesie avea acest Rădulescu]

- **V.Rădulescu** : " Dle președinte, d-lor deputați, **lunga incursiune în domeniul istoric**, pe care a făcut-o d.Duca, **nu m-a convins** în ceea ce privește **adevărurile istorice** , pentru că chiar **d-sa a recunoscut că cele două reforme au fost impuse de vreme.**

Mi-a mai dovedit această lungă incursiune un lucru,

că **istoria nu trebuie scrisă de acei cari participă la evenimente** .

istoria este scrisă mai târziu , cînd faptele vor putea fi privite sub o anumită perspectivă ,

de acei **oameni cari vor putea să aibă note de la toți cei ce au luptat între dînșii** .

" În orice caz, d-lor, **dacă istoria va contesta paternitatea Partidului Liberal**, în ce privește cele două mari reforme, **un singur lucru este hotărît și lămurit** , și **acest lucru nu este nevoie** să ni-l lămurească nici d.Duca, nici d.Brătianu [.....]

că **votul universal a fost escamotat de Partidul Liberal** (aplauze la PNȚ)
că timp de **10 ani țara întreagă a fost batjocorită** , că **nu au fost alegeri libere** și că **votul universal a fost un simulacru.**

" **Nu avem nevoie** , pentru această chestiune , de **cunoștințele istorice ale d-lui Duca** pentru că aceste lucruri le cunoaștem noi , cari **am fost martori** ai acestor scene.

(apalauze la PNȚ)

- **Voce PNȚ** : Am fost victimele

- **V.Rădulescu** : "**Oricare ar fi fost partea de contribuție , ea a dispărut** prin modul cum s-a comportat Partidul Liberal față de ele. [...]" (p. 593)

V.Rădulescu / 1 sept.'32 , retro'1913

▣ **Mihalache, țărăniștii - conservatorii .**

(replică la polemici)

" **Eu mai știu un amănunt istoric.** Mi-au căzut în mîină **documente care contrazic spusele d-lui Duca**

- **Memoriile lui Maiorescu** - dar regret că nu știam că acest lucru va fi adus în discuție publică.

Din duelul care a fost zilele trecute între d.Maniu și Duca, d Duca a crezut că, provocîndu-l ,

d.Maniu va veni să dea explicații , și a venit cu tot acest material documentar.

Spuneam că mi-a trecut prin mîină o dată acest document și trebuie să existe acest document :

am văzut **o notiță a lui Maiorescu** , după pacea de la București, prin care Maiorescu afirma următorul lucru :

Majestatea Sa Regele Carol I , imediat după încheierea păcii de la București , **a avut impresia**

că **Ionel Brătianu a aruncat acele două reforme ca o digresiune** [LD sic ! poate a vrut să spună "divesiune " ? !]

pentru **ca să întunece gloria lui Maiorescu**, care făcuse războiul și pacea de la 1913."

"Această constatare pe care o face Maiorescu, este în continuă concordanță cu toată **atitudinea** de ani de zile,

de decenii, **a Partidului Liberal**, care **a vrut ca orice reformă** să fie considerată de opinia publică **ca aparținînd lui.**

Este cunoscut în deobște **acest sectarism**, care **a caracterizat întreaga operă a Partidului Liberal.**

Dar nu s-au mărginit - de aici am plecat eu - cuvîntătorii PL să preamărească aceste reforme ale PL:

Au dat și o serie de atacuri contra PNT, căruia **i-au contestat orice participare** în domeniul vieții publice a României."Aș putea să amintesc și eu o cunoștință a mea .Îmi aduc aminte de cuvintele lui **Alexandru Constantinescu** , ministrul Domeniilor, care, atunci cînd a venit **legea de expropriere a pădurilor** , a spus aceste cuvinte ,

auzite de mine : **< Decît să o facă țărăniștii , mai bine o fac eu. >**

"Aceasta ne face **dovada** că **multe reforme** cari se prezintă ca ale PNL, **erau făcute** sub presiunea evenimentelor și

sub presiunea acestui tînăr partid , care amenința existența Partidului Liberal." (**aplauze la PNT**)

D.Iamandi ne întreba : **ce a căutat Cantacuzino alături de d.Mihalache ?**

"I-am putea răspunde că acesta este **marele merit al lui Ion Mihalache : nu a fost sectar, nu a fost exclusivist.**

leșit din straturile adînci ale poporului , fiind neconținut țaran, el **nu a precupețit concursul nici unui român**

și a fost mîndru cînd în mișcarea începută de el , **sub stindardul Partidului Țărănesc**, a putut să grupeze **toate valorile țării.** (**aplauze la PNT**)

Mai degrabă am întreba : **de ce oamenii mari ai țării au avut repulsie pentru PNL ?"**

I-aș aminti d-lui Iamandi că în **pleiada de oameni mari** , cari s-au înregimentat **sub drapelul lui Ion Mihalache**,

s-a găsit și ilustrul fiu al Moldovei, **Matei Cantacuzino**, care, deși profesor universitar ,

s-a înregimentat sub învățătorul Ion Mihalache. "

"Adevărul este că **acest partid a atras în rîndurile sale toți oamenii de seamă, toate figurile** cari s-au ilustrat în viața publică de la război încoace. **Acesta este adevărul** , și așa se explică de ce oameni **ca Matei Cantacuzino** , au fost în Partidul Țărănesc , alături de d.Mihalache ." (p. 593)

V.Rădulescu / 1 sept.'32

▣ **Maniu, ardelenii - Brătianu , liberalii**

(replică - polemică)

"Ni s-au mai adus și alte învinuiri . A mai găsit d.**Iamandi** , cercetător al realităților istorice,

că d.Maniu nu mai are Ardealul la picioarele lui, ca altă dată ; că este alungat din Ardeal .

În cercetările sale obiective , d.Iamandi ce credeți că a găsit ?

Că Ardealul s-a lipit trup și suflet de Partidul Liberal " (**ilaritate pe băncile**

PNT)

"Mă gîndeam **unde este pictorul** care, entuziasmat de cuvintele calde ale d-lui Iamandi, ar putea să facă acest tablou , care să reprezinte realitatea politică a vremurilor de astăzi : **pe d.Maniu , izgonit din Ardeal** ,

iar Transilvania întregă prosternată la picioarele d-lui Dinu Brătianu " (**aplauze la PNT**)

- **C.I.C.Brătianu** : Eu mă întreb ce intervențiune am eu în această chestiune ? "(**ilaritate pe băncile PNL**)

- **V.Rădulescu** : " [...] ați fost în fața mea . Am dat un exemplu de legătură sufletească , care este între dvs. și Ardeal .

Această legătură este între toți membrii PL și Transilvania " (**aplauze la PNT**)

- **CICBrătianu** : " Eu am cel puțin o calitate , **pe care mulți dintre dvs nu o aveți . Nu-mi trebuie influență mai mare** și nu cer mai mult decît să trăesc liniștit în cercul meu " (p. 593)

V.Rădulescu / 1 sept.'32

▣ **Moralitate - avere**

(replică lui CICBrătianu)

[**LD : atenție ! nu cu expresiile de astăzi, grijă pentru "imaginea " partidelor ... în posteritate ;**

grijă pentru responsabilitatea cuvîntului rostit ; grijă pentru onoare și prestigiu ; Dar ... enunțate și pretinse doar adversarului ! Pentru că realitatea nu a fost așa .]

- **V.Rădulescu** : " Fiindcă **d.Brătianu** mă provoacă sub această formă , îi reamintesc , pentru că **vorbește de modestie** , două cuvinte din cuvîntarea d-sale , rostită zilele trecute :

< Să trecem acum la **sănătatea morală**.În această materie, **am o foarte mare autoritate....>**

(**ilaritate pe băncile PNT**)

"D-lor deputați, **nu contest cinstea d-lui Brătianu**, dar eu nu înțeleg un lucru :

caracter de bronz și cinstit în viața publică , este omul sărac ,[!!!]

supus neconținut ispitei și care rezistă neconținut ispitei.

Nu sunteți din acest p.d.v. nici alături de **Rosetti** ,nici de **Kogălniceanu**, cu care v-ați comparat dvs.

- **CIC Brătianu** : Nu cunoașteți istoria țării .

- **V.Rădulescu** : " Nu este un lucru necorect că sunteți **moștenitorul unei averi mari** (**exclamări la PNL**)

Evident : nu este un lucru necorect că aveți ca moștenire **viile lui Simulescu** ; nu este un lucru necorect

că sunteți **administrator la " Letea"** ; nu este un lucru necorect că sunteți **director la Creditul Rural...**

- **Voce liberală** : " Acestea sunt merite "

- **V.Rădulescu** : ...cu **toate avantajele materiale** ce rezultă din aceste situații.

Dar noi nu știm ce s-ar fi întâmplat **dacă d-voastră** ați fi avut nenorocirea **să nu aveți această situație materială** ,

și țara ar fi pus la încercare virtutea dvs ." **[?!?!]** (**aplauze prelungite la PNT ; protestări la PNL**)

- **CIC Brătianu** : Cer cuvîntul în chestiune personală . D.raportor a spus că am avut o moștenire de la tatăl meu .

Am moștenit datoriile de la tatăl meu (**protestări la PNT ; aplauze la PNL**) Tatăl meu, după 12 ani ca prim-ministru,

a lăsat 200.000 lei datorii. Acesta este adevărul , că **noi cei trei frați, am muncit 10 ani pentru ca să plătim**.

Vedeți, **noi am fost oameni muncitori**. (**aplauze la PNL**)

- **V.Rădulescu** : Noi nu v-am atăcat ...

- **CIC Brătianu** : " Noi am trăit din munca noastră ."

- **V.Rădulescu** : " **Noi avem** pe aceste bănci - și pe banca ministerială și pe băncile majoritare -

oameni care au rămas neconținut săraci , deși au avut înalte dregătorii publice...

- **CIC Brătianu** : "Cari sunt aceștia ? Eu îi văd îmbogățiți pe toți .

- **V.Rădulescu** : " Nu aveți autoritatea să vorbiți în materie de morală de la o așa de mare înălțime

și majoritatea nu primește lecțiuni de la dvs. " (**protestări, mate zgomot, apaluze, proteste , reciproke**)

- **CIC Brătianu** : " **D.voastră toți trăiți din funcțiile statului , din veniturile contribuabililor "**

- **V.Rădulescu** : "Ați avut **un discurs plin de patimă la adresa PNT** și suntem în drept să răspundem la aceste atacuri "

- **C.Xeni** : "Ați căzut la atacuri personale " [.....]

- **V.Rădulescu** : " Îmi amintesc , d-lor, care a fost **atitudinea d-voastră față de Partidul Național din Ardeal,**

față de urmașii acelor cari au ținut aprinsă flacăra patriotismului în Ardeal , și care a fost atitudinea noastră."

Spunea Dinu Brătianu : **<Greșala cea mare a dvs.și în special a Partidului Național din Ardeal, este că membrii acestui partid , atunci cînd au venit în Vechiul Regat și au văzut aceste averi, și-au închipuit că toate aceste averi sunt făcute în dauna statului.[...]**

Cunosc o seamă de **îmbogățiți de război** , care n-au luat nicio dată parte ,

nici măcar ca deputați sau senatori , în organizația de stat , și s-au îmbogățit .> " [...]

Dvs spuneți :ardelenii au crezut că aceste averi s-au făcut prin furtișaguri și de aceea au început să facă și ei așa...

"Eu vă întreb , d-le Dinu Brătianu , ce va zice un biet student, mai tîrziu, peste mulți

ani, între pereții bibliotecii, **cînd va citi** ce s-a petrecut în timpurile acestea și **cînd va vedea că d.Dinu Brătianu**, fruntașul PNL, **a calificat pe fruntașii Ardealului**, pe urmașii marilor eroi ai neamului românesc, **ca oameni de afaceri** ?

Ce era în intenția și mintea Partidului Liberal ? **Cîini după pradă ! Noroc că PNL n-a împărțit prada cu acești oameni** .

Aceasta este **concluzia pe care o va trage tineretul viitor**, citind rîndurile d-voastră " (p.594)

V.Rădulescu / 1 sept.'32

▣ **Meritul PNȚ : Restaurația**

CIC Brătianu și lamandi au contestat **orice merit al PNȚ** pentru **ideea democratică**. "Să restabilim adevărul [...] Este adevărat, d-lor, că **restaurația este rezultatul voinții generale a țării** .

Acesta este adevărul. (**vii alauze la PNȚ**)

Dar nu este mai puțin adevărat că **dacă PNL rămînea la putere, acest act nu s-ar fi făcut**. (**aplauze la PNȚ**)

Și putem să revendicăm în favoarea noastră tot acest act înalt, care a pus **România pe temelii adevărate de existență națională** .

Acesta este marele merit al nostru, pe care dvs nu ni-l veți putea nega niciodată.

Noi n-am avut numai această atitudine, ci am avut- o totdeauna **față de Prințul Moștenitor** .

Și este o rușine să amintim ce ați făcut d-voastră în această chestiune.

Dar închid acest capitol și merg mai departe ."

- **Leonte Moldovanu** : Mai bine că-l închizi ! " (**proteste la PNȚ**) (594)

V.Rădulescu / 1 sept.'32

▣ **Meritul PNȚ : libertățile publice** .

" N-am făcut noi pentru **libertățile publice din România**, nimic ?

Amintesc un fapt istoric : deși ați guvernat Țara Românească în timpuri mai puțin grele decît noi,

deși ați condus destinele aceste țări atunci cînd criza nu se deslănțuise și cînd pericolul social nu era așa iminent ,

n-ați putut guverna țara fără cenzură și fără stare de asediu. (**aplauze la PNȚ**)

Noi am desființat-o .

Dacă n-am putut da claselor producătoare tot ceea ce sufletul nostru ar fi dorit , nu e mai puțin adevărat că **am avut toată dragostea** ca să le dăm ceea ce trebuia să le dăm.

Și **dacă** clasele muncitoare erau în lipsă și nu aveam posibilitatea materială de a le procura un trai mai bun,

ne-a lăsat sufletul măcar să dăm poporului românesc libertatea necesară

și **această libertate este opera noastră** .(**vii aplauze la PNȚ**) (p. 594)

V.Rădulescu / 1 sept.'32

▣ **Meritul PNȚ : consolidarea unității naționale.**

▣ **Regățeni-ardeleni , Mihalache-Maniu , în PNȚ**

[LD : Chiar dacă meritorie, străduința lui Rădulescu de a transforma divergențele din PNȚ ,cu merituose năzuințe naționale, este ... penibilă și greu de preluat .Îmi pare rău pentru asta .]

" Ce am făcut noi ,Partidul Țărănesc, de pe atunci ,în această chestiune , ca **să consolidăm ideea unității naționale** ?

Am făcut unitatea națională .Am dat un exemplu eclatant , care va fi mai doveditor decît toate frazele sfărăitoare și decît toate declarațiile care se fac , cînd , la un moment dat, **Ion Mihalache**, șeful necontestat al Partidului Țărănesc, pentru a cimentea pentru

totdeauna unirea cu Ardealul, **s-a închinat în fața Ardealului**
și **și-a cedat șefia în mâinile ilustrului fiu al Ardealului , Iuliu Maniu "**
(aplauze la PNȚ)

"Așa am tratat noi pe fiii Ardealului , pentru că noi știam și aveam această convingere
făcută,

că toate sacrificiile noastre militare , ar fi fost inutile

dacă nu era acolo **cineva** care să ție aprinsă **flacăra aceasta a românismului.**

Și pentru cei pe cari i-am găsit acolo , **am fost gata să ne închinăm și am făcut
această unire .**

Unirea aceasta s-a cimentat și mai mult în ziua când

Iuliu Maniu , retrăgându-se de la șefia PNȚ , **a cedat locul său lui Ion Mihalache .**

Acestea **sunt gesturi elocvente** cari dovedesc că **în fruntea PNȚ se găsesc oameni la**
cari

ideea aceasta a consolidării unității naționale este o realitate ." (Vii aplauze, bravo,
la PNȚ) (p. 594)

V.Rădulescu / 1 sept.'32

▣ **Meritul PNȚ : salvarea dezastrului economic.**

▣ **Împrumutul stabilizării .**

▣ **Experții străini.**

▣ **Criza.**

Ni s-a spus de d. **Iamandi și Duca** că suntem moștenitorii veseli , feciorii de bani
gata .....

"Dar ce ? Noi trebuie să credem **numai ceea ce scrie "Universul " și " Viitorul " ?**

Noi nu știm care era **situația țării în 1928 , din p.d.v.financiar ?**

[...] **Bugetul statului** se găsea **descoperit cu 10 miliarde și jumătate -**

- **CIC Brătianu** : Nu e adevărat! **Raportul Rist** e categoric în această privință .

- **M.Popovici** (ministr.Justiției) : **Faceți o greșală fundamentală** , când invocați
afirmațiunea d-lui Rist

și când faceți aluzii că erau la cifra de 1.620.000.000 , socotind această cifră ca
deficitul total.

De fapt, acești 1.620.000.000. erau numai deficitul de la diferitele departamente ,
provenit din diverse arierate neplătite,

și nu suma totală a deficitului.Numai deficitul căilor ferate se ridica la 8 miliarde,

iar **deficitul anului 1928 se cifra aproape la 6 miliarde.**

Or, ce am plătit noi din împrumutul de stabilizare , dacă nu datorii existente ?"

(aplauze la PNȚ)

[...] Afirm că **treceau de 18 miliarde datorii pe care le-am moștenit atunci de la
d-voastră "** (aplauze la PNȚ)

Iar în ce privește 1.620.000.000 , acestea erau doar datorii mărunte, lefuri și pensii
neplătite (1918-1920 !)

El poate dovedi pe bază de acte, de date...

- **V.Rădulescu** : Când face unele afirmații, el se bazează pe documente. " **Prin planul
de stabilizare din 1929,**

cu ocazia împrumutului de stabilizare, **10 miliarde și jumătate** au fost destinate
acoperirii restanțelor ,

golurilor din bugetul statului român, căci pînă la acea perioadă,

am trăit într-o **ficțiune bugetară** , pentru că ați prezentat țării **bugete fictive**, cu

excedente imaginare .

[...] Aceasta înseamnă că **noi suntem feciorii de bani gata ai d-voastră ?**

- **CIC Brătianu** : "Ați găsit împrumutul de stabilizare "...

- **M.Popovici** : " Numai la Banca Națională erau **11 miliarde datorii** lăsate de dvs., care
, prin evaluări și alte operații,

au fost **reduse la 4 miliarde.** [...] **Dvs ați făcut datorii și noi a trebuit să le**

aranjăm."

- **CIC Brătianu** : " Ați găsit împrumutul de stabilizare tratat și nu ați avut decît să-l

iscăliți."

- **V.Rădulescu** : " [...] vă reamintesc că în iunie 1928 chemaserăți experții străini în țară, care nu mai veneau .

Au venit experții și-mi aduc aminte că spuneți în fiecare zi : împrumutul este ca și încheiat .

A venit vara, **experții au plecat, împrumutul nu a putut fi încheiat.**

Acesta este adevărul istoric. V-ați găsit în această situație grea, cu **moneta nestabilizată** și

în imposibilitate de a face împrumutul. În aceste împrejurări ați părăsit piuterea.

"

A urmat un fapt neprevăzut : **catastrofala cădere a prețurilor din 1929** ....
(p. 595)

[.....] Când a venit catastrofala prăbușire a prețurilor , când clasa țărănească s-a resimțit,

când producția agricolă nu a mai avut preț, **întreaga țară a fost în agonie.**

[.....]

marea **depresiune economică din 1929** , care se accentuează din zi în zi, și pentru care nu avem speranțe de îndreptare.

Din nefericire , a căzut prețul la cereale, la petrol, la lemn.

Și ... adversarii se întreabă ... **ce a făcut Mihalache ? ce a făcut Madgearu ?**

/ Nu a făcut Mihalache nimic pentru **selecționarea semințelor ?**

/ " " " " pentru **Camerele Agricole** , cu mașini agricole ?

/ " " Madgearu nimic pentru **intensificarea exportului nostru ?**

/ " " " acele **tratate** cu Franța, (pentru porumb), cu Italia și Iugoslavia (pentru vite) ?

/ Nu a urmărit Madgearu acel **bloc al țărilor agrare** , menit să le scape de sărăcie ?

.... Dar în timp ce toată lumea recunoștea că este cea mai profundă criză,

dvs , liberalii, afirmați , cu o încăpăținare care va rămâne de pomină, **că treburile statului merg rău,**

pentru că Mihalache și Madgearu sunt incapabili ,

iar **numarul a dispărut din circulație , pentru că l-au furat Boilă și Bocu....**

- **Voci PNL** : Pentru că așa este .

- **V.Rădulescu** : "Vă asigur că **este cea mai mare mișelie din istoria politică a statului nostru.**" (p. 596)

V.Rădulescu / 1 sept.'32

▣ Statul țărănesc

[LD : fiecare național-țărănist avea propria definiție și propriile argumente pentru "statul țărănesc" ;

Vă trebui să extragi , totuși, câteva elemente dedoctrină .V.Rădulescu este un "țărănist" neaoș

Eu nu cred că am auzit vreun național-ardelean să explice formula...] ,

Gazetele care sunt contra noastră **s-au speriat de această formulă .**

Pe două coloane, "**Universul**" și "**Viitorul**" au făcut apropierea dintre **doctrina noastră** și a lui **Stamboliski** ,

spunând că noi nu vrem altceva decât **tirania satelor**, că vrem **ca analafabeții satelor** să conducă țara aceasta.

"Ce eroare ! Nu este adevărat și noi avem curajul mărturisirii sincere.

Când s-a organizat acest **Partid Țărănesc în Vechiul Regat** , noi **am avut ca scop ridicarea clasei țărănești**

și am avut această sinceritate de a mărturisi , și avem și astăzi sinceritatea **de a face din nou această mărturisire.**

"Aceasta era **o mare chestiune de echitate socială** , pentru că era cunoscut de toată lumea adevărul că

nu exista o clasă socială rămasă mai înapoia istoriei, decât clasa rurală a Țării Românești

și **nu era în nici o țară o diferență mai mare între o clasă și alta** , ca în România.

Era vorba de **o dreptate istorică** [...] noi aveam ferma credință că

această clasă țărănească a dus și în trecut și va duce și în viitor , toată

greutatea statului românesc."

Cînd a venit catastrofa prăbușire a prețurilor , cînd clasa țărănească s-a resimțit, cînd producția agricolă nu a mai avut preț, **întreaga țară a fost în agonie.**

Am avut dreptate atunci să luptăm pentru clasa țărănească sau nu ?

Acesta este adevărul și trebuie mărturisit cu toată sinceritatea. Am luptat pentru că luptam pentru economia generală a țării și **ne menținem și astăzi în această formulă de stat țărănesc** .

Nu este vorba aici de **dictatura unei clase** ; este vorba de **diferența** care ar putea să fie

între structura prea complicată și greoaie a mecanismului statului față de viața simplă a țaranului .

Nu cumva **complicația aceasta a ministerelor , cu mii de funcționari , nu cadrează** cu obiectul principal al economiei generale , **cu viața țaranului nostru ?**

Și, în orice caz, drept este că **în timp ce se accentuează acest lux și a ceață rafinare a vieții de la oraș,**

sătenii să nu mai aibă spitale, iar femeile să nască fără vreo asistență medicală ?

Se poate continua mai departe această stare de lucruri ? I

lată ce înțelegem noi prin **formula aceasta a statului țărănesc.** " (p. 596)

V.Rădulescu / 1 sept.'32

▣ **Apel la colaborare cu pistolul la tâmplă !**

[**Extraordinară răsucire de poziție , pentru un final de discurs, pentru un final de dezbatere la mesaj,**

după aproape o lună în care PNȚ nu a făcut alceva decît să lovească în PNL !

Și, ca ultim argument : șantajul cu Regele !]

PNL cunoaște bine **cauzele adînci și îndepărtate ale crizei** , știe că toată lumea geme,

dar ... **se menține într-o atitudine de sectarism...** pentru care opinia publică îl condamnă.

"În aceste împrejurări, **nu aveți dreptul să răscoliți neconținut trecutul** , și pe mine să mă iertați că am făcut-o, dar am făcut-o provocat .

Este și în interesul d-voastră, și în interesul țării , ca să dăm trecutul uitării ,

și să începem o epocă nouă.

- **Voci PNL** : S-o începem de la 1928 , s-o începem cu d-voastră ! (întreruperi)

- **I.Vasilescu -Nottara** : Să vă uităm trecutul nefast

- **V.Rădulescu** : **Vreți să nu dăm trecutul uitării ?** Vi-l restabilesc în două cuvinte : ați falsificat regimul parlamentar .Aceasta ați făcut în timp de 10 ani.

Ați respns apelul Majestății Sale Regelui la colaborare .

Ați ajutat guvernul Iorga , producînd această deviere a normelor constituționale în Țara Românească și

ați avut atitudinea conuscută față de Coroană , atitudine pe care o continuați și astăzi , prin insinuațiuni perfide,

aruncînd cuvîntul că acest regim este o provocare a țării .

lată de ce a spus să uite trecutul.

" **Trebuie să vă acomodați noilor împrejurări și să veniți cu inima curată la lucru** , pentru că , în adevăr,

este o crimă astăzi , ca un om politic să respingă apelul de colaborare pe care l-a făcut Majestatea Sa Regele.

PNȚ ,care n-a fost de acord cu guvernul Iorga, după ce l-a criticat ...

a dat tot concursul la lucrările parlamentului.

"Aceasta este mai moral decît ce ați făcut d-voastră.

Dvs nu v-ați opus la formarea guvernului, numai ca să puteți intra cîți mai mulți în Parlament,

iar a doua zi l-ați făcut cea mai crâncenă opoziție "

"Ca deputat și ca om , nu-mi permit să vă dau vreun sfat .**Ca raportor al Adresei**, îmi îngădui să fac acest lucru.

Sunteți datori , pentru binele acestei țări, **să părăsiți linia pe care o urmați.**

Dacă nu vă veți acomoda noilor împrejurări, **dacă** veți otrăvi neconștient viața publică a acestei țări,

așa cum ați otrăvit-o până acum, **nu veți mai exista în istoria politică a acestei țări.**

și **este posibil ca stindardul dvs să treacă în alte mâini mai curate "**

[aluzie la Gh.Brătianu !]

(aplauze prelungite la PNȚ)

Dacă vă veți menține în această atitudine , impregnată de calcule electorale , de interese meschine și de echivoc, **vremea vă va măcina , și nu veți rămâne în viitor decât o simplă expresie electorală**

a vremurilor de astăzi. Iată de ce **sunteți datori să ne dați tot concursul .**

Noi vă chemăm în ajutor, așa cum este dator să o facă orice om cinstit .

Dacă dvs nu ne veți da acest concurs, luați act că avem destule forțe în rândurile noastre , avem destule inimi curate

să ne continuăm drumul singuri.

Noi facem un apel călduros la toate inimile curate, la toată opinia publică și la toată presa cinstită ,

și suntem siguri că cu ajutorul acestora vom izbuti.

Istoria va spune care sunt astăzi forțele oarbe ce țin în loc dezvoltarea a neamului nostru

și **care sunt puterile de lumină și de viață** , ce mână acest neam pe drumul progresului și al civilizației ."

(aplauze laPNȚ.Oratorul este felicitat de d-niiministrii și de dnii deputați) (p. 596)

V.Rădulescu / raportor, 1 sept.'32

I.Mihalache / intervenții

17.) Al.Vaida -Voevod (premier, ministr.de Externe, ad int. la Comerț) , discurs -conclusiv, Cameră, 2 sept.'32

(DAD, MO 22, șed. din 2 sept.'32, p. 607- 616)

[LD : titlurile problematizate, sublinierile și parantezele drepte îmi aparțin.

Vaida , apare mai ales în postura de " homo regius" .

Nu vorbește nimic concret despre intențiile guvernării - legislative, economice , sociale etc -

Ci se răfuieste mai departe cu PNL ! . De aceea discursul integral - vezi **fișier PNT]**

Vaida / 2 sept-'32

▣ Elogiu democrației parlamentare

▣ Mulțumiri protocolare

[LD : tactică ? sinceritate ? democratism ? naivitate ? viclenie ? bonomie ?]

S-a spus de către un opozant că **dezbaterile la mesaj** au fost **ridicol de lungi.**

" Părerea mea este că **această dezbateră a fost foarte necesară**, deoarece dacă este vorba

să se dea expresie tuturor nuanțelor de păreri , atunci **îndreptățit este fiecare partid** sau fiecare **fracțiune** ori **grup parlamentar** , ca , prin oratorul său, să vină aici și **să spună ce crede."**

Statistic, din **majoritate au vorbit 4 oratori** [LD :dar discursurile în discurs ?!]

De la PNLducist - 3 ; de la celelalte partide - 2 sau 1 .

Argetoianu a spus că el (Vaida) ar fi "**mama Camerei** " , adică un fel de

"cloșcă " .....

"nume care , în trecutul istoric al neamului românesc **nu este nume de glumă, ci de glorie !"**

I-am răspuns atunci : aceștia - arătînd spre dvs, spre liberali - **iată sunt fiii d-tale din flori .**

" D-lor deputați, **eu revendic dreptul** de a afirma că **fiecare dintre dvs. , de aici, fără deosebire de partid - deci nu numai minoritarii - aveți în suflet o scîntee de**

recunoștință pentru libertatea care a facilitat ca **întreaga națiune să fie reprezentată** aici , așa cum este , **fie cu păreri bune, fie rele** , dar cu părerile adevărate ale corpului electoral. (**aplauze la PNT**) Și dacă am ținut cu stricteță ca **alegerile să fie libere** , am făcut-o dintr-o înaltă convingere : **nu este bine ca părerile să fie înăbușite , nu este bine ca în masse să clocotească nemulțumirile** , ci ele trebuie , în deplină libertate , **să poată fi exprimate aici** , în Parlamentul țării , și **discutate contradictoriu**.

" De aceea , d-lor, **îmi pare bine că dezbateră a fost largă** , că **toate părerile s-au putut exprima liber** , fiindcă în ziua de azi , când se discută dispariția culturii europene, când toată lumea caută să găsească o soluție problemelor aproape de nerezolvat, atunci **trebuie să ne dăm seama** că noi, **o țară relativ mică** ca întindere și populație, și **un popor abia trezit la libertatea deplină cetățenească** , cu un stat intrat între țările libere constituționale, **avem datoria față de noi înșine**, să ne sfătuim , oricât de mari vor fi ciocnirile între diferitele opinii, **să ne sfătuim pentru a găsi soluțiunile pentru asigurarea viitorului acestei țări și acestui neam**.

Totodată, găsindu-le , să intrăm și noi în rîndul acelor state , cari și ele se zbuciumă , întîmpinînd poate greutăți mult mai mari , pe care noi le-am învins. "

" Dlor deputați, aruncînd o privire retrospectivă asupra istoriei neamului românesc , pe două mii de ani în urmă, am mîngîierea că , oricît de grele au fost restriștile prin care a trecut , **înțelepciunea poporului și înțelepciunea cumpătată a conducătorilor lui**, la sfîrșit au știut totdeauna să găsească **calea mîntuitoare** .

Vom ști și în viitor ca **împreună, noi și d-voastră, contrari politici** , dar mînați de același ideal,

să găsim această ieșire din impas. " (**aplauze la PNT**) (p. 605-607)

Vaida / 2 sept.'32

▣ **Opoziția**

" În această discuțiune, **diferiți oratori** , au venit și **au făcut critici , dar soluțiuni nu au dat**.

Eu le mulțumesc pentru critică , fiindcă, în definitiv, **soluțiuni dator este să dea guvernul** ieșit din majorități.

" **Mulțumesc** d-lui **Cuza** , mulțumesc reprezentanților **socialiștilor**, mulțumesc **partidului geogist**, d-lor **lupiști**, mulțumesc **maghiarilor**. Mulțumesc **LANC** și mulțumesc și altor grupări, dar înainte de toate d-lui **Duca** , ca reprezentant adevărat al partidului său, pentru că desigur, părerea din discursul său, este o mai fidelă expresiune a Partidului ducist liberal, decît discursul plin de porniri și de patimă a d-lui **Dinu Brătianu** . (**aplauze la PNT**) (p. 607)

Vaida / 2 sept.'32

▣ **Argetoianu ? Nu , PNL !**

[**LD : Vaida lovește, în fond, pe căi ocolitoare, învăluitoare , cu orice prilej, tot PNL ! Adică bate șeaua , să priceapă măgarul !]**

" Dar mai trebuie să amintesc în treacăt pe **d.Argetoianu** , al cărui discurs a fost destul de larg ca întindere , dar din p.d.v. al conținutului , **s-a redus la o tactică** , care voia să fie **bizantină** , cred, **nu dibace**,

deoarece în decursul discursului d-lui **Duca** , **d-sa a fost dezavuat** chiar și de **Partidul Liberal**,

sustinătorul guvernării lorga -Argetoianu . Anume , e vorba de **acea insinuare** , redată cu multă bonomie ,

care tindea să arate **că dînsul**, într-un moment oarecare , **a preferat să se retragă , protejînd partidul nostru să vie la putere**."

" **Dacă am fi protejații d-lui Argetoianu** , fiți siguri că **nu puteam obține, necum majoritatea**

prescrisă în legea electorală , făcută de Partidul Liberal la timpul său, dar **nici maximul acelor procente** , pe care **Partidul Liberal le-a dobândit** mai mult decât celelalte partide și fracțiuni de opoziție , adică nici cele 13 procente.

"Am convingerea că dacă nu ar fi sprijinit guvernul Iorga-Argetoianu , **Partidul Liberal ieșea mult mai bine și mai puțin compromis în fața opiniei publice din aceste alegeri "** (aplauze la PNȚ)

D-lor, de aceea , **termin scurt socoteala mea cu d.Argetoianu** ,pentru că eu constat că pe noi ea nu ne atinge.

Iar **intenția de a insinua spre Coroană** , cred că **este întârziată** , după **experiența pe care țara și Coroana**

au făcut-o , o dată cu politica d-lui Argetoianu. (aplauze la PNȚ) (p. 607)

Vaida / 2 sept.'32

▣ **Consens la partidele de guvernământ**

[LD : Am impresia că Vaida este primul politician care consacră , în conduita " partidelor guvernamentale "

ideea acestui consens , la care se va adăuga și cel privind Coroana.

El se va transforma, aproape, într-un automatism declarativ, sub care , însă ,au apărut fisuri și atitudini divergente.]

" Mi-a părut bine că **oratorul Partidului Liberal** , onoratul domn **Duca**,

după ce a spus că **nu dă nici un sprijin guvernului**,

a ținut să constate că **în trei puncte trebuie să fie înțelegere deplină între diferite partide**, și că,

oricare ar fi divergențele de păreri dintre noi, în aceste trei puncte trebuie să stăm pe aceeași bază . "

Primul punct este **politica externă** , al doilea este **armata** și al treilea punct este **chestiunea minorităților.**" (p. 607)

[**face largi paranteze privind aceste 3 domenii - vezi mai jos ! .**] [.....]

"Dlor deputați, **în aceste trei chestiuni** de care am vorbit ,

cu adevărat **nu ar trebui să fie divergențe de păreri și de atitudini** și

nici vreo deosebire între enunțare și aplicare , așa după cum a spus și d.Duca.

De aceea , dați-mi voie ca , acceptînd punctul d-sale de vedere de a combate prezentul guvern pînă în pînzele albe ,

să-i adresez o rugăminte : să primească **metoda de lucru** din cele mai multe Camere ,

ca partidele , care se țin drept de guvernământ, să aibă totdeauna în chestiunile mari ,

prin reprezentanții lor , un sfat , astfel ca atitudinea lor să fie - se înțelege , a unora

guvernamentală , a celorlalți , opziționistă -

în continuitate în chestiunile de interes mari de stat . "

Eu adresez , de la tribuna Parlamentului , **această invitație** partidului **liberal ducist** și partidului **liberal georgist.**

Ce mă îndeamnă să fac această îndemnare ? Nu numai interesul general al continuității ,

ci și o împrejurare care îmi impune , anume , să adresez această rugăminte : declarația

d-lui Duca că , în ultimii ani,

politica noastră externă ....

[**argumentează de ce este necesar - vezi mai jos !**] [.....] (p. 607-609)

Vaida / 2 sept.'32

▣ **Consens : Politica externă**

" **În politica externă** , bine înțeles , repet ce am spus întoate ocaziile , **nu mă țin mai responsabil**,

nici în fața prezentului ,nici în fața viitorului, nici în fața țării , și **nu țin responsabil nici**

guvernul , nici majoritățile ,

în măsură mai mare **decît orice partid , oricare fracțiune și oricare patriot**,

pentru că , în momentul cînd este vorba de **interesul superior al țării ,de prestigiul țării** în fața străinătății și

de asigurarea viitorului ei, **nu poate să existe deosebire între noi. "** (aplauze prelungite, **unanime**) (p. 607)

[.....]

declarația d-lui Duca că, în timpul ultimilor ani, **politica noastră externă nu a fost condusă cu destulă claritate**

și **au putut să apară în ochii străinătății oarecari echivocuri și atitudini** care ne-au fost nouă **foarte dăunătoare**

și pe cari , interesul superior al țării cere **să le risipim cât mai neîntârziat.**

Dacă în guvernarea lorga -Argetoianu s-ar fi practicat metoda de a se sfătui cu șeful Partidului Liberal pe care-l reprezintă d.Duca și care era susținătorul guvernului de atunci , **acele greșeli, desigur, nu s-ar fi comis.**

) Dacă s-au comis, o parte din vină cade și în sarcina Partidului Liberal. "

- **dr.I.Costinescu :** "Protestăm . **Noi am combătut guvernul lorga din ziua dintii.**

- **dr.Vaida -Voevod :** " Și atunci, d-lor, **ca să nu se mai repete asemenea greșeli și ca să fie înlăturate greșelile vechi**

în chestiunea externă , vă adresez această rugămintă și această invitație. " (p. 607) [.....]

- **Vaida :** " Dar pentru că mă tem de ziua de mâine , când cele spuse de d.Duca vor fi răstălmăcite tot de d-sa,

în numele dvs. , ca să ne atace , **vreau să fixez anumite declarațiuni ale d-sale.**

ca să fie bine înțeles și să nu se mai dea loc la **controverse și discuțiuni** între noi."

Mai întâi, în ce privește participarea noastră la **diferite conferințe** , apoi **situația noastră** sub raportul internațional și relațiunile noastre cu **Liga Națiunilor**.

Expertii străini

În ziarele "**Viitorul** " și "**Universul** " , adică în presa care secondează partidul dvs. ,

după tactica indicată de fiecare momnt, s-a și început **o adiere de atac** în numele suveranității naționale.

Adică noi participăm la conferințe, dar dacă nu vom ajunge la realizarea a tot ce dorim,

atunci ne vom face culpabili în contra suveranității naționale.

" Dacă **Vintilă Brătianu** , în 1928, a invitat experții tehnici din străinătate , **atunci a făcut un act patriotic ;**

dar **dacă noi îl facem , rugînd Liga Națiunilor să ni-i trimită, se și pornește atacul contra noastră.**

Suveranitatea

Înainte de război, era tradiția medievală a suveranității naționale , când fiecare principe din duzinele de principii

Germani își revendicau suveranitatea.De la aceia **s-a moștenit orgoliul** acesta și de **statele mici** ,

imitînd statele mari . A venit un moment , după războiul mondial , când la Conferința păcii ,

statele mari și mici au iscălit pactul Ligii Națiunilor Unite .

"Atunci vă întreb : oare **statele care și-au pus semnătura** pe pactul Ligii **nu au renunțat fiecare la o părțică**

din suveranitatea națională ? Oare Englitera , Franța, statele mari, prin aceea că participă și discută ,

și după ce au ajuns la o hotărîre **se supun**, în interesul comun al lumii civilizate , nu înseamnă că **au renunțat**

la o parte din suveranitate națională interpretată în sensul vechi ?

"**Am avut satisfacția** de a găsi în discursul d-lui **Duca** cîteva pasagii , cari m-am convins că **d-sa este de aceeași părere**, pentru că d.Duca spune : < **Nu eu sunt acela** care îmi voi face **iluzia că**

România va putea să imprime punctul său de vedere acestor mari conferințe internaționale ; că noi suntem aceia cari putem dicta soluțiunile pe cari trebuie să le ia lumea. Dacă noi , de 50 de ani încoace, am putut pe terenul politicii

externe să înregistrăm deseori succese însemnate [...] aceasta **s-a datorat faptului** că **noi am știut totdeauna să solidarizăm** în marile problemele internaționale **interesele României** cu interesele mari ale lumii. Nu mă îndoiesc că **oricine ar fi pe banca ministerială** în această țară **va ști să rămînă credincios acestei vechi și rodnice tradiții.** >[...]

Am ținut să fixez lucrul acesta deoarece **se vede de pe acum un început de critică** , în

Expertii străini

Am ținut să fixez lucrul acesta deoarece se vede de pe acum un început de critică , în

proporția în care

sosesc experții tehnici ai Ligii Națiunilor . În această privință , chiar mi-a fost dat să citesc un articol de critică răutăcioasă , în care se spune : <Ce ne trebuie nouă străinătatea ? Doar suntem și noi destul de grozavi. >

Domnilor, românul nu este numai poet născut, românul este și financiar , și filozof, și medic născut !

Noi avem calități multe , fiindcă suntem un neam deștept de oameni .

- **Xeni** : " Faceți aluzie la ziarul "Cuvîntul " probabil .

- **Vaida** : Sunt așa de multe , și apoi, nu știu din care tufă sare iepurile lberal . (ilaritate)

- **Xeni** : Aveți obsesie !

- **Tătărescu** : Așa se întîmplă cu oamenii trecutului

- **Vaida** : Păcat că ești pe băncile acelea ,**dle Tătărescu** ,da ar trebui să fii acolo (arată spre PNL-g)

"Dlor , e vorba de **experți tehnici** . Apoi, noi avem profesori de mare valoare și oameni politici cu mare pregătire și ,

de sigur, că banca aceasta ministerială este ilustrată de oameni de muncă și de pricepere .

Dar, d-lor, făcînd pe modestul - fiindcă tot se vorbește :< trebuie să vie un guvern de autoritate mare >

! < un guvern de mari individualități > ! <un guvern care să se impună > ! [...] eu sunt gata să fiu modest .

împreună cu colegii mei, dar fiți și dvs de oarecare modestie (ilaritate la PNT) cu cine din crema dvs am putea

să mai îngroșăm autoritatea acestei bănci ,ca să se nască acel < guvern de mare autoritate > !?

(mare ilaritate , aplauze la PNT) Unde sunteți, d-lor ? Anunțați-vă ca să vă vedem ! (mare ilaritate , aplauze la PNT)

- **Leonte Moldovan** : Dle prim.ministru, băgați de seamă ....

- **Ilie Lazăr** : Iată, dl. Leonte Moldovan ! (mare ilaritate , aplauze la PNT)

- **Vaida** : Aveți printre dvs un specialist , acela nu este nici d.Dinu Brătianu, nici Duca , ...

este **Victor Antonescu** .Ei, l-ați auzit cît de europenește, nu liberalicește (mare ilaritate la PNT)

și cît de modest a vorbit ?

De ce ? De unde , d-lor ? [...] **În zădar vom afirma : suntem o țară mare !**

Dar dlor, dacă am lua mapamondul - și sfătuiesc pe fiecare din această incintă să vadă **cît de mare este România Mare** , iar după ce a văzut cît de mare este , **ca teritoriu** , să vadă și scala statistică **a populației** , și în urmă să arunce o privire în jur de sine și să zică : **Doamne , suntem noi românii deștepți** , dar , în definitiv , și **profesorii noștri** de la Universitate , profesorii noștri de la Școala de înalte studii comerciale și de la alte școli de specialitate , , **au avut ca profesori**,

la rîndul lor, **pe aceia care ne fac acum onoarea să vină în România , trimiși de Liga Națiunilor**,

să vie ca oamenii cei mai **experimentați în chestiunile economice și financiare**.

Ori atunci. d-lor, cred că omenia aduce cu sine **să nu-i criticăm , ci să-i primim cu toate onorurile**

convenite profesorilor noștri. (aplauze la majorități) (p. 612)

Vaida / 2 sept.'32

▣ **Consens : Armata**

" În ce privește **armata** , ce rost are toată diplomația , toată iscusita stilistică de cîntărire și de perfecționare școlară , printr-un cuvînt sau altul al notelor diplomatice , cari susțin relațiunile dintre diferite state , **dacă ele nu se pot sprijini pe o forță reală** , pentru că **voința concentrată și cristalizată a fiecărui neam** este,

în definitiv, **armata ,care ne asigură existența și viitorul.** " (aplauze unanime, îndelung repetate) (p. 607)

Vaida / 2 sept.'32

▣ **Consens : chestiunea minorităților.**

[LD : acest **consens**, poate fi luat în considerare doar parțial, din p.d.v al partidelor românești,

și el constă din faptul că ... **PNT nu mai flutură " Hotărîrea de la Alba Iulia "**

atunci cînd ia în considerare **reglementarea regimului minorităților**. Dar atît !

Față de primul deceniu după Unire, **PNT devine mai ponderat**, după experiența și responsabilitatea guvernării .

De aceea, **Vaida este nedrept cu politica guvernelor românești față de minorități** .

Trebuie să faci un efort să-i înțelegi pe acești fruntași ardeleni, cît a fost "mentalitate superioară " ,

cît a fost " amprenta conviețuirii " , cît a fost "complexul de superioritate " față de regățeni,

cît a fost "oportunism cras" , cît a fost "nostalgia " , cît a fost "antiliberalismul " și "antiregățenismul " lor.....

Pentru că, în ultimă instanță, **minoritățile au dat " examenul loialității "**, pe tot parcursul interbelicului.

"Politica săsească " (cartelul cu guvernul) , nu a fost **nicînd adoptată de maghiari**, care **și și-au exprimat tendința reală în 1940**.

Altfel.... totul este **vorbărie politicianistă** .

Am pescuit-o și eu, multă vreme, silită de "linia partidului " pentru a "cimenta " prietenia cu naționalitățile conlocuitoare !]

"În ce privește **chestiunea minorităților** , **dacă** d.Duca a putut să dea expresiune mulțumirii sale

pentru atitudinea actuală a Partidului Maghiar, a Partidului German și a celorlalte fracțiuni etnice minoritare,

aceasta **se datorește** împrejurării că **pe timpul guvernării lui Iuliu Maniu** , pentru prima oară,

s-au introdus alte metode decît cele **aplicate de guvernele cari s-au succedat pînă atunci** " (**aplauze la PNT**)

" Aduceți-vă aminte de **chestiunea minorităților** , care pînă atunci fusese de **veșnică tîrguială**.

Se închidea cutare liceu minoritar , ca să fie apoi deschis, **nu în schimbul unei atitudini politice,**

ci în schimbul voturilor pe care respectiva minoritate era aplecată să le dea **guvernului care făcea alegerile** .

Așa a fost cu faimosul **Pact de la Ciucea** [Goga] ;

așa a fost cu faimosul **acord din 1926** al Partidului Liberal cu minoritarii .

"Și atunci cînd **nouă ni se reproșează cartelul cu Partidul German** ,

îmi vine în minte vorba veche : **<difficile satiram non scribere>** , pentru că vorba din Ardeal **< Ciufu ciufulește >** -

adică onoratul domn **Duca își bate joc de noi** , tocmai d-sa , care **a beneficiat totdeauna de voturile minoritarilor** ,

nu în schimbul unei juste aplicări a principiilor legalității , ci **în schimbul unor concesiuni de natură politicianistă** " (**aplauze la PNT**)

"**Guvernul Național-Țărănesc** , adus la putere în 1928 , **nu a făcut pact cu Partidul Maghiar** ,

însă **tratamentul de care s-a bucurat minoritatea maghiară** , a dus la rezultatul ca **astăzi reprezentantul în Parlament al acestei minorități** a avut simțul de echitate și **a făcut declarațiunile** pe care le-a făcut ,

cu ocaziunea acestei discuțiuni la Adresa de Răspuns la Mesajul Tronului. Și atunci , cred că d.Duca nu trebuia

să adreseze Partidului Maghiar expresiunea sa de **mulțumită** , ci **Partidului Național Țărănesc** și,

în special **guvernului ieșit din acest partid** , **guvernului prezidat [sic !] de Iuliu Maniu** "

(**aplauze prelungite la PNT**)

[**Precizări semnificative .]**

- **Iosif Willer (PNM)** : " D.Duca nu a vorbit despre Partidul Maghiar "
- **Vaida** : "Dvoastră **voiți să rămîneți cu vot separat** , d-le Willer ?
- **Willer** : "Dle prim-ministru , nu despre asta e vorba.

Dacă dvs vă reamintiți , în timpurile trecute , împreună cu prietenii d-voastră cei mai apropiați,

cari erau și prietenii mei personali, **am condamnat , am disprețuit , am detestat**

atitudinea antecesorilor acelora cu care ați făcut cartelul electoral [Blocul Economic Maghiar]

și nici odată **nu mi-aș fi închipuit** , dle prim-ministru, **că chiar d-voastră veți face cartel**

în contra partidelor minoritare . Aceasta este cea mai tristă decepție a mea în viața mea politică "

- **Vaida** : " Dle Willer, **faceți aluzie la Blocul dvs** . Apoi, dle deputat, **încercarea de-a face cartel cu noi**

ați făcut-o și dvs. D.Mihai Popovici este de față și poate afirma lucrul acesta." [!!!

- **Mihai Popovici** (ministr.Juстиției) : "**Era o dorință vagă a unora dintre d-nealor "**

- **Francisc Laar (PNM)** : "Am fost invitați, dle prim-ministru la un carteleleitoral , însă, deoarece **condițiunile nu au fost satisfăcătoare , cartelul nu s-a desăvârșit.** "

- **Willer** : " "Dle prim-ministru , aceasta este o chestiune cu mult prea interesantă și cu mult prea importantă ,

pentru ca să putem trece așa de ușor peste ea.

Noi, nu pentru că am fi simțit vreun resentiment advers în contra dvs , **nu am făcut cartelul electoral.**

Eu nu pot comite o indiscrețiune , arătînd cine a făcut prima propunere. Nu este obiceiul meu ca să desvălui

ceea ce în mod prietenesc am vorbit cu d-nii distinși cari m-au onorat cu prietenia d-lor ;

așa că nu pot divulga convorbirile pe care le-am avut.

Declar , însă, că este numai o chestiune de tactică , dacă facem cartel ori nu.

Majoritatea partidului nostru **nu a vrut să facă cartel electoral** , chiar din cauza aceasta ,

pentru că suntem de altă părere. **Noi nu am vrut să fim condamnați** din cauză că ne-am

asigurat mandate și nimic nu am putut produce pentru populația noastră. **Noi nu vrem să ne expunem , împotriva altor minorități.**

Simțul nostru de tact ne oprește de a ne pronunța despre atitudinea altora ,

arătînd numai ceea ce este **concepția politică , a poporului maghiar. "**

- **M.Popovici** : " D-le președinte, la unii din partidul maghiar, era dorința , precum d-l Willer știe,

să facă un pact electoral. Discuții oficiale nu au fost, dar contactul neoficial care s-a luat , a relevat un lucru.

/ S-a spus : < suntem dispuși să facem eventual cartel electoral , dar , înainte , de a face cartel electoral,

trebuie să încheiem un pact politic. >

< **Avem cîteva gravamene [LD :?]** de aceea, **dacă partidul majoritar acceptă programul politic,**

atunci am fi eventual dispuși să facem un pact electoral.>

/ Noi la aceasta am răspuns :<**programul nostru** spune clar și limpede care este **politica noastră minoritară**

Noi politica minoritară **o considerăm ca o politică de stat.** (aplauze la PNT)

Din politica minoritară **nu putem să facem tîrgueli de mandate** , de aceea înțelegem

să facem un cartel pur și simplu. După alegeri, toate partidele sunt libere să urmeze politica ce o voesc.

Nu înțelegem însă deloc să facem pact politic , ca problemele acelea grele și mari de

interes general de stat, **să le scoborîm la tîrgueli electorale** > (apaluze la PNT)

" De aceea **am respins orice pact electoral întemeiat pe pact politic.**

Fiecare partid minoritar , care a încercat să facă pact electoral,

a venit înainte de toate cu un program politic.

Noi am refuzat pactul politic , pentru că , pentru noi, în **programul nostru** cu care am

mers și mergem înaintea alegătorilor , se spun **toate credințele și toate concepțiile** noastre , care privesc și problema minorităților

și **noi nu putem să ne abatem de la ideologia și de la linia dreaptă** pe care și-a propus-o partidul nostru .

Din acest motiv , **pentru că nu am acceptat să modificăm punctul nostru de vedere politic,**

nu s-a încheiat pactul electoral " (aplauze la PNȚ)

- **Vaida :** " Onorată Cameră, după ce din ambele părți se constată că așa au mers lucrurile, sunt cu atât mai mult dator să exprim mulțumirile mele pentru declarațiunile d-lui Willer , fiindcă , de când este lumea, dragostea sinceră nu atribuie retribuțiuni , ci se dă gratuit.

Cu atât mai bine dacă prin d.Willer , partidul maghiar se declară solidar în privința atitudinii loiale

a minorității maghiare față de statul român , și nu numai eu, ci cu toții trebuie să le fim recunoscători. "

- **Pompiliu Ioanițescu :** "Numai să fie sinceri ."

- **Vaida :** " Ca să fie sinceri, d-lor deputați, trebuie ca în primul rînd noi să ne dăm silința

ca d-nealor să se simtă mulțumiți , să nu aibă nici un gravamen . (p. 608)

Vaida / 2 sept.'32

▣ **Partide, fracțiuni, dizidențe.**

[LD : probabil și de la considerațiile pozitive la adresa acestor partide noi și fracțiuni , căroro **le- a prezis viitorul , a fost considerat " naș " al lor.]**

" **De ce mă ocup , d-lor, mai mult cu Partidul Liberal Ducist ?** Mă voi ocupa , în cele ce vor urma,

mai cu seamă cu acest partid, și nu cu celelate partide și fracțiuni .De ce ?

Pentru că , d-lor, **celelalte partide și fracțiuni** , începînd cu Partidul Georgist

- îmi permite dl Gheorghe Brătianu să- i zic așa ?

- **C.Toma (PNL-g) :** " Partidul Național-Liberal .Însă pentru ușurință, da ! (ilaritate)

- **Vaida :** Nu-mi rămîne decît să zic Partidul Liberal Nr.1 și Partidul Liberal Nr.2 ,

ori Partidul Ducist și partidul Georgist .Care vă convine d-voastră mai mult.. Eu mă supun.

- **Gh.ICBrătianu :** în primul rînd să fie noțiunea de liberal.

- **Vaida :**" Partidul Liberal Georgist reprezintă ceva nou.Ceva nou reprezintă și celelalte grupări și fracțiuni.

Fie LANC , fie Garda de Fier, fie Partidul Socialist Democrat , fie diferite grupări și fracțiuni,

toate sunt **expresiunea sbuciumului** care caută o soluție, care caută o reechilibrare , rezultantă **a multor curente** care se exprimă în voința alegătorului român."

Dar **nu a trecut suficient timp** , ca să se poată discuta cu reprezentanții acestora , "pe cînd acum trebuie să ne ocupăm de reprezentanții trecutului " (**aplauze la PNȚ**) (p. 609)

Vaida / sept.'32

▣ **PNL Ducist**

[LD : face bășcălie, calambururi ; este dușmănos, pătimăș, rău ; nu se ridică la înălțimea rangului la care ajunsese.

Trebuie să reproduc toată această **filipică de cafea** , pentru a-i detecta substratul ?

Cum voi trata acest personaj politic , "homo regius " , care și-a asumat acest rol distructiv al PNL,

și apoi se va despărți și de PNȚ ?

Din p.d.v. tactic, **el fletează** noua formațiune a lui **Gh. Brătianu**, îi sugerează chiar

perspectiva

de a deveni partid de guvernămînt, în rotativă cu PNȚ .]

"**Partidul Ducist Liberal** reprezintă niște tradițiuni pe care partidul nostru le-a condamnat și combătut

Reprezintă lumea veche, lumea care se mai zbate să-și salveze viitorul, ceea ce nu

se poate -în lupta pentru existență. După a mea convingere , **Partidul acesta este**

menit pierii ,pentru că misiunile pămîntești el și le-a împlinit. (**aplauze prelungite pe băncile majoritare**)

- **Gh.Tătărescu :** "Vedeți răspunsul la Mesaj.Nu aveți grijă de viitorul nostru "

- **Vaida :** " Eu sunt îngrijat pentru viitorul lui, vă combat d-le Tătărescu, sunt îngrijorat și pentru viitorul dvs.

V-ați lăudat că ați câștigat alegerile la Bîrlad ? ! (adresîndu-se lui Mihalache) : cine a învins la Bîrlad ?

- **Mihalache** (ministr. de Int) : Oi fi eu ministrul de Interne , dar ... cred că știu și liberalii , Garda de Fier !

(**mare ilaritate, aplauze la majoritari**)

- **Vaida** : Un biet prim-ministru este un om foarte hărțuit. (Duca se referise la alegerile de la Tutova)

A citit "Viitorul" într-o noapte...și a văzut că liberalii luaseră 5.000 voturi iar PNTJ doar 3.000 !

Ori el își amintea că la Tutova ... câștigase Corneliu Zelea Codreanu !

" Ei , bine, **d-voastră expropriați acum pînă și victoria d-lui Zelea Codreanu în contra partidului nostru ?**"

(**ilaritate, aplauze la majoritari**)

Se mai invocau și **alegerile eparhiale** , dar toate **instanțele bisericești s-au declarat în contra liberalilor !**

Iar în ce privește **votul Capitalei, regret**, pentru că eu am toată stima și toată simpatia pentru dr.Costinescu ,

și ca persoană și ca **coleg, medic** - fiindcă eu cred că asanarea vieții publice înainte de toate ,

de la noi medicii are să vină , [LD : și C.Argetoianu era medic, nu ? !] **nu de la avocați**

(**aplauze , ilaritate, la majoritari**) (p. 609)

[**se declanșează o lungă ciorovăială privind administrația Bucureștiului.Vezi mai jos ..apoi ...**]

- **Vaida** : " Sper că acest Partid Liberal [**arată spre PNL-g**] s-a debarasat de metoda aceasta.[**de întrerupere**]

Sper aceasta , fiindcă **pînă se va întări un alt partid de guvernămînt**, trebuie **să existe un al doilea** ,

gata să ia guvernarea, cînd partidul nostru se va retrage de la conducerea țării , căci în țara noastră **este firesc**

să fie o alternanță apartidelor de guvernămînt. Moștenirea d-voastră domnilor, a oamenilor mari din PNL ,

ca o tradiție sfîntă , da, aceasta să obțină acest partid in status nascendi

dar ferească Dumnezeu să ia metodele și obiceiurile dvs. " (**arătînd spre PNL-d**)

"Recunoscînd prin urmare , Partidului Liberal toate meritele posibile și imposibile pe cari le revendică pentru el,

încheiu cu trecutul și voi să mă restrîng la prezent. " (p. 610 - 611)

Vaida / Costinescu /Mihalache 2 sept '32

▣ **Scandalul ... București**

-**Vaida** : dar **dr Costinescu** îmi făcea un bun serviciu dacă tăcea, fiindcă nu mă silea ....

- **dr.Costinescu** : Eu nu am spus nimic... Sunt mult mai modest decît o credeți...

- **Voci PNTJ** : d. Tătărescu a spus..

- **Vaida** : [...] **Un liberal a spus-o ? D-ta o ispășești !** Dacă este vorba de

Capitală ,

este destul să aruncăm o privire din stratosferă asupra Bucureștiului , timp de 50 de ani cît PNL a stăpînit Capitala,

și apoi să coborîm puțin mai aproape de realitate , să ne uităm de la o înălțime de 500 m dînd roată peste Capitală

....nu avea **pavaje**, omul risca să-și **rupă picioarele**, la mahalale erau **bălți pline cu lîna broaștei** ...

miasme insuportabile... lacul de la Băneasa era o rușine...**la Snagov**, bălți medievale...

singura consolare era numai biserica lui Vlad Țepeș ...

După numai cîțiva ani de guvernare PNTJ [primarul Dobrescu]: avem apeduct, canalizare, pavaj ...

la Smnagov este o plăcere ... lacul de la Băneasa, a devenit un loc de odihnă...

"Făcînd această comparație plastică, se desprinde și mai bine înaintea ochilor noștri afirmarea mea :

Partidul Liberal este al trecutului, iar noi și partidele și fracțiunile acestea, suntem ale viitorului. Am început, în fine, să putem râsufla, să putem munci. "

Că ați avut voturile acelor care le plăcea să-și rupă picioarele, le plăcea mirosul urât,

spunând că sunt " tradiționale " ,le plăcea lacul murdar.....

- **Dr.Costinescu** : dați-mi voie să vă atrag atenția că, în ziua când am venit în capul comunei București,

Bucureștii nu aveau nici apă, nici lumină, erau într-o stare mult mai rea decât înainte de război.

- **I.Mihalache** : Așa este, era de la liberalii precedenți

- **dr.Costinescu** : Eu constat un lucru : că d. prim-ministru circulă în București numai în limuzină.

Dacă s-ar fi dat jos din mașină... și ar fi intrat pe străzile unde intru eu, ar fi văzut că astăzi nu poți să umbli nicăeri,

afară de șoseaua Kiseleff, unde s-a făcut o alee inutilă, care a costat 10 milioane, când Bucureștii au 800 milioane deficit ;

Este o crimă pentru administrația Capitalei. Vă rog să mergeți pe șoseaua Colentina, pe șoseaua Pantelimon,

ieșiți afară din oraș pe Calea Rahovei... Trotoarele sunt într-o stare mai rea decât le-a lăsat administrația mea. ...

A înconjurat lacul Băneasa cu beton, dar mergeți în satul Băneasa, care este lipit de lacul Băneasa... să vedeți dacă mai puteți umbla cu limuzina ... Este o rușine că acolo

unde sunt locuitorii băștinași, nu s-a cheltuit un leu,

iar cu lacul, unde trec cuconașii care merg la Snagov, s-au cheltuit milioane .Eu am lăsat 140 milioane în casă,

iar astăzi sunt 800 milioane deficit în casa comunei. Eu vă rog **să faceți o anchetă**, prind ministru de Interne,

ca să se știe care este situația și **cît s-a prădat la primăria comunei București "** (**apaluze la PNL , proteste la PNTJ**)

- **C.Algiu** : Banii Bucureștilui erau depuși la băncile liberale și Capitala țării nu era îngrijită.

- **Costinescu** : Au intrat banii în buzunarele ticăloșilor ! Pe vremea mea un consilier lua pînă la 18.000 lei lunar,

iar astăzi iau 60-120.000 lei !

- **Pompiliu Constantinescu** : Dacă d. dr.Costinescu susține asta, să examinăm cele două administrații ,

și se va vedea adevărul.

- **Costinescu** : Eu cer anchetă, la care să intrăm și noi...

- **Mihalache** : Regretă că dr Costinescu , "reprezentantul Bucureștilui de altădată" , regretă și expresiile

și ținuta acestuia...care este departe de a fi a unui parlamentar... Va orîndui o anchetă ...

S-a mai făcut una din ordinul d.lui Argetoianu, și n-a găsit nimic...

[**ciorovăiala asta continuă , în discursul lui Vaida, duelul fiind între Mihalache și Costinescu**] (p. 610-611)

Vaida / 2 sept.'32

▣ Rotativa

" **D-lui Duca nu i-a plăcut nici felul cum am ajuns noi la putere** (**ilaritate la majorități**) .

Are să vi se pară poate un paradox, dar vă asigur că **în partidul nostru nu este nimeni** care să nu fi dorit ca,

în loc să ne ajungă pe noi acest < noroc > , **să-l fi ajuns pe d.Duca**. (**ilaritate la majorități**) .

Astăzi , dl.or, de-i fi ministru, de-i fi deputat, înseamnă a aduce **o jertfă în interesul viitorului acestei țări**.

(**aplauze la PNTJ**) **D.Duca** întreba cum am venit la guvern și nu înțelege, nu este mulțumit, nu-l place.

Eu am o satisfacție. **Noi am venit la guvern după planul și conform propoziției făcute**.

Eu cred că **declarația** făcută aici la tribună de d.Tătărescu , în numele partidului Liberal ,

deci și a d-lui Duca ....

- **Tătărescu** : M-am explicat asupra acestui lucru , vreți să revin a doua oară ? Dacă vreți, o fac.

- **Vaida** : Dvs , care compuneți organizația guvernării Iorga-Argetoianu....

- **Leonte Moldovan** : Zadarnic repetați vorba aceasta ....

- **Vaida** : văzînd că se termină guvernarea acestor dioscuri , voiati să scăpați de pe corabia care se scufundă .

Dar, se înțelege, ați avut înaintea ochilor, recunosc, și interesul unei vieți politice

normale și astfel ați dorit

reintrarea în metodele consitituționale parlamentare. Ei bine, dlor, s-a împlinit ceea ce ați dorit.

Că nu sunteți dvs la guvern , spre norocul d-voastră, pentru că vă asigur, noi o să suportăm toate greutățile...

Și oricît ați insinua că nu e și al țării, tot vom reuși să facem și mai mult , și mai bine, decît ați fi reușit dvs.

(apluze prelungite la PNT)

" Partidul Național-Țărănesc nu se irosește. Dar dacă dvs ați fi venit la putere , era ultima etapă a posibilităților dvs, de a vă mai afirma cîndva la guvern, pentru că popularitatea dvs, în definitiv,

o constituie numai acele modeste 13 procente ; numărul nu este omen, omenul sfîrșitului !

- **Leonte Moldovan** : Ne dăm rendez-vous peste trei, patru luni.

- **Vaida** : Nu știu cine a zis aceasta , dar faceți dovada reală , nu fantezistă - cum sunt alegerile eparhiale

sau cele de la Tutova - faceți dovada leală că nu cele 13 procente ,

ci țara vă reclamă , și Majestatea Sa vă voește , și noi suntem gata oricînd , să vă cedăm locurile "

(apluze la PNT)

(p. 613)

Vaida / 2 sept.'32

« Șefia în PNT : Maniu ." A fost și o parte urîță în discursul d-lui Duca , atunci cînd a spus că noi nu avem șef.

Apoi dlor , noi șef avem, șef de partid, iar șef de guvern vedeți bine că este în carne și oase în fața d-voastră,

și dacă i-ați recunoscut că este din Țara Cîinelui, apoi vedeți că știe și să muște .

(apluze la PNT)

Șefii...

Dlor, șefi sunt de multe feluri [**LD : completează de pe fișă - text xerox ilizibil !**]

Șefii solitari .... Șefii ambulanți .... Șefii vagabonzi ... Șeful PNT este un om de convingeri ....

- **I.Hudiță (PT-Lupu)** : Răspundeți vă rog de ce d. Maniu nu a venit la șefia guvernului. ?
Am vrea să ne dați o explicație. "

- **C.Xeni** : De ce nu este șef al guvernului, asta vrem să știm .

Presă ...

- **Vaida** : Eu aș vrea să vă satisfac toată setea de curiozitate , dar aș ruga pe dnii deputați de pe băncile lupiste

să nu se mai lase influențați de lucrătura "Viitorului " , căci acolo se tot pisează chestiunea.

Boala, plictiseala ...

Dlor, vreți să știți , bunăoară , de ce mă voi retrage eu de la guvern ?

Apoi, d-lor, poate că de la o vreme omul se plictisește să fie totdeauna în bătaia tuturor .

Ori poate, cum sunt eu, are anumite necazuri, boli de ale vîrstei, chiar și acum timp de o săptămîină, am suferit atocce dureri .Le-am suportat , dar poate va veni momentul cînd mă voi retrage în viața particulară , voi rămîne un simplu soldat al partidului , voi rămîne unul din vice'președinți.

- **dr.Costinescu** : Noi vă urăm sănătate.

Oboseala ...

- **Vaida** : " D.Maniu nu are considerații de acestea. [...] pentru că d-sa este un om de o țarie , de o rezistență incomparabil mai mare de cît oricare om politic din țara noastră.

Veți admite însă că, dacă un om a muncit cît a muncit Iuliu Maniu la guvern, cînd ziua lui de muncă nu era așa de scurtă cum e a noastră, de 15 ceasuri în permanență, ci era mai mult, veți admite dlor,

are dreptul, ca om, să stea, să se și odihnească, să aibă răspunderea întreagă a partidului,

dar să nu mai ia pe deasupra șirăspiunderea guvernului. Or, dlor, aceasta nu exclude să vină vremea cînd **d-sa să ia și răspunderea guvernului**, și poate va da altuia conducerea partidului. "

- **Xeni** : Va să zică este obosit, atîta tot.

Compatibilitate

- **Vaida** : " **Unde este scris**, dlor, că odată ce cineva este **șef de partid, trebuie să fie și șef de guvern, și invers ?**

Eu nu știu. Așa a fost totdeauna tradiția ? Pe cît am văzut, nu totdeauna a fost așa, fiindcă însuși d.Duca a citat exemple cunoscute. Dar, nu de asta poate fi vorba."

Raporturile cu Coroana

" Vă doare pe dvs - înțeleg - și de aceea regret că un domn deputat lupist, a făcut unserviciu, fără să vrea,

Partidului Liberal...

- **Hudiță** : am făcut întreruperea ca să fim lămuriți.-...

- **C.Toma** (PNL-g) : Și noi am pus chestiunea...

- **dr.Costinescu** : Vedeți, toți liberalii sunt de acord....

- **dr.Vaida** : " **D.Duca este clar** cînd nu trebuie și **confuz** cînd nu vrea. A dovedit-o în decursul discursului de ieri [1 sept]

Ce a voit d.Duca ? A voit să-l întrecă în **iscusintă bizantină** pe d.Argetoianu, ceea ce este o încercare zădarnică.

D-lui a venit și a insinuat că **între Iuliu Maniu și între Coroană, este ceva turbure.**

A insinuat că **nu este deajuns să fi primit conducerea partidului.** De ce ?

Fiindcă prin aceasta **a recunoscut** - este adevărat - **de formă, dar nu a recunoscut de fapt.**

Vedeți subtilitatea, că într-adevăr, suntem acum guvernați după metode constituțional-parlamenteare,

că, prin urmare, lucrurile sunt așa, încît este nădejde să se poată pescui în ape tulburi, pentru ca în trei luni de zile, să se împlinească visul d.lui Leonte Moldovan, și se vede, și a d-lui Duca.

(**aplauze la PNȚ**)

- **Leonte Moldovan** : Nu este un vis, dar greutatea sunt așa de mari ! (p. 613)

Vaida / 2 sept.'32

▣ Monarhia - PNL ; Duca - Carol II

▣ Monarhia - PNȚ ; Maniu - Carol II

[LD : deși discursul, apoi polemicile, ating, deseori, penibilul, - poate și din cauza restricțiilor privind discutarea publică a Monarhiei - ele sunt semnificative și scot la suprafață mentalitatea corifeilor.]

Din păcate, pe "dovezi" de acest fel, va trebui să sondez, totuși, substratul profund uman, al acestor relații.

Atîta stăruință se pune pentru a transmite lui Carol nu atît mesajul de supunere, cît de a "demasca" adversarul pentru absența acesteia.

- **Vaida** : Apoi d-lor, de ce i-au trebuit aceste premise d-lui Duca ? Ca să poată veni după aceea **cu tunul cel mare și cu clopotul argintiu, să afișeze dinasticismul și loialitatea partidului Liberal.** (**ilaritate la PNȚ**)

Anume, să arate cum **marele Rege Carol**, la cutare ocazie, a cedat în fața lui Ion Brătianu, cum Marele Rege Ferdinand, la cutare ocazie, a trebuit să se supună ori să cedeze voinței lui Ion Brătianu și d.Duca să încheie capitolul, făcînd apologia patriotismului dinastic al Partidului Liberal.

D.Duca a continuat, într-un **ton patetic**, care mie îmi place foarte mult la d-sa ; dar cum este vorba veche din Sfînta Scriptură : **< Glasul este al lui Iacob, brațul este al lui Eșeu >**

(**ilaritate, aplauze la PNȚ**) Si, d-lor, vorba d- lui Duca : enunțarea este una, aplicarea

este alta. (ilaritate, aplauze la PNT)

D.Duca a enunțat idei frumoase și cred că din Saulus , cu adevărat a devenit Paulus...

(ilaritate, aplauze la PNT)

- **N.Constantinescu -Bordeni** : a intrat în conversiune ! (ilaritate, aplauze la PNT)

- **Vaida** : " A făcut conversiunea ! Și vedeți, dlor, după acest discurs cu tirade frumoase , când am plecat acasă ,

m-am oprit la statuia lui Ion Brătianu , căruia nu-i precupețesc nici eu să-i zic < marele Ion Brătianu > , și nu el este de vină dacă cei din posteritate s-au condus după altă mentalitate ,

când i-au făcut statuia.

Noi am auzit aici pe d.Duca , cîntînd ca un tenor, frumos de tot, sentimentele față de Marele Rege Carol și

Marele Rege Ferdinand , dar , din Dealul Mitropoliei am lăsat gîndul să zboare peste plaiurile și munții României Mari

și, dlor, **n-am găsit nici cea mai modestă statuie a Marelui Rege Carol sau a Marelui Rege Ferdinand.!** "

Am găsit însă **o statuie , mare de tot, a lui Ion Brătianu "**

- **Voce PNL** : de ce nu faceți dvs ?

- **Vaida** : Eu nu pot improviza într- un an și jumătate o statuie , ca a lui Ionel Brătianu.

Noi am hotărît să facem o statuie regelui Ferdinand, dar am plecat de la guvernare ...

- **C.Xeni** (PNL-d) : " Ați făcut Snagovul !"

- **Vaida** : "Sperăm că vom sta destul la putere , **să putem înălța toate acele statui**

pe care le datorăm **Marilor Regi !** (aplauze prelungite la PNT) [.....]

- **G.Ștefănescu-Goiceanu** (PT) : Eu vreau să fiți drept, fiindcă tradiția și metodele trecutului Partid Liberal

este tot deopotrivă și la d-lor, și la d-voastră "

- **PNL - "georgist " ..**

-**N.Constantinescu-Bordeni** (PNL-g.) : "**Noi ne solidarizăm cu toate actele care aparțin**

istoriei partidului Liberal, pînă la 8 iunie 1930 .

- **Vaida** : " Nu toate , pentru că , d-lor, și eu, oricît aș ține la străbuna.mea, poate că nu-i pot aproba toate acetele

și oricît aș ține la moșul meu , poate unele lucruri mi se par mie cam bizare , în ziua de azi ,

fiindcă **noi suntem oamenii zilelor de astăzi .**

De aceea, dlor, **tradiție bună și frumoasă , da, păstrați-o , dar lepădați-vă de metode.**

- **I.I.Pillat** (PNL-d) : "Să se lepede de Satana , **dar nu de Mefisto ! "**

- **Vaida** : Dacă este vorba de mine, **primesc cu plăcere** și mi-oi da silința **să schimb porecla în renume "** (ilaritate)

De ce " lepădarea de metode " ? Pentru că vedeți **în ce situație piezișe puteți să ajungeți !**

Șeful dvs a ținut acel discurs poetic despre sentimentele lui dinastice ; a vorbit despre cei doi mari Regi .

Atunci, negăsind nici o urmă de statuie a lor, m-am dus la statuia lui Ion Brătianu , sperînd să găsesc acolo ceva.

Și am găsit o inscripție :< Ion Brătianu > și cîteva reliefuri.

Unul dintre ele , reprezintă primirea în țară a regelui Carol, prin Ion Brătianu : Ion Brătianu, destul de mare ,

în front, **iar Regele Carol mititel , cam așa , o fi de vreo 5 centimetri !** (mare ilaritate, aplauze la PNT) **Atîta urmă a știut să rezerve Partidul Liberal pe statuia lui**

Ion Brătianu, Marelui Rege Carol ,

pe care l-a glorificat, ieri, d.Duca .

- **dr.Costinescu** : Să învățați că în perspectivă sculptorul...

- **Vaida** : Este realitatea, nu perspectiva ...

- **I.I. Pillat** : "**Iar pe Maniu** o să-l faceți - destul de tîrziu , sper că va trăi încă mult timp - **o să-l faceți mic de tot ,**

iar **pe Regele Carol , mare ! " (ilaritate)**

- **Vaida** : "Necondiționat ! Dle Pillat, te asigur că sentimentul de omenie în partidul nostru e destul de puternic
ca **să păstrăm totdeauna justa proporție între un șef de partid și Rege . "** (**vii aplauze la PNȚ**) (p. 614)
[.....]

- **Vaida** : "Dlor să arăt însă cum ați procedat d-vs. cu marele Rege Carol , glorificat ieri de d.Duca.
Toată onoarea lui Ion Brătianu ,tatăl, atîta cît se poate da.Dacă dvs.ați dispore,
partidul nostru are datoria să peregrineze la casa lui Ion Brătianu, tatăl.Aceasta este una.
Dar pentru generațiile actuale , **de ce falsificați istoria ? "**

- **Leonte Moldovan** : Noi ? Dvs o falsificați zi de zi.
- **Vaida** : " Cum n-o să falsificați istoria pentru generațiile viitoare , dacă astăzi cutezați s-o falsificați în felul acesta ?
Iată anume : inscripția pe o casă : **<Aici a fost casa în care a trăit Ion C.Brătianu , întemeietorul independenței și Regatului Român și Ion I.C.Brătianu , făuritorul Unirii tuturor românilor. >**

- **Leonte Moldovan** : Nu este așa ?
- **I.Mihalache** : "Nu este așa.Este cea mai mare îndrăzneală. " (**aplauze, proteste , încrucișate .Mare zgomot**)
- **Vaida** : "Desigur , casa în care s-au născut , ori în care au trăit cei doi Brătieni , merită o tablă comemorativă de bronz.
Dar nu ei sunt de vină că în dvs, în moștenitorii lor politici , s-a stins sentimentul justei proporții
și că dvs.nu v-ați dat seama că mai mare onoare le-ați fi făcut celor doi Brătieni dacă ați fi zis :
< cu ajutorul sîngelui vărsat de **țărănimea română** , în frunte cu **Regele Ferdinand , întemeietorul adevărat al României Mari .>** (**aplauze la PNȚ, PȚ, LANC**)

- **D.luca** : Dărîmați statuile ! "
- **I .Mihalache** : " Sunt multe cari trebuiesc dărîmate " (**aplauze, proteste , încrucișate .Mare zgomot**)
- **Vaida** : "**Este o tactică** - nevrednică de liberi aleși , reprezentanți ai națiunii - **să se vie pe căi lăturalnice , prin insinuarea contrariului și prin tactica de a îmbia , și să se caute a obține , nu încrederea , ci grația Coroanei.** Vrednic de oameni liberi și de **adevărați devotați ideei monarhice și regelui ,**
este ca , în toate ocaziile, cu modestia cuvenită , păstrînd distanța care se impune prin împrejurări, în interesul însăși al autorității naționale , concentrată în strălucirea Coroanei , **să spui adevărul întreg ,**
așa cum este în fundul conștiinței tale cinstite ." (**aplauze îndelung prelungite la PNȚ**)
(p. 616)

Vaida / 2 sept.'32

▣Ardeleni-Regăteni

[**LD Atenție ! Este pentru prima oară cînd în limbajul lui Vaida apar nuanțe xenofobe, de natură rasistă și economică, pe care le plasează ca argument al neunirii PNR cu PNL ! Bine-nțeles, el nu nu extinde această "judecată" , și la situația din Ardeal !**]

-**Gh.Brătianu** : " Dvs ați amintit de relieful de pe statuia lui Ion Brătianu .
Este adevărat că acolo lipsește ceva : lipsește o inscripție care să amintească sentimentele pe care încă de la 1859 , **Ion Brătianu le-a arătat Românilor din Ardeal."**
(**aplauze la PNL**)

- **Vaida** : " DleBrătianu, de cînd eram copil , eu am început să pricep, în casa părintească și a moșului meu,
că două nume erau pomenite , două figuri mari erau sărbătorite , afară de **Regele Carol,**
prin tablourile cu Plevna, cu trecerea podului la Calafat și cu toate celelate :
era bunicul dtale, **Ion Brătianu și Kogălniceanu. "** [.....]
Dar dați-mi voie, după România Mare , am făcut o altă experiență.

Studiind situația din țară , am văzut că **a fost o întrelăsare** , nu vreau să zic cu premeditare , dar o întrelăsare catastrofală pentru această țară.

Fiindcă, pe de o parte , **se vorbea de unirea națiunii** , de altă parte , **pregătirile nu s-au făcut** , iar în ce privește **poporul de aici , de baștină** , a fost **copleșit de elemente eterogene , de elemente neautohtone...**

- **Voce : Țigani !**

- **Vaida : de elemente neromâne** , datorită **înlesnirii pe care le-a făcut-o Partidul Liberal** ,

Așa încît , **noi, Ardelenii** , cînd am trecut aici , **cu sentimentul că noi trebuie să mergem alături** cu Partidul Liberal.

dată fiind evoluția noastră cu desăvîrșire democratică și legătura noastră sufletească , și de sînge , și de interese de comunitate desăvîrșită , cu țărarii de la noi,

am ajuns să mergem în contra liberalilor , luînd asupra noastră toate persecuțiile , împreună **cu Partidul Țărănesc , cu care am fuzionat "** (**aplauze prelungite la PNȚ**)

Da, pentru trecutul istoric , recunoștință cîtă vrei.

Niciodată **nu vreau să cred că Ion Brătianu , tatăl, a zis : Ardealul fără Ardeleni .**

Am rezistat să-i dau crezămînt . **A spus-o însă, ieri , așa de frumos** , prin cuvinte cu adevărat de valoare înaltă literară , **d.raportor Rădulescu , care a fost situația ardelenilor.**

"Dacă nu am intrat în Partidul Liberal și am susținut lupta alături de Partidul Țărănist, timp de 10 ani,

noi am avut parte , nu de dragostea frățească la care ne așteptam,

ci de cele mai crude persecutări și de cele mai mari calomii." (**aplauze prelungite la PNȚ**)

Toată recunoștința trecutului istoric : **toată recunoștința lui Ion Brătianu tatăl, și lui Ion Brătianu , fiul.**

[...] dar sub raportul prezentului, **a fost un adevărat martiriu.** " (p. 615)

Vaida / 2 sept.'32 , retro '

▣ **Ardeleni -Regățeni**

▣ **PNR -PNL**

[**LD : există o limită în toate ! Vaida depășește această limită . Ce loc sa-l acord în interbelic ?**

El vorbește , încă, în 1932 , de "poporul vostru " (regățenii) și "poporul nostru " (ardelenii)

Cît despre acuze ...citează-le pur și simplu]

- **C.I.Brătianu** : În întreruperea mea , eu nu m-am referit la tratativele d-voastră cu Partidul Liberal , care cred că nu interesează această discuție ; eu m-am referit la **restabilirea unui adevăr istoric** pe care dvs.trebuie să-l cunoașteți.

- **Vaida** : Dar nu l-am tăgăduit niciodată...

- **Costinescu** : Dar cum v-a terorizat ? Precizați faptele...

- **Vaida** : **Ați comis cele mai mari crime ...**

- **Costinescu** : Vă rog să explicați , care crime ? Să vă explicați în fața țării .

- **Vaida** : " **Mai cutezați să vorbiți de unire sufletească , dvs care ați făcut totul pentru a ne săraci, pentru a ne nimici ?**

Pentru că **erați obișnuiți să fiți exploataorii fără milă ai poporului vostru [???**] , tot **asa ați voit să procedați și cu noi.** " (**aplauze la PNȚ, proteste la PNL; mare**

zgomot)

- **G.I.Brătianu** : "Dle președinte al Consiliului , țin de datoria mea - și aceasta este ultima întrerupere pe care v-o fac -

țin de datoria mea să **protestez în contra cuvintelor pe cari le-ați folosit la adresa Partidului Național -Liberal** ,

referindu-vă **la o perioadă dintr-un trecut pe care-l revendicăm și noi** cu toată hotărîrea.

De altfel, să-mi dați voie să vă amintesc că, în această perioadă chiar la care vă referiți , și anume anul **1922** ,

d-voastre **ați fost aproape să ajungeți la o înțelegere de guvernare cu PNL , de sub președinția tatălui meu, Ioan Brătianu."**

(aplauze la PNL) [Gh.Tătărescu cere și el cuvîntul, dar Cicio -Pop și Vaida nu-i îngăduie]

- **Vaida** : "Apoi dle Brătianu , dacă atunci n-am reușit să ne înțelegem , precum voiam , lucrul acesta se datorește faptului că ni se pretindea să fuzionăm . iar noi nu puteam fuziona , fără a avea acceptate punctele noastre programatice. "

- **Costinescu** : "Uitați că erați de acord pe program . "

- **Vaida** : "Programul era cu totul diferit de-al d-voastră. [...] nu uita că eu am fost martor , că am fost unul dintre cei care au dus discuția ; [.....] d-tale îți recunosc , poți să știi ceva ...

" Lucrurile nu au stat așa , iar comedia aceea , care se repetă întruna , că pentru nu știu cîte mandate ,

noi n-am fuzinat , a fost o insinuaie făcută într'adins ca să puteți să diminueți importanța nesuccesului

și aceasta s-o puneți în contul nostru .

Atunci d.lorga a spus vorba aceea clasică , în timp ce noi aveam discuțiuni , și cînd am fost la d-sa cu încă un reprezentant al partidului nostru , nu știu sigur dacă cu d.Mihai Popovici

sau cu d.Sever Dan, atunci ni-a spus d.lorga : < uitați-vă, nu faceți nici un pas fără mine.

pentru că eu am sînge bizantin , sînge de fanariot - uită-te la portretul aceasta , cu camilaŃca cea mare pe el -

eu am sînge de fanariot și eu știu cum trebuie procedat cu liberalii ,

iar voi ardelenii sunteți niște proști pe cari liberalii îi vor trage pe sfoară > . Așa ni-a vorbit d.lorga.

Ei bine, noi n-am făcut pe proștii - dacă vreți - dintr-o sinceră convingere de adînc ideal politic ;

noi am ținut seama de un interes mare politic , fiindcă altfel ne-am fi desfăcut de interesele poporului nostru ,

care ne-at fi întors spatele . Acesta este adevărul. " (aplauze prelungite la PNȚ ; proteste la PNL) (615)

Eu sunt prea vechi luptător parlamentar pentruca pentru "mici" diversiuni de un ceas, să mă poată depărta de la tema propusă . [...] metodele dvs le detest . Dacă nu le veți detesta și dvs. . [spre PNL-g.]

niciodată în țara aceasta nu veți mai putea fi partid de guvernămînt.

Cu asemenea metode, în ceasul al zecelea , nu se poate governa în țara aceasta "

- **Gh.Brătianu** : Noi revendicăm cu mîndrie o tradiție pe care o urmăm.

- **Vaida** : Condamanți-le , lepădați-vă de ele ! (p. 616)

Vaida / 2 sept.'32

▣ Angajare guvernamentală

e aceea , d-lor, din partea mea **detest metodele** pe care le-a aplicat aici , în primul rînd **d.Argetoianu** ,și în al doilea rînd **d.Duca**.

" Dovada nu se face prin cuvinte ci prin fapte. **Vrem** ca țara aceasta să fie **închegată ca unitate națională** ,

la baza căreia rod atîtea intrigi politicianiste ? **Vrem să nu fie slăbită ci întărită** ?

Atunci, trebuie să susținem cu toții paladiul care asigură unitatea închegată a națiunii ,

să susținem strălucirea Coroanei , să susținem ideea de regalitate și de Rege

" (aplauze , ovații, îndelung prelungite la PNȚ)

- **Leonte Moldovanu** : "De aceea, n-ați fost la încoronare la Alba Iulia ! " (aplauze la PNL ; proteste la PNȚ)

- **Vaida** : "Nu ne-am dus la încoronare ?

Nu ne-am dus , **tocmai ca să susținem adevărata idee a libertăților constituționale cetățenești,**

încălcate de dvs." (aplauze la PNȚ)

- **Voci PNL** : " Ați fost contra RegeluiFerdinand ! "

- **Vaida** : "Noi, oricînd, pe față și cu fruntea sus , am cutezat să ne mărturisim , cu smerenia cuvenită ,

față de Coroană, în mod sincer, convingerea noastră.

N-am avut și nici n-am adoptat **tactica aceea**, ca să venim și să zicem : am susținut guvernul Iorga -Argetoianu, fiindcă așa s-a dorit din partea Coroanei. Și fiți asigurați că dacă Regele ar fi socotit înțelept să vă aducă pe d-voastră,

și nu pe noi la putere, **noi v-am fi dat concursul întreg, de opoziție patriotică**, colaborând, alături cu dvs,

ca organ critic, la opera de stat pentru binele țării. " (**aplauze prelungite la PNȚ**)

- **Leonte Moldovan** : " Aceasta s-o crezi d-ta ! "

- **Vaida** : "Dlor,dar după ce hotărîrea Regelui a fost luată, puteți să ne criticați cît voiți, dacă nu doriți ocolaborare cu noi, dar s-o faceți printr-o critică onestă, patriotică.

Veți continua mai departe cu insinuările perfide politicianiste ? Faceți-o ! Noi nu vă vom urma pe calea aceasta .

De sigur, **a fi ministru e greu**; dar și **mare răspundere revine fiecărui deputat**, în ziua de astăzi.

Dar nu dvs - opoziția - ci **noi - majoritatea și guvernul** - acoperim necazurile și noi trebuie să găsim mijloacele pentru a scoate țara din zbuciumul, nevoile și greutatea în care politica dvs., de decenii, a adus-o pînă aproape a prăpădit-o ! (**aplauze prelungite la PNȚ**) Nelăsîndu-ne abătuți de la calea datoriei, oricare ar fi greutatea,

vom sta la acest post de jertfă, în conștiința că ne facem datoria față de patrie și Tron, și vom avea,

nu sentimente de insinuare pentru scopuri egoiste, ci de **recunoștință față de factorul constituțional**,

care a înlesnit ca **această țară să intre în normal**,

să aibă **un regim cu adevărat democratic, constituțional și parlamentar**.

Cred că **țara întregă și opinia publică**, afară de cele 13 procente ale dvs, este

solidară, în credința,

că **țara aceasta**, pe viitor, **să fie condusă de voința țaranului și de voința Majestății Sale Regelui.** "

(p. 616)

Vaida / 2 sept.'32

---

18) **dr.N.Lupu**, "chestiune personală", **discurs-replică la mesaj, marți, 6 sept.'32**

(DAD, MO 23, șed din 6 sept.'32, p. 673-680)

[LD : explică de ce, pentru prima oară de la război, a lipsit de la dezbaterile la Mesaj .

A venit special ca să-și clarifice **opinia sa privind Monarhia, Dinastia,Restaurația, Carol II.**

Dincolo de tot soiul de paranteze, de culise, de ranchiune, de sforării, de demagogie...

Lupu, însă, o face, și o face **exemplar, clar, fără echivoc**.

Cum n-au avut curajul să o facă alți politicieni ai timpului, nici Maniu, decît prin aluzii, memorii secrete, culise, sau ... după consumarea evenimentelor.

Adevărul istoric ? Fiecare cu adevărul lui !]

Lupu / 6 sept.'32

▣ **Răfuieli țărăniste**

▣ **Biografii țărăniste**

Raportorul **Vasile Rădulescu**, "cu o lipsă de fineță pe care eu nu i-o bănuiam și cu nițică perfidie, pe care, iarăși, nu i-o bănuiam, n-ar fi pus în joc **persoana mea**. D-sa, ca să dea o mai mare aserțiunilor sale, s-a instalat ca **unul din intimității mele**, din timpul existenței mele în Partidul Țărănesc, înainte de fuziune.

Intim cu mine, d-le Rădulescu, nu ați fost.

M-ați invitat la **castelul dvs de la Târna**. **Mi-a părut rău**, pînă acum nu am fost, pentru că am auzit că acest castel este foarte frumos, are o poziție pitorească;

astăzi **îmi pare bine** că nu am fost, pentru că dacă veneam la castelul d-tale,

înțelegeți ce argument puteai aduce d-ta în privința intimității d-tale cu mine ...

În timpul disertației lui Rădulescu, **a sărit** și "onorabilul domn **Pompiliu Ioanițescu**" și, amenințător către băncile noastre, profitînd că el era absent, ca un "Jupiter Tonans" a spus : < **să vă ferească Dumnezeu** să citim în fața Camerei textul demisiei dlui

dr.Lupu. > Eu îl cunosc pe d. Pompiliu Ioanițescu ; doar **eu îi sunt nașul politic în partidul dvs.** (**ilaritate**)

- **P.Ioanițescu** : Aceasta este adevărat .

- **dr Lupu** : " **Dta ai fost**, foarte multă vreme , un foarte **marcant membru al Partidului Liberal**, și dacă te-ai despărțit de el, te-ai despărțit pentru că , în timpul războiului, ai rămas la Buzău.[**ocupația germană**] În timpul acela **d-ta erai un excomunicat politic**, ca mai toți aceia care au rămas în teritoriul ocupat.[...]

Ai venit d-ta și ai făcut apel la mine [...] te-am ascultat , fiindcă eu mi-am început cariera de medic de plasă la Buzău, avînd ca subprefect pe **venerabilul bătrîn [Ioanițescu]** , pe care îl respectam și-l respect și acum , pe **tatăl d-tale** , căruia nu-i semeni (**ilaritate**)

" Eu am stăruit ca să intri în partid , ai făcut carieră, te felicit "

Nu odată ai venit d-ta la mine cu prăpăstii și bazaconii , să le ascult, și nu o dată le-am reparat. (p. 673) [.....]

"Dar ce a spus dl. Vasile Rădulescu , în esență ?

Că eu m-am separat de PNȚ , nu pe chestiuni de principii , ci pe chestiunea atitudinii mele față de Prințul de atunci, Carol.

D.deputat **Vasile Rădulescu** **nu a fost bine informat** [...] nu a cercetat documentele vremii și **a făcut o aserțiune dăunătoare , falsă și neexactă.** [.....]

Nu vreau să fiu perfid, dle **Ioanițescu**, dar nu mi-ai spus d-ta singur, că am făcut rău că am plecat , căci **altă nuanță democratică ar avea astăzi Partidul d-tale dacă nu plecam ?** (**aplauze la PTȚ și PNL**)

Să citesc convorbirile mele cu amicii mei ... exemplu **amicul meu Mirto ...**

- **Ed.Mirto** (ministr.Lucrărilor publice) :

" Eu, în momentul de față, sunt **amicul d-tale fiindcă tac.** "

- **Lupu** : (citind din gazeta, textul unei convorbiri Lupu-Mirto , după ce s-a desfăcut de partid...) < Mirto : Dă-ți seama ce faci

Lupu: Îmi dau seama

Mirto : Distrugi partidul

Lupu : Da, îl distrug ca să-l refac.

Mirto : Dta ești 80 la sută din partid. > **Acestea sunt cuvintele d- tale spuse.**

- **Ed.Mirto** : "**Scrise , dar nu spuse !** " [.....] (p. 674)

- **N.Lupu** : "Acum , dle **Vasile Rădulescu** , îmi pare rău că d-ta , fost magistrat și președinte de tribunal , nu ai știut să te patinezi în clasa superioară , în care ai intrat și ai rămas cu resturile d-tale de învățători de sat.(**înteruperi la PNȚ**)

- **I.Pop** : Este compromițător să fii învățător ?

- **Lupu** : Nu este compromițător , dar este rău cînd faci un amalgam , cînd nu ai nici calitățile unuia, nici ale altuia, și rămîi cu defectele amîndurora.

- **Voce** : Dar dvs ce sunteți ?

- **Lupu** : Eu sunt **doctor în medicină, nu în "jure "** , ca ațîția dintre dvs. Așa că vă pot curarisi pe mulți dintre dvs, de bolile incurabile pe care le aveți " (**ilaritate**) (p. 674) [.....] [**LD : paranteză la explicarea rupturii cu PNȚ, legat de înlăturarea lui Carol de la succesiune**]

- **Lupu** : " Dle președinte și dlor deputați , în clipa cînd tot d.**Mirto** și alți prieteni mi-au propus să alegem la președinția partidului pe **Ion Mihalache [!!!] am spus aceste vorbe** : - d-lor , eu le spun acestea că o mărturisesc , ca de la frate la frate, nu ca de la partid la partid -

< eu recunosc că Mihalache e un simbol de partid și e bine să-l alegem.

Dar sunt clipe înalte, cînd în anumite împrejurări el va avea de luat deciziuni cari izvorăsc din propriul lui suflet ,

cînd nu poate avea imediatul sfat și imediata influență a celor din jurul lui . >

" Eu , d-lor , am tot respectul - mai mult respect am eu pentru ființa lui Ion Mihalache , decît are el și d-voastră pentru mine -

am tot respectul pentru Ion Mihalache. Din timpul despărțirii mele de la dvs., de la 1927, nu veți găsi în gazeta mea și sub pana mea un singur articol în care cineva de la dvs să fie tratat de nebun, așa cum s-a scris despre mine în " Țărănismul " dvs , în această perioadă electorală și nu veți găsi niciodată pentru că **eu am respectul omului** și țin , într-o anumită măsură, să mi se dea și mie acel respect.

Ei bine, **o asemenea situațiune** , prevăzută de mine , cînd președintele partidului este obligat să ia el singur hotărîri

cari nu pot izvorî - căci nu are cum comunica cu ceilalți - decît din ființa liui , o asemenea situațiune a fost la Consiliul de Coroană de la 1926 . " (p. 675) [.....]

Lupu / 6 sept.'32 , retro '

▣ Colaborarea cu PNL

▣ Coaliții de partide.

- **Mirto** : Dle dr Lupu, nu aveți notată **conversația** de la Olănești și Călimănești ,din cameră de la mine,

pe care am avut-o împreună cu **d.Mihalache** și cu **d.Madgearu** ?

- **Lupu** : "Reprodu-o , pentru că nu am nimic de negat "

- **Mirto** : "În această conversație **ne cereai să mergem cu d-ta, unde te-i dus singur.**" [**la Brătianu**]

- **Lupu** : "Mai întâi, eu **nu m-am dus nicăeri** , și n-am rămas nicăeri, chiar singur.

Eu am despre viața politică a unei țări , **o concepție civilizată** ,

iar **nu o concepție sălbatecă**, ca aceea a dvs. (**întrerupperi, zgomot la PNȚ**)

V-am spus atunci, ceea ce vă spun și acum : **un partid nu pierde dacă face colaborări.**

Eu vă spun un lucru : **Viața politică a țării nu se va asana** atîta vreme cît **vă veți asmuți unii contra altora**,

partid mare sau partid mic, și, **beneficiind de o primă nedreaptă și nelegiuită**

veți căuta să **serviți interesele partidului** , înainte de interesele țării . " (**aplauze prelungite la PT**)

Dle Mirto, atunci , ca și acum, am spus și spun : Dacă o țară ca **Cehoslovacia** , mai înaintată ca a noastră, poate fi guvernată util și cu folos , de 12 ani după război, cu **coaliția a 5 partide**,

în care intră **extrema dreaptă burgheză** , cu **extrema stînga socialistă** ,

cu atît mai mult - am spus-o atunci și o spun și acum -

Tara Românească are nevoie de aceste colaborări , care sunt necesare pentru a se reface." (**aplauze la PT**)

Însă eu recunosc, eu am avut o inferioritate față de dvs.Eu n-am cunoscut , nici **puterea de perfidie a adversarului**,

n-am cunoscut **nici reaua credință**, de care sunt capabile partidele de opoziție, unele împotriva altora,

și **am făcut acea colaborare** , < a mes risques et perils > " (**aplauze prelungite la PT**)

Acum știu ce am pierdut și **a doua oară n-o mai fac** (**aplauze la PT**) pentru că , la acest gest al meu de dezinteresare nobilă, [...] ați răspuns în permanență, pînă astăzi, cu

calomnia cea mai infamă , **că eu sunt un vîndut liberalilor**

și m-am înscris la liberali, pe cînd **dvs tratați cu dînsii combinația de rotație politică** , **între dvs și ei ."** (**aplauze prelungite la PT**) (p. 674)

Lupu / 6 sept.'32

▣ Țărănism

Spui că nici nu există deosebire de program între mine și partidul d-tale .

"Aceasta arată că **d-ta** , dle Rădulescu, ai dormit timp de patru ani , de cînd ne-am separat.

Toate **discursurile** mele la **Adresă, la buget, la legile dvs**, arată în permanență

deosebirea fundamentală de idei între mine și d-voastră ; mai mult, din nenorocire, s-au realizat ;

iar **acel factor democratic -țărănesc curat** ,

care trebuia să fie pentru a umple un gol în viața politică, **a dispărut."**

Nu vreau să fiu perfid, dle **Ioanițescu**, dar nu **mi-ai spus d-ta singur**, că am făcut rău că am plecat , căci **altă nuanță democratică ar avea astăzi Partidul d-tale dacă nu plecam ?** (**aplauze la PT și PNL**)

Lupu / 6 sept.'32

▣ Chestia " Carol "

" Acum te somez să citești în fața Parlamentului textul acelei faimoase demisiuni , de care ziceai să ne ferească Dumnezeu.

"Eu îmi aduc aminte că nici **nu am dat o asemenea demisiune** din Partidul Țărănesc, pentru că pur și simplu ,

am desfăcut fuziunea și m-am considerat -pe drept sau pe nedrept, mă privește - **singurul Partid Țărănesc.**

De unde ai inventat d-ta acea demisiune cu care sperii lumea , spunînd : să ne ferească Dumnezeu !

Te somez să o citești. [...]

"Dar ce a spus dl. Vasile Rădulescu , în esență ? Că eu m-am separat de PNT , nu pe chestiuni de principii ,

ci pe chestiunea atitudinii mele față de Prințul de atunci, Carol.

D.deputat [...] **nu a fost bine informat** [...] nu a cercetat documentele vremii și **a făcut o aserțiune dăunătoare ,**

falsă și neexactă. (p. 673) [.....] [**Vezi la fișier Carol II**]

Renunțarea la Tron.

"**La 4 ianuarie 1926**, lumea politică de atunci a țării, aceia care formau Statul-Major al opoziției , Partidul Național și Partidul Țărănesc, acei care formam , după părerea mea, însăși conștiința publică și politică a țării, am fost lovit ca de trăsnet , în zilele **Crăciunului** , de o știre neașteptată foarte gravă pentru țară : **abdicarea Principelui Carol.**

Eram acasă la părinții mei , unde mă duc de fiecare dată de Crăciun, cînd prietenul **Mihalache și d.Stere** pe atunci factor important și meritat în partidul d-voastră - **m-au chemat să viu la București .**

Am venit și am luat contact cu ei, în curent cu tot ce știau ei, sau cu ce puteau ei să-mi spuie mie asupra acestui eveniment.

Am avut intuiția clară și limpede că , ceea ce se petrece în acele zile **este pripit și grav** , pentru viitorul politic al națiunii.

Și , după **multe discuțiuni** cu dîșii, **am ajuns la această concluzie** că,

dacă în urmă și în urmă, **Părintele și Regele dorește acest lucru și amenință cu plecarea Lui ,**

dacă nu se admite abdicarea Principelui.

noi nu avem altceva de făcut decît **să ne închinăm în fața acestei dorințe.**

Consiliul de la Sinaia

Reprezentantul expunerii acestei teze a fost Ion Mihalache , în calitate de președinte al Partidului Țărănesc.

Aghiotantul lui la Sinaia, era d.**Stere** .Eu am rămas la București. " [.....]

Ei bine, **o asemenea situațiune** , prevăzută de mine , cînd **președintele partidului este obligat să ia el singur hotărîri**

cari nu pot izvorî - căci nu are cum comunica cu ceilalți - decît din ființa lui ,

o asemenea situațiune **a fost la Consiliul de Coroană de la 1926 .** "

[.....]

Denunțarea - Mihalache

"Trece de atunci un an și ceva , se acușează , cu o extremă dificultate , fuziunea, făcută cu tam-tam la Suzana

desființată, amînată , refăcută, ca toate actele făcute de dvs, cu pertractări, tergiversări, nehotărîri,

și **s-a făcut fuziunea** la care și eu, deși cu greutate, **am luat parte.**

"În acel timp, **d.Mihalache , la Craiova, nu într-un congres , ci într-o întrunire regională,**

fără ca măcar să mă fi prevenit și pe mine. **anunța el,**

factor important de astădată în Partidul Național Țărănesc fuzionat, dar nu mai puțin fost președinte al PȚ

care luase o hotărîre la 4 ianuarie la Sinaia ,

că actul de la 4 ianuarie trebuie revizuit.

Mă acuza d-lui , acum [1932] că să-l ferească Dumnezeu de inconsecvența mea !

Mai consecvență decît aceasta , a d-sale, nu pot să mai găsesc alta !

Ruptura Lupu

" **Eu, natural, m-am simțit blesat** pentru mai multe motive.Le-am spus atunci , acolo, le mai spun odată aici .

/ Mai întîi, **nu puteam admite ca eu**, care eram un factor important în conducerea partidului, și care, cu oricîtă pasiune și răutate veți judeca , contribuise în largă măsură în cei opt ani de zile la întărirea acestui partid ,

să fiu tratat în cantitate neglijabilă și să se ia hotărîri de așa importanță fără ca să fiu consultat , **peste capul meu.**

/ Al doilea, am spus atunci că , atîta vreme **cît trăește Regele Ferdinand , este un act**

de indecență acela de a ne schimba o hotărâre luată în fața lui la Sinaia.[.....]

V.Rădulescu - dr.Lupu / 6 sept.'32

▣ Biografii țărăniste

- **V.Rădulescu** : el a recunoscut că **PȚ are un program** ; că el este "**radical**" , care nu se știe dacă "mîine poimîine" nu va fi pus în aplicare. Se miră unde a găsit Lupu , la el , perfidie ! De ce , însă , îl tratează astfel ? "Dar dle dr Lupu, pentru Dumnezeu, într-adevăr, ai fost invitatul meu și ai răspuns la această invitație [...] și în casa mea și a dvs ... [...]" și atunci de ce vă feriți de acest lucru

[...] de ce faceți afirmațiuni care credeți că mă pot înjosi pe mine, spunînd că am fost învățător ? [...] am fost elevul unei școli normale de învățători - băiat sărac - și am fost întâiul la clasificare [...] regret că nu am fost învățător, la țară [...] pentru că profesorii mei m-au sfătuit să merg mai departe ;

m-au oprit în București , la o școală de aplicație, unde, pe cînd dădeam lecții, am făcut liceul , am făcut studii de drept și am ajuns magistrat. (aplauze la PNT) [...]

pe mine m-a onorat scaunul de magistrat [...] am onorat acest scaun de magistrat . [...] **astăzi, sunt avocat**, toți știu cum **exercit profesiunea** și **nu-mi este rușine să arăt din ce trăesc...**

(aplauze la PNT)

- **Lupu** : Cred că este aici o perfidie, care a fost încurajată de unii.

Nici mie nu mi-i rușine să arăt din ce trăesc : **trăesc din diurna mea de deputat.**

Dacă aveți o acuzațiune precisă și știți că eu trăesc din malversațiuni și furturi , atunci **vă provoc să nu plecați de la această tribună și s-o spuneti.**

Să se înceteze cu **această infamie aruncată** asupra mea de zece ani , **de aici (arată spre PNL)** și în contra căreia ați protestat dvs , iar acum **aruncată de dvs (arată spre PNT)** , în tăcerea lor .

Eu trăesc acum în **sărăcia mea**, într-o simplă cameră de hotel,

cu **diurna mea de deputat**, care nu-mi ajunge. Ce vreți mai mult ?

(aplauze la PȚ) [...] Tot așa eram și atunci cînd m-ai invitat la dta.

Tot așa trăiam și atunci, acesta eram, **cu cameră de hotel neplătită (ilaritate)**

De ce nu ți-a fost rușine de mine ?

[.....]

- **Lupu** : te-ai instalat aici ca un intim al meu , care a trăit în intimitatea mea.

Intim cu mine n-ai fost . [...] poate că **Răducanu** a fost mai intim cu mine decît d-ta .

- **Pompiliu Ioanițescu** : Dar eu am fost intim sau nu ? (ilaritate)

- **Rădulescu** : "[...] Am fost în intimitatea dvs și încă odată vă întreb de ce nu mărturișiți , e o rușine ?

- **Lupu** : Nu e rușine.Dacă am protestat [...] pentrucă d-ta ai făcut din asta un argument [...] că știți de ce am plecat eu din PNT... [...] știți acest lucru , însă cauți să ai succes, făcînd diversiune. (p. 678)

[LD : această ciorovăială încă durează, este penibilă, revin la afirmațiile din discursuri apoi **Rădulescu citește ... fragmente din " demisia " lui Lupu din PNT , apoi ...]**

- **Rădulescu** : "[...] În timpul acela , cînd era o mare rivalitate între Partidul Liberal și noi, **ați fost acuzat de liberali** că, împreună cu d.Mihalache, **ați vîndut Cadrilaterul lui Stamboliski**

pentru 20.000 lei." Atunci a fost acasă la cineva [Brătianu]

Din clipa aceea **PNT l-a considerat dezertorde la datorie.** (aplauze la PNT)

- **Lupu** : " În 1923, eu am fost acasă la d.Maniu , la hotel Palace, și după mine a venit Ionel Brătianu.

Ce, aceasta este o crimă ? Este o trădare politică ? Ce, șefii de partide, nu au voie să stea de vorbă între ei ?

De unde această mentalitate barbară și sălbatecă ? [...]

Cum îmi faceți mie o culpă că am stat de vorbă cu un bărbat politic ?

Nu numai că nu este o crimă, dar aceasta mă onorează.

[.....]

- **Rădulescu** : "Die dr.Lupu, ziua **cînd ați părăsit conducerea partidului, pentru a figura pe băncile PNL**, din clipa aceea, **democrația românească a suferit o grozavă lovitură** , dar **victima ați fost dvs.** , dle dr Lupu " (apaluze la PNT) [.....] În prima fază a vieții dvs politice , **ați fost un învins.** Nădăjduim că în această nouă fază ,să

aveți mai mult succes." [.....]

- **Lupu** : " Pentru mine , **în viață, nu contează înfrîngerile politice , ci înfrîngerile morale.** Or, moralmete, **nu voi fi învins niciodată .**" (p. 678)

Pompiliu Ioanițescu -dr Lupu / 6 sept.'32 , retro ' 19, ' 27

▣ Biografii tărăniste .

1919

- **P.Ioanițescu** : a fost unul din prietenii personali ai dr Lupu, înainte de război, cînd nu era șef de partid, cînd se găsea într-o misiune în Anglia.

El, **Ioanițescu**, a fost ales deputat, în 1919, în primele alegeri de vot universal, în Parlamentul de la Ateneu, pe o listă independentă, la Buzău.

Dr. Lupu, se alesese, tot pe o listă independentă, cu semnul "clopotul", la Ilfov.

Ioanițescu avea idei înaintate cu privire la **chestiunile agrare și chestiunile muncitorești**. **Lupu**, la fel, avea **program agrar și miuncitoresc** și se numea **socialist sui-generis**.

Cînd dr Lupu, a devenit ministru de Interne, în guv.Vaiada, a prezentat ideile f.înaintate.

Atunci P. Ioanițescu a ținut o interpelare de vreo 3 zile, privind mișcarea muncitorească .

Atunci **I.Răducanu și Lupu, l-au invitat să intre în PT.**

- **I.Răducanu** : **Exact !**

- **P.Ioanițescu** : **Astfel eu am avut doi nași. [...] dar ...**

"Eu care am fost ales la Buzău, cu ocazia primelor alegeri prin sufragiu universal, pe o listă independentă, ca și dr.Lupu la Ilfov **nu eram un proscris politic, ci eram un liber ales în Parlamentul țării** [.....]

1927

- **Lupu** : Dar de ce ai spus < Să ferească Dumnezeu ? > ...

- **P.Ioanițescu** : "[...] eu am fost amărit că dr Lupu se hotărîse să se rupă de noi.

Amintesc chiar că m-am dus la hotelul unde locuia dr.Lupu, și d-sa mi-a arătat acel text de complectare a unui proces verbal cînd l-am întrebat : **< Încontro mergeți d-le dr.Lupu , care vă este orientarea ? >**

I s-a părut "ciudat" că Lupu se rupea de partid , că intrase într-o guvernare liberală ... care folosea starea de asediu și curțile marțiale (**aplauze la PNȚ**)

S-a simțit jignit că **Lupu**, (care l-a îndemnat să apere pe lucrătorii tîrîți prin beciurile Jilavei ; care îl împingea să lupte , la bară, contra stării de asediu ;

de la care aștepta o politică muncitorească radicală) a intrat în acel guvern,

în care nu a făcut nimic pentru clasa muncitorească.

- **dr.Lupu** : " Dar **lunian** n-a făcut parte din acel guvern ?"

- **Ed.Mirto** : " **D.lunian** a fost însărcinat de noi să facă parte din guvernul Știrbey, ca o garanție pentru alegeri libere.

- **dr Lupu** : Nu a fost doar **lunian** . Au fost și **Mihai Popovici** și **Sever Dan**.

Și nu pentru alegeri libere, ci pentru un "Guvern național", pentru că eram în preajma morții Regelui Ferdinand, și se pregătea debarcarea lui Averescu. [...] dar eu rog pe d.**D.R. Ioanițescu**, ministrul de azi al Muncii,

care nu este finul meu în politică, [...] să-mi spună **ce brumă am făcut pe acolo, într-un an, cînd am fost ministru al Muncii ? Am făcut ceva , sau nu ?**

[.....]

Nu-mi faceți mie un reproș, cînd, combătut cu vehemență ca trădător, din partea dvs., și silit de împrejurări,

am intrat într-un **guvern de concentrare** din care a făcut parte și **Titulescu și Argetoianu** [.....]

- **P.Ioanițescu** : " Ca să închei, vă rog să-mi dați voie să exprim credința mea,

că **nu socotesc că dr. Lupu s-a bucurat , la 28 noiembrie 1928, cînd PNȚ a luat guvernul "**

- **Lupu** : **Pentru ce ?**

- **P.Ioanițescu** : Pentru că părăseaguvernul, pentru că, la alegeri, se lăuda că doar el

avea suport popular...și va putea ridica PNȚ ! [**LD : ciorovăiala mai continuă o vreme ...**] (p. 680)

- **Ed.Mirto** : regretă că s-a pierdut atîta vreme pentru ca să se discute retragerea din PNȚ a dr Lupu...

Lupu / 6 sept.'32, retro '27

«Chestiunea Carol

« Demisia din PNT

[LD : după ce Lupu și-a încheiat discursul, V.Rădulescu urcă la tribună și citește **fragmente**, special alese, din demisia din PNT]

- **Rădulescu** : Voi citi câteva pasagii ...

< **Dacă** Partidul Național Țărănesc își însușește cauza Prințului, în sensul de a sprijini ... la aceasta am răspuns categoric că **mă opun** . > [.....]

< Pentru aceste temeieri eu socot chestiunea pusă, în privința atitudinii noastre, la succesiunea Tronului, **ca prematură**, și hotărârile ce se vor lua, de vor fi în sensul opiniei majorității, ca **vătămătoare**.

Rămân în minoritate, de unul singur, numai **pentru a nu da impresia unei scindări în partid**.> "Acesta este **textul demisiei dvs** ."

- **dr.Lupu** : Nu este demisia, este un proces verbal al expunerii mele din ședința Comitetului.

- **Rădulescu** : "Cînd **ați convocat pe o parte din membrii PNT, ca să vă urmeze în această dizidență**, ați împărțit aceste **foi volante**, de care au luat cunoștință toți, **la banchetul** care a avut loc sub **Cercul Militar**.

Vă rog să-mi arătați în această hîrtie, un singur rînd, în care se vorbește de **altceva** decît de chestiunea Prințului Carol ? "

[.....]

- **Ed.Mirto** : regretă că s-a pierdut atîta vreme pentru ca să se discute retragerea din PNT a dr Lupu [...] El nu se va mai referi la asta [...] " **Nu am înțeles și am fost profund impresionat** din partea dr Lupu,

cînd în cuvîntarea d-sale a **socotit să facă anumite presupuneri**

în cazul unei **nerespectări a principiilor constituționale**, determinînd și **conduita partidului d-sale în asemenea cazuri** "

- **dr.I.Costinescu** : "D-nealui a priceput, **d-voastră nu ați priceput** "

- **Ed.Mirto** : " **Sunt sigur că d-voastră ați petrecut mai înainte de a vorbi d.dr.Lupu la tribună și**

îmi e teamă că **ați cunoscut aceste cuvinte pe cari le-a spus** " (**proteste la PNL**)

- **Richard Franasovici** : "Este o **insinuare** gratuită pe care o **respingem** "

- **Lupu** : "**Protestez** cu toată energia împotriva acestei infamii cari mi se aruncă .

Nu am avut nici o convorbire cu nici un membru al PNL .

Rezmați-vă pe opera dvs, nu pe calomni ! "

[**urmează iar un schimb de cuvinte tari** ...]

- **Ed.Mirto** : "Eu țin să **protestez împotriva presupunerilor** pe cari d. dr.Lupu le -a

făcut ... - **dr Lupu** : " Ipotetice ? Zău ! Nici ipoteze nu-mi dă voie să fac.Dar ce, trăesc în Rusia lui Nicolae Pavlovici ? **Eu trăesc în România liberă**.

Am creat o țară liberă, cu 800.000 de jerfe, **ca să nu am voie să fac nici ipoteze ? "**

- **Ed.Mirto** : " Ipotezele pe care le-ați făcut , **nu pot să constituie decît o indelicatetă**. (**aplauze la PNT**)

- **dr Lupu** : "Dle Mirto, nu mă trage de limbă ! "

- **Șt.Cicio .Pop** : " Nu vă voi mai lăsa eu să vă trageți de limbă " (**ilaritate**)

- **Lupu** : "**Si tacuisses , philosophus mansisses** " (p. 680)

Lupu / 6 sept.'32

---

19) **Ion Hîncu**, **Într-o chestie de principii**, 15 sept.'32

("Parlamentul Românesc", an III, nr 29-30, 15 sept.'32, p. 1-2)

[LD : argumentare lucidă, sinceră, afectivă, chiar dacă îndurerată, privind **moartea țărănișmului**, ca doctrină, ca program de guvernare. Un diagnostic crud dat formulei "**statului țărănesc**"]

" De cîtăva vreme se discută cu oarecare interes **ideea statului țărănesc**.

Lansată de un grup de tineri din partidul național-țărănesc, ea se află azi, încă, **faza cristalizării**.

deși ne vine cam greu, date fiind **forțele intrate pentru ea în bătălie**, **să-i acordăm încrederea**,

dacă nu în înfăptuire , cel puțin în serioasă afirmare și înregimentată justificare."
Hâncu/ 15 sept.'32

▣ **Vechiul și noul țărănism**

" Desigur pentru mulți din cei ce nu au cunoscut, așa cum merita, **vechiul țărănism**, activitatea pornită acum ar putea părea ca ceva forțat, sau chiar o încercare de mistificare.

Vechiul țărănism n-a murit și nici nu putea să dispară.

A fost o **mișcare reală, îndreptățită**, atât din punct de vedere **ideologic** , cât și **practic**.

Cu toată **diluarea doctrinară** rezultată **de pe urma fuziunii cu ardelenii** , și cu tot **golul lăsat** de personalitatea d-lui **Constantin Stere**, **urmele vechiului țărănism n-au putut fi șterse.**

Atîția dintre cei care puseseră, pe vremuri, umărul la stabilirea **ideologiei țărănismului**,

n-au putut uita **epoca de glorie a acestei mișcări.**

Le-a rămas ceva în suflet și nu e greu de înțeles cum, **la fiecare nouă amputare a doctrinei** ,

inima li se strîngea de durere.Sunt lucruri care nu se uită ușor,

ori cît este de **comod azi să nu mai fii tentat la sacrificii** , atunci cînd lupti în **partidul național-țărănesc.**

Acum opt-nouă ani era însă altfel.**Toată pleiada de tineret intelectual** care s-a înregimentat în mișcare ,

a crezut în ea, s-a identificat ei suflește , a luptat și a primit lovituri grele pentru ea.

Pe atunci însă erau **alții** acei ce luptau , **decît cei ce profită astăzi , după reușita politică ...**

"**Ceva din credințele trecutului** a rămas, și azi **ideea statului țărănesc** , idee care , în realitate , este numai **fațada unei întregi mișcări spre vechea ideologie țărănistă** , aici își are origina.

Foarte frumos și laudabil.**Luptele de idei** sunt totdeauna **interesante** pentru că , **pe baza lor stă** ,

destul de des, **credința**. Oricît ar fi de exagerate sau naîve , **ideile** pentru care s-a pornit o **bătălie** ,

ele **merită discuție cinstită** , indiferent dacă există sau nu **posibilități reale de înfăptuire**.

Cu o singură condiție -aceea ca **să nu fie vorba de un foc de paie**

sau de **ultimă licărire a unui trecut.**"

Hâncu / 15 sept.'32

▣ **PNT - stat țărănesc ? !**

▣ **Ardeleni - regățeni**

" Și tocmai pentru aceste din urmă motive cred că **mișcarea tineretului național-țărănesc de azi**

este de la început condamnată. "

" În primul rînd, **apa turnată de ardeleni în vinul curat al țărănismului** de acum zece ani ,

a fost în așa cantitate , încît , cercetînd astăzi **amestecul, doară firmă partidului fuzionat**

îți mai aduce aminte de ceea ce a fost odată.

Ardelenii

Nu este azi un secret pentru nimeni că **în guvernarea partidului**

- opera de înfăptuire pe baza ideologiei și a programului - **atît în prima [guvernare] cît și acum** ,

conducerea, cuvîntului hotărîtor , mai ales în chestiunile importante, **I-au avut ardelenii** .

Și **concepția lor este cunoscută**.

Nimeni nu ar putea susține **că ea s-ar putea apropia măcar cît de puțin de vechiul țărănism.**

În afară de **lupta comună pentru libertatea alegerilor** - adică, în fapt, pentru

cucerirea puterii -

și adversitatea față de conducătorii Partidului liberal ,

Nimic nu lega sufletește cele două grupări .

Nimic ideologic nu le leagă nici astăzi

Tărăniștii

" În guvernarea trecută , în afară de Regiile autonome ale d-lui **Madgearu** și scrisorile d-lui **Mihalache** ,

activul țărănist - pe baza vechii ideologii - a fost inexistent.

Azi , cred că situația e și mai în defavorul țărănismului ."

PNT- guvernare

" În tot timpul **guvernării trecute** , frunțașii **ambelor ramuri n-au avut parcă alt obiectiv**

decît **cucerirea citadelor economice și și financiare liberale.**

Numai acelea **au fost crunt lovite, și distruse** ,

care **n-au acceptat** să-și împodobească consiliile de administrație cu **noii veniți.**

/ Cine nu-și aduce aminte de campaniile duse contra Băncii Naționale,[...]

Azi Banca este aceeași.Față de stat , se comportă la fel și nimeni nu mai suflă

un cuvînt.

În consiliu au pătruns **mandatarii partidului** , distrugătorii capitalismului burghez de altădată

/ Dar întreprinderile industriale ?

Tărăniștii

Pentru vechiul țărănism , industria din țară era un imens parazit pe spatele pieții consumatoare

și nu era chip să ridici **vreun argument în favoarea ei** ,

fără să nu ți se aducă aminte că perechea de opinci costă 30 sau 50 de lei.

Dar petrolul ? dar băncile speculante ?

"Tot, tot, **întreaga armătură a organizației noastre burgheze trebuia dată la pămînt,**

ca **pernicioasă masele țărănești .**

PNT-guvernare

"S-a schimbat oare de atunci ceva ? În felul de a fi al întreprinderilor - absolut nimic.

/ **S-au schimbat consiliile de administrație** și asta a fost de ajuns pentru ca să se uite multe.

Pentru ele s-a dus lupta și în această luptă - o recunosc deschis - conducătorii partidului au reușit ,

dacă nu să-și impună concepțiile , apoi , cel puțin, să se impună ei personal în consiliile de administrație."

În locul listelor de altă dată , cu liberalii din Consilii , acum nu se mai publică nimic !

Stat țărănist ?

"Și totuși , azi, aud de **statul țărănist** de **revenirea la vechea ideologie țărănistă** și de alte asemenea.[!!!]

E natural.Și jucătorul cel mai pasionat de cărți , cînd noaptea se ruinează la masa verde, are momente de trezire.

Aceste momente sunt însă spulberate repede , aceste treziri trec fără urmări.

El merge mai departe spre dezastru , pentru că altfel nu mai poate .

" Ori cît ne-ar fi de simpatică **o asemenea trezire** din partea **vechiului țărănism** , **este trecătoare și nu va lăsa urmări .**

Nu e posibilă o revenire acum **după burghezarea partidului,**

după omorîrea idealului de altădată în tantiemele întreprinderilor.

"Cred , mai degrabă , - și pentru asta iertare celor puși în cauză - că **totul nu este decît o firmă** ,

o formulă iscusit găsită , pentru **a aduce și pe cei duc steagul verde în mînă** , acolo unde au ajuns aproape toți înaintașii lor.

"Burghezirea" PNT

Stat țărănesc ? Cu cine ? Cu dnii : **Mihai Popovici ,Vaida , Aurel Vlad, Coltor, Răducanu** și chiar **lunian ?**

Stat țărănesc patronat de d.**Maniu** de la Bădăcin, prin d.**Lugojanu** de la București ?

Cu **vechii învățători țărăniști** plasați comod , cu sute de mii de lei pe lună la Centrala

Cooperativelor ?
I.Hîncu / 15 sept.'32

▣ Moartea țărănismului

"Să fim serioși ! Oricît s-or zbugima cîțiva tineri dornici de reclamă ,
oricît de mare ar fi zbugiumul sufletesc adevărat la d-nii Andrei, Ralea și Ene,
e greu, e imposibil să întvedem vreun rezultat pozitiv.

Tărănismul a fost ucis.A murit asfixiat. "

"Păcat .Era o mișcare sinceră și frumoasă .Epoca lui de glorie a fost parcă un vis frumos.
Cînd ne-am trezit din el,am găsit la capul patului ,deoparte pe d.Maniu la braț cu Boilă ,
de cealaltă parte , pe Aristide Blank , privind duios și dezinteresat pe d. senator ,
reprezentant al țărănimii sighișorene - Richard von Schopkez .
Deșteptarea a fost oribilă ... Acum se încearcă o nouă adormire."

Ion Hîncu

20.) Ștefan Holban (PNT, Bas.) , intervenție // Memoriul Basarabiei // , 14 sept.'32

(DAD, MO 27, 14 sept.'32, p. 836)

[LD : în intervalul guvernului de "alegeri " , **Pan Halippa** a fost ministru secretar de stat.
Între aug-sept. '32, în gov.Vaida, el nu mai are această demnitate.Reapare în guvernul Maniu , din oct.'32 .

Așa se exolică de ce, în numele org.PNT -Basarabia - al cărei președ. este Halippa -
vorbește **Ștefan Holban**

La un moment dat, Ed.Mirto pare mai preocupat de ramura țărănistă
basarabeană,

încearcă chiar să refacă fuziunea cu steriștii - vezi mai departe.

Eu nu-i prea simt în Parlament, este adevărat.Va vorbi doar **I.Florescu** (deputat Hotin)
la Conversiune

și el, **Holban** , va avea o polemică cu Inculeț , la legea control avere și respectarea
onoarei ....]

Holban / 14 sept.'32

▣ Basarabia

După ce guvernul Vaida a devenit parlamentar, PNT-Basarabia a prezentat d-lui prim
-ministru un **Memoriu**

cuprinzînd dezideratele Basarabiei. **DI Vaida** l-a studiat și a acceptat toate acele
revendicări , promițînd soluționarea lor.

"Avem încredere în aceste declarații și vom veghea ca ele să fie aplicate."

- **I.Mirescu** (PSD) : Basarabienii ar trebui să se ocupe mai mult de problemele
Basarabiei....

- **Policarp Bețianu** (PNT) : Dta , dle Mirescu, ar trebui să faci mai puțină demagogie
... numai ca să te audă Basarabia !

- **Ed.Mirto** (ministr.Lucrări publice) : Dle Mirescu, sunteți nedrept să reproșați
parlamentarilor basarabeni că nu se interesează de problemele basarabiei.

Ei vin des la minister, rezolvă problemele concret.

Holban / 14 sept.'32

21.)